

ve druhém století našeho letopočtu římský gramatik Terentianus Maurus: Habent sua fata libelli. Knihy mají osudy. A já si na tento výrok, starý osmnáct set let, vzpomenu, kdykoliv mi přijde na mysl Zdeněk Galuška, protože v jeho knížkách. To už víc než tři desítky let, co spatřilo světlo světa, oděno v tiskařskou čern, první vydání Galuškových povídek z prostředí slováckých soudů „Slovácko sa soudí“. To měl tenkrát, v rušných letech Osvození, zájem o vydání útlého dílka psaného slováckým nářečím? A kterému vydavateli se chtělo riskovat a vydat dílo známého autora?

no, byla to fatální cesta od napsání díla k jeho vydání. Kolik to bylo úsilí, kolik námahy, než se za pomoci přátel, těch nejvěrnějších, dostal na trh kulty knihkupců, než se dostal do rukou čtenářů.

Stál jsem u kolébky této radostné knížky, u jejího zrodu, byl jsem jejím kmotrem. Proč? Protože mi poskytla smích už

tehdy, když jsem četl rukopis. Neodolatelný humor Zdeňka Galušky mě pobavil, obveselil.

Zdeňkovi však v té době do smíchu nebylo. Knižka si nemohla proklestit cestu do nejširších čtenářských řad a on prožíval zklamání z neúspěchu, leželo to na něm jako balvan. Já jsem však věděl velice dobře, že si stařeček Pagáč své přátele dříve či později najde. A našel, i když jsme zprvu museli s knížkami v aktovce vyjít do ulic. Tak se totiž tenkrát musela prodávat dnes nejčtenější humoristická knížka. Ale potom se protrhla zábrana a následoval zcela po právu úspěch. Stařečka Pagáča si osvojil rozhlas, televize, gramodesky, film.

Teď jak dále. Zdeňku piš, říkával jsem autorovi, kdykoliv jsme se potkali, a je to dost často. Poslechl mě, psal. A tak jsem po čase dělal kmotra nové, stejně radostné knize: „Slovácko sa nesoudí“. Těšil jsem se z dalšího úspěchu dobrého kamaráda. Stařeček Pagáč nestárne, jako nestárne jeho humor, přelaskavý, na výsost lidský, moudrý. Lidé si zamilovali všechny tři – stařečka, jeho bodrost i autora.

Habent sua fata libelli. Jenže já nepochopím tu trnitou cestu, kterou musela přetpět Galušкова dílka. Zdá se, že lidé pochopili jednu staronovou pravdu, že kam nechodí smích, tam chodí lékař. Že lepší je stránka z Galušкова Slovácka než meprobamat.

Nuže, otevřeme poznovu okna dokořán, nechť nám zasvitne slunce potěchy: začítme se opět do stránek z Galušky!

Jaromír Tomeček

Slovácko sa súdi
aj nesúdi
Bdeněk Galuška

Ška

súdi
súdi

PRAHA

1987

Deněk Galuška

**Slovácko sa súdi
aj nesúdi**

MLADÁ FRONTA PRAHA

1987

*Svému krásnému
rodnému kraji
Moravskému Slovácku
věnuje autor*

© Zdeněk Galuška, 1981
Illustration © Zdeněk Galuška, 1981

POSLEDNÍ SÚD

A bych pravdu řekl, nebýl sem ve své kůži. Vrátil sem sa do své rodnéj dědiny po nekolika rokoch a moja první cesta védla k súdu. Kdysi sem tam chodíl každý týdeň a furt bylo o čem psat. Tož sem býl zvědavý, co sa za tú dobu přihodilo...

Ve starém zámku, kam si lidé chodili pro spravedlnost, sem sa dověděl, že si ani nepamatují, kdy naposledy tam od nás nekeho súdili. Z toho sem býl tak udivený, že sem sa hnedkaj

vypravil za stařečkem Pagáčem, lebo to byla jediná »informační kancelář«. Co sa kde v dědině šústlo, o tem hnedkaj věděli a enom tam bych sa mohl neco dovědět.

Privítali ňa jak ztratěného syna a zvědavo nahlédali do kufra, kerý sem donésl. Dyž tam našli nekolik paklí tabáku z všelijakýma malovanýma obrázkama a dvě fajky — jednu z tú dlúhú tréskú — nebyli k udržání. Hnedkaj ju zmontovali, nacpali »tým voňavým, kerý myslím kůřijú enom pán falář«, a posvátno bafali. Pochodovali po izbě z vyvaleným břuchem a pochvalovali si:

„Takú fajku nemajú ani lékárník a nadlesní už teprú neé! Chlapče, toto ti nikdá nezapomenu — z téj budu kůřit enom v nedělu po požehnání a chlapom ju ukážu enom přes okno!“

Donéšli z komory sliovicu, naléli do dvou pohárků a dyž zme si štrngli, tož báňali, že to mlazgalo, jak dyby volali na psa...

Dyž sem ím pověděl, proč sem za nima došel, podívali sa, jak dyby ňa teprú uhlédli, a drcli sa do čela:

„No baže — dyť tys byl dlúho odjetý, tož to nemožeš vědět! To ti teda mosím povědět od samého začátku...“

Naléli si do svého pohárka, lebo já sem z svého enom usrkl, opřeli sa pohodlnu na legátce, natahli nohy a začali:

„Za nejaký čas, cos odjél, zme tady měli velikú povodeň — no, boží dopuštění... Voda sebú brala králíkárně, krmíky, chlívky, klece aj z husima a šeko, co nebylo napevno přidělané. Za tři dni voda opadla a včilkaj všeci začali hledat, co ím odplovalo. A to byla druhá pohroma. Jeden u druhého našli nejakú věc lebo zvířa a nastala změť jazyků jak v babylónské věži. Obviňovali sa ze zlodějstva a začali sa súde jak splašení. V dědině bylo tolěj sudičů, že sa lidé už mezi sebú ani nezdravili.“

A dyž už sa zdálo, že snád nastane konec světa, tož došla spása: Volili zme nového starostu. Naisto sa počítalo s tým, že sa ešče udržijú starý Cabúch, ale v poslední chvílce sa karta obrátila a byl zvolený největší biják v kraji — Martin Kordula. Nekeří sa křižovali před tú pohromu a druží sa zasěj uščufovali, co to donese nového...

Jedni z vyvalenýma očima zvolávali vsecky svaté a vybřeskovali, že Sibíla hádala dobře, lebo dědina už sa třase v základoch a ostane po ní enom smradlavé spálenisko, jak po erteplověj nati. Druží zasěj z virů předvídali: »Udělej z pytláka hajného a rana v lesi nepadne« a »Ze zloděja udělej policajta a možeš spat klidňučko při otevřenéj chalupě«.

Řeči letěly na vsecky strany světové, ale oči byly upříté enom na jedno místo: na Martina Kordulu! Chlapisko jak Jánošík, že mu ani jedny dveřa nestačily, a ručiska jak lopaty, že na nich v hospodě mohli hrát karty. Všeci enom čekali, kam sa dědina pohne, až do týchto ruků chytí obecní opratě...

Po jeho zvolení byla v sále »Na obecním« schůza vseckých občanů. A dyž sa zvihl Martin Kordula, zostali všeci, jak tam stáli lebo seděli, z otevřítú hubů jak prvňáčci, dyž dondů poprvní do školy. Jeho řeč byla kraťučká, ale načisto jasná:

Rozkročil sa, roztahl ruky, že byl jak větrný mlýn, a zařvál jak na pastvisku: »Občané!« Dyž ale uhléd, že sa všeci zgrčili, tož zasěj ruky spustil a začal: »Na jedno sem v poslední době došel: Naša dědina je zachvátěná morem. Morem zloby a nenávisti. Ale od zajtrajška sem pustíme inši luft! V dědině bude tichúčko jak na palůčku v »Rubisku« a dobrá pohoda mezi všeckýma. A starajte sa o rozumné věci a né o také hovadiny jak doposavád!«

A tehda mu největší sudič Cyril Míšek odsekl:

»Ná, co bych sa starál? O dušu sa ně stará falář, o zdraví kořenárka Pelěščena a o peníze advokáté!«

Po této rúhavěj řeči sa Martin-starosta postavil, že mu nos šel zarovno s petrolínku, praščil na stůl, že vsecky sklénky stály v haptáku, a zařvál, až sa hodiny na věži zastavily:

»Tož praviš, že advokáté? A já ti povidám, jak sa Martin Kordula menuju: *Na našem kotáře bude konec súdom a súdit budu včilkaj já!* Rozuměls? Alebo to mám napsat na řemeň a ošvácat ti to o kotrbu?»

Nastalo také ticho, že bylo čut červotoča, jak hryže futra, a súde sa rozešli dom... A co starosta Kordula slúbil, to také splnil — a hnedkaj třetí deň.

Pobili sa mezi sebú Francek Hrotkúj z Janem Bočnicovým a starosta Martin sa dověděl, že chcú íť do města k súdu. Proto ich teda pozval na obec a tam ím pěkně klidňučko promlúval do duše, aby sa smířili a podali si ruky. Ale jak dyž ich obůch šidlem džógne, že totak, podat si ruky — chachááá, máš ho vidět! A že pujdú pro spravedlnost ke krajskému do města a že — co ty nám budeš rozkazovat? Starosta Martin ešče jednu klidno připomenul, že ím radí po dobrém, aby sa smířili. Ale dvě kohúté že né a né a že pujdú k súdu...

Tož si teda vyhrnul rukávy na košuli a povidá:

»Dobře, legrúti! Jak ste mohli zjistit, zatým sem vás furt šanováł.

Bárskery šandár by už nasadil ostřejší špony, ale já to s vama ešče oprubuju po dobrém. Je načisto jasné, že máte oba tvrdé palice, no a dyž je maso tvrdé — tož sa mosi poklepat...»

A než bys okem mrkl, chytíl do každěj ruky jedného za lémeč a bůchál im hlavama o sebe jak z ořechama. Potem před obecní dum vyletěla noša hader a druhá noša za nů. Enomže v tych hadrách byli Francek z Janem a za něma sa nėsly hromy Martinovy:

»Ešče ste ně zapomněli podepsat protokol, pazůři! A esli pochybujete o méj spravedlnosti, můžete ít ke krajskému! Ale dyby vás to snád' — nedaj bože — napadlo, nadělám z vás šňůrek do gatí!!!«

A co sa stalo potem, z teho měl největší radost »súci« Martin Kordula, lebo oba sudiči si před obecním domem pomáhali na nohy a jeden druhého pěkně oprašovali. A najednú — jak na befěl — měli jedínú a stejnú myšlénku: z uctivěj dálky zahrozili do »domu spravedlnosti« a zapadli do hospody.

A ida potem v noci dom, držali sa kolem krků a slubovali si kamarádství až do hrobu tmavého...

Tož tak sa ponajprv představil Martin Kordula tajak starosta aj súci v jednéj osobě!«

„No ja“ — pravím — „ale na to neměl právo! A je to dokonca proti zákonu!“

„Tož tak múdry si ty a teprú včil! Ale tehdá, chlapče, ludě z téj pohromy snád' ztratili aj rozum. A nebyt Kordule, prosúdíl by nekery aj poslední kozu. A proto súci-Martin udělál dobře, dyž v takěj džungli nastolil aj její zákon: právo silnějšiho — ale hlavně múdřejšiho!“

Než si stařeček znova nacpali fajku, v duchu sem přemýšlál, že neco pravdy na tem bylo...

„A včilkej počůvaj“ — vytrhli ňa z myšlének. „Povím ti druhý případ, kerým dondeš na to, že Kordula je chytrý chlap...“

Nedlúho nato radní Krpál přejeli na velocipédě kostelníkovi Míškovi kačenu. Kostelník za ňu chtěli štyrycet grajcarů a kačenu že si radní možů nechat. Radní mu dávali enom třicet grajcarů a kačenu že nechcú. Hádali sa, drcali do sebja, nadávali si a z radního už začaly padat aj sakry. Protože kostelník ve svéj funkciiji hřešit nesměli, vyběřskli celý bez sebe:

»A abys věděl — dám ťa k súdu!«

Snád' to bylo zaklínadlo, lebo tajak by ze zemi vyrůstl, stál za

nima jak buh pomsty — starosta Kordula! Zastrčil si palec za řemeň, rozkročil sa a jak dyž putru ukrājuje, začál:

»Už vás hodnú chvílku počůvám a nemožu dojít na to, že tací dvá staří volé nemožů najít stejnú řeč... A radního k súdu nedáš!« — otočil sa na kostelníka. »Řekl sem jednú a naposledy, že tady budu súdit já, a tož vás hnedkaj na temto fleku rozsúdím, lebo nemám kdy sa s vama bavit... Podivajte sa, jak je to lehúčké.«

Otočil sa k radnímu a pravíl:

»Pokád' sem temu rozumněl, tož ty miníš dat kostelníkovi třicet grajcarů a tú kačenu nechceš. Je to tak?«

»Je! Nechcu ju!« — trvali na svém Krpál.

»Tož ně daj tych třicet grajcarů« — nastrčil ruku Kordula. Dyž ich přepočítal, obrátil sa ke kostelníkovi:

»A ty chceš štyrycet grajcarů a kačenu také nechceš. Je to tak?«

»Je! Co s takú potforů zmrzačenů? Nechcu ju!« — súhlasili.

Kordula vytahl z kapce šrajtoflu, odpočítal z ní deset grajcarů a přidál k tým třiceti. Vysázal ich kostelníkovi na dlaň, bůchl ho po zádoch a pravil:

»Tož co — si spokójený?«

»Baže su — dyť sem vyhrál!« — ščůřili sa kostelník.

»A co ty, radní — si také spokójený?« — chtěl vědět starosta.

»Ná, baže su — dyť sem to tak chtěl!« — kývli radní.

»Tož tak je to v pořádku — tak mají končit všechny sůdy...

A včilkaj si podajte ruky a dite po svéj práci!«

Zohl sa, lapl kačenu za krk a šel s nů dom. Dyž zahybál za roh, otočil sa a viděl, že ti dvě ešče furt stójíjů na jedněm fleku a ču-čijů za ním. Pohlédł na kačenu a zistil, že má přejetů enom hlavu. Tú dáváme stejnak psovi — pomyslel si. Ale za deset grajcarů sem kačenu v životě nekúpil...“

A stařeček sa zasmíli, až sa rozkašlali. Dali si pořádného hlta, bůchli pěstů do stola a optali sa ně: „Tož co? Je Kordula múdry chlap, lebo není?“

„Hlůpý není“ — pravil sem, „ale že by byl chytrý? Snád — ale enom pro sebe...“

„Cóóó? Pro sebe? Tož počůvaj, jak dopadł jeho poslední sůd, kerý rozsůdíl tak, že Šalamůn je protivá němu hadra!“ Ešče jednú si cucli a začali:

„Najprv ti mosim řéct, že z tohoto posledního sůdu neměl Kordula nic — esli myslíš na tú kačenu za deset grajcarů — enom moje veliké uznání, že od tohoto případu už nikdo — čuješ — *nikdo* nešel ani k sůdu, ani k němu, a že od téj doby je to tu tak, jak prorokováł ve svéj řeči, dyž byl zvolený starostů: Tichůčko jak na palůčku v »Rubisku« a dobrá pohoda mezi všeckýma...“

Stařeček to nejak dlůho protahovali a už sem hořál nedočkavostů, abych sa dověděl, jakého »fleka« dál Kordula Šalamůnovi. Najprv ně ale připomenůli:

„Včilkaj dávaj dobrý pozór, abys poznál, jaký je Kordula kanón. A esli před ním nebudeš smekat tú svoju hučku, kerů sis dovězl, tož ně už do baráka nechod!“

Zabafali, jak dyž sa rozjízďá lokomotýva, a jak kazatel vykládali o »posledním sůdě«:

„Šlo tenkrát o slěpku a stáli před ním jak třé králi: zloděj, okradený a svědek. Zloděj zapíráł a opíráł sa o všechny svatých, okradený přísahál a dovolával sa »pánaboha nad sebů« a svědek svěčil každému chvílu. Sůci-starosta Martin to chvílku sumírovál a dyž viděl, že ten špagát nerozplance, doněsl čagan, položil ho na stůl a pravil:

»Zděľajte baranice, stůpnite si a počůvajte tento rozsudek:

Po vyslechnuti zůčastněných stran a po zvážení všech po-lehčujících okolností, podle právoplatných palagrafů usněsł sem sa na tento rozsudku, proti kerému není odvolání:

Za á) Zlodějovi pětadvacet čaganem, že kradł!

Za bė) Okradenému pětadvacet, aby si na svoje věci dával lepší pozor!

Za cė) Svědkovi pětadvacet, aby sa neplěł do věcí, po kerých mu nic není!

A včilkaj vás žádám, abyste jeden po druhém předstůpili v tem pořádku, jak sem vás menováł, lebo exekůcija mosí byt provedená hnedkaj po rozsudku a neznese odklad!«

Ale než Kordula položil ruku na čagan, aby provedł exekuci na zlodějovi, tož ti třé vyletěli ze »sůdní síně« takým cugem, že vyškubli dveřa z pantů...“

Stařeček do sebja hrkli zbytek z pohárka, zasmíli sa na plnú hubu a v tú chvílku sem zistil, že nemajú už ani ty štyry zuby, keré měli, dyž sem tenkrát odjízďál...

Došlo ně ich najednú lůto a zároveň sem sa aj radoval nad tým, že »v dědině je dobrá pohoda mezi všeckýma«. A protože sem si vzál za životní cíl dávat ludom radost a že sa začíná naplňovat moje veliké přání, aby nebylo ludí smutných a neščasných, rychlo sem kývl a z veliků radostů prohlásil:

„Stařečku, máte recht: Sůci Martin Kordula je kanón a túto hučku budu před ním dycky hluboko smekat — a už zdaleka...“

A od tohoto »posledního sůdu« Slovácko sa nesůdí. Dobrá pohoda mezi všeckými sa rozmohla jak zdravá nemoc přes celé Slovácko. Ale protože slovácká krév je ohnivá, ochlazovali si ju děláním »naschválů« a vyprávěním historek, kerýma sa dodnes škádľivajú...

HOST DO DOMU – ČAGAN DO RUKY!

Doňdšte k nám, posedšte, co máte v kapci pojezte a môžete it dom! – říkávali tetička Kubaňka, ale už podávali na stůl misu koláčků a vařili káfé.

Taká dobrá duša to byla. Uhostili aj z mála – ale od srdca! Šak nadarmo neměli nad futrama pověšený malovaný obrázek z říkáním »Host do domu – Bůh do domu«. A dobře sa u tetky Kubaňovéj posedělo a chutno pojedlo, lebo izba byla dycky čistučká jak kaplička. Duchny na lůžkách bilučké jak snih,

narovnané až do stropu, svatých obrázků plná zeď a kachle sa na peci enom ligotaly. Vedle kukačkových hodin nad šifonérem visala »foltegrafija« nebožčika starého Kubaně, za rámem byly nastrkané metále z Bosny a Hercegoviny a nekeré aj z Netálie. Šak už je to dvanást roků, co sú tetka vdovú a hospodárijú s cěru Polušků.

Tetka zrovna utírali prach ze skleněného příklopu na Panence Mariji Hostýnskéj a zalévali muškáty za vyšivanýma firhaňkama, dyž učuli vrznút dvěrcu. Vyšli do síně a v ústřety sa im derú z velikú řečů žebračka Frgálka, známá klebctnica a dohazovačka, kerá si »namlúváním« přivydělávali, a hnedkaj začali mlet:

„Pámbu řa pozdrav, dušo moja, dobrěj pohody a ščestí do vašěho domu přeju. Iďa kolem, zastavuju sa, lebo ně už nohy neslůžijú a ten gycht řa trápi, že ledvá lezu. Tož jak žijete obě dvě – v bázni boží? Ste zdravé? A co dobytek – neutrpěly ste úhony? Takých dobrých lidí, jak ste vy, mosí potkat enem požehnání...“

„Pámbu daj aj vám tetičko všeco dobré“, – skočili tetka Kubaňka Frgálce do řeči, lebo čekali s otevřítú hubú, aby také mohli něco říct. „Šak pote dál na trochu řeči a sednite si!“ Ledvá fjertúškem utřeli lavu, Frgálka si z hlasitým stonáním sedli a roztrášenýma rukama převázali suk na šátku.

Pámbu v tú chvíli najisto rozhrábl obláčky a podíval sa důle, jaký kšeft mu zasěj tá stará mrcha Frgálka dohazuje.

Mezitýmco Kubaňka podávali na stůl vdolky a volali na Polušku, aby uvařila káfé, řečnovali Frgálka dál, lebo hubu unavenú neměli:

„Ale děvčico, nedělej si se mnú vydání! Dyť já chudera nebohá ti to nemožu nikdá oplatit...“ – ale už si vzali ten největší vdolek a cpali sa jak Prajz, aj dyž při tem řeč nezastavili:

„Nále bóženku, ty si, Terézko, čím dál mlačí a fešnější – aj vdat by sas ešče mohla – není dobře, abys ostala sama“ – huhňali tetka přes buchtu. „Šak Poluška sa ti už také brzo vdá a co potem budeš v téj chalupě enem tak... Šak ně totkaj říkali vdovec Lizačka, že sa im lúbíš a že by jako tento...“

Tetka Kubaňka sa začerveňali jak družka a pravili:

„Ná, tetičko, co vás vede – já, stará roba – ale dite – tak rúženec a ně chlapa! Já už to dožiju sama. Takého jak nebožčik Jura už nenandu a darmo sa zlobit z jakýmsi...“

Vtem už Poluška doněsla káfé a Frgálka, kerá zhltili poslední kúsek vdolka, až im ohryzek poskočil, spustili:

„Nále Poluško, dyť ty si děvčica jak brúsek — chutná a lúbná jak křítko — enem krév a mléko! No včil sa už nedivím, že sa o tebe šohajé bijú! No a vdávat sa nebudeš? Ženicha bych pro tebe měla — a jakého! Šecky by ti záviděly! Šohaj urostený jak linda, pracovitý a bohatý, do hospody nechodí, karty nehraje — no co ti mám vyprávjat? Ščestí bys udělala veliké — enem co je pravda!“

Poluška sa zatočila jak péřečko ve větře a ze smíchem vykříkla: „Tetičko, nechcu nikeho! Už mám chlapca, pěkného jak obrázek — Janečka Vrbového! Je chudobný, ale má mňa rád — a jak! — dybyste věděli!“ A červená jak růžička vyběhla z izby. A aby Frgálce dokázala, jak má srdénko rozezpívané, bylo čut ze dvora pěsničku:

*Okolo Hradišča voděnka teče,
ide k nám šohajek, cosi ně nese;
nese ně lásku svázanú v šátku,
milovala sem ťa, zlatý obrázku...*

Frgálka sa zašklébili a zamrčali:

„Cóóó, takú žebrotu? Ty si ale hlúpá roba! Taký lunt je to a u muziky čut enem jeho, jak vyřvává! Co poledačem — ná Terézo, přeca jí nenecháš zkazit život!“

Kubaňka enom pokrčili ramenama a pravili:

„Ná, co bych jí bránila — šak vdávat sa bude ona, né já! A dyž sa majú rádi, tož pámbu ščestí přinese. A pracovití sú obá — tož co?“

Tetka dojedli a dyž sa Kubaňka nedívali, strčili ešče dva vdolky do sukně a z napučenú hubú zamračená jak čért sa »spánem-bohem« vyšúrali z izby.

A protože nepochodili, tož začali dělat »dobrú pohodu«. Po dědině roznášali o tetce Kubaňovéj, že sa slézajú s tým »olezeným vdovčiskem« Lízačků, a šli aj k Vrbom, kde pomlúvili Polušku, že vyprávjá o Janečkovi, že takú žebrotu do chalupy nechce a že ho má enom tak — na chvílu...

„Šak byste byli hlupí, abyste si s takú lúzú neco začínali. Taká hladká pýcha je to a špina na vás hledí ze vseckých kútů. A jak je lakomá tá oháva Kubaňova — darmo mlúvit — nos mezi očima by si užrala!“ A na odchodu mezi dvěrcama ešče vyhodili poslední trumf: „A pro Janečka mám děvčicu z gruntu a né takú žebrotu!!!“

Ten deň večer už Janeček za Polušků nedošél...

Dyž Janeček nedošél ani druhého dňa, začali Kubaňka pátrat po příčině. Dlího hledat nemoseli, enom co sa zavrtěli po dědině, věděli vsecko. Dyž zistili, kdo to peklo udělál, vyřvávali po chalupě, jak dyby ich břed chytil. Poluška bědovala a naříkala tak bolestno, že jí mohlo srdénko puknúť. Do zpěvu už jí nebylo...

Klidňučká nátura tetky Kubaňky sa změnila v uragan, kerý Frgálku tak roztočil, že sa zastavily až u súdu.

Protože si trochu divočej »vyměnily názory« — dostali Frgálka tři dni podmínečně a Kubaňka sto korun na sirotky.

No a dyž sa vsecko porovnálo, došél Janeček zasěj a chystala sa svajba. Ale svadební matka Kubaňka udělali v izbě menší změnu: zdělali malovaný obrázek nad futrama a dali tam nový:

»Host do domu — čagan do ruky!«

DIVOČÁK

áclý dvérca a na dvůr došli hlásný Fukar. Pohladili Punťu, kerý kňučál a plantál sa ím do cesty, a nabrali si to k šopě, kde na obrátěném tragači seděli stařeček Pagáč a pucovali flintu.

„Tož pomoz pámbu, Matúšu!“ — začali místo pozdravu a rýpli: „Tak sa ně zdá, že sa rychtuješ na nějakú mordovačku. Pucuješ tú flintu s takú láskú, jak pytlák. Enom abys nedošel pozdě, lebo dneskaj v noci sem čúl z lesa rany!“

Stařeček si odpluli a zavrčali:

„Cóóó — já a pytlák? Chceš po hubě? Dyť by ně to ani nešmakovalo, dybych zastřelil něco nepoctivo! Totkaj sem v lesi natrefil mladého zajička, chytěného do oka. Mosěl sa chytнут minůtku před tým, než sem ho učul pišcat. Hnedkaj sem ho vyvlékl z oka, posadil si ho na klín a tak dlúho sem ho křísil a obtúlál, až sa zpamatoval. Potem sem ho posadil na zem a on pořád seděl a díval sa na mňa. Pravím mu: Nečuť, běž za mamú! Ale on sa k temu neměl. Tož sem stál a že pujdu dom. A ušáček šel za mnú jak pes. A dyž sem už vyšel z dubiny, mosěl sem ho hrudkama z poli zahnat zpátky do lesa. Vidiš, ty Kubo, taký su já pytlák!“

Stařeček zamotali flintu do starého vlnáka a položili ju na tragač. Potem sa obrátili k Fukarovi, kerý na ně pohlédali bokem jak hus na ajroplán — moc ím nevěřili...

„Tož pravda, sú pytláci — šak o dvúch ti něco povím. Ale na před ně daj trochu tabáku.“

Nacpali si a začali:

„Znáł sem dva pytláky — ale jaké! Jeden sa menoval Cyril Zajíc a ten druhý Matúš Krahulec. Cyril měl furt jedno oko vyvalené od toho, jak nahlédál přes »mušku«. A Matúš, kerému kdysi vybúchla flinta u nosa, měl hubu kropenatú jak korotví vajce a jednu nohu dřevěnú — také z pytláčení. Lebo idá jednu do lesa, nésł nabitú flintu pod halenú, laufem dúle. Docházaja k lésku, vletěl mu do nosa komár. Matúš kýchl, škráb řemeněm o kohútek — a noha byla v sakroch...“

Co sa v lesi pohlo, po tem střílali, že péří a chupy létaly na všecky strany. Víš, říká sa, že dyž nekdo ide v životě špatnú cestú, tož sa mu má domlúvit. A dyž to nepomože, tož čapy přerazit! Ale ať ludé domlúvali, ať prosili lebo hrozili, nikdo ich z téj proklatěj pytláčiny vyléčit nedovědl. Až jednu to chytli obá — a sakramensky!

Kdysi vletěl Cyril ke Krahulcom, chytíl Matúša za košulu a zasyčál: »Viděl sem v Rubisku sviňu - divočáka jak šopu, taký kúsek v životě nepotkáš! Šel sem po ní dvakrát z vojanskěj flinty, ale bylo čut enom piščání gulky, jak dyž sa od betónu odrazí. Mosí mět to kožušisko zalepené bahnem, či co, že to není možné prostřelit! Mosíme na ňu vymyslet něco pevnějšiho — tak kanón dyby býl!«

Matúš zachlópál ušima jak mula a vybafl: »Krúci, tú mosíme dostat! V chalupě už není ani kúšček masa a ty suché erteple ně

lezú krkem... A jak na ňu? Ať je teda po tvém: kanónem! Naládujem na ňu trúbku z pumpy! Jak sem lúni razil studňu, ostalo ně tak půldruha metra takěj pevněj železněj rúrky, tak co bys do ní štyry prsty strčil. No, to už by byl pořádný lauf — co pravíš?»

»No ja, ale čím ho nabit?« — Cyril nato.

»Nic sa nestaraj a ráno doňdi!« — dodál Matúš a rozešli sa.

Sotvá sa rozbřesklo, Cyril už búčal na vráta a Matúš, vtahňa ho pod návratí, pohodil hlavú k lavce, kde už byly inštrumenty naskládané vedle sebe: železná trúbka tak zděla hrabjí, piksla střelného prachu a všelijakých zgarbů plná zem. Cyril hleděl udiveno, jak dyby mu husy požraly ječmeň, ale Matúš ho hned probrál:

»Nečuť jak žaba z otrub! Tot vezni majzl s kladivem a sekaj! Všecko, co kolem sebe vidíš, posekaj na malé kúsky — samé drobné štáfle to mosijá byt. Já budu probíjat dűrečku do laufu a narychtuju ze starěj užíčky panvičku na prach!«

Všecko, co v chalupě zavazalo, Cyril sekál, až mu od majzla iskry létaly. Všecky hřebíky, šrúbky, řetázek na kozu, starý mincíř, olověná trúbka a metále s Franc Jozefem aj Vilémem byly Viribus Unitis proměněné ve fajnový šrot. Matúš fúkl do laufu a dyž u panvičky zasyčalo, »kanón« byl fertyk...

»Tož teda broků by bylo dost, ale prachu bude málo,« pravil Cyril. »Mosíme ešče trochu přidělat! Dones mletého cukru, uhelného prachu, trochu síry a tych deset vojanských patrónů otevři a prach přisyp. A ten šúlek dynamítu na trhání pařezů také potluť — zmišáme to všecko do guče!«

Nasypali prachu do laufu a potom dlůho přisypali a cvekovali to, co měl divočák dostat přes kožuch. Konec zaléli olovem a Matúš, potěžkaja hotový kanón v ruce, proněs: »Dyž po temto nepujde rypákem k zemi, tož tú flintu zežeru a idu do kláštera...«

Stařeček si znova nacpali vypoščaného tabáku a mezi pukáním vyprávjali dálěj:

„Potem sa dvě »myslivci« rozešli s tým, že sa zasěj večer u lesa zendů. Dyž sa nad lesem vyvalil měsíc jak pecen, šúraly sa dva stíny k dubině. Matúš něsl cosi v pytli a Cyril tahl za sebú saně — na odvezení divočáka... Za chvílku byli v »Rubisku« a prohlédali malý kúšček pola rozrýpaný od téj »svině jak šopa«. Matúš vytahl potichučky z měcha flintu, položil na saně jak mašinkvér a nasypál na panvičku střelného prachu na odpálení. A ani nedýchaja — čekali...

Hlásného bylo z dědiny čut trúbit jedenást, dyž v chábí cosi zapraščalo a na palůček sa vyvalila sviňa jak stodola... Cyril sa nahrbíl jak kocůr a Matúšovi poskočil ohryzek až pod jazyk. Tak sa mu strachem rozdrčala brada, že mu škraně chlópaly jak hónícimu psovi, dyž je mu zima. Oblízl krapku potu, kerá mu stékla do huby a zasyčál:

»Nachystaj sirky!«

Cyril rychlo vytahl škatulku z kapce, ale tak sa mu roztrásly ruky aj prsty, že ju nemohl otevřít, natož tak škrknůt.

»Hergot, škrkni už — trúbo!«

Polovička sirek sa vysypala do snihu, ale přeca sa enom podařilo. Cyril škrkl a podpálil prach na panvičce. Ozvala sa taká rana a hukot, jak dyby sa dubiska trhaly v kořěnoch a zvířactvo chupaté aj pérnaté v celém lesi zalězlo do dűr. Z laufu vyletěl plameň a snih sa roztopil do půlky rola. Bylo čut enom hvízdot štáfli, jak fičaly luftem, Matúšovi uletěla zpátečným cugem baranica a Cyrilovi sa zrúovaly nohavice až po zadek. Potem sa z laufu vyvalil dým předkem aj zadkem a obá »myslivci« byli v tú ranu černi jak trúby od kamen...

A potom sa dým rozešél. Ale to neměl! Lebo sviňa byla z rypákem u zemi, ale ně jak si myslél Matúš. Stála rozčápená jak zednická koza, očiska vybúlené a dívala sa tým bílým... Ocasisko už neměla zakrúťěný, ale trčál jí jak bažantí péro — chupiska naježené a cícuřek krvi jí tékl z rypáka. Mosěl ju škrábnůt enom kúsek FrancJozefa lebo šrúbek z tragača, protože na mrtvů sviňu nevypadala ani trošku...

Divočák vtahl luft a frrrkl.

Cyril vypustil luft a běkl:

»Kručí, Matúšu, zle je — minul sas!«

Matúš potahl gatě a vybřeskl:

»Utěkáj!!!«

A enom za obůma křoviska zapraščaly. Sviňa hěpla jak jeleň a jela za něma jak cigánská būda z kopca... Cyril, který byl živějši, enom v trapu kňučál:

»To střelil on! Mňa nech — já mám štyry děcka!«

Matúš drndál z dřevěnú nohů o pár kroků zpátky a nařikál:

»Noženky utěkajte, noženky utěkajte — lebo vás nalíčim na hnědo...«

Ale noženky nestačily, lebo sviňa už očuchávala Matúšovi nohavice... Jeden skok, druhý, rana jak zadkem od voza — Matúš

nadletěl a chytíl sa haluze na dubisku, kde ostál visat jak oběšenec. Cyril upaloval k dědině jak zajíc po raně mimo...

Dyž Matúša ráno našli, moseli ho odřezat aj z haluzú, lebo prsty trefené křečú nebylo možné odlúpnút.

Cyrila našli zarazeného hlavú ve stohu — a bez gati. Ty měla sviňa namotané na rypáku...

Tú noc obá »myslivci« pytláčili naposledy...

KAČENA ZA TŘICET TISÍC

yž idá přes dědinu uhlédnete teho čapatého ftáka z rozplésknutým zobákem, najisto by vás nenapadlo, že taký kúšček — ledvá na jedno pojezení — može aj člověka připravit o chalupu. Tá pěsnička »A tá kačka, blato mačká...« by sa mohla v tomto případě trochu pozměnit »A tá kačka — groše mačká...« — lebo ich Jurovi Hrotkovi vymačkala tolěj, že ešte dneskaj tluče hlavú o klecu, v kerěj nebožka kačena za svého bídného života přebývala.

Tož, jak už to bývá, skoro v každé chalupě krmili před hodama hus lebo kačenu.

No, a Jurovi Hrotkovi sa jednu do rána tento masný fták z klece »vypařil«. Dyž to zjistil, začal létat po dvoře jak mucha v cylindře. Vlétl pod krmík, za drva, do šopy, na mlatevňu — točil nosem v všechny strany, rozběhl sa k jednému plotu, potom k druhému — a co vidí?

Kačena natahuje krk přes šprlata v kleci u sousedů!

Dvěřca vrzly, druhé bály a Jura láp kačenu za krk! Ani půl slova neutřusil a hybaj s ňů dom. Búchl kačenú do klece, opucováł si ruky, sedl na kladu a zapálil fajku. Čučál do zemi a mrkotál jak koza:

„To vím — kačenku — a překrmenú, no pravdááá! Inši by ti ani nešmakovala, piskořu škaredý! Banda zlodějská! Ěj, mám to pěknú žůžel za sousedů!“

Co tak lamentováł, zasěj dvěřca vrzly, druhé bály a na dvůr vletěl sused Matúš Luskačka z řečů:

„Ná, počůvaj, Juro — co je s tú kačenú?“

„No, a co by mělo byt? Je moja, ukradls ně ju!“ — odsekl Jura.

Matúš načisto klidno vytahl kačenu z klece, strčil ju pod pažu a vlékl dom. Ale to tak na Juru! Vyskočil jak čert ze škatulky a hnál sa po kačeně. Začali sa o ňu táhat, a dyž protestovala svojim: Gáá — gagagaga, zavrčál Jura:

„Drž zobák, ty do toho nemáš co mluvit!“

Chytil ju za krk, Matúš za nohy a chvílku sa hráli »Kolo, kolo mlýnské« — lebo sa točili po dvoře jak kočky v díži. Jura řvál na Matúša, Matúš na Juru a kačena na oba. Dyž už měla kačenka jazyk vyvalený jak štruplu a polovičku pění oškubaného, zapackováł Matúš o škopek a kačenu pustil. Jura smýk ke špalku, chýt obušek, zatočil s ním nad hlavú jak náčelník Apačů — a kačenka sa odebrala do kačeního rája... Hodil ju k plotu, kde sa natahla jak po dobrém obědě, a klidno si zapálil fajku.

Matúš si také zapálil fajku a pravil:

„Juro, ty sas ale zatrackaně opasil! Jak řa mohlo napadnúť, že je to tvoja kačena? Kačena jak kačena! No, zapomeňme na to — zme ľudé chybující. Dáš ně padesát korun a budem kvit!“

Jura mlaždil jazyčiskem o podnebjá, jak dyž švába dřevákem na stěně zabije, a vyběřskl:

„Cóóó — a pár liskanců po téj hubě plechovéj bys nechtěl, ty zloděju? A už sa pakuj, lebo dostaneš taký virgajs, že ti ho žádná rajfajženka nepromění, lunte švindléřský!“

Matúš věděl, že je Jura divočák, tož sa dlůho nebavil a odešel.

Za nejaký čas dostál Hrotek upomínku od advokáta o zaplacení kačeny. Nedál nic! Dostál druhú, třetí — a zas nic! Tož žaloba.

Súd — odvolání, súd a furt dokola. Súdili sa skorem půl roku a dopadlo to tak, že Jurovi prodali roli za třicet tisíc korun v exekuci.

Ale největší neštěstí bylo, že ho koupil Matúš Luskačka...

Dyž jěl jednoho dňa na kúpené roli orat, ostál u pola zarazený jak slúpek v plotě, lebo tam čekál Jura s flintú a přivítál Matúša:

„Kruci, enom sa opovaž na tú roli stúpnút, tož řa rozstřílám na luntý! A už sa pakuj, lebo ti stará bude vybírat broky ze zadku štrnást dní!“

Matúš, kerému strachy naskočila husí koža a zuby sa mu rozklepaly jak lúkotě ve vyschlém tragači, práskl do koní a jěl do dědiny pro policajta.

Za chvílku byli zpátky a po úředním vyzvání policajta Šable sa stalo neco, co sa dovíme až u sůdu...

Pán súcí přečtli protokol a z policajtového notesa záznam o činu tohoto znění:

Dňa tolikátého a tolikátého vyzvál mňa občan Matúš Luskačka, abych použil svéj úřední moci a zakročil proti občanovi Jurovi Hrotkovi, kerý přej ho ohrožováł na těle flintú. Že tady šlo o rušení držby a občan Matúš Luskačka měl strachy plné gatě, dostavil sem sa na místo činu a žádal menovaného Juru Hrotka, aby pole opustil. On ně řekl, abych ho polúbil v řit! Dyž sa tak stalo — chtěl sem použít svéj úřední moci a zavést ho do obecní šatlavy. Menovaný Jura Hrotek na mňa — jako na úřední osobu — položil ruku, uškubl ně z blůze kapcu aj z metálama, čěpku ně vrazil na uši a pendrek ně hodil do turkyně s prohlášením, že takových veteránů jak su já, zežere při špatnéj chuti aj patnást.

Pán súcí zakrútili hlavú a proněšli:

„Hrotku, už teho mám akorát dost! Lesti si myslíte, že takové pány, jak ste vy, nezkrótime — tož ste sa zmýlil podruhéj. Měsíc vězení nepodmínečně s jedným postem!“

Jura brble pod nos:

„Ale z téj roli sklúzat nebude — to mu dám písenně!“
 Hlava tvrdá jak dub, ale dutá jak kladinét.
 Nedaj bože, aby sa jednu Hrotek dověděl, že tú kačenu vy-
 měnil jejich Francek za flašu slivovice...

CHRÚSTI

Dvelý nešťasný seděli stařeček Pagáč a držali v hubě vyhaslú fajku, dyž hajný Srnec došli na náščevu. „Co čušíš do zemi — nasadíš tam itrnicu a čekáš, že ti z ní vyroste prasa?“

Pagáč vyklepali fajku a smutno proněsli: „Nále, mám trápení s tým našim faganem Franckem. Už sem sa kolikrát rychtoval, že ho zrúbu jak financ kozu. Jak ňa ale uhlédne, začne sa šmajchlovat, a dyž vykříkne »můj najhodnější stařečku« — tož

změknu jak putr. Tož potom neco dělaj! Možu ho bit? Nemožu... Mám ho rád, smrada malého — to víš, krév sa nezapře! Šak počúvaj, čo provédl:

Začalo to chrústama — a zavinil sem to já. Lebo dyž mu byly dva roky, däl sem mu do ručenky chrústa, kerý ho na dlaněčce tak lechtäl, že sa Francek aj počuräl. A od téj doby byl za chrústama jak zdivočelý.

Dyž dorústl sedmi rokú — bylo to jaksi v druhém týdni května — jeho tata vyběřskli na dvorku: »Co tady ešče zgúňáš? Hybaj do kostela na májovú — a už sa pakuj!« Francek proletěl vrátkama jak splašené hříbja a trapem kolem školy do kopečka ke kostelu.

Dyž zahýbäl kolem starostového sädku, uhlédli chrústa, jak krúží nad malú trnečkú. Vyskočil radostí a hönil ho baranicú tak dlúho, dokäd ho nedostäl. A potom ešče třepäl stromkem, lesti nekerý nespadne. Spadli — a všecky si nésli jak poklad do kostela: štyrech v kapci a jedného v hrsti! A protože už odzvonilo, proběhl kostelem a hnedkaj ke křtitelnici mezi klučiska. Tam sa v rychlosti požehnäl tú rukú s chrústem a čo sa dílo kolem, už neviděl. Enom chrústi, chrústečci malučci...

Bylo zrovna požehnání, dyž najednú cosi frnglo Franckovi nad hlavú. Chrústi sa mu vyškrábali z kapce a jeden už krúžil jak jestřáb kolem světélka u svatého Jozefa. Francka polélo horko a ustrašeno sa rozhlédli. Ignác pastýřuj, ten peršavý soplän, kerý klečäl vedlevä něho, už vyčuchäl, čo sa stalo, a potutelno sa uškľébl. Vtem zakrúžil druhý chrúst a nabráli si to rovnú k hlavnímu oltáři. To už Francek hryžäl baranicu a nemohl sa dočkat konca.

Ale čo čert nechtěl, nemělo ostat při jednom. Najednú sa ozväl taký řev, že ludé enom poskočili a milistranti sa zgrčili hlúběj do komží. Cyril Trdlicuj, stejnak stáři kamarád Franckuj, začäl z řevem hépat a búchäl sa hnedkaj po zadku, hnedkaj po břuchu jak černošská tanečnica, lebo jeden chrúst mu vlézl nohavicú do gatí a tam mu rajtoval z kúta do kúta, nevěda kadyma ven...

Jak kostelník Míšek uhlédli chrústa, zařali hubu, že sa im brada obtúlala z nosem, láp zhašák, našpónovali sa jak žaba na obrovňání a smýk po něm — a smýk ešče jednú, enom to hvízdlo a trefili — tři svičky a květináč! Přitem zakopli o tepich a zvalili sa jak podřatý. Dyž sa postavili na nohy, natahli krk jak žirafa a rozhlédli sa kolem. Jedno oko přivřeli, že ho měli jak řírku od kabáta a druhé vypleščili jak kačení vajce...

Proletěli mezi milistrantama a vpadli mezi klučiska jak hrom. Najprv chlópali po hlavách, kdo im došel do cesty, a potom smýkli rozeřvaného Cyrila po krku, že běkl jak koza. A v téjto chumelenici ten somár pastýřuj jak jedovaté hadisko zasýčäl:

»To henkaj Francek!«

Hrozný ortel byl vyneseny. Lúskäl sem páteřky a modlil sa za dostrašeného Francka, kerý sa scvrkl, že nebyl věči jak chrúst, a strýc kostelník nad nim zasěj vyrůstli jak čava — snäd aj ty dva hrby měli... Cosi zavrčali o svinách, krév sa im naválila do hlavy a z teho zbělali jak Archanděl. Ani zezavé dverca od márníce by tak hrozivo nezavržaly, jak kostelník zubama...

Franckovi sa naježily šecky chupy. Míšek už měli včilkaj obě očiska vyvalené jak kocúr, dyž tlačí do plev, a skočili na nebohého Francka. Líz ho z jedné strany, líz z druhé — hnedkaj mu z nosa vyletěla svíca jak travnica. Chlóp ho po krku, géc do chrbta, gáb za uši, smýk kolem oltára — a už ho tahli do zákristyje jak sysla. Tak za sebú přibúchli dverca, že věčné světélko v červeném kališku zhaslo, přitiskli Francka k ornátovéj almaře a mlátili ho hlava nehlava z řevem:

»Tož ty tak, ty ancikriste jeden! Toto sa dělá na místě posvětěném, čo — ty lucifere? Púšcat chrústy, ty somáre jeden? Šak já řa naučím!«

A pác ho po hubě, hnedkaj mu v gafách vrzlo...

»Kdo řa měl, že řa neutopil, pazgrívče škaredý! A včil marš, lebo ti urazím hnáty u saměj...!«

Nazvihli Francka za lémeč, otevřeli dverca, kopli ho do třaslavice a vyhodili na dvůr, kde sa natahl jak žaba. Ale v tú ranu byl na nohách a enom sa za ním zadýmilo.

To ale neměl byt ešče konec jeho utrpení. Lebo dyž ho kostelník tahli do zákristyje, jak zařmění před hroznú búrkú bylo zavrčání otca jeho rodného: »Ěj, dočkaj ty raubiři, až doležeš dom!«

Až do tmy čapěl Francek za humnama, než si trůfl jít do chalupy, lebo věděl, čo ho čeká. Tata ho řezali jak cigánského koňa skrzevá každú hlúpost — a čo teprú toto? »Co sem kemu uděläl a proč nemožu byt v kostele chrústi?« — nařikäl, potahoval sopélek a třásli sa zimú...

Šúläl sa kolem chlévü a nahlédäl ustrašeno okénkem do izby, dyž za krkem ucítil tlapu jak kladivo. Dyby ho gábl medveď, byl by rači. Tata ho stískli jak kořacko a vtahli do síně. Jakú výplatu v tú chvíli Francek dostäl, to sa nedá povědět. Tata vyřvňali,

že tú čertovinu z něho vytlučú, dyby ho měli roškubat na cucky. Nic nepomohlo, aj dyž jeho maměnka »pro boha prosili« — ešče mu na přídánek vysmýkali namočeným štrankem a břeskali, že ho zřežú, až sa celý... Ale s tema řečima stejně došli pozdě, lebo chudák Francek už měl navalené plné gatě a smrděl jak dudek. Nakonec ho hodili na pec a šli »Na špicu« zapit zlost...

Ve své bezmocnosti a utrpení zabořil Francek hlavu do duchny a tak nařikál, že by sa nad ním kameň rozbečál. Mezitým co mamička vyšli nahlédnout do chléva, slézl potichučky s pece a hybaj do síně. Tam opatrně zdělál gatěčky a namočil si zadeček do puténky z vodú, lebo mu tak hořál, že to enom zasýčalo. A potom trap zpátky na pec, zalézal pod duchnu a usnul...

„Chudák Francek“ — lutovali ho hajný — „skrzevá pět chrústů a tolěj bolesti! Dyť nebyť téj vody, mohl aj zhořat...“

„No vidíš — a nezhořál. Má tvrdú náturu po mně!“ — hrdo prohlásili stařeček. „A ešče neco má po mně: neostane nikemu nic dlužný...“

Uběhl týdeň a otec byli ešče furt s Franckem na válečnéj noze. Dycky enom přes fajku zavrčali, že sa na teho soplivca nemožú ani podívat, a navíc prohlásili, že lesti mu ešče jednu uhlédnu v paprči chrústa, tož mu vyščigajú zuby jak prasati...

Jednú Kača — teda Franckova mama — vyšla z chléva a že: Starý, mosíš ít zavéct jalůvku k býčkoví!

A tož sa otec-Pagáč vypravili. Vyvédli jalovicu z chléva. Tá sa nepokojno vrtěla, očiska podlété krvjú, stavjala hlavu a ostro sekala ocasem — túha po ženichovi... Tata si omotali špagát z ohlávky kolem ruky a rýpali sa ve fajce.

Dívál sem sa z výměnku a najednú vidím, jak sa Francek přitočil potichučky k jalůvce — a posadil jí pod ocas chrústa... Jalůvka chvílku nic, najednú ale střihla ušima a zafrčala. Otec, jedným okem do fajky a druhým na jalůvku, zavrčali: Stoj, potforo! Ná ba, stát možeš ty — myslél sem si — lebo nemáš u zadku chrústa...

A vtem jalůvka kopla nohú a pohodila zadkem. A potom to došlo! To, co sem viděl já, sa do smrti nesmijú dovědět jeho tata, lebo by Francka rozgňábili jak skokana... Jalůvka postavila ocas jak hromosvód a tak šklubla hlavú, že tatovi přeletěla fajka aj ze sirkama přes hlavu a baranica im spadla přes oči. A včilkej začál kolotoč! Jalovica oběhla třikrát dvorek z hlavú dúle jak v býčí aréně a tahla otca za sebú, lebo provázek sa im zasekl ko-

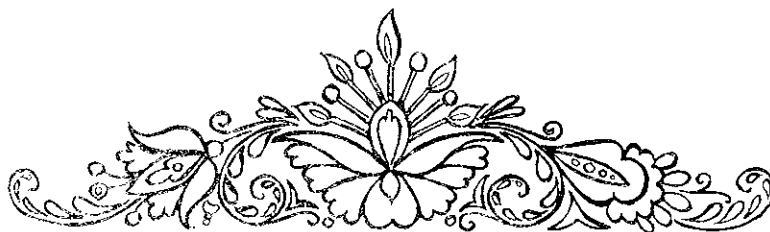
lem ruky a né a né ho vysmeknúť. Francek nahlédal za drvama jak tuhýk a čekál, jak to dopadne. Najednú proletěla jalůvka aj s otcem kolem Francka a rovnú proti zahrádce. Bránka uletěla jak řepa a tata urazili hlavú kamenný hrnec, kerý byl napichnutý na palésce u plotu. Francek sa enom uščůřil a proněl: »Včilkej bych sa měl taty optat, kam mají tak napilno!«

Otec v letu zapackovali o hrabje a zapichli sa nosem do zahrádky — hnedkaj vyvalili hnízdo krtků aj z mladýma. Jaksi sa im podařilo dostat sa na nohy, ale jalůvka jela jak šnelcúg rovnú proti zavřenéj mlatevni. U vrát sa ale zarazila, otočila jak na štyráku, špagát sa ušklubl a tata velikým oblúkem proletěli zhnílýma deskama do mlatevně. Ostala po nich enom černá důra jak po zlodějovi... Řvali jak z nápovědy a dyž vylézli ven, byli dodrápaný, jak dyby na nich vletěl pelech koček. Vypluli plevy aj z hlinú a ze sakrama letěli do izby pro flintu, že tú potforu rohatú zastřelijú na fleku jak schořa.

Francek z uctivéj dálky potichučky vyněsl rozsudek: »Tož tak, to máte za ty kostelové chrústy! A kostelník to ešče chytnú — enom dočkajte...«

Tata jalůvku nezastřelili, neměli doma ani jeden patrón.

A kostelník? Dyž jednu odzvónili na věži klekání, zpátky už nešli, ale jeli po zadku až dúle, lebo im »kdosi« na schodky vylél erteplovú máčku...

NASCÍPANÝ CHLAP JE ENOM NA ZLOBENÍ!

Bylo to jaksi zjara, dyž starý Trháč začali krepírovat. Vzdychali, fučali jak opálka ježků a dlábili břuch. Obracali sa na pelechu, kňučali, jak dyby ležali na strnisku, a bolestno stonali. Že přej mají veliké pchaní v křížoch a hučání ve střevoch. A navíc měli ešče trápení ze starú, lebo ím nadávala a dělala »štandrlé« od rána do večera.

Dyž v nich každú chvílu zahučalo jak v kozi, pravili:

„Počúvaj, Anézko, tak sa ně zdá, že sa ně búrijú hlisty, či co! Uvař ně nečeho, lebo zahynu! Snáď je to poslední moja hodinka...“

Anézka od šporhélta na půl huby odsekla:

„Ná, ba — tak náčeňovú hadrú po ušách! Enom palunduješ po putykách, furt řa kdesi čert bere a včil skuhyňáš. Dybys lapěl doma, tož řa nebude nic pchat!“

„Anézko, prosim řa, tož sa na mňa už nehnevaj“ — naříkali strýc — „a uvař ně trochu čaju a daj tam krapku slivovice.“

Tetka zlostno zavrčeli:

„Nó, to víš — celá na bok a na křivo! Ja, to by sa ti tak lúbilo! Enomže ty bys chtěl hrnec slivovice a do ní krapku čaju! No pravdááá — už ti ho nesu, máš ho vidět! Co sis nadrobíl, to si aj zjes. Dyž sem ti uvařila zeměžluči, to ti pod řříák nešlo — ty bys tak slopál enom gořalu. Ani hlt nedostaneš — já řa naučím!“

Ale strýc lamehtovali dálěj:

„Nále, Anézko, tož měj se mnú uznání — dyř mám to bolení čím dál věci — snáď by bylo dobře, abys ně zavolala dochtora!“

Trháčka poskočili, jak dyž ich pichne, a břeskli:

„Cóóó, dochtora? Ná, co si hlúpý? Myslíš, že ty peníze kradu alebo co? Ani mňa nenapadne! Dyž máš umřít — tož umřeš aj bez dochtora! A daj ně pokoj a furt nekňuč. Šak dyby v hospodě zahráli, tož bys vyletěl z pelecha jak netopýř!“

Strýc z rukama složenýma na břuchu krúžili očima po stropě a žalovali:

„Boženku, mám já to trápení. Co to pámbu na mňa poslál? Zlú nemoc a ešče horší ženu. Dyž jí nežere koza, tož hnedkaj letí pro pastýřa a mňa chce nechat zdechnút enom tak — bez pomoci! Božebožebože...“

Tetka odsekli:

„Nevolaj pámbička, pohane! Celú dobu ho neznáš a až ti okřejú hnidy, tož zasěj o něm nebudeš nic vědět. A totkaj pij tú hořčinu, řa řa nejlepší vykulíruje!“

No a strýcovi nic inšího nezbyvalo, než pit a trpět jak Job...

Až jedného dňa došla »spása«.

Kořenářka Pelěščena, známý »dochtora«, sa došurali k Trháčom, nahlédli přes peleš na strýca a hnedkaj spustili:

„Nále, Juro, ty špatně vypadáš! Si jak paučina, enom do

truhly fa položit a oči zatlačit. Přes uši ti vidět jak přes firhaňky a suchý si, že by sas už mohl vyspat aj ve flétně... Nevím, nevím, lesti sa z teho vylížeš! Nó, co sa dá dělat, jednu na svět, podruhéj z něho – roky sú tu, jednu to byt mosí. Šak nascípaný chlap je enom na zlobení...”

Trháč zhltnul hořkú slinu a přáli si, aby v tú chvílu hrom Peléščenu spálil na oškvarek za to »vinšování dobrého zdraví«.

Trháčka ze zepjatýma rukama enom pokyvovali hlavú a strýc čekali, kdy ty dvě čarodenice nad něma rožnú hromičku.

Dyž sa Peléščena dověděli, že strýc pijú zeměžluč, pravili: „Počúvaj, děvčico, to je naňho slabé, mosíš mu uvařit kú-zelnú medecínu – recept ti hnedkaj prozradím. Vezni si papír a tužku. Máš? Tož piš, lebo sa nic nesmí zapomnět! Dočkaj, až bude měsíček v úplňku a běž o půlnoci na kerchov uškubnúť pcháči. A včilkaj si napiš, co všeccko sa do téj medecíny mosí dat. Ve svěceněj vodě z Antonínka uvař kúšček mydla, zmýšaj s kozíma bobkama a jeleníma chupama, do teho pridaj marylánkových plev, kúšček puškvorca a pápěři z pumpelérky. Na vůňu halúzku rozmarýny. Pcháči zamotaj do kožky z bílého králíka, převaž konopím máčaným v kozím mléku a daj Jurovi pod hlavu. Za tři dni bude jak fik!“

Peléščena popřáli dobrěj pohody, do noše strčili špek z vajcama za recept a »spanembohem« odešli.

A tož tak sa aj stalo. Trháčka podle rady starěj Peléščeny lék uvařili. Strýc zedli ale tři užičky teho lektvaru a po velikém hučání ve střevoch na nich došel strašný »řidký případ z hustým běháním«. Ten deň přeběhli dvůr najměn dvacetkrát a poslední kola ich tetka moseli podpírat, lebo sa už na nohách nemohli udržat. Večer měli břuch zvěšený jak zmoklý šorec, protože z nich vyšlo, co jakživ nezedli. Zelený byli jak špenát, oči kalné a spodní pysk sa im drkotál jak drozdovi ocas. Byli tak zničený, že by za ně handrlák nedál ani puklý hrnec.

Dyž už byli lehúčký jak andělíček a trochu sa znotýrovali, vy-poščali si najprv Aněžku, kerěj »vypucovali žalúdek« lepší než im medecína starěj Peléščeny a spustili:

„Zbavit sas ně chtěla a otrávit ňa jak potkána – nehaňbo jedna! A to si moja žena – cóóó? Ěj, šak ste sa stejně s tú pot-forú čarodějníckú na mňa domlúvily! Zадarmo ten špek z vajcama do hrtáňa nedostala, rapucha škaredá.“

Tetka bečali, lomili rukama nad hlavú a bědovali, čeho sa to

enom za opatrování na mužovi dočkali, kerému před páncem-bohem slúbili věrnost a lásku až do hrobu tmavého...

Trháč už nic nečuli. Vyjeli z chalupy, hybaj za Peléščenu a pověděli im to tak, že by od nich pes kúrku nevzál. Ešče přes dědinu vyřváňali o čarodenicách a prohlásili, že dokád z téj mrchy nebude mět Lucifer míšek na tabák, tož dotád nebude v dědině pokoj. A že pujdú žalovat!

Aby to bylo veselejší, tož žalovali aj tetka Peléščena.

Ale to najveselejší teprú došlo až v súdні síni, dyž sa Peléščena začali hájit, že o nějakém jezéní téj medecíny nebylo řeči – žeprěj sa s tým měl enom mazat...

Strýc Trháč vypleščili oči na Peléščenu a potem na svoju ženu. Čekali, aj dyž nikdá před tým, že ich v tento moment mosí trefit šlak. Nestalo sa tak, enom sa im po čemsi brklo. Mohli těžko odhadnúť, lesti to bylo po mydle, po marylánkových ple-vách, po puškvorci, alebo ešče po nečem horším...

Strýc zafali pěstě, až im ve všeckých kotíkoch zapraščalo, ale to už promlúvili pán súci:

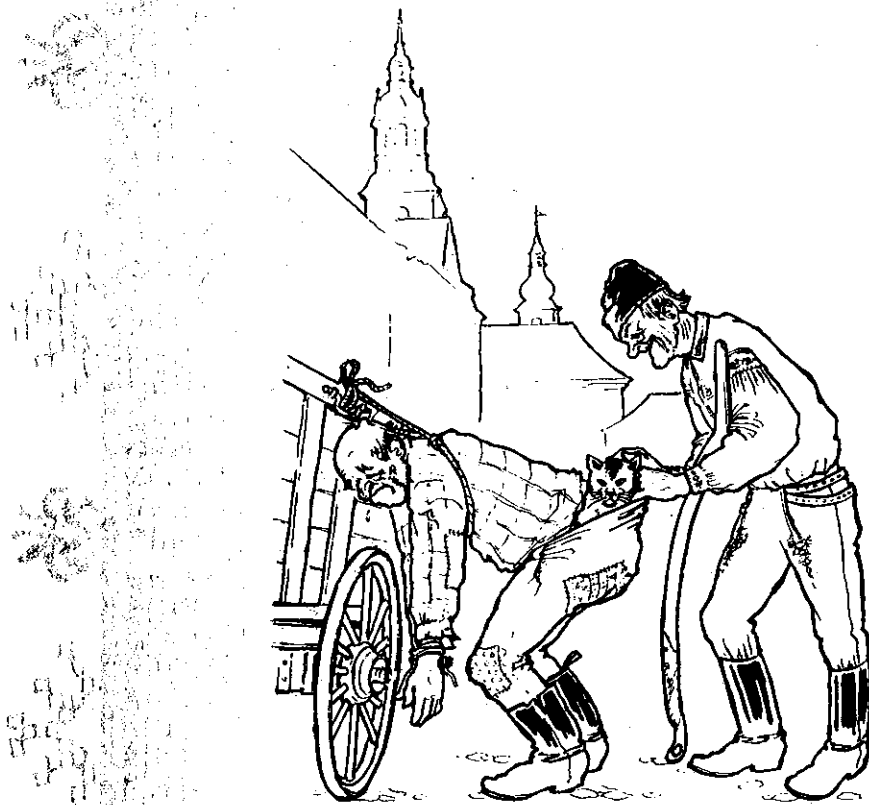
„Tož co, strýcu, chcete sa smířit? Jak sám čujete, došlo tady k nedorozumění. Je pravda, byla to silná medecína, ale jak na vás vidíme, tož pomohla – a to je to hlavní!“

Strýc sa chvílu krútili, ale dyž viděli, že to ináč nepujde, tož kývli.

„A vy, tetičko,“ – obrátili sa pán súci k Peléščeně, „si vaše léky nechte! Mohlo by se vám jednu stat, že byste z teho tak lehko nevyšli!“

Trháč odcházajú a nažlutlý flek na třaslavicách dáva vědět, že ich tá medecína sakramensky protahla...

MAŠŤ NA ZLODĚJE

Dacanů, lumpů a zlodějů chodí tolěj po světě, že sa člověk bójí podívat do zrcadla... Co není přikuté, to ukradú! Snád' už mosí byt konec světa! — zahromovali stařeček Pagáč a kopli do práznej králíkárně, v kerěj krom bobků neostál do rána ani chup...

„Kerá sviňa zlodějská sa to opovážila? Aby mu báchor zbrantovatěl, až ich bude žrat!“ — brblali a nahlédali z obúch stran přes ploty, esli tam nekde neuhlédnú nekerého ze svých dvanásti

králíků. „Éj, nedaj bože, abych ho dostál do rukú, obrátil bych ho jak kožu z králíka! Že sa pámbu može na toto dívat!“

Dyž zhlédli »súseda přes jedno« hrobařa Krumpáča, jak líčijú v zahrádce stromky vápnem, hnedkaj im zvěstovali, co sa stalo, a ptali sa, esli nekeho neviděli z pytlém.

„Neviděl,“ pravili hrobař. „Ale proč si nekúpiš pořádného psa? Tak ti može chodit po baráku kde chce jak po rynku!“

„Psa? Psa sem už měl — a také ně ho kdosi ukradl... Najlepší by bylo, dybich dostál kúpit pořádného tygra, aby takého vandráka hnedkaj zežrál aj z botama!“

„Ja, počkaj!“ — zpomněli si hrobař. „Víš, kdo by to mohl byt? Dneskaj ráno, ešče za tmy, sa pakovali komedijanté, co měli »U stávkú« střelnici s kolotočem. Je dosť možné, že si sebú vzali neco na památku.“

Stařeček sa bůchli do čela: „Ja, krúci, vidíš — včilkej už ně to došlo! Tak ale před třema dňama sem dolézlo také robsko s krůžkama v uších, krútila zadkem jak kočka v únoru a esli préj neprodáme vajca. Prodál sem jí deset za dvacet grajcarů — šak Kača zrovna nebyla doma — řekl sem si: Bude na gořalku! A co sem ich vybírál v komoře z ječmeňa, tož tá ledačina najisto prozgůňala dvorek aj s králíkama, lebo očiska měla jak kúzelník. Aby jí hrom paprče spálil!“

„Tož vidíš, jak dobře nakúpila: za dvacet grajcarů deset vajec a k temu ešče dvanást králíků! Nó, prodávat umíš dobře!“ — rýpli Krumpáč. „Ale nic si z teho nedělaj, aspoň neco obětováls na oltář kumštu!“ — dodali, ale honem zahybali za šopu. Ešče učili nekolik škaredých nadávek a sakrů, keré za něma stařeček poslali.

K večeru im hrobař donesli párek králíků, aby im dali »počínek« do práznej králíkárně a tým si ich zasěj udobřili. Pagáč naléli do dvůch štamprlí halůzkovej a rozvykládali sa, lebo měli »zazenú lútost«:

„Jožko, lesti chceš byt dobrým — život řa mosí vychovat. Dyž zme byli ešče také hlúpe ščeňacka, vtlúkali nám do hlavy mórese ve škole pán řídící a doma zasěj mamička s tatíčkem. Éj, namůdušu, šak nám ich vtlúkali aj do téj části, co sa na ní sedí... A víš, proč ti to vyprávjám? Podivaj sa kolem sebe, kolěj všelijakých ledačin mezi nama chodí. Ty sa vychovat nepodařilo! Víš, že nekeři ludé nedovedú rozpoznat, co je moje a co je tvoje? Víš, jak sa krade? Už sem si kolikrát říkál, že byzme místo kolového

honu na zajíce měli udělat taký hon na zloděje — éj, rúbál bych do toho jak do festuňgu!“

„Počkaj, Matúšku,“ — zarazili ich hrobař. „Páné u súdu by temu nechťeli rozumnět!“

„Já vím, na to sú zákony — sú, aj byly! Kdysi přej usekli paprču každému, kdo neco ukradl. Dneskaj to není možné — víš, kolěj lidí by chodilo bez ruky? Lebo přej vozili zloděja v kleci a ukazovali ho jak opícu a švindléřské pekaře namáčali v koši do luže! Dobré to bylo...“

Zme rozdělení na zvířacka a ľudské plemeno — šak to aj někdy těžko rozpoznáš... Podivaj sa na toho věčně ožralého pastýřa Strožocha: Dyž je mezi dobyt看, je to člověk — doňda mezi lidí, je to hovado! Co vydělá, to propije! No vidíš — a tací lidé ti závidijú, dyž si kúpiš nový kožuch. Ale sú aj tací, že ti závidijú, dyž máš na svém pohřebě pěkné počasí...

Já to dycky říkám: zlodějna a závišť je největší pohroma lidí! Dyž si tak někdy přefíkávam v tych múdrych knížkách, co ně počáváš, tož bych dál dohromady indyckú děvčicu a Seveřana. A věřím, že by z nich najisto vyšel dobrý člověk — lebo Ind nezavídí a Seveřan nekrade!

No, ale nic sa neboj, šak na ty králíky kdosi doplatí, éj doplatí — já už si na to masť nandu!“

Vtem pohlédli na věžu kostela a vykřikli:

„Herdek, já tady valím zmaty a mám jet orat. A ty sa běž podívat do téj tvoje »zahrádky odpočinku«, esli ti tam nekdo neukradl pomník!“

Hrobař vyšli ze vrátek a stařeček zapřihali krávy.

U Pagáčů měli kozu. Pěkná kozena jak družka a hlavu stavjala jak generál-obršt fon Ézlkopf. A dójila jak hlúpá — dávala toho do hrotka tak na »čestné uznání«. Ale jedného dňa oči kalné, hlava zvěšená a nebyla k poznání. Ani dójit, ani žrat, tož co s takú ledačinú? Prodat!

A stařeček už stáli v městečku na tarmaku a čekali na kunčofta.

Aj dyž byla koza jak obraný herinek, vemeno měla jak putnu a na to sa nachytali istý Bočnica z Kopanic. Dyž ju ale začali obhlédat s připomínkú, že na ní koza visí jak šfertúšek na hambálku, stařeček sa vyšpónoval a jak mudrc začali přednášet:

„Bočnico, moc nad kozú nemedituj, moc nekibicuj a počívaj: Já prodávám, ty kupuješ! Máš před sebu kozu a žádného slona — nekupuješ teda »kočku v pytlí«! Nikdo ťa nenutí — tvoje peníze, moja koza. Říkáš, že na ní visí koza jak šfertúšek na hambálku. To teda máš pravdu, »upluskaná« jak panimáma mlynářka není, ale je dost možné, že je taká ucasnovaná po kozlatoch, či co — vím já? Naleju ti čistého vína: pamatuj si, kdo ošidí bližního svého, je sviňa!“

Koza sa prodává ze dvouh příčin — buď potřebuješ peníze, lebo po ní nic není... Vyber si — tajak v lotériji! Enomže u mňa to máš istější. No, kup si los — máš istotu, že vyhraješ? Nemáš! No tož vidíš. Dyž si ale kúpiš moju kozu, tož ju aj budeš mět — a najisto, Bočnico!

Podivaj sa na tú kozu! Jak vidíš, tož stóji a mečí — a bobky z ní také padajú. Je teda jasné, že je živá a zdutá také není. A že je trošku posmutnělá? Možná, že je nešťasno zamilovaná do capa, lebo ju ťrkla baba-čarodenica, či zežrala hřebík — vím já? To teda namůdušu nevím!

No a vělkaj si zesumíruj, že bys túto kozu kúpil, dondeš dom, dáš jí nažrat sena, v kerém bude náhodú kus drátu, lebo podkovák — a do třech dní ju máš hore kotama... Lesti má už vělkaj hřebík v sobě, tož to máš narychtované a nemosíš na nic čekat! Dyby ti přeca enom zdechla, maso z ní posekáš do klobásí, že budú jak mandle a samý zoft. Kožu necháš vyčinit a starý Dratva ušijú tvoje ženě ševrové holénky, že také nemá ani ciferovna Zita. Z rohů si uděláš pod návratím háky na chomůty a za kosti dostaneš od handrláka hrnec na kyšku — tož co ešte chceš? Dyž to tak vezneš zvršku dúle a od spodka navrch — krúci, Bočnico, víš ty, že by bylo nejlepší, dyby ti tá koza zdechla — vydělál bys na tem...!“

Bočnica sa už nezmohli ani na slovo a hledá vybúlenýma očima do jedného fleku jak hypnotizovaný, odpočítali peníze a kozu zaplatili...

Stařeček ešte ten deň k večeru kúpili kozu novú a až za tmy sa s ňú brali dom.

V jednéj dědině sa zastavili v nádražní hospodě na pivo. Kozu uvázali k prvnímu dřevu, keré potmě našmátrali, a šli do šenku. Za chvílku sa vrátili — a koza byla v sakroch... Začali létat kolem hospody, vyřváňali na všechny strany, ale koze nikde. Najednú učuli za keřiskem jakýsi šustot. V naději našpicovali uši a počúvali. Ale to enom nějaký šohaj obíral svoju galánku a šuš-

kál: Dušenko moja sladká, kukulenko malá, holuběnko milučká, dyž sa dívám do tvých očének, tož v nich vidím celý svět...

Stařeček v zúfalství strčili hlavu mezi halúzky a zaprosili: „Chlapče, enom co je pravda, si převeliký kúzelník, dyž tak dobře vidíš. Pěkně ťa prosím, podivaj sa ešče jednu do tych očének a lesti v nich uhlédneš kozu ze zlomeným rohem, řekni ně o ni — je moja!“

Nedověděli sa ale nic, lebo vyplašený šohaj ich poslal hledat kozu do takého místa, kde by sa nemohla skovat ani myš...

Vtem ale učuli odkádsi zvrchu jakési divné zamečání. Zvihli hlavu hore a ostali jak přibitý. Byla to jejich koza, kerá visala na závorách. Lebo stařeček ju místo k plotu uvázali ke šraňkom a jak vlak odjel — tož ju vytahly navrch...

Ešče šťastí, že dlúho nevisala. Rychlo ju odřezali, zastrčili jí jazyk zpátky do huby, naléli do ní šestnástku rumu a masírovali jí podlábený krk. Protože ale furt čapala v kolenách, tož si vy-poščali tragač a vézli ju dom jak komtesu...

Jedného dňa potkali ňa stařeček na dědině a ešče ani nedo-dořekli „Vitaj!“, už ně nabízali: Chceš kúpit kozu? Dobrá ko-zena, žere, dójí, ale má jednu vadu -- pěšky neudělá ani krok a mosíš ju všady vozit na tragači — aj k ženichovi...

Za nejaký čas zešli sa susedé při míšání trnek u Cyrila Píščale. Vúňa z lízačky sa míšala ze »smradem« z kvasu, kerého měl Cyril ve štyrech bečkách dobrých deset věder. Mezitým co tetka ze susedú Frgálkú přidali ze škopka poslední lízačky do kotla, chlapé obrátili celú dědinu naruby. Pomlúvili mrtvé ze živýma a už bylo málem k půlnoci, dyž sa řeč zavedla kolem zlodějů. Cyril, kerý byl kdysi kapelníkem místní dechovky, prozradil, jak to měl zrychtované, dyž nekerý z muzikantů šel vybírat na muziku:

„Nikemu sem nevěřil! Kdo šel vybírat, dostál do jedné ruky talérek a do druhé živé muchy... A nedaj bože, aby mu nekerá uletěla!“

„To má Matúš inší masť na zloděje“ — zasmíli sa Peléšek. „Enom ať vám poví, proč sem mu na tarmaku mosél pošcat lušňu...“

Cyril hnedkaj uderil na stařečka Pagáča: „Ěj, ty ftáku zelený, cos zasěj provědl? Tož to vyval — jak to bylo s tým zlodějem?“

Napřed sa krútili jak hlista na šporhěltě, ale potem si přeca enom dali řeč:

„Šak víte — není to tak dávno — co na jarmaku okradli starého Obrůčku. Dyž mu umřela žena, šel chudák tři hodiny pěšky pro-dávat do městečka krávu, lebo ju už neměl kdo poklúzat. Byla to pěkná kravka, tož ju aj brzo prodál a potem únavú usnúl na schodku u kostela. A tam ho kdosi tak obrál, že mu ostaly enom klapky na očách, aby sa mohl vybečat...“

A od toho dňa to na mňa ležalo jak kameň. Jak teho lumpa zlodějského enom dostat? Šak sa říká: Kdo počká, ten sa dočká!

A dočkál sem sa! Zrovna tehdá, dyž sem prodával tú kozu!“
„Tú, co chtěla byt tým ajznboňákem a vylézla ti na závory?“
— ušćúřili sa Peléšek.
„Já ti dám ajznboňáka, až ťa čért zebere, piskořu!“ — odsekli stařeček a vykládali dál:
„Ale měl sem na prodaj aj kocúra. A včilkaj došlo k temu, o čem sem nechtěl mlúvit a skrzevá co si sypu popel na hlavu: porušil sem zákon! Ale snád' ně bude odpušćené... Tož, jak už sem říkál, kozu sem prodál. Ešče sem si peníze nekolikrát přepočítal a potem sem ich tak naschvál ledabylo zastrčil do kapce u kabáta. Kocúra sem měl v míšku pod pažú a co sa tak túlám mezi búdama a dobytckem, abych si obhlédl novú kozu, tož najednú učuju za sebú taký řev, jak dyby nekeho párali. Pravím si: Co zpíváš, kanárku — co sa ti přihodilo nemilého? Pocem, ať ti pofúkám bebinko! Ale ten néenom že potřebovál pofúkat, ale aj vykúpat, lebo mimo zpěvu lúbezného vyluzoval aj »vůňu« podivnú...
A včil mosíte věděť, co zapříčinilo ten koncert: Tož ten, co řvál a smrděl, nebýl nikdo inší než zlodějisko škaredé, kerý ně šel po penězoch. No a potem sem sa dověděľ, že to býť ten samý raubíř, kerý okradl chudáka Obrúčku! Enomže s tým sem už počítal napřed, že by sa taký tuhýk mohl přinatrefit. A protože u pořádných lidí bývá zvykem, že dyž donde náščeva, podá sa jí ruka, tož sem mu také narychtoval „přátelské“ přivítání: přidrátováľ sem si do kapce natahnutú pasť na potkány... Nó a dyž už sa ně tak pevno držíš — pravil sem si — pod' mezi voze! Udělám ti přednášku o slušných móresoch! Zakřičál sem: Chlapci, podajte ně lušňu z voza. Mám kocúra, kerý ně chodí na vlašťovky — mosím ho vyplatit!
A včil ně bude každý advokát naisto rozumět, že sem nic neprovedl proti právu. Vytahl sem kocúra z míška a strčil ho zlodějovi do gatí... No a včilkaj sem začal vyplácet — teho kocúra! Enom z lušně třísky létaly! Šak ani nevím, jak sa to stalo, že sem kocúra lušňu ani jednú netrefil! Mosel sem mět tenkrát nejakú špatnú mušku...
Tož tak — a to je všecko. Čekál sem od súdu pozvání pro těžké ublížení na těle, ale nedošlo. Kocúr ňa nežalováľ...“
Policajt Buben, kerý zrovna drcali v kotli lízačku, sa potutelno ušćúřili a pravili:
„Došlo, Matúšku, došlo, ale enom také krařučké říkání. Že-prěj mám vyšetřit případ a zjistit pachatela. Totkaj od Metúda

Peléska sem sa už o tvém »súdním procesu« dověděľ a tým pádem moje šetření mělo, jak říkajú páné, »hladký průběh«. Z moci úřední sem na okres poslal tento protokol.“ Buben vytahli z kapce usmolený notes, nasadili si brýle a pomáli přefíkávali:

„Prohlašuju týmto místopřisežně, že sem sa dňa teho a teho vypravil hledat pachatela. Prozgúnál sem celú dědinu počínaja mrchoviskem u piskovéj jamy a konča u Matúša Ždaráka z čísla stodevatenást a táto činnosť byla korunovaná bez nejmenších výsledků. Jako korpus delikty přikládám rozbitú lušňu, kerú neznámý pachatel smýkl postiženého nekolikrát po jistěj části těla, kerú doložite k aktom...“

AJ KAMENĚ NEKDY ZMĚKNE

Přišlo jaro. Zem voněla, všecko začalo pučat a nalévat sa. Ftáčci šviřinkali, kočky mňančaly na kálenicách, kohút sa nafukoval a šponoval na drvách jak dyby mu patřily všecky slépký v dědině a muchy sa hónily kolem záchoda. No — všady plno lásky, enom Janek Obrůčkůj byl smutný jak želva a chodil sám...

Zanevřel na to »hadí plémě« od téj doby, co ho tá Putifarka — Anča Lízačková tak hanebno zradila.

Ale to už sú tři roky, zrada přebolela a už aj přestál zpívat svoju zamilovanú:

*Ani žádný neví co ňa bolí
ani ten pán dochtor co ňa hójí
bolí mňa hlavička srdca polovička...*

A protože čas je nejlepší dochtor a na bolavé srdco je nejlepší lék »živočišné teplo a živý obklad«, zahleděl sa jednu u muziky Marynce Ohnicovéj hluboko do očí...

Třebaže byl enom synkem chalupníka a Marynka z gruntu, zahořála jak laterňa a svatý Antonínek sa na obláčku spokojeno ščuřil, že zasěj dvě srdéčka ňukajú v jednom taktu.

Neščuřili sa ale starý Ohnica. Jedného dňa vletěli do izby jak tornádo, »zabubnovali« jak na prodej dřev a podali Marynce ultimátum:

„Pocem, ty opico! Od kdy sa slézáš s tým schořem a jak to, že já o tem nic nevím — cóóó? Esli ta s tú lúzu ešte jednu uhlédnu, tož poznáš tatu! Zrúbu ta jak financ kozu. Takú žebrotu v baráku žítit nebudu — ženicha k tobě rovného ti dovedu já! Rozumělas!“

Nafúkli sa, že im bombík od krku ufrngl až za pec a z brbláním odešli z izby.

Marynka — chudato zlaté, bečala a nebylo s ňú řeči.

Ohnica dali vědět Janečkovi, kdo poručá na grunte a připomenúli, že lesti ho z jejich cěrú ešte nekde nachytajú, tož ho roškubnú jak daňovou upomínku a hodijú přes plot!

Ale jak už to bývá: co sa zakazuje, to najvč šmakuje a hlavně dyž ide o lásku...

Ešte ten večer, ledvá sa zmrklo, šustl šorec kolem zahrádky a z druhéj strany sa přehúpl Janeček přes plot. U mlatevně pod starým ořechem sa zešli a horké slza mísily sa na vyšivaných květech Janečkovéj košule. Aj měsíček vlézl za mračno, lebo sa nemohl dívat na bolesť tychto dvou mladých lidí. A dobře že sa skoval — neviděl aspoň další ludskú špatnosť. Starý Ohnica, kerý dávali pozor jak ostříž, vyběhli ze stínu a nemilosrdno švihali bičem do neščasnéj dvojice. Kolěj sakrú a škaredých nadávek při tem padlo, to sa nedá říct.

Janeček zatál zuby, ale přemohl sa enom na chvílku. Slováká krév zabúřila, ruka vyletěla jak šabla — a Ohnica přeletěli přes

sečkovici, kde ostali ležat a řvali jak pomínutý. Janeček obtůlil Marynku a kosárky enom šůstly nad plotem...

Ohnica už věcěj švihat nemohli, lebo měli zlomenú ruku.

U Ohniců bylo tenkrát boží dopuštění a starý si všecek zlost vylévali na Marynce tak, že už sa na to nedalo dívat.

Nad humnama sa nésla smutná písnička:

*Nad Myjavú sú dvě hvězdy jasné,
u susedů mají dívka krásné,
keď ho vidím, mosím horekovat,
su chudobný, nesmím ho milovat...*

To Janeček sa pokúšal vyzpívat svoju bolesť...

Starý Ohnica podali na Janečka žalobu a sľubovali mu hroznú pomstu.

Dyž byla trojica po delší době předvolaná k súdu, převelice sa pán súci divili, co to majú před sebou. — Starý Ohnica v novém lajbli, hubu jak měsíček, veržinu v kútku a z každé strany jednoho z mladých...

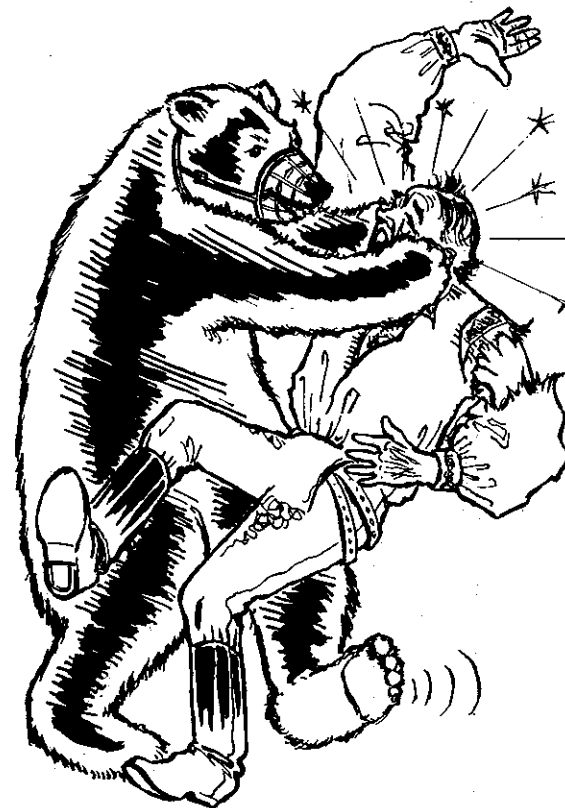
Pán súci nahlédli do protokólu, potem na těch třech a pravili:

„Počúvajte, dyž sa tak na vás dívám, tož nijak zuřivo nevy-padáte a že byste sa chtěli súdit — to už sa ně teprú nezdá!“

„Tož víte, pane rado“ — povídajú Ohnica, „já to беру zpátky — víte, tento, jak bych vám to pověděl — Janek je ináč dobré chlapisko a já sem také nebýl lepší... a — a potem budu sta-řečkem — víte!“

Marynka sa stydlivo přikrývá vlnáčkem a Janeček ju hladí pohledem. Odcházejú a »stařeček« pravijú Janečkovi:

„Tož víš, Janku, šak nic ve zlém — ale byla to facka, jak dyž kůň kopne!“

MEDVEŽ

Enom aby si zrechnovali »co ich čeká a co ich nemine«, se-
děli stařeček Pagáč na lavce u mlatevně a listovali ve »Sná-
ři«.

„Metúde, cosi škaredého sa ně valí do cesty“ — zavolali přes
plot na suseda Pelěška — „zdálo sa ně dneskaj v noci o velice
zakaděných malých děčkách — a to je ostuda jak Babylón...!“

„Nemaluj čerta na zed' a nevěř na také hovadiny! Co by ťa
mohlo potkat?“ — vybaflí přes fajku Pelěšek a brali sa do chlěva.

„No šak to je ono — že čert nikdá nespí!“ — zkrúšeno dodali stařeček a zastrčili »Snář« do okénka v komoře.

Vtem učili vĕnku řev jakéhosi pazgrívca:

„Kluciíí, pote sa podívááát — dojel cirkúúús!“

Aj dyž měli klukovské roky za sebú, zvĕdavo vyhlĕdli z vrátek a vyšli před chalupu. Potem sa brali pomáli za dědinu, kde už banda kluků obhlĕdala náščevu, kerá rozkládala svoje inštrumenty na trávníku pod topolama. »Muž ohnivých očí — Klaksón«, kerý mohl byt před třiceti rokama načisto mladý chlap, létal v roztrhaných gatách kolem desek, trámů a plachet a sakroval tak ščavnato, že kluci enom přivírali oči...

„Kam sa naši tatíček hrabú na toho komedyjanta“ — povídal Cyril Míškúj. „Také umijú zahergótovat, ale protivá němu sú hadra!“

Zatýmco principál rozkládál plachty, »Okarína« hadí žena prala ve škopku neco, co mohlo byt kdysi košula, a šašek »Bimbo« dójil za vozem kozu do škatule od marmelády. »Prudce jedovatý had« chrápál v kysni na pilinách a naisto už dávno zapomněl, že měl kdysi zuby. V kleci, z keréj sa tahl smrad na sto honů, seděl »zlatý hřebík večera« — medveď a žváchál tvarohový vdolek, kerý mu hodil Jurka Lušňúj.

Dyž stařeček obhlĕdli osazenstvo, přecedili přes zuby:

„Dívaja sa na tych fištrónů, tož každý je věcĕj podobný na zlodĕja než na krávu — mosím ít zamknút slĕpky...“

Tak deň přešĕl v rychtování na túto důležitú událost, kerá načisto obrátila v dědinĕ život naruby. Ledvá odzvónilo klekání, ozvál sa taký rumraj, že sa ludé křižovali jak při hromobiti a vybíhali z chalup ven. A nebylo sa ani čemu divit, lebo komedyjanti štandrlovali, jak dyž sa utrhnú z řetaza.

Principál ve fraku s cylindrem na hlavĕ jĕl na koňovi a trúbil na křidlovku. »Okarína«, ovĕšená malovanýma hadrama, bubnovala na cigánský bubének a opica, oliňaná jak sto roků stará baranica, jí sedĕla za krkem, vystrkovala na zvĕdavce »slúnko« a břeškala jak pominutá. A na zatvrdĕní muziky řezál do činelů a do bubna šašek Bimbo — ináč švagr principálúj — a vědl na řetázku medveďa...

Dyž fanfáry skončily, principál sa uklónil, odkašlál, rozhlĕdl sa důležitó po »hojnĕm publiku«, keré sa skládalo najvĕc z usoplených děcek, a začál:

„Vážné publikum! Dovolujeme si vám zdvořile oznámiti, že

po zámořském tournĕ zavítal k vám světoznámý cirkus »KA-FEMLINI« se svým bohatým programem. Několik světových umĕlců vám předvede něco, co jste dosud ve svĕm životĕ nevidĕli. Krev stydnouti vám bude v žilách, až spatříte Okarínu — hadí ženu, kterak tato ovine si prudce jedovatého hada kolem své šíje. Jedinĕ nepatrné uštknutí tímto hadem znamenalo by její okamžitou smrt!

Velevážené publikum, to ale není všecko! Zlatým hřebem večera je zápas s medvědem. K tomuto zápasu se může přihlásiti kterýkoli občan. Kdo porazí tohoto dravce kanadských hvozdů, obdrží premii dva zlaté, a kdo vydrží zápasit pĕt minut, dostane odměnu jeden zlatý. V případě, že by se některý odvážlivec přihlásil, oznámíme to nejváženĕjšímu publiku ještě před představením!“

Principál sa znova uklónil, šašek uderil do bubna místo tečky a průvod sa ubíral do cirkusu...

Chlapĕ sa začali scházat v hospodĕ »Na špici« a řeč sa vědla enom kolem cirkusu a zápasu z medvědem. Stařeček popíjaji spokojeno pivo, dyž sa k ním najednú obrátil hajný Čagan a pravil:

„Ná, počúvaj, Matúšu, ty, največí biják v dědinĕ a čušíš jak pěna. Všeci tady vykládajú, že v dědinĕ není chlapa, kerý by si na toho chupoňa trůfl, a ty tady sedíš jak nakřápnuté vejce z vytečeným žlůtkem! Dovĕdls u muziky vyházet celú hospodu aj z hospockým, policajta povĕsit za gatĕ na šprlata k šentyšu — a najednú sa takéj kočky olezenĕj bójiš? Nĕni řa haňba?“

Stařeček sa ustrašeno rozhlĕdli kolem sebe a dyž vidĕli, že všecky oči sú na ně upřité, vědĕli v tú chvíli, že buď svoju reputáciју zachránijú, lebo sú do konce života v dědinĕ vyřizený. K temu druhĕmu nemohli připustit za žádnú cenu! Krĕv sa im naválila do hlavy, nafúkli sa a přecedili přes zuby:

„Cóóó — já že sa bójim? Takého kocúra čapatého? Jaký by mosĕl byt, aby na mňa stačil? Jak s ním rúbnu, tož enom blechy z něho vyletijú! A co říkál ten tajtrlík — že kdo s tú skaplinú vydrží zápasit pĕt minut, tož dostane zlatku? Chachááá — za pĕt minut už z něho možú večerat guláš!!!“ To poslední už vykřikli a bácli pĕstů na stůl.

„Nó, Matúšu, nechcu mlúvit napřed“ — podpichoval policajt Buben. „Je pravda, že si silák, ale jedno mosíš uznat: medveď je medveď a nevím, lesti si trůfneš!“

„To je pravda — Buben má recht!“ — súhlasili ostatní.

„Co je pravda — kdo má recht?“ — vyběřskli stařeček. „Krúci,

já vám ukážu, vy piskoři, kdo je v dědině chlap! Éj, basom dušu — ukážu! Kdo ňa nezná, tož ňa pozná. A sadme sa, že za minuťu bude ten chupoň ležat jak měch er teplí!!!“

Z ticha, keré v tú chvílku nastalo, ozvál sa za šprlatama hospocký Pipa:

„Platí, Matúšu!“

„O kolěj?“ — stařeček nato.

„O dvě zlatky!“

„Platí!“ — a pléskli hospockému do dlaně.

Tým byl případ spečetěný: Stařeček Pagáč pujdú z medveděm za pase... Za chvílku to věděla celá dědina a principál narychlo namalovaným plagátem událost potvrdil.

Stařeček sa už dlúho v hospodě nemotali a brali sa s všelijakýma myšlénkama dom. Venda do chalupy, pravili:

„Kačo, nachystaj ně tú novú božíhodovú košulu a vyglancuj ně holénky — a ponáhlej sa!“

„Ná, kam ideš včilkaj ve všední deň? Snáď né za robú?“ — zavrčali tetka.

„Nerečnuj a dělaj! Nemám kdy sa s tebú bavit!“ — odsekli a vyslékali staré hadry. Potem ešče odběhli do komory a dali si »hltček« na guráž.

V téj době už byla cirkusová búda napraná ludma, že by jabko nepropadlo. Ná, jak by také né, dyť taká komědyja sa tak honem netrefí...

Ale kdo o túto komědyju došel, byli akorát hotař Klásek, lebo ležali v hradiščském špitáli ze slepým střevem. Dověděli sa o tem až za štrnást dní, dyž sa vrátili dom.

Šak už cestú ze štacióna im to ludé vyprávjali, ale všecko to povídání brali z lezervú, lebo věděli, že klebety dovedú udělat z komára vola. Zastavili sa v hospodě na pivo, ale aj hospocký im hnedkaj šuškal do ucha:

„Juro, di sa podívat k Matúšovi. Nemožu sa dovědět, proč sem přestál chodit. Dostál ode mňa dvě zlatky za vyhrátý zápas z medveděm a od cirkusáka také dvě, ale včilkaj chodí slopat kdesi inde. Doňdi ně potem říct, co sa s ním stalo...“

Po techto řečách to měli Klásek v hlavě tak domotané, že ešče dlúho po půlnoci nemohli usnút. Mysleli, že sa rána ani nedočkajú. Dyž stali jak dobitý, hnedkaj sa vypravili k Pagáčom,

aby sa dověděli pravdu z huby najpovolanější — od samého »hrdiny«.

Dyž vcházali do chalupy, Pagáčka šli zrovna z huménka z nářtkem nažatěj trávy. Tetka zvrážčili hubu, zabrbľali cosi »o tem pravém« a vytratili sa ze dvorka, jak dyby došel exekutór...

Klásek potichučky pootevřeli dveřa a nahlédli do izby. Pagáč ležali na lůžku a už zasěj listovali ve »Snáři«. Až sa ich lekli, jak vypadali. A v tem momentě byli přesvědčený, že přeca enom bude pravda to, co ludé povídali: Matúša to položilo...

Najprv teda zadúpali v síni a zakvedľovali klučkú, jak dyby teprú došli, a zatůkali, aby ho nevylekali.

„Vitaj Matúšu!“ — pozdravili. „Ná, co je s tebú? Za chvílku bude poledně a ty ešče ležíš?“

„Vitaj Jurko!“ — oplatili mu pozdrav a dodali: „Dneskaj ně není jaksí dobře, tož sem ostál v lůžku. Cos ně doněs!“

„Děckám sa nosijú bombóse a tobě sem doněs žďibek tabáku, abys viděl, že sem na tebe v Hradišči nezapomněl. Zapal si!“

Stařeček, aj dyž měli hubu ešče šrěgo, sa uščůřili, nacpali si a spokojeno bafali...

„Kdys dojěl?“ — optali sa mezi dýmem.

„Včěra odpoledňa. Zaplať pámbu!“ — zaklepali na dřevo Klásek. „Už to mám za sebú. Slepě střevo ně ufikli a su včilkaj jak znovuzrozený. Ale o tem až podruhéj. Rači ně řekni, co tu bylo za tú dobu u nás nového?“

Ale stařeček jak dyby přeslechli. Enom bafali, až im z faje iskry létaly, a jezdili očima po stropě...

„A cos hledál v tem »Snáři«?“ — navazovali řeč Klásek.

„Ále, zdálo sa ně o kravincoch — a to sú peníze!“ — přiznali sa a strčili »Snář« pod duchnu.

„Tož to ti teda vyšlo — »Snář« nelže! Šak sem čůl od hospockého Pipy, žes vyhrál štyry zlatky — a to už sú *nejaké* peníze!“

Stařeček sa na lůžku zavrtěli, jak dyby seděli v brablencoch, a lůpli očima po Kláskovi.

„Celá dědina o ničem inšim nemlůvi. Škoda, že sem u teho nebýl! Ale jak řa znám, mosěls s tým medveděm sakramensky zavrtět po cirkusi. Že by sas s takú kočkú moc mazlil, není na tobě ani vidět...“

Ale Pagáč zasěj nic. Enom ruky im jezdily po dučně a oči po Kláskovi. A vtem jak dyby přehodili veksl, vybafli:

„A neco na hlt — nemáš?“

„Vidíš, ešte žes ňe pripomněl!“ – ťukli sa do čela Klásek a vytahli ze záňadří pleskačku slivovice.

Stařeček po ní hráblí a cucli si. „No vidíš, hnedkaj je ňe lepší – to ňe chybělo!“

Klásek, kerý by za tú dobu už vyžebrali aj na jalověj krávě tela, začali byt nevrlý, zakrútili hlavú a brblali:

„Snád' nechceš říct, že nemáš v baráku ani slzu halúzkověj? To sa ňe teda nezdá!“

„Co sa ti nezdá?“ – vybúchli Pagáč. „Celých štrnást dní sem k temu ani nečuchl! Kača ňe nedala ani líznút!“

Klásek sa zamračili a jak dyž jedu ukapává, slabikovali:

„Tož, štrnást dní – praviš? Ani líznút? To možeš vykládat tak Enosě Husibrkověj, ale né mně! Abys ňe balamutíl a cosi přede mnú furt skovávál, to sem si teda tajak tvůj dobrý kamarád nezaslúžil! Neviděl sem ťa štrnást dní, nemosím ťa vidět zasěj! Listuj si ve »Snáři«, Matúšku – listuj. Tam sa najisto doviš věcěj, než od nejakého Kláska...“ – a zvihli sa z lavky.

Stařeček viděli, že »přestřelili«, a hnedkaj ho chytili za rukáv:

„Počkaj, Jurko! Co to do tebe vjelo? Měj se mnú trošku uznání – šak vidíš, že su celý špatný – je ňe jak po kozlatoch... A sedni si! Su rád, žes za mnú došěl. Nemáš ani tušení, jak včilkaj potřebuju nejakú dobrú dušu, kerá by ňa pochopila. Šecko ti povím, enom co si dám ešte jedného hlta, lebo sa ňe huba lepší, jak dybych ju měl naličenú arabigumú!“

Upili z pleskačky, ždarákem prohráblí fajku a popel vyklepali do starého porculánového hrnka, kerý měli u lůžka.

Klásek seděli jak na trní a jedním okem pohlédali na »zápasníka«.

Mezitým už měli stařeček znova nacpanú fajku a co si zapalovali, bylo na nich vidět, že přemýšlajú, jak začat. Cítili, že na nich cosi padá...

Najednú sa obrátili ke Kláskovi:

„Víš, Jurko, si můj najvěrnější kamarád. Mám ťa rád, lebo sem tam neco doneseš. No, je pravda, dneskaj teho bylo jak volvi jahoda, ale co sa dá dělat – v núzi pes aj muchy žere...“

A zasěj nic – enom bafali.

Klásek hleděli ze stahnutým obočím do jedného fleku jak lékárnik, dyž v nedělu hrajú taroky. To »špónování« ich tak najedovalo, že byt to nekdo inší než Matúš, dali by mu liskanec. Ale protože trpčlivost aj růže přinášá, dočkali sa...

Stařeček poposedli na lůžku, aby byli výšej, a nahli sa ke Kláskovi jak k okénku u zповědnice:

„Jurko, co ti včilkaj povím, z méj huby ešte nikdo nečúl a bude to pravda a nic inšího než pravda! Slub ňe při tvém zdravém, dobrém krku, kerým možeš ešte furt pit, kúřit a nekdy aj – už měň dobře zpívat – že nikemu nepovíš, co sas ode mně dověděl! Mha přede mnú – mha za mnú. Jedným uchem tam – druhým ven. Slubuješ?“

„Slubuju!“ – kývli Klásek.

„Tož tak je dobře – a včil počúvaj:

Ani dyž sem sa ženil, nebýl sem tak dohúkaný, jak dyž sem šel do cirkusu. Potil sem sa za ušima jak nemocný kůň a enom sem cítil, jak ně cicůrek teče po chrbtě. Zadek sem měl sevřítý, že by ně ani veržinovú slámku neprotahl. Ešče štěstí, že zápas nechali až nakonec a mohl sem sa trochu znotýrovat. Ludé sa na mňa dívali jak na opícu, že ně až horko polévalo...

A potom to došlo! Křídlovka zatrtkala, činéle zařinčaly, tři rany do bubna a principál ohlásil, že k zápasu z medvedem sa přihlásil místní občan Matuš Pagáč — to jako já — a abych sa narychtováł. Zatýmco ně v hlavě krůžily dvě vyhráté zlatky od komedijanta a dvě od hospockého, vyslékál sem lajbl a zdělál baranicu. Cestú do teho krůžku sem si vyhrňál rukávy na košuli a čekál, až ho dovedú — teho kocúra čapatého. Každá vteřina byla hodinú a zdálo sa ně, že su čím dál menší a že už ňa něni ani vidět. Panenko Maryja sedmiboletná — modlil sem sa — už enom aby bylo po tem...

A už vidím, jak ho vedú na řetázku a na tlamě má koženú škramušu, aby ňa nepohryzáł. Dyž šel po štyrech, tož nebýl věcí jak řezníkú Baryn. Ale jak sa postavil na zadní nohy, začalo ně byt jaksi měko... Ale nato nebylo času myslet, lebo principál pískl a medved' sa brál na mňa...

Gáb ňa kolem krku — a už zme sa motali jak můj z mojů. Tak ňa dlábíl, jak dybyzme sa dovíjak dlúho neviděli. Najprv ně začál enom tak oklepávat — drrc sem, drrc tam. To ňa ale přestalo bavit. Tož sem ho dvakrát oběhl, abych mu zamotál hlavú, namiřím a on — búch ně po hubě, hned sem letěl nosem po pilinách! Stanu, zatnu pěst a on — búch ně po druhéj škrani — hnedkaj ně piliny z nosa zasěj vyletěly! Ale to už sem věděl, že to něni našpás, lebo jeden rukáv z téj novéj košule býł uškubnutý...

Pravím si: Tož už je teho hráti z tebu akorát! Včilkej řa gabím za hrtáň a vymetu z tebu celú cirkusovú būdu, opíco olezená. Idu mu po krku a vtem ně tá sviňa búchl — obůma tlapama zaráz po ušách! V tú chvílku sem myslél, že sa ně hlava dostala mezi kameně ve šrotovníku. Čapl sem v kolenách, před očima ně vyšlahly plameně a za strašného řevu publika sem sa skácál jak zhníłá vrba. Kocůr čapatý se mnú začál gúlat po pilinách jak z bečků. Potem ňa chytil předníma tlapama pod krk a sedl si ně na břuch! Enom sem cítil, jak sa ně kyška, kerú ně dala Kača k večeri, tlačí vrškem aj spodkem ven...

A v téjto chvílce sem si řekl: Zachraň sa, jak možeš! —

a ukúsl sem chupoňa do tlapy. Zařvál, jak dyby zatrúbilo sto slonů, a pustil ňa. A to sem potřebovál! Hép na nohy, pác ho po šňupáku, kóp ho do zadku, škrrrk k žebříku, smýk navrch — a než bys řekl »ševc« — seděl sem v samém vršku cirkusovéj būdy...

A protože tam na mňa už nemohl, začál sem naňho zvrchu plut, lebo sem měl ešče hubu plnú slin zmýšaných s pilinama. A to teho blehavca, kerý sa ně zdál zvršku menší než Peléščina Micka, tak rozpajtášilo, že si tú zlost mosél na nekem vylét. A tož začál lepancovat obecních otců, keři seděli v první řadě! Najvéc to chytil hajný Čagan, policajt Buben a hospocký Pipa...

„Temu to přeju najvéc!“ — vykřikli Klásek a hnedkaj dodali: „A co ty, dostáls neco?“

„Dostál: horečku štyrcet procent Celestýna!“ — vydechli stařeček.

Chudák — pomysleli si Klásek — mosél dostat pořádnú po lebeni! Ešče sa mu to plete, lebo strácá paměť.

„No ja, ale já myslím ty štyry zlatky a všecko dohromady!“ — chtěli sa dovědět to najdůležitější.

„Dohromady?“ — zpomínali stařeček. „Já, tož dohromady teho bylo dost: Nemohl sem slézt dúle, tož ňa moseli hasiči zdělat. Stálo to dvě zlatky. Hospockému také dvě — dohromady teda štyry! Z božihodovéj košule sú pantličky a děcka z ní mají haděrky na hrátí. A nohavice spálila Kača ve šporheltě. Dohromady teda su včilkej bez gatí, bez košule a bez štyrech zlatek...

Ale jednu radost sem měl přeca: nečůl sem, jak ně Kača nadávala! A dyž neco chtěla, tož ně to mosela napsat, lebo sem měl ušiska tak opuchlé, že sem na ně do včerajška nečůl ani slovo!“

Stařeček byli po téj »zповědi« tak znavený, jak dyby tú kalváriju znovu prodělali. Podívali sa na Kláska a jak kazatel proněsli:

„Jurko, spravil sem to jak řemeň v ohni a je včilkej už neskoro chlěvek zamykat, dyž vlk kozu zežráł... Je to pryč, ale neco ně ostalo: životní poučění:

Já sem býł »silný« v hospodě — ale medved' v cirkusi! A to je veliký rozdíl...”

PANE SÚCÍ, JÁ SU V TEM NEVINNĚ!

V jedné dědině pod horama měli hody. A či sú hody? No naše! Tetky už štrnást dní lícily v izbách aj vĕnku a zametaly před chalupama. Dědina napucovaná jak družka, modručké obrovnaní svítilo do ulice a za oknama trčaly rozmarýny. Tož hody možú začat...

Vůňa z pečených husí, slepičí polévky, koláčků, vdolků a bábuvek sa tahla po dědině. Na jednom konci vyhrával »štrajch«,

na druhém »plech«. Heligónista sa nafukoval jak žaba na pcháči a starý Hružek, kerý byli zlý na Babušu, řezali do bubna jak do festuňku.

Děvčice, každá vypraná, naškrobená a vypiglovaná jak kytička, sa ohlédaly po tem svojem, kerý ju bude při muzice vytácat. No a šohajé zasěj uživali »trnkové kapky«, aby si zatvrdili náтуру, dyby snád' nekeho napadlo vlézt do sóla...

Muzikanté si oblízli zamastěné huby a než hospockých služka pokrájala svíčku a nasypala lněného seménka na dlážku, tož každý »vytahl« tři piva, aby měli co potit.

Hružek řízli třikrát do bubna a už to jelo — rrr tata — mm tata — rrr tata — mm tata...

Kapelník Jožka Činel zataktoval kladinétem, sedl k notám a z očima vyvalenýma pískál jak derviš hadom.

Šohajé plěskli do dlaní, baranice podreli na guráž, vyhlédnutú robku vzali do kola a za chvílu bylo v sáli pary jak v lízačkovém kotli. Ruky v luftě a huby otevříté, že hospocký mosél zavřít dveřa, aby nebýl průvan.

No a kolem desátéj došel zákon hodů — sólo stárci!

Pocta stárkom, kerá sa mosí dodržat a nedaj bože, aby tak nekeho napadlo... Ale co čert nechtěl — napadlo! Nejaký regrút z horního konca, kerý měl najisto chuť na facku, načisto klidno vlézl do sóla. No a hlavní stárek pustil v kole děvčicu a dál mu načisto klidno takú po hubě, že zadkem vymaloval ornament přes celú hospodu. A už to začalo!

Chytili sa »horní« a »dolní«!

Šohajé břeskali jak pavijáné, děvčiska, keré byly zgrčené v kútku jak slěpky před děščem, sa do toho přidaly a už bylo řevu jak v opíčím ráji. Stoly zapraščaly, sklénky sa z rachotem zesypaly za šentyš a policajta vyhodili z hospody — aby sa mu neco nestalo. Lampa, kerá sa náhodú potkala s flašků, blikla, prskla a zhasla načisto — enom drát sa húpál u stropu a hasičský obušek vyletěl oknem aj z řemeněm.

Bitka začala...

Hotař Klásek — za mlada také veliký biják — byli zvědavý, tož si vylézli na lavku a nahlédali do téj guče. Vtem už doběhli tetka Klásková, šátek šúpnutý na levém uchu — najisto také kerúsi chytli — a břeskli:

„Ná, ty balamuťo, poď dom — ešte sa neco stane!“

Strýc enom vrzli kútke:

„Počkaj, až jak to dopadne!“

Najednou odkádsi doletěl půlitr a bác ich po škrani, hnedkaj im sanica vyjela z pantů. Strýc slézli z lavky a zahuhňali:

„Tož, pod Aněžko — už to dopadlo...“

Ešče neudělali ani tři kroky a kdosi narazil Kláskovi na hlavu trubu z gramofóna. To už sa strýc neudržali a zařvali jak tur:

„Aněžko, běž před hospodu a počítaj, jak ti piskoři budú létat z hospody ven!“

Tetka vyběhli, bylo čut facky a řev, potem rana a zavřenýma dveřama jeden vyletěl.

Klásková po tmě u dveří počítajú:

„Jeden...“

V prachu na zemi sa cosi batolí a skřehotá:

„Aněžko, nepočítaj — to su já...“

V hospodě už to jelo na plné obrátky. Ešče nebyly ani uvařené krupy a křiváky už lézly do žeber. V chumlu, kerý sa motál jak hnízdo chobotnic, bylo aspoň padesát ruk a o neco věcej noh — lebo tam byly aj nohy od stola...

Dyby hospocký mezi zápasníky neščákl dvě puténky vody, tož by sa škubali až do rána.

No a dyž »žábava« skončila, brnkál si Jožka Pelech na kudlu, kerú měl vrazenú za uchem a Janek Lízačka měl ukopnutý nos. Francek Pipec měl pivovarskú reklamu narazenú na hlavě a pastýřůj Jura měl levú škraň opuchlú jak papuč. Ostatní měli hlavy dokřápané jak žufany a z hospody byla šopa na dřevo...

A tož včil sa tá divoká partyja zešla u súdu. Léžli jeden za druhým jak slimáci a každý sa ohlédál jak spráskané psisko. Bylo tam tych piskořů jak škaredých koňů na jarmaku. Došli aj starý Filčák z rošlápnutým heligónom a Hružek z rozškubnutú kožů z bubna.

Tož co, šohajé, kde máte včil tú divočinu?

Každý sa krútil, že to on né, že on nic — že to ten druhý — a tak to zvědli jeden na druhého a byli v tem všecí!

Velice sa ospravedlňoval Jura Pecen:

„Pane súcí, já su v tem nevinně! Mňa kdosi řízl nohú od stola přes goložňu, že sem v tú ranu ležál jak pytel otrub. A kdo šel kolem mňa, každý ně kopl — a a a — že sa ně kdosi zatočil kramflíkem v hubě — o tem ani nemlúvím...“

Pán súcí přejeli tú partyju z leva do prava a zpátky, nahlédli přes brýle a pomalučky odříkávali:

„Tož dobře, bojovníci! Žádný nic nevíte, kdo vlézl do sóla také nevíte — všecí ste nevinátka. Kdo keho popichál a dobíl také nevíte, ale domlátění ste všecí a z hospody je noša třísek. A tož včil mám sólo já! Kdo vyhodil policajta z hasičem sa nepodařilo zistit — to je vaše štěstí! Tož teda každému tři dni, heligón z bubnem zaplatit a veškerú škodu hospockému nahradit!“

Ani na pohřebě nebylo tak smutno, jak na chodbě ostrožského súdu.

Jura Pecen, vycházaja ze zámku, slubuje »dolním«:

„Éj, šak dočkajte, vy somaré, na ostatky! Kolěj gučí mám na hlavě, tolěj každý dostanete liskanců — a zavolajte si hnedkaj ševca, aby vás pozašívál — soplivci!“

Tož na zhledanú po ostatkoch...

SÚSEDÉ

Fučál škaredý větr od Buchlova a zvíháł napadané listy vysoko nad chalupy. Hospocký Pipa stáli na ulici ve dveřích, držali v náručí kočku a ze zašklíbenú hubů pohlédali na zakaboněné nebe. Dyž ím kolem nosa proletěla ulomená haluza z hrušky, zahromovali:

„Ná, co sa čerti ženijú. lebo sa kdosi oběsil!“ — a zalézli do šenku. Tabulky drnčaly v práchnivých oknách a větr pískál fukama. Stařeček Pagáč seděli na rohovéj lavce za stolem a zapí-

jali světabol. Dýmili z faje a odplúvali na sukovitú dlážku. Byli »nabitý« jak kanón — enom vybuchnúť ... Upili z osmičky slivovice a brblali do fúsú:

„Keho chce pámbu jaksapatří potrestat, temu dá mrchu súseda. Zlý súsed je horší než cholera, neštovice, svrab aj blechy dohromady!“

Uderili pěstů do stola a hlasito zahučali:

„Já tú sviňu mosím zabit!“

Hotář Klásek, kerý dřímali u súsedního stola, otevřeli jedno oko a napůl huby zahuhňali:

„Lesti je čas, tož ju zabij!“

„Cóóó — lesti je čas? Dyby to bylo včera, tož je pozdě!“

„No ja, ale kolěj váží — už má aspoň dva metrčky!“

„Kde by vzala dva metrčky? Tak pětaticet kilo, ale aj z metlú — jak čarodenica!“

Klásek vystříkli na zem oslzk, fajku znova nacpali a dodali:

„Tož jí daj Kúkalového prášku, aby lepší zažívala. A dyž chceš, aby z ní neco bylo, mosíš jí semtam přihodit trochu pozadku!“

„Éj, tá už dostala po zadku aj po předku a fut není dobrá!“

„Dyž z ní chceš mět kúsek sádla, mosíš ju přikrmovat — dělaj co dělaj!“ — zabrblali Klásek a kalnýmá očima pohlédli na Pagáča.

Stařeček sa zašknůřili, jak dyby ím tahl hlistu ze zadku, vyvalili oči a břeskli:

„Cóóó — jaké sádlo? O kem to planceš?“

„O kem ... Ná, tož o téj sviňi. co chceš zabit!“

„Ale krúci, dyť já mluvím o téj mrše — o súsedě Peleščeně!!!“

Klásek vyhodili jazykem fajku, chvílku ostali zarazený, jak dyby ím uletěli holubi, a zařvali:

„Ná, ty balamuťo, pleteš koše z baňama, že ti ani Turek nerozumí — tulifojte!“

Stařeček zamrkali jak zmoklá morka a zakoktali:

„Tož, tento, Jurko — pravda, pravda — trochu zme to poplétli! Už sa na mňa nehněvaj aspoň ty, dyž mám na světě také trápení. A — tento, hrome, poď a zavdaj si, chlapče — héj, hospocký, osmičku pro Jurku!“

Klásek z brbláním přisedli, štrngli si a po prvním připitku už byli zasěj kamaráde na život aj na smrt ... Štrngání přibývalo a za chvílku obá strýci hořali jak fagule.

„Jurko. kamaráde“ — blekotali stařeček, „ty si můj najvěr-

nější kamarád a mám ťa rád, jak niekeho na svete. Až ťa budú bo-
let zuby, všetky ti ich vyškube — a zadarmo, Jurko! A vašej kozi
paznehty ostríhám, že bude jak nevesta. Si můj kamarád? Si
— a mosíš byt! Šak máme aj stejné metále od císařa pána. Éj,
enom si zpomeň, jaci zme byli dragúné — jak malovaní! Herdek,
robky si za nama mohly krky ukrútit. A dyž sem u muziky rúbl
na stůl, tož sa roščípl aj ze šúplikem — a a a všechno to přede mnú
stálo v haptáku aj ze starostú, s policajtem aj z hospockým! A pa-
matuješ, jak sem jednu v hody pohónil tych pazgřivců z Lésko-
vého? V hospodě po nich ostalo enom trochu smradu jak po scho-
řoch a létali po oranisku jak zajíci při kolovém honě... Éj, býval
sem silák!“

„Býváls, Matúšku — býváls!“ — kývli hotař. „Nebylo takého
až po Hradišě a doví esli v Hradišči! Zpomínám si, jak sas jednu
s Poldú cigánem sadil, že mu přetahneš koňa. Ešče včil ťa vidím,
jak sis omotáł koňský ocas kolem ruky. Cigán vzál koňa u ohlávky
a jak zařvál: Vijé! — cosi ruplo a ocas ti ostál v hrsti... Krúci,
ten kůň byl směšný a Polda ešče směšnější, dyž si teho »šimla«
védl dom bez ocasa...“

Stařeček sa při tem pomyšlení vypjali, ale hnedkaj sa zlomili
jak zvadlá leluja:

„Jurko, darmo zpomínat — všechno je pryč! Dyž sem tehda
dostál nějakú robečku do rukú, tož sem na ní nadělál za tři zlatky
škody! A včilkaj? Včilkaj už mám enom dva smysle jak koza —
nažrat a lehnút... Lebeňa oblezlá a plesnivá, nohy jak turkynisko
a huba rapatá jak předložská ertepla. Šak dyž ňa v sobotu kovář
Obrůčka holívajú, tož ně mosijú strčit palec za škraň, aby tú
sevrklú kožu mohli trochu vyšpónovat — no, šak sa im mockrát
stalo, že sa do teho palca aj uřezali...“

Mezi řečú si každú chvílu štrngli a stařeček dál žalovali na
osud:

„Vidiš chlapče, co ze mě ty dvě mrchy udělaly? Nejprv ně pila
krév enom tá čarodenica vyzíblá — Pelěščená. Ale včilkaj už aj
tá moja! Spřihly sa proti mě jak náruční ze sedlovú a hónijú ňa jak
psa. Kam sem tenkrát dál oči, dyž sem si tú opícu brál? Tenkrát
mosél mět můj anděl strážný velice nutnú práci, že ňa v téj máčce
nechál až po uši! Éj, basom dušu, to ně neměl dělat, Jurko —
neměl!“

A stařeček třaslavým, kostelovým hlasem zanotovali:

„Neošidil sem sa,
leda na ženě!
Volky možem prodat,
koně zahandlovat,
ale ženu ně...“

Dálěj už nezpívali. Vytahli modrý šnuptychl a zatrúbili do
něho jak dyž frkne kůň. Utřeli si oči a vydechli jak kovářský měch.
Najprv lutovali sebe, potem zpomínali na tatíčka, jak měli rádi
jejich mamičku, a nakonec vyčítali mamičce, že dyž byli malučký,
proč ich rači neutopili jak koťacko...

Mezitým hospocký doněsl zasěj dvě osmičky a stařeček po
novém hltě vykládali dál:

„Šak to není tak dávno, co ně ty dvě Rebeky uvařily medecínu,
po kerěj sem myslél, že vypluju svoju hřišnú dušu. Kde možú, tam
ně neco udělajú na potforu! Jurko, viděls ně chodit za robama?
Neviděls. Viděls ně hrát harty? Neviděls. Tož vidiš to, ty trůbo!
Si můj najvěrnější kamarád, kerému dám všechno na světě — a lesti
ně nevěříš, tož ti dám takú po čuni, hnedkaj budeš hore ko-
tama...“

Najednú skrútili nos a odpluli si, že to letělo oblúkem přes celú
šenkovňu:

„Ná, co to kúříš — kočičí chupy, či co? Dyť ti to fajčisko
smrdí, že dybys fúkl pod krmík, tož všeci potkáné skapú aj
z mladýma! Tot si nacpi mojého. A víš, proč ti furt nadávám —
ty kotrmelče?“

„Nevím!“ — popravdě sa přiznali Klásek.

„Tož proto, že se mnú doma nikdo nemluví a su v chalupě měň
než mušinec na lampě. Všecko je přede mnú pozamykané jak před
zlodějem a grajcara nevyčuchám, aj dybych si nos roškubál. Kača
měla dycky peníze skované ve škatulce od viksu pod Panenkú
Marijú na šifoněře, ale od téj doby, co s tú Pelěščenú duchařijú,
je všechno v baráku jak zakleté. Múka, zrno, fazula, špek, užené,
sliovica — všechno poskovávané — a vajca bere slépkám hnedkaj
jak im ze zadku vypadnú! Ešče že sa ně podařilo chytit dvě kuřacka
a prodat, lebo ináč zme neměli ani na hlt. A tá vedlejší čarodenica
enom proti mě podpichuje a dělá peklo!“

„Nic ně o ní vykládat nemosíš“ — dodali Klásek. „To je půl
čarodenice a půl čerta! Tú jednu uščípila zmija — a za minutu
bylo po ní — po téj zmiji... A hubu má jak mašinkvér!“

„Moja řeč, kamaráde“ — dávali mu zapravdu stařeček. „Totkaj sem čúl pod okénkem, jak povídá mojěj: Děvčico, neco ti povím! Ten tvůj ozembůch ti chodí za robama, lumpači a karbaní — dostala sem vnuknutí ze záhrobí! Potfora jedna, dostala přej vnuknutí — a ze záhrobí! No pravdaže, zrovna ju by si vybrali. Tá by mohla dostat ze záhrobí tak nanejvýš po téj hubě škareděj, klebetnickěj! Zabůchál sem na okno a zařvál: Kačo, pusť ňa do izby, ať jí možu dat tych pár liskanců, co su jí už dávno dlužný — než ju satan odnese do pekla za to rúhání!

Éj, chlapče, to byl štabare! Tos měl vidět, jak začaly létat po izbě. Nemohly najít důru, kadyma vyletět! Ani dyby hrom do chalupy bacil, by nebyly tak vyplašené. Snád tenkrát tá herdebaba vyletěla komínem, lebo sem enom cítil smrad a baby nikde — klekanica zgrčená, čapatá! Tá sa snád narodila na hrotku, lebo na maslénce. Furt čučí, jak čert do baně! Tá sa myslím zasměje, enom dyž utěká přes jatelinu, lebo ju to mosí lechtat, dyž táhá zadek po zemi...”

Jedným hltém dopili osmičku a falešno zaskřehotali:

*„Nechcem já malučkéj ženy,
tá ju má při saměj zemi...”*

Nedozpívali, lebo Pipa doněsl novú dávku.

„Na zdraví, Jurko!“ — vykřikli a dali si takého hlta, až im ohryzek poskočil. Hotař poslouchali už enom tak na půl ucha. Dreli do nich a pravili: „Nespi, ešče ti mosím neco povědět!“

„Povidaj, Matůšku, povidaj — aspoň sa ti uleví“ — zamleli těžkým jazykem Klásek.

A stařeček si ulevovali:

„Jak víš, mám pěkného býčka, teho divocha. Šak sa menuje Satan, lebo je furt jak na jehlách. Měl sem ho zavéct do městečka na výstavu. Oblékl sem sa do parádních hábů a vyvědł ho z chlěva. Ešče na poslední chvíli sem odběhl do téj bůdky u hnoja. Satana sem uvázal na pant a ten hnedkaj začal ožírat listí z Pelěščiněj trnky. Najednú sa moselo cosi stat, lebo Satan zařvál, frkl, škubl hlavu a hééép! — prohníle trámce pod bůdku zapraščaly a čmááach — vletěl sem aj ze záchodem do lužovice!

Za plotem sem enom čúl izlivý chechtot téj vedlejší dáblověj nevěsty. Řvál sem dobrěj půl hodiny, než ňa ludé učili a Ondra Žentůr ňa mosél vysekat obuškem ven...

Jurko, celá dědina sa ně smíla, dyž ně z gaťama v hrsti vytahli

z močůvky. Tenkrát mosél mět můj anděl strážný podruhéj velice nutnú práci, lebo ňa v téj máčce nechál až nad uši...

Až za hodnú dobu sem sa dověděl, co tenkrát Pelěščena provědla Satanovi: Jak ožíral listí, tož mu hodila do tlamy hrst pepřu!

Tož to byla první šupa! Za týdeň nato ně králíci do jedného poscipali, krúpy ně vinohrad potlúkly a nikdo inší ně do kvasu neščákl flašu petrolínu jak Pelěščena! Krúci, jak sem sa potem z teho napíl sliovice a krklo sa ně, tož ze mě letěl smrad jak z ajznoňáckěj laterně...

A vělkaj ně Jurko pověz: Su já nešťasný člověk? Su! — A možu pit na světabol? Možu! Znáš svojého patróna svatého Juru, jak jede na bílém koňovi a zapichává do tlamy draka? Tož, jak bys ho neznál, přeca byl slavný. Byl, pravdaže byl — ale já budu ešte slavnější! A víš proč, Jurko? Protože až učuješ dvakrát za sebu zvónit umíráčka, tož sem ty dvě ledačiny zamlaždíl pantokem!“

Stařeček vytahli z lajbla šrajtoflu, aby ešte poručili dvě skléněčky. Dyž tam ale nenašli nic, než agnústek z Velehradu, smutno pravili: „Co je po hospodě, v kerěj není zaco pit?“ A vyšli do tmavěj noci...

Dyž hlásný na konci dědiny odtrúbil dvanást, dvě kamarádě sa lúčili. Klásek si nacpali fajku, zamotali sa do dýmu jak indyjánský náčelník a múdro pronéšli:

„Matúšku, vělkaj přendeš z červánků zasěj do nahěj skutečnosti. Máš také štěstí, že dybys začal zbírat kravince, tož ich krávy natruc přestanú vyrábjat! A proto ti radím: Hamuj sa! Nesmíš zapomnět, že ti sedí už sedn křížků za krkem a si jak otěřina. Ale tá tvoja baba je jak kyrysár. Tá dyž ťa lapne za kožu pod krkem, tož s tebu vytře smetí pod šifonérem a vypráší ťa o pargan jak starú kacabaju! — Dobrú noc a dobře sa vyspi...“

A túto svatú pravdu, kerú od Kláska učili, také hnedkaj poznali, dyž došli k chalupě: všechny dvérca aj okna zaryglované! Najprv volali, potom prosili, slubovali, bečali, sakrovali — ale dveřa byly hluché... Tož do nich kopli, až v pantoch zapraščalo a zařvali:

„Po všeckém hovno — enom po včelách med!“

A šli sa vyspat do včelína...

TRAGÉDYJA „ŠKRK DO RŽI“

Už je temu hromadu roků, co v jedné dědině měli divadelnickú partyju zvanú spolek »Opona«. Tento tyátr byl dlúho pohromadě a vnášal do duši místního publika »vysokú kultúru«, jak sa im ale vdala »subreta« Kača Obdržálková, tož sa rozpadli.

Hrávali skoro každých štrnást dní při vyprodanéj hospodě a měli také »lepertoár« — jak říkal režizér Cyril Hřebík, že sa mu nemohla rovnat ani talijánská opera.

Dávali samé dobré kuse, keré tahly, tajak Krév na vidlách, Drcla loktém o kredenc, Vražda mladěj dívky v jatelině, Králík zežral viks, Obrátil sa až v hrobě a dedektivka Tajemný výbuch pod peřinú byly hry, kerých byl autorem místní kostelník Matěj Zhašák. V operetě Pásla voly u stodoly měl s ohromným úspěchem sólo na buben kovář Obrůčka. Ludé řvali — o vstupné — ešče měsíc po tem.

Jednú po dlúhém bubnování, jak dyby Zulukaři vyhlašovali válku, policajt Šabla důležito oznamoval:

„Na vědomost sa dáva — aby občanstvo v hojném počtu naščivilo představení, keré sa pořádá na oslavu zlatěj svajby našeho milovaného pana starosty. Hraje sa tragédya »Škrk do rži« a co sa vybere, bude na zakúpení obecního kozla, protože po tem starém už nic není. Doňdšte všeci, abyste uctili zásluhy a památku našeho milovaného pana starosty — bum — bum!“

(„Nehledte ně do huby, oslé!“ — to patřilo děckám, keré kolem policajta poskakovaly.)

A koktavý Matůš Pleskačka dodál:

„A — a — a — za-zakazuje sa do potoka dě-dělat svinstvo, sta-starosta sa budú kúpat. No a — a — zá-zásluhy o obec majú — to-to-to je vidět na jejich břuchu, na-na-narústl ím po-pořádný mozol!“

Býl to najisto hlas lidu, o kerém by sa mohlo uvažovat, ale protože sa slúbilo jídlo, pití a tancovačka, tož »hojný počet« občanstva byl při divadle taký, že každý fučál jak hus v třetím týdni krmení.

»Harvaník« Francek Píščala zahájil představení proslovem. v kerém pana starostu vynésl až do nebe. Mlél furt dokola o jeho zásluhách — o kerých v dědině nikdo nic nevěděl — a nakonec mu popřál »lehké odpočinutí a ať je mu zem lehká« — to sa mu ale, chudákovi, připlétlo do řeči, lebo deň před tým mlúvil na pohřebě...

Pán starosta v naškrobeněj košuli a v novém lajbli sa uklónili, poděkovali a divadlo začalo.

Sotvá sa zvihla opona, spadl padací most, kerý měl podle réžije spadnú až na konci třetího jednání. Hnedkaj nato sa strhla strašná bitka — ale za kulisama — mezi režisérem Hřebíkem a stolářem Hoblíkem, kerý podepřel most zhnílu deskú.

Držali sa pod krkama a jeden druhého nechtěl pustit, ale

po strašnej raně, kerá zatřásla celú chalupú, od sebe hépli, jak dyby ich zmija uščípila.

Režizér enom zúfalo zařvál:

„Kdo to vystřelil?“

Odpovědi sa mu nedostalo, lebo nikdo nevěděl, že hospockému Pipovi vybuchly pilinové kamna...

V půlce prvního jednání ostalo podyjum prázdné. Vtem tam vletěla princezna Esmeralda a zapiskotala:

„Princu Izidóre, ty si tady?“

Izidór to nejak poplétl, lebo odešel spíš a tož sa ozvalo za kulisama:

„Ne-ééé, už sem odešel!“

Aby neměla princezna na jevišću dlúhú chvílu, tož ju šel princ přivítat. Měl na sobě brnění, keré na něm hrkalo, jak dyž dvá kostlivci zápasíj na plechověj střeše. Esmeralda mu z bečem padla do náruči a Izidór jí zašuškál do ucha:

„Krucí, Kačo, nebeč doopravdy, lebo ně brnění zrezaví a budem to moset zaplatit!“

Roztúžení sa obtúlali pod dubem a do jejich lásky měl »řukat« slavík, kerého dělál pastýřůj Janek. Nedočkavo žmúlál v hubě plechového »slavíka« a čekál na znamení režiséra. Už zahlédl mávnutí rukú, ale pískl enom jednú, lebo stačilo, aby sa jeden ze zbrojnošů za kulisama otočil a búchl Janka halapartnú po chrbtě.

Plechový slavík už z Janka krkem nevyšel...

Zúfalý režizér enom zavrčál:

„Mordyje, tož mosíš včil dělat aspoň kukačku!“

Janek teda začál kukat, ale chyba byla, »ze si slapál na jazyk — séplál«, tož sa každú chvílku ozvalo: kuku-c, kuku-c!

Dyž byli v najlepším, tož Izidórovi sklaplo hledí a přivřelo princezně nos. Jak zařvala — to si můžete myslet!

V druhém jednání umřel král. Dali »mrtvolu« do kysně, v kerěj oponář zapomněl klěšče aj s kladivem a z jednéj desky trčál hřebík, kerý furt lézl královi — do, tento, no... A umřel by málem doopravdy, lebo byl štvrt hodiny prohnutý jak ítrnica, kňučál jak Alík a nemohl sa dočkat konca.

Zbrojnoši měli krála odnést, tož dvá a dvá chytili máry — a stáli proti sobě! Vypleščili na sebe oči, honem sa všeci obrátili, znova chytili máry a dali sa na pochod. No a protože šli každý na inší stranu, tož máry řizly aj s králem na zem. A tým pádem sa

mu »tam« hřebík zarazil... Vyletěl z kysně jak vystřelený, sakroval jak hotař a řval, že mu s takým teátrem možú vlézt na hrb.

Scéna s královnú-vdovú odpadla, lebo na poslední chvílku doletěl malý Francek Peléškú a oznámil režizérovi, že jejich mamička královnú hrát nemožú, lebo sa im přiči koza.

Úklady purkrabiho zapřičinily kruté rozhodnutí královnymatky: Izidór Esmeraldu nikdá za ženu nedostane!

Poslední výstup teda zakončil tým, že sa měl princ Izidór z neščasnej lásky zastřelit. Cvakál furt u ucha bambitkú a rana ně a ně vyjít. (Prěj mu kdosi naplúl na kapslu.) Dyž už cvakl po desátěj a z vyvalených očí publika viděl, že sa nemožú dočkat, aby už byl mrtvý, zastrčil pistulu za řemeň a zakňučál:

„Já sa rači zapichnu!“

Dobrá vůla tady byla, ale už menší vůlu měla šabla, kerěj sa nechtělo z pochvy. Izidór s nů škubál, až mu žile na čele nabíhaly, mlátíl do kulis a sekál kolem sebe jak Turek pod Hostýnem, ale všeco marné — šabla tam trčala jak zabetónovaná. Až dyž ju stískl mezi kolenama a ludé v sáli zařvali: Hěj-rup!, tož šablu, zezavú jak liška, z pochvy vyškubl. Při tem sa praščil rukojeťú do brady, až mu v sanici ruplo.

A včilkaj honem hledál místo, kde by sa pichl, aby sa nepichl. Našel ho — strčil si šablu pod pažu a řízl sebú o zem jak poleno.

Režizér chtěl tragický moment zachránit a aby »vystřelil« místo bambitky, tož búchl latú o kulisu. Ale uščípla sa třisa a praščila pana falára, kerý seděli v první řadě, po brýlách, hnedkaj im skélka spadly za vestu. Lampa nad jeviščem sa uškubla a dorazila Izidóra, kerého potem moseli do konca divadla polévat vodú, aby sa mohl ít uklónit.

Princezna Esmeralda bolestú nad zasebevražděným miláčkem měla skočit s cimbuří. Ve zkúškách byly za jeviščem tři duchny, na keré dycky spadla, ale při představení ich tam zapomněli dat. Ze zúfalým řevem Nemožu bez tebe žít! spadla za kulise jak jelito. Vtem sa ale ozvala rana jak z kanóna a hrozný kvikot, lebo princezna skočila starému Trháčovi do bubna, na kerý dělali hromobití...

Panimáma starostová měli celý fjertúšek promáčaný, jak bečali nad nešcasnú láskú, a starosta měli nos utáhaný a červený, jak posmrkovali.

Režizér Cyril Hřebík chtěl po pádu princezny situáciju nejak

omlúvit, tož vletěl na jevišče, že to publiku vysvětlí, ale spadl do náповědy na slečnu učitelku, praščil čelem na zvonek — a oponář zatahl...

Ludé byli spokójení a dyby pořadatelé napsali na plagát »komédýja«, tož to měli na sto procent.

Nakonec sa herci mezi sebú za kulisama pobili a měl z teho byt ešče súd, ale skončilo to dobře, lebo pán starosta to roz-dovádaným »kumštýřom« rozmlúvili...

UDRŽUJTE POŽÁR!

Gramlavé paprče máš při kreslení, že je haňba sa na to podívat! — pravili slečna učitelka Franckovi Pagáčovi. „A z přírodopisu máš baňu jak stodolu...“

Zavřeli »knihu hříchů«, rozhlédli sa po třídě a optali sa:

„Kerý z vás ně može povědět, jaké známe živly?“

Ani šabla z pochvy by tak rychlo nevyletěla, jak Franckova ruka. Vyšpónoval sa jak liniál a vyhrkl: „...sím vodu, oheň a víno!“

„Prosím ta, Francku, co to vykládáš — víno...“ — divili sa, „jak došels na víno?“

„...sím, já sem na to nedošel, ale naši stařenka. Dyž jednu načapali stařečka ve sklepě na víně, tož sem čul, jak vyběřekli: »Už je ten starý kotrmelec zasěj ve svém živlu!«“

Slečna učitelka najprv vyvalili oči, potom im jaksi zaškubalo v kůtkoch a honem cosi hledali v šuplati... A dyž sa to stařeček dověděli, div tenkrát Francka očima nespálili a prohlásili, že nevíjů, po kem ten šušniflinta je. Ale pokád si ludé pamatovali, tož sa dycky chválili, že je po nich...

Na túto příhodu, kerů jednu stařeček vyprávjali ve mlýně, dyž dojeli pro šrot, si zpomněli mlynář Můčka, dyž došli k Pagáčom pro patróny. Sotvá pozdravili a zavřeli za sebů dveřa, najednú sa jeden z živlů přihlásil o slovo: hrom z čista jasna, až sa chalupa v základoch zatřásla... Stařeček poskočili k oknu, rozhrnuli firhaňky a pohlédli na nebe:

„Svatý Petr gúlá kuželky — éj, šak toto mosel byt štelér! Janku, podivaj sa na ty škaredé mračníska henkaj nad Buchlovem — s tama nic dobrého nedonde!“

A než sa nadáli, první krapy už pléskaly na okenní tabulky. Za pár minůt lélo jak z lajty a nastala taká hrůza, že sa křižovali néenom blesky, ale aj stařeček... Zastrčili fajku do kordule a potichučky přeřikávali »Očenáš«, lebo měli v poli obilé a vinohrad na pěkněj úrodě. Ešče sa nedostali ani na — »ale zbav nás ode zlého« a hrom bacil do topola za stodolů, hnedkaj v polici hrnce poskočily. Děcka sa grčily pod halenů na peci jak slépky a stařeček v modlení přidali do tempa. Dyž švácl druhý hrom do zvoničky před chalupů, až tabulky v oknách zařinčaly, vykřikli:

„Herdek, děcka, modlite sa také! Já to sám neutahnu...“

Za chvílku sa černé mračnísko převalilo přes dědinu a mezi Antonínkem a Javořinů už enom dořmívalo. Nad krajinů zasvítla duha jak malovaná pantla na nevěstiném čepení — symbol dobrěj pohody...

Stařeček vyšli před chalupu, nafůkli škranež jak dyby vyhráli bitvu, ale dyž uhlédli, jak sa mlynář uscůřili, zavřčali:

„Co sa hyhůžňáš jak puklý pecen ze špatněj múky?“

„Ále, tak ňa napadlo“ — vymlůvali sa Můčka, „jaků má pámbu s nama patáliju. Každý chce neco inšioho. A včůlkaj si zrovnaj, že

byzme k němu chodili žebrot o vyřízení naší žádosti a nadávali tajak na úřadě. To by byla komédyja!“

„To by byla!“ – kývli stařeček.

„Třeba tajak lúni“ – začali mlynář. „Dyž sem byl na Kopaničách henkaj pod horama kupovat dřevo. Potkál sem tam hromadu dokrápaných lidí a tož sem sa ptál, lesti tam měli hody.

»Ále, co hody« – pravili jeden strýc, »to sa enom potkaly dvě procesí. Ti jedni chtěli, aby pršalo, a ti druzí zasěj, aby bylo sucho!«

V téj dědině bylo furt sucho jak na Sahaře a tož pámbíček vyhověl enom jedné žádosti a popršalo... Ale jak! Do týdňa byla dědina zatopená. A včilkaj ti, co chtěli, aby pršalo, tož sa honem zasěj modlili, aby přestalo! Enom jeden člověk byl celkem spokojený – náčelník hasičů! Seděl na střeše zbrojnice a pochvaloval si:

»Krúci, to je vody – to by sa hasilo!«

„Máš pravdu, Janku“ – pokyvovali hlavu stařeček – „tak už to v životě chodí. Ale dyž spomněls tych hasičů... Byl sem sa v nedělu podívat na cvičení tych »mladých«. To sú inší šohaji, jak zme byli my! Motórová stříkačka špígl-níkl, žebříky dvacet metrů dlouhé – to je inší robota – to sa hasí! My zme pumpovali rukama a hadiců nám z luže létaly žaby aj z rákosím. A dyž to začalo hořat, tož to aj zhořalo...“

Tenkrát byl naším náčelníkem ševc Vincek Trča. Jak Jura Knutel zatrúbil trááá-dááá! – Trčovi sa začaly třepat ruky aj z nohama, překotil ponk z verpánkem, hnedkaj byly floky v máčce na šporheltě. Hlavu uškubl ze zdi klecu z hrdličků – do blúze lézl nohama a do gatí rukama! Jak sa začál motat po izbě, děcka byly v tú ranu vlezene pod postelú a stará Trčena enom klíčovou dűrkú ze síně nahlédala, až sa tá hůlava přežene. Z ulice sa vrátil pro obušek a dyž byl u stříkačky, tož zjistil, že nemá helmu – lebo v ní měla kočka kotata... Šak né nadarmo sa o něm říkalo, že je z divokých vajec, lebo nás při ohni všeckých tak dohůkál, že než sme zešrubovali hadice, bylo z chalupy popelisko... Dycky hlásal:

»Co hoří, nechat hořat – a zachraňovat okolí!«

Jednu uhlédl, jak sa oknama valí dým z chalupy. Vletěl k súsedom, kde nikdo nebýl doma, a začál »zachraňovat«. Vylúpál ím kachlové kamna, že ich už nikdo v životě nedál dohromady, a vyvalil troje dveřa aj z futrama. Zeď, kerá súsedila z »hořícím« do-

mem, poléval vodú, že malta opadala až na tihly. Kolikrát letěl s puténkú pro vodu, sa povědět nedá. Dyž s tým byl hotový a celý morýtný vyšel na ulic, tož zjistil, že nic nehořalo! Lebo dým, kerý sa valil z oken, byl ze spálených buchot...

A dyž ho jednu volali ze súsední dědiny, že u nich hoří, doletěl z vyplazeným jazykem k telefonu a zařval: »Tady je – tento – náčelník hasičů Vincek Trča! Zme v pohotovosti! Udržujte požár – za hodinu zme tam...«

Nato proletěl dědinú jak uragán, vpadl do hospody a zařval na „sbor“:

„Chlapé, ešte jednu rundu dokola, pivo navrch a jedem!“

Šak také dyž k ohňu dojéli, tož zedníci už míšali maltu na novú chalupu...

Ale ináč to byl dobrý chlap. Nadřel se z lásky k bližnímu – a zadarmo! Ale v téj jeho hlavě to myslelo na inší notečku, než mělo. No a jedného dňa to chudák „důrazil“ načisto...

Stalo sa to na slavnostní schůzi, kde sa jednalo o tem, co sa má vyšit na nový prapor. Trča si vzál slovo a pronés!

Slavný výbore – teda tento – já bych na tento prapor navrhl – teda heslo:

CO ŤA NEPÁLÍ – NEHAS!

A tým dnem náčelník Trča dohasil...

CO UDĚLALI CVRČCI

Je před žňama. Slůnečko sa ščůří na ten boží svět, zem je rozhicovaná jak šporhelt a nebe modručké jak chrpa – nikde ani mráčka.

Strýc Kordula vyšli ze síně na dvůr, poždúrli širák z hlavy, utírajú zapotěné čelo a dívajú sa přivřenýma očima kolem sebe. Puňta leží pod žebřem a je tak líný, že ani nechňapne po muchách, keré sa mu hónijú kolem čumáku. Děcka sa čmáchajú z husima v potoku a předháňajú sa ve ščebetání.

Starostůj Janek v zátočině pod mostem plaví koně. Strýc, opřítý o plot, si zapálili fajku a vybaflí s dýmem na tetku:

„Terézo, počúvaj – idu sa podívat do pola, jak tvrdne zrno!“ – a vydali sa do »Mokrých dílů«.

Doňda do pola, rozhlédli sa znaleckým okem dobrého hospodáři, jak kemu vyrůstlo. U svojého sa zastavili a zbožně prohlédli svoju roční práci, s kerú byli opravdu spokojený. Žitečko sa vlnilo a nakláňalo strýcovi do ruky. Ulúpili jedno zrnko a zvědavě sa do něho zakúsli – při dobrém počasí možú za tři dni séct.

Sedli si na brázdu a počúvali skřivánka, kerý cvrlikál až kdesi v nebi, myška nahlédala z důrky, kdo to ruší její království a křepelka počítala »vázané konto«. Kordula sa opřeli o mezník a podřimovali – bylo ím jak kocúrovi na peci...

Vtem ich probralo známé vrzání – tydlí vrrrz – tydlí vrrrz – tydlí vrrrz... Cvrček si ladil husličky zrovna strýcovi pod nosem. A protože při téj muzice nebylo na spánek ani pomyšlení, napadlo ich, že by mohli provést nějakú čertovinu. Včil už měli enom jediné přání: dopadnúť cvrčka živého! Ani sa nepohli, aj dýchat přestali – enom jedným okem mžúrali, kde je ten šumař.

Za chvílku ho zahlédli, jak sa převalil přes malý kamének. Zakrúžili jak ostříž, lap ho za zadeček a fúk s ním do škatulky od sirek. Kúšček dál začal vrzat druhý kolega – a třetí. No a za chvílku měli strýc šumařskou bandu pohromadě.

To už měli v hlavě čertovský plán zesumírovaný – hodijú ich nekemu oknem do chalupy...

Bafaja jak fabrika, s šibalským úšklebkem v kútku, brali sa k večeru dom a přemýšľali, keho enom tema huslistama nadělíjú.

Najednú sa fúkli do čela a už to měli: starý mládenec Ignác Pulec – to byla adresa!

Moc dobře znali toho ubrblaného škarohledu, kerý už před třiceti rokama prohrál veselú letoru v kartách. Ludom sa vyhybál, z nikým sa nezněl a u súdu už měl aj domovské právo – lebo tam byl věčně.

Šak prosúdíl pěkných pár měřic...

Strýc docházaja k prvním chalupám už pozorně merčili, lesti ich nekdo nevidí. A měli štěstí: nablízku, krom několika děcek, nebylo nikde živéj duše. Rozhlédli sa ešče jednú a šup trio do okna – a jak by sa nechumelilo, brali se dom a spokojeno pobručovali:

„No, enom dočkaj, ty kúdelo, šak ty ti zahrajú, že na to tak honem nezapomeneš!“

A měli pravdu.

Ignác doňďa z hospody, zedl hrnec kyšky, kočku vyhodil do síně a šel spat.

Ledvá zhasl lampu a začal odfukovat, ozvalo sa do ticha izby – tydli vrrrz – tydli vrrrz – tydli vrrrz...

Ignác sa vyšpónoval jak struna, zarazil dech a ucho veliké jak za zlatku presvuřtu nastavil k muzikantovi. A zasěj – tydli vrrrz – tydli vrrrz – tydli vrrrz...

Vyskočil z lůžka, rožal lampu, počívá – nie! Ticho jak v hrobě. Tož vlézl zpátky do hnízda a zhasl. Dyž už naňho šly dřimoty, ozvalo sa ešče silnější – tydli vrrrz – tydli vrrrz – tydli vrrrz...

Odplúl, zaklél jak pohan, slézl, zapálil svíčku a vlézl pod lůžko. Krom paučin a hromádek od kočky neviděl nic – a ticho jak v márnici. Tak slézl s postele do rána ešče patnákrát...

Súsedé vyprávjali, že snád tú noc Ignác nekeho vraždil, lebo řvál jak pominutý a mlátil všeckým o zem, enom třisky létaly.

Ale cvrčky nenašel...

Druhú noc sa to opakovalo, enom s tým rozdílem, že obrátil pelech na ruby, odžďurl armaru od stěny a zdělál všecky obrázky aj z hodinama. Vytrhál futra kolem dveří a vypálil svíčku všecky fuky za trámama na stropě.

A cvrčci mu do toho vyhrávali...

Ráno, dyž ho lidé uviděli, tož nebyl k poznání. Oči kalné jak ztekly pes a zelený jak žabinec. A moselo ho to aj trochu »nadrénut«, lebo mlúvil sám k sobě a fantazíroval. Od rána lapěl v hospodě a řečnovál, že tú chajdu podpáli a bude po cvrčkoch.

Třetí noc spál Ignác na hůře, lebo byl tak zničený, že už sa na nohách nemohl udržat. Až za týdeň, když obrátil celú izbu na ruby, podařilo sa mu cvrčky dopadnúť...

To už měl ze zdí aj maltu okřápanú.

Starý Kordula, že sa im tá lumpárna vydařila, byli každý deň tak zpítý »radosťú«, že ich mosela stará večer vyzúvat z holének, dyž sa dogúlali z hospody. A tak sa jednú, dyž byli zasěj »nastrójený jak vánoční stromek« v hospodě přiznali, že ty cvrčky dali Ignácovi k svátku...

A to byla předposlední kapitola z huslistama.

Ignác sa to dověděl a to, co v něm bylo za týdeň naskládané – vybúchlo! Slovácká krév zabúřila, zavržal zubama jak cvrček a strýc Kordula dostali doporučeně aj expres takú po hubě, že im vyjela z pantů a na levé ucho nečuli ešče ani tři měsíce potem, dyž stáli před súdnú stolicú.

Pán súci měli s tema dvěma cvrčkařama velikú prácu, lebo Kordula sa nepřiznal. Že přej to řekli »v opíci«.

A tož to odněsł zasěj Ignác. Dostál za tú facku tři dni a sto korun na sirotky.

Ignác na cvrčky nikdá v životě nezapomněl – ale strýc Kordula také né...

HLT ZA TŘI GRAJCARY

Hotař Klásek div nespádli z lavky, jak sa lekli, dyž ім stařeček Pagáč večer zabúchali bičem na okno.
„Pod' ně pomoct!“ — zavolali z voza, dyž Klásek vyšli ze dveří.

„Kam jedeš?“

„Ná, co to necítíš? Vezu tú durancijovou břechku do pálenice!“ — chlubil sa stařeček.

„Ále, byl sem tam včera — dneskaj sa ně nechce!“ — huhňali Klásek.

„Co sa ti nechce? Enom pod! Aspoň jednu uděláš neco užitečného. Budeš ně do puténky nabírat kvas a já to budu odnášat do kotla. Ja — a abych nezapomněl — ufíkni v komoře pořádný kus slaniny — na suchý břuch sa špatně pije!“

Klásek brblali, ale za chvíliku sa vrátili v haleně a z uzélkem pod pažů. Stařeček enom mrkli po uzélku, aby odhadli, lesti sa hotař při krájání špeku neuřezali do prsta. Znali ho moc dobře, že by sa rozdál, dyby mu pámbu ruky nedržál...

„Kolěj teho letos budeš mět?“

„Nó, dyž dobře poteče, tož takých štyrcet litrů — aj věcej. Bylo to dobře uzráté a kvasu mám přes štyry metraky.“ — A šibli do kráv.

Dyž dojéli do pálenice, zrovna z poslední várky vysypali kostky do potoka a vyplachovali kotel. Vyšlo to na minuť. Za pomoci susedů měli za chvíliku »zasypané«, a protože pod kotlem ešče hořalo, tož tam Klásek přihodili pár polének a prohrábli rošt. Hajný Srnec, kerý pálili poslední, už rozlévali slivovicu ze sodovčáka a dávali koštovat.

„Dobrá je“ — hodnotili stařeček. „Šak štyryjapadesát má!“

„Má — hádáš dobře!“ pravili Srnec. „Věilkaj ju nechám týdeň otevřítů, aby vyšly ty smrady. Dva stupně ztratí a bude pěkně »kulatá«.“

„Tož, okoštujte aj moju!“ — přihlásili sa pastýř Tatar. Potem ešče vytahli butelku hlásný Fukar a starý Peléšek — a za chvíliku už sa enom mlazgalo, chválilo a řečnovalo...

Velikého rozdílů mezi »kapkama« nebylo, lebo trnky byly pěkně uzráté, až sa ім »řítečky scvrkávaly«, slůnečka a cukru na vůlu, tož sa slivovička ve sklěnečkách enom gúlala...

Stařeček po každém koštu mlazgli, oblízli sa a posuzovali:

„Chlapé, kemu česť, temu česť — pastýřovi trůba! Není marná — takú můžete ponúknút aj císařovi pánovi!“

Starý Peléšek zakvedlovali sodovčákem a nastavili ho proti lampě:

„Šak sa podivajte, jak drží řetázek!“

„No, je fajnová a sladučká jak malvaz, to je bez řeči. Enom sem si tak pravil, kolěj sa téj »halůzkovéj« v této pálenici vypálilo? Herdek, to by byl potok! Šak to by mohl mět nejlepší zrevidované totkaj »správec« Peléšek!“ — připomněli znova stařeček.

Peléšek, kerý už najměň štyrcet roků »vėdli« pálenicu, přilo-

žili pod kotel a poctěný titulem »správec«, pokládali za svoju povinnosť dat něco do placu:

„Tož na chup sa to říct nedá – to bych mosěl nahlédnout do dukomentů, ale je isté, že dybyzme ju vypustili do dědiny, tož jí bude až po křížek na zvoničce... Měl sem a mám tady stejných kunčoftů, keří roka nevynechajú a dycky si »krapečku« vypálíjú. To víte, mosí to byt v chalupě jak medicína!“

„No to máš recht, lebo dyž donde tá »famfulica«, tož Kača si dycky kapne na cukr!“ – potvrdili Pagáč.

„Enomže, dyž ty si »kapneš«, tož pro Kaču už ve sklénce ne-ostanú ani ty tři kapky na cukr...“ – trefili hřebík na hlavičku, Fukar.

„Trúbo!“ – zmohli sa enom na jedno slovo stařeček.

„Počkajte, o dvůch »páleníkoch« vám něco povím“ – přidali sa do řeči Peléšek a sedli si na klátek. „Enomže, to mosím od začátku. Naisto si ešče pamatujete na dvůch kamarádů, – na Juru Frgála a Vincka Krpála?“

„Ná, jakbyně–“ – potvrdili Tatar – „Jurovi zme říkali »Firnajs« a Vincckovi »Kurník«, lebo dyž sa im něco nedařilo a nadávali, tož měli plnú hubu firnajsů a kurníků!“

„Nonono – to byli oni!“ – kývli Paléšek. „Co im pámbu ubrál na rozumě, to im zasěj přidál na síle a na figuře. Jeden říkával, že čas sú peníze, a ten druhý, že kdo má peníze, ten má čase... A tak im to vycházalo obům. Moc dobře sa na ně pasovalo: »Hlúpý možeš byt, enom dyž si zdravý a šmakuje ti!« Chodili spolem jak dvojčata. Dyž sa jeden deň pobili, tož sa druhý deň ootúlali. A tak to vydržali až do vojny, kde obá padli za císaře pána. K jejich cti budiž připomenuté, že za císaře pána padli aj lidé múdří... Enomže to sem sa dostál až na konec jejich života – a to sem nechtěl. Napřed vám mosím povědět, jak sa skamarádili:

Jura šel jednu do lesa rúbat stonky. Pilu přes rameno, pantok v ruce. Idá kolem »Rubiska«, uhlédł na stromě visat oběšenca. Doňdā bližej, první chvíli nemohl poznat, o keho ide. Huba modrá jak fíjala a jazyk vénku. Chytne ho za nohu – ešče byla teplá! Tož škrk na strom a uřezál haluzu aj s oběšencem. Ten bůchl důle jak prasacko do troků a Jura mu honem povolil kolem krku zaseknutý štranek. Včilkaj už poznál Vincka a začál s ním casnovat, aby ho dostál k životu. Kombělál mu rukama, obracál ho hnedkaj na břuch, hnedkaj na záda, a aby sa probrál, tož ho liskál po hubě. enom to pléskalo. Najednú Vincek otevřel jedno

oko, potem druhé, vypleščil ich jak sova a vidí nad sebou Juru, jak ho fackuje... Jak byl modrý, v tú chvíli zahořál jak pantla. Vyskočil – a bác Juru, hnedkaj vletěl hubů do kopřiv. A věil sa začali šhubat jak kohůti. Jak ti si tenkrát vyliskali, to sa nedá povědět.

Dyž byli v najlepším, tož sa tam namanúl hajný Čagan a chtěl, aby zaplatili pokutu za uřezanú haluzu. »Ja totak, pokutu! A za haluzu! No pravda!« – řvali obá jak pominutí. A rukú společnú a nerozdílnú mu vyliskali také. A nakonec to dopadlo tak, že si to potem aj zadkem společným a nerozdílným v ostrožském háreště odseděli...“

„No počkaj“ — připomněli stařeček Pagáč. „Ale naisto si pamatujete, že dělali v dědině — jak se temu říká — pohřební službu. Truhle nikdo v dědině nedělál, tož sa pro ně moselo jezdit do městečka. A to bylo dobré dvě hodiny s koňama. Dyž umřeli stará Trháčka, tož jeli pro truhlu také. U truhlára ju naložili a sotvá vyjeli z městečka, začalo pršet. Jura na sebe hodil halenu, přehodil si hlavu »darmovisem« a Vincek, žeprěj si vleze do truhle. Nazvihl víko a šup tam! Jura šibál do koní a vijó přes dědiny dom.

Přejeli jednu dědinu a najednú bylo čut veliký křik: »Kmocháčku, zveste nás!« To partyja cigánů-muzikantů, keří šli vyhrávat do panského sklepa na vinobraní, byla skovaná před děšcem pod mostkem. »Šak si vylezte!« — pravil Jura a muzikanté už sa drápali na vůz. Dyž uhlédli truhlu, z hrůzú posedali kolem a z očima vybúlenýma čučali na křížek a černé krajky...

Šak neujeli ani sto kroků, dyž sa ozvál taký řev, že koně hnedkaj stáli na zadních nohách a Jura měl co dělat, aby ich udržál na opraťách. Jak dyž vletí kuna mezi kuřacka, cigáné hépali z voza a přes pola a křoviska arak na všecy strany. Aj dyž bylo popršané, tož sa im prášilo za patama. Cimbál aj z basů na ohrabky a kde sas podíval, tam byly rozházané husle. Dneskaj sa temu už nedívím, že sa tak vystrašili. Enom si pomyslete: Vincek chtěl vědět, lesti ešče přši, tož trochu nazvihl víko a z truhle vystrčil ruku. „

Chlapé mezi smíchem popíjali a stařeček každému uřezali křivákem kůšček »svojeho« špeku. Peléšek sa honem drali ke slovu, lebo im Pagáč »přeškubli nit« a chtěli dovykládat to, co začali:

„Tož teda, ti dvě — Vincek a Jura — každý rok pálívali sliovicu v téjto pálenici. Ale nikdá spolem! Jak byli kamarádé na život aj na smrt, tož každý si svůj kvas hlédál jak poklad. Trochu sliovíce odprodali, aby měli na dáňku, ale ináč popíjali enom tú svoju...

Jednú sa domluvili, že ju pujdú prodat do Hradišča, lebo tam za ňu mohli dostat věcěj. Obá měli butelku v uzélku a ešče za tmy sa brali k městu. Cesta dlhá a v krku sucho — to víte, jak poránu! Najednú praví Jura:

»Vincek, nechcu, abys ně neco dával zadarmo, ale prodaj ně za tři grajcary hlt téj tvojeje sliovice!«

»Co na hltě záleží« — pravil si Vincek — a prodál.

Za chvílu dostál chuť Vincek:

»Juro, co dybys ně aj ty dál za tři grajcary okoštovat zasěj hlt téj tvojeje?«

Jura si myslél: hlt sem, hlt tam, šak je butela plná, tož co? A prodál teda také.

A tajak maširovali k Hradišču, tak aj sliovica maširovala do krků Vincka a Jury. Hlt za hlt — Jura Vinckovi a Vincek Jurovi. Za tři grajcary hlt ty mě, za tři grajcary hlt já tobě...

Za Novú Vsú už měli hlavy plné, ale butelky prázne. Packovali noha kam kerá a na kunovském mostě už sa začali lepancovat a drcali do sebe jak dvě barani. Dyž už sa nemohli udržat na nohách, sedli si na mezu a Jura červený jak rybízák, přejížděl kalnýma očima z jedné butele na druhú a hučál do Vincka:

»Počůvaj, ty ožralo — včilkaj vezni rozum do hrsti a zrech-nuj ně to: Já sem ti prodál všecku sliovicu a nemám ani grajcar! Krúci, ale že sem měl tři grajcary, to vím naisto...« A šmátrál po kapkách.

»Nemožeš ich mět, trúbo« — žuchlál Vincek, »lebo sem ti za ně prodál zasěj moju. Šak sa podívej, že v ní není ani krapka!« — a podál butelu Jurovi.

Ten ju odšpuntoval a fúkl do ní. Vylúdílo to taký zvuk, jak dyby zahúkala sova. Nebyla v ní ani slza...

Vincek fúkl do butelky Jurovej, ale enom mu to hvízdlo kolem nosa, jak dyž meluzína proletí komínem...

Seděli a přivřítýma očima čuměli do zemi. Za chvílu sa probrál Jura:

»Firnajs — dyž nejsú peníze, tož kde je sliovica?«

»To máš recht« — súhlasil Vincek — »dyž sú obě butele prázdné, tož kde sú peníze? Kurník, že nám ich nekdo ukradl!«

»Firnajs, ale co včilkaj budem dělat?« — brblál Jura.

»Kurník — co byzme dělali? Pujdem dom!« — blekotál Vincek — »prodali zme ju po cestě, tož včilkaj už nemosíme chodit do Hradišča...«

Praščili práznyma butelama do potoka, chytili sa kolem krků a šňurovali si to od járka k járku.

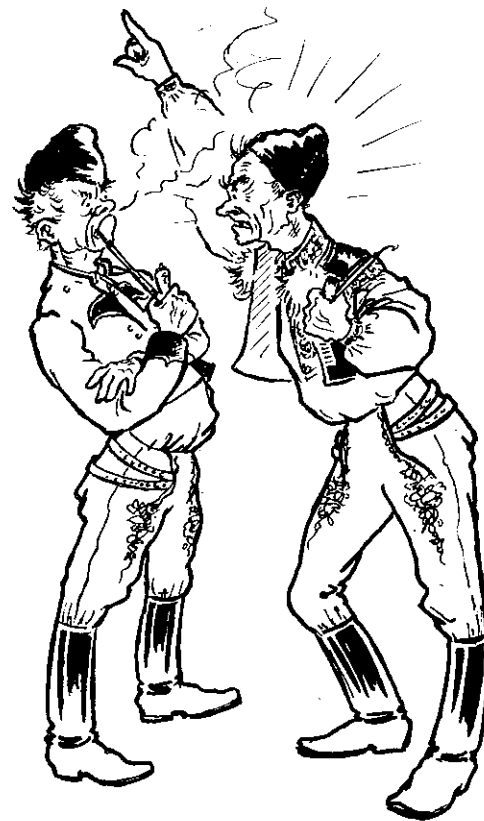
Vinckovi vyletěla ruka jak šabla a rozpajťášený z trnkových kapek zanotoval do kroku tú, kerá na ně byla v tú chvílu jak ušitá:

*„Pijali, pijali
dvá chlapci z Moravy,
pod jednu lipenkú,
peníze hledali...“*

A Jura sa přidal:

*„Piju já, piju já...
už sem prepil všechno,
ešče mám prepíjat
galáneče děcko...“*

— hulákali teda „dvúhlasně“, ale každý inší písničku — to ale ani jeden, ani druhý v ten moment nepoznali...“

TAKÚ PŘITRÚBLÚ KAČU DOSTANEŠ AJ Z GRUNTEM!

A Peléškú měli svajbu. Ale jakú svajbu! Zabitě prasa a jalůvka, slépek a husí jak much — tož si můžete myslet! V chalupě vůně jak v apatice, plné opálky koláčků a batéryja babúvek stála v komoře na policách a čekala na hrdinskú smrt zjezením.

Kmotřenka Žajdlíčka ze zamastěnú hubú roznášali svadebčanom slepičí polévku a dívaja sa na strýca Dúbka bylo vidět,

že lokše sú pravé svajbové, dlhú jak púťová pėsnička — lebo ich už měli dávno v krku a ešte im visaly z huby na talérek...

Jedni svadebčané pomlúvali ženicha, druzi haňali nevěstu — jedni chválili maso a víno, druzi koláčky a sľovicu a při tem připíjali na zdraví novomanželom a jejich budúciho potomstva...

Hlas lidu hodnotil: nevěsta je za osnást a ženich bez dvúch za dvacet... Vědělo sa moc dobře, že dnešní svajba není zrovna tak akorát — lebo přej sa ženil majetek.

Všady bylo živo a šumno, enom nevěsta v kútě izby bečala a nahlédala do skrojka, esli tam nekdo místo zlatky nehodil bombík.

Ženich nafúklý jak dyňa, z dudama zvěšenýma až po zem čučál do prázna jak koza po kozlatoch a šklebil sa, jak dyby ho perútkú lechtál pod krkem a při tem mu klěščama ščipál ucho.

Na dvoře vyhrávala cimbálka — jedni mladí tancovali, druzi popěvovali. Francek Míškuj nahlédl oknem do svajbové izby, zavrtěl sa, až sa mu košířky zasukovaly, a zanotovál škádlivú:

*Měla sem galána tlustého jak dyňa,
než sa k nám dočabrál, zežrala ho sviňa.
Súsede, súsede, zabíte tú sviňu,
zežrala galána tlustého jak dyňu...*

Výskot šohajů a děvčic sa dostál až pod kolňu, kde na otěpkách seděli svajboví otcí a domlúvali sa o věně...

„Tož, Martine“ — povídají Peléšek — „šak naša Kača je chutná roba, šetrná a pracovitá — no, je pravda, moc řeči nenadělá — šak co je po ženskéj, dyž enom mele pantem, k slovu sa za celý deň nedostaneš a mosíš sa chodit vymlúvit do hospody — jak třeba ty!“

Starý Bočnica stahli obočí a nazlobeno odsekli:

„Mňa nech na pokoji! Tvoja stará nosí gatě od téj doby, co sas oženil, a mlúvit možeš doma, enom dyž je na púti — dyž ta nečuje. Tá má hubu jak gulomét! A doví lesti tá tvoja cěra není po ní — šak nadarmo sa neřiká, že kde mají v domě Kaču, tož nemosijú mět psa!“

Peléšek rychle obrátili:

„Nonono, co sa hnedkaj paprčíš. Šak nic ve zlém — to enom tak. Nóóó a jak už zme o tem spěšěj mlúvili: Jan sa dobře ožení, o tem není řeči, protože ke Kači tú jalůvku a půl »Sádků« dám —

enom ať sa doma nebijú. A dyž budú vozit hnúj, šak sa možem spřihat — náruční Stračena táhá dobře a co sa týče mlatevně, tož ju možem uživat dohromady!“

„No ja“ — otec Bočnica nato — „ale co bude s tema měřicama?“

„S kerýma?“ — optali sa udiveno Peléšek.

„Ná, co sa tak hlúpo ptáš? — Tož přeca tych šest měřic v »Přičných«!“

Strýc Peléšek škulbi hlavú, že ich fajka bácla po uchu, naduli sa jak puchýř, odpluli, vybaflí mračno dýmu, že hned starého Bočnicu nebylo vidět a šalamúnsky zařečnovali:

„O měřicách zme nic nemlúvili a žádné dávat nebudu!“

„Cóóó — ty cigáne cigánský, žes nic neřikál? A kdo mně před štrnásti dňama slubovál hory doly — cóóó?“ — vyščekli Bočnica.

Ale Peléšek, jak by o nic nešlo, ždárali sa ve fajce, podreli si baranicu a izlivo pravili:

„Ja, to by sa ti tak lúbilo — měřičky — no pravdääá — a v »Přičných«, chachääá! Ná, co sas utrhl z řetaza lebo co? To tak — máš ho vidět — vrazit ti do krku majetek, na kerém sem sa celý život dřel — ja takých by došlo!!! A tak tureckého medu bys nechtěl?“

Bočnica sa chytily za srdce, lebo mysleli, že ich po téj řeči raní mrtvica. Vyskočili a zařvali:

„Ja, ty lumpe, tož ty tááák? Včil sa chceš vykrútit a udělat si ze mňa vola — dyž už je po svajbě? A s týmto čekáls, až dondem z kostela? Éj — múdry si, ale mosěl bys trefit na takého hňupa jak si ty a né na mňa! Dyť tá tvoja Kača je takové tela, že ju neprodáš ani z milijónem, natož tak ze šesti měřicama — lebo z jalůvků, ty farizeju! Ale to sas sakramensky přepočítal. A nevyvaluj na mňa ty očiska jak šprúdláky, lebo ti ich urazím! Ty si myslíš, že ně včil pověsíš fukar na nos? Éj, já ti neco ukážu — cos v životě neviděl!“

A včil si strýci pověděli to, co není v žádném slovníku, ani v životě zvířactva na celém světě. Bočnica potom vletěli do izby, popadli ženicha za kordulu a vyběžkli:

„Jane, pocem! Nechaj to ubečané údolí lapět na zadku! Takú přitrúblú Kaču dostaneš aj z gruntem — a né z jalůvků!“

Ešče ve dveřách sa obrátili a do otevřených hub udivených svadebčanů zařvali:

„Teho bohdá nebude, aby si kdejaký hňup dělal ze starého Bočnice povětrňák!“ — a tak bácli dveřama, že malý Jozéšek Peléškůj, kerý seděl na hrněčku, sa tak lekl, že v tú ranu byl hrněček plný a Jozéšek prázny...

Nad manželským slubem dvůch mladých lidí sa srazily dvě škaredé mračniska a nepřestalo hřmět ani před súdnú stolicú. Pán súcí sa snažili usmířit tyto dva divočáky — už kvůli mladým — ale nepodařilo sa.

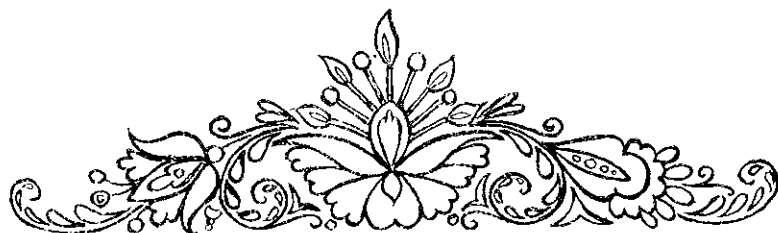
A dyž po výpovědi svědků měli strýc Peléšek věno vyplatit, vypjali sa, že hnedkaj byli o metr delší, a zavrčali:

„Ani mňa nehne — neslevím ani o dūrku a dám to výš — ať třeba pukne celý grunt!“

Potem sa obrátili k Bočnicovi a dodali:

„A ty, ty, bývalý otče — ňa ešče poznáš!“

Na tvrdú hlavu mosí byt aj tvrdší glocek. Tož na zhledanú u krajského...

ŠLAHAČKA

S alupy v celėj dědině svítily vápnem a všechno bylo narychtované přivítat první svátky jara. Už týdeň před velikonocama zgůňali klučiska kolem potoka a hledali teňůcké průtky na žile. Šak pěkný průtek byl kolikrát vykúpený čmáchnutím do potoka a potem virgajzem doma. Ale za nejaký ten lepanec už stála noša malovaných vajíček, keré sa v pondělí velikonoční cpaly do kapec aj za ňadra. Kde měli děvčicu, stačilo u vrátek zazpívat:

*„Maryjáno, stávaj ráno,
dávaj vejca každé ráno,
jedno bílé, dvě červené,
to je moje potěšené ...“*

... a už sa klučiska drali do izby jak draci a rúbali žilama všecko, co mělo sukně. Šak bárkerý účet byl vyrovnaný při šlaháčce!

Jak třeba tento. Počúvajte:

Štyré pazgrivci — Jurka Luskačkúj, Janek Vrbúj, Jožka Trháčúj a ten tuhýk Francek Pagáčúj — chodili po šlaháčce. Začali už skoro ráno, lebo kolem ósměj už měli košule pěkně naduté a kapce plné vajec malovaných aj syrových. U kapličky si sedli na mezu a »účtovali«. Spočítali vejca a zrechnovali nějaký ten grajcar. A hnedkaj nato měl slovo Francek:

„Tož tak, kluci — a včilkej idem ke Kordulom na Terézu! Mo-sím ji oplatit tú žalovačku ve škole. Šak víte, jak sem si udělál z kaštana fajku. A ešče sem z ní neudělál ani dva puky a dostál sem od strýca školníka takú po hubě, že sem ze stěny uškubl mapu Evropy a spadl do kýbla z uhlem. Šak sem ju tenkrát vykmasál za lelík — opícu! A k temu ně ešče učitel dali dvojku z mravů — Teréza švirgátá!“

Zhanobená huba kamarádova mosela byt pomstěná a tož »štyré mušketýré« jak jeden slavnostně proněsli: „Idem na ňu!“ A Francek si pro istotu udělál na konci žile suk jak pěst...

Tetka Kordulena pod návratím zrovna lúpali turkyň, dyž klučiska vletěli do dvora. V tú chvíli cosi zadúpalo a bácky dvěrcá: Teréza jak schoř šústla ze síně do komory, kde se skovala.

„Kde máte Terézu?“ — optál sa Francek, enom aby neco řekl, lebo ju už zahlédl.

Tetka sa uščůřili, ani od turkyně oči nezvihli a pravili: „Šak ani nevím, lesti je doma ...“

Hrom by nebýl rychlejší, jak ti štyré pajtaši hépli do síně. Gáb za klučku a škubli. Dvěrcá sa trochu odlúply a skočily zpátky...

„Je tam!“ břěskl Janek — a už sa znova dali do tahnutí dveří, enom mrčali. Dyž začalo prašcat v pantoch, Teréza najednú pustila klučku a klučiska sa gúlali po zemi.

Než sa zvihli, proletěla nad něma jak jeleň. Smýk na dvůr a škrk do kurníka. A než za ňu kluci doletěli, už tahla žebřík za sebu. A najvēc ich dožrala tým, dyž na ně udělala dlůhý nos

a vyplazila jazyk. Začali létat kolem kurníka a břískali jak pavijáně.

„Ěj, počkaj ty opíco!“ — kvíkl Francek, „šak my ťa dostanem, enom sa neboj! Hurá na ňu!!!“ A už sa drápali na kurník.

Francek vědl útok. Dyž ale viděl, že sa na Terézinu pevnost nedostanu, dál povel:

„Henkaj ten škopek sem dogúlat, alebo tú bečicu pod okapem a postavit hore dnem!“

Teréza enom svítila očiskama jak zaskočená kuna a nasísala, jak sa bojovníci rychtují k útoku. Francka, kerého ešče furt svrběl liskanec, co dostál za fajku, hnala túha po pomstě a v řeči si ulevoval:

„Šak počkaj, ty ledačino střapatá, enom dočkaj! Za chvíli budeš štráfata jak zebra a ze sukní budeš mět cancory!“

Tož pravda, přání tu bylo, enom ke skutku scházalo to najhlavněší: dostat sa Terézi na kožu! Ale jak sa zdálo, tá neměla ani trochu chuti prodat ju lacino. To také hnedkaj poznál Francek, sotvá sa vydrápál na přistavenú bečku. Ledvá sa zachytil dvérek od kurníka, křápla ho Teréza bidélkem pro slěpky po rukách, že hnedkaj čapěl — jednu ruku v hubě a druhú stískál mezi kolenama.

Francek bolestů zasýčál a vykřikl nový rozkaz: „Škopek postavte na bečku, abych byl výšej!“

Rozkázané, vykonané — a už sa znova drápál hore. To už byl hlavú zarovno s kurníkem a radostů nad výsledkem vykřikl: „A včilkej ně podajte žilu! Neco uvidíte!“

A uviděli. Sotvá to dořekl, dostál od Teréze první velikonoční vejce — syrové slepičí — rovnú mezi oči! V tú chvíli byl žlutý jak mandarýn a slepý jak koťacko. Ešče neměl ani čas protřít si oči a už dostál druhé! Teréza měla mušku jak kanonýr Jabůrek — třeřovala do jedného fleku...

A aby dílo zkázy bylo dokonané, na zalepeného Francka sa dvěrcama z kurníka vyvalilo mračno slámy, plev, pěři, kuřinců a všeckého neřádstva, co mají slěpky v kurníku. S Franckem sa zatočil néenom celý svět, ale aj škopek, kerý byl zpošika zapřítý na ušách.

Dyž vidíte vejce na talěrku, tož je teho enom taká odrobinka. Ale dyž Teréza vystřelila třetí slepičí granát, kerý sa rozstříkl na Franckově hlavě, tož myslél, že naňho spadl přinajmenším komín. V tú chvíli ztratíl balanc, škopek mu ujěl pod nohama a Francek proletěl dnem do vyschlěj bečky. Dušky sa nad ním

zavřely jak růža z Jericha a umíráček by nemohl tklivě zaklinkat než obrůčky, keré sa nad mušketýrem zesypaly...

A protože nikdá nebývá tak zle, aby nemohlo byt horší, poslední »slovo« měl Kordulůj pes Portáš. Už dyž klučiska vletěli na dvůr, blavůžňál jak zběsilý a škubál řetazem. Byla to taká potfora steklá a né nadarmo měli tabulku na vrátoch »Pozor, zlý pes!«, lebo jednu už pokúsál listonoša Balíka.

Zrovna dyž sa Francek vyhrabával z rozbitěj bečky, Teréza břěskla z kurníka: „Portášu, chyt' ho!“ Snád' tým ponúknutím dostalo uřvané psisko věcėj sily, lebo sa mu řemének u krku uškubl a z pěnů u huby si to nabráł ke kurníku. Dyž ho klučiska uhlédli, už nečekali. Jurka z Jankem vletěli přes plot k susedom a Jožka měl ešte čas vyběhnút vrátkama na ulic.

Horší už to bylo s Franckem, lebo sa z obrůček a dušků nemohl tak rychlo vymotat. To už byl Portáš u něho. Ešče učůl zlostné zavřčání a známý zvuk trhaných gatí. Jak ho pes rał u řemeňa, tož mu uškubl pudlo až pod kolena...

Z vyvalenýma očima sa začál motat po dvoře a švihál žilů kolem sebe jak Artagňan šablů. Párkrát sa mu podařilo švácnuť Portáša po čumáku, ale dyž Teréza z kurníku zařvala „Portášku, enom mu daj, soplivcovi!“, — psisko začalo tak dorážat, že Francek už nevěřil, že sa z teho dostane ze zdravů kožů... Dyby nedošli stará Kordulena na pomoc z metlů, dovíjak by to dopadlo.

Francek sa aj z armádů tahl přes dědinu jak Napoleón z Ruska a byl od vrchu až dúle žlutý jak húsacko. Janek Vrbůj mu při-držováł uškubnuté pudlo jak šlajér nevěště, a dyž si za dědinů vytřípál skořápky z gatí, mezi bečáním vzdychł:

„Tož toto sú »Veselé velikonoce«? Éj, počkaj ty Terézo švirgata! Narok řa tak zrubu, že si ešte na Ducha svatého nesedneš!“

Chlapé seděli na lavce za chalupů, pokuřovali a řečnovali. Mezi dýmem z faje zpomínali stařeček Pagáč:

„Teplůčké velikonoční slůnečko sa ščůří jak laterňa, břehy kolem potoka sú plně řijalek a sedmikrásek, vrbové pruty sú nabité mízů až praščíjů a řtáčci šviřinkajů... Nó, pravda, to bývalo tak před padesáti rokama. Ale včilkaj? Včilkaj to má svatý Petr bud' špatně naplánované, alebo je řa naša zeměgula neřaká nadrcnutá a derem sa k řej severní točně!“ — a zgrčili sa hlůběj do kožucha.

Vtem proletěl dvěrcama z ulice malý Francek ze »svíčků« u nosa a z vrbovýma průtkama v ruce. Přitočil sa ke stařečkovi, rukávem si utřel nos a zakňůřál:

„Stařečku, včera nám panáček říkali, že zlo máme oplácet dobrem. Je to pravda?“

„Nó, tož pravda — tento — máme, pravdaže máme,“ stařeček na to.

Francek radostů zavýskł: „Jó, to su rád! Já sem vám před chvilků sedł na brýle a totkaj z nich máte ten drátek. Tož ně včilkaj za to upleťte žilů!“ A podával stařečkovi do jedněj ruky pruty a do druhéj drátek...

Snád' nikdo v životě neviděl tak vyvalené oči a protahnutů hubu, jak měli v tú chvílu stařeček. Ale protože zrovna moc nedržali na »alotrije« a varhaník Pedál řm hnedkaj slůbili jedny staré brýle, bylo neštěstí zažehnané. Vybrali osn najlepších průtků, jedným delším omotali »růčku« a přes fajku zasyčali na Francka: „Tož drž — ty šušniflinto!“

A mezitýmco byli zabraný do pletení, vrátili sa do mladých roků starý Pelěšek:

„Nechcu mlůvit o dnešku, ale špěšěj nebylo v dědině kluka, kerý by vynechál šlaháčku. Klučiska začínali až ráno, ale my šohajé už o půlnoci na pondělek. K řejto parádě mosela byt žila, koš na vajca, harmonika a huby dobře narychtované, lebo sa zpívalo až do rána. Moseli zme vyšlahat všecky slobodné děvčice nedaj bože nekerů vynechat! Vajca zme brali enom syrové, lebo zme řch potem prodali a večer nám za ty peníze muzikanté hráli. Šak proto sa řej muzice říká »Hop za vajca«!“

„Šak naisto si zpomínáš“ — přidali sa hajný Srnec. „dyž zme sa jednů »U zvonka« potkali z »dolnřima« — teda z šohajama z dolniho konca — vlězłi nám do rajónu! No to víte, krév už byla z vína a ze sliovice rozvařená, tož stačilo ostré slovo, drcnutí

a jeden »dolňák« už lapěl v koši z vajcama. A už to začalo – vejca létaly luftem jak šršní ... Krúci, tenkrát sem dostál jedným vajcem po krku, hnedkaj sem měl žlútko až v gaťách. Ale protože zme byli pevnější jak v letoře tak aj v počtu, tož zme ich hnali jak psů až ke kerchovu. Potem zme už v pokoju dokončili šlahacku u Kačenky Ohnicové v poslední chalupě.

Býl sem už jaksapatří »unavený«, tož sem sa opřel o psí būdu a vyprávjál si ze Sultánem. A dyž už sa kamarádé brali dom, zistili, že im chybím do počtu. Začali ňa volat a hledat, aj lužovicu hrabjama protahovali. Až za hodnú chvílu sa starému Ohnicovi zazdalo, že to jejich psisko nejak hlúpo hledí do būdy. A jak by také nehleděl, dyž tam měl hoféra! Herdek, v téj būdě bylo teplúčko a tak dobře sa tam spalo! Ale níkdá bych nevěřil, že jeden pes může uživit tolěj blech...”

Francek sa zahihňál jak hrdlička a stařeček mu dali lepanec: „Nepočúvaj, dyž si staří ludé vyprávjajú! A necasnuj s tým, lebo to nechám stát a možeš si tú žilu upléct sám!”

Francek enom posmrkl a hnedkaj býl potichučky jak myška. Stařeček plétli dál a také zaspomínali:

„Počkajte, tož to já vám mosím povědět inší históriju“ – začali. „U Ždaráků měli tři céry: Anču, Kaču a Terézu. Ěj, to byly robečky krév a mléko, urostené jak dubiska! Každá měla hubu nabrúsenú jak šablu! Dyž nekerěj neco provédls, tak ťa pleščila, žes udělál koprdeléc jak zajíc. A tož zme si řekli: Včílkaj vás vyplatíme – a jaksapatří!”

Spávaly spolem v jednéj izbě, a protože vyčuchaly, co ich čeká, tož vejca z buchtama už byly vénku na štokrlati, dvérca zašprajcované a všeco pozamykané na sto západů. No to tak na nás! Vevalili zme sa do dveří, že enom zapraščaly a vyletěly z pantů. Dyby kuna vletěla mezi slěpky, tož věcí kvíkot nemohl byt. Kača proletěla izbú a zhasla lampu.

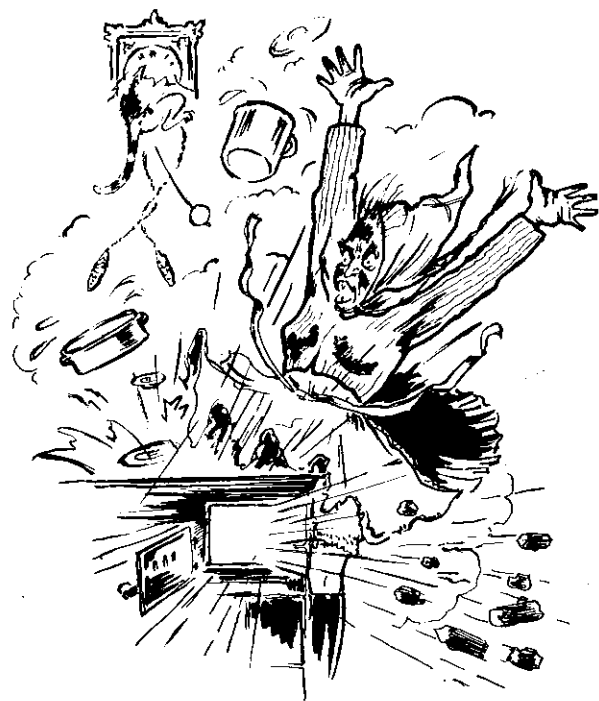
A včílkaj začál potmě virgajs. Rúbali zme to hlava nehlava! Žile hvízdaly luftem naprázdno aj do masa, drcání, řev, sakry a najednú rana – dým a smrad...

Tetka Ždaráčena po téj raně došli z lampú a včílkaj zme uviděli tú hrůzu: Janek Míškůj vyvalil kachle, vletěl zadkem do kamen a mezi sazama létalo pění z duchem. Francek Bočnica řezál žilú Cyrila Piščalu a Ignác Lušňa mlátil na lůžku Metúda Pelěška. Já sem měl hlavu zamotanú do vlníáka a Jura Knutel do mňa rúbál jak do festuňku...

Vysmýkali zme si jeden druhému, lebo hnedkaj jak zhasla lampa, tož ty tři Ždarákovy ledačiny vyletěly druhýma dvércama ven...

A dneskaj vám možu říct, že takú »šlahacku« sem v životě ešče nedostál!“ – a švihli hotovú žilú Francka po zadku, z kerého odpadlo ešče nekolik přilepených skélek z jejich brýlí...

RECEPT TOMÁŠA FUTRA

Sima na Slovácku. Chalupy jak dyby příkrýl bílou dušnou, snihu už pod okna. Děcka z jedným »šlajštukem« na noze lézou po potoku, strýci svážejí z lesa dřevo, tetky zamhetají před chalupama a chocholůši »svačejú« z vrabcama na silnici.

Obrázek taký, jak nám ho do čítanky namalovali majstr Aleš.

Mrzne enom praščí a z komínů sa veselo kúří.

„Šak ať mrzne!“ – liboval si Tomáš Futro, sčůřil sa, bafál

z gipsovky a spokojeno sa díval na hromadu dřeva. Pěknůcký dvůr a na něm ešče pěknější dřevo – radost sa poďivat!

Šak sa nadřel jak kůň, než ho dostál na saňách důle z hor. A než ho pořezál a poščípál, tož byl tak dobýtý, že mu mosela stará zdělavat ráno nohy z postele. No, ale včil už to má z krku a na zimu o topení postarané.

Ale jeho radost netrvala dlúho. Jedného rána, vyjda na dvůr, ostál Tomáš stát jak přibitý a zúfalo sa chytíl za tych pár chupů, co mu ešče na hlavě ostalo. Z hromady chybělo nekolik polének dřeva! Otočil sa jak na obrtlíku a z řevem vletěl do izby:

„Babušo, bralas z téj nověj hromady?“

„Ale co ťa vede – dyť máme ešče staré v šopě!“

Ze sakrama zgůňál po chalupě, ale dřevo nenašel.

Druhého dňa už ze strachem lézl z lůžka a ešče z věčím strachem nahlédál okénkem na dvůr. Čeho sa najvəc obávál, sa splnilo – zasěj bylo pár polének v sakroch. Třetí deň zas – štvrtý zas...

Tomáš začál šedivět, mlátil dvěrcama jak ženich, čuchál po dvoře jak dedektiv Herlok Šolmes, ale zloděja né a né dopadnúť. Kolěj noci nespál, enom číhál a přemýšlál, až mu v hlavě praščalo – kdo by to enom mohl byt? Že by snad šúsed Šlajza? Tož pravda – nadávali si každú chvílu přes plot, ať už to bylo skrz slěpky či husy a strýc měli Tomáša rádi jak šršňa za košulú. To ale k dokázání nestačilo – to by ich při tem mosél enom dopadnúť...

„Ale jak -- jak ho enom chytit? Pane bože, daj ně rozum!“ – lamentoval Tomáš a zúfalo sa tlúkl do hlavy.

Dyž už nevyspáním sa sotvá držál na nohách a nevěděl kudy kam, najednú dostál osvětění. Vyskočil až po lampu, zavískl jak šohaj při hodách a obtúlil Babušu, kerá myslela, že sa Tomáš zbláznil, lebo jí to neudělál už dvacet roků – a zavřel sa do izby...

Tam cosi dlúho tajemno kutíl a od toho dňa chodíl z velikým otazníkem nad hlavú a z čertovským úšklebkem v levém kútku čekál – čekál – čekál jak na tah lotérie...

Ale dočkál sa!

Jedného dňa šli súsedka Šlajzena do šopy, nabrali náruč bílého dřevěčka, rozdělali ve šporhěltě oheň a rychtovali sa vařit oběd. Přiložili pár polének, rozestavili hrnce s kastrólkama a krůžlali erteple. Tetka si veselo prozpěvovali a oheň veselo praskál...

Ale najednú to zapraskalo, jak dyž hrom bací!

Ozvala sa taká rana, že ľudom z druhého konca dediny padala omítka ze zdi a hajný Čagan, kerý býval až u lesa v hájovni, sa ze strachem podíval k Buchlovu, co sa s tama zasěj škaredého valí. Na Šlajzovej chalupě sa nazvihly došky a dverka z kamen vyletely přes dveřa na hnůj. Firhaňky z muškátama visaly na zahradní bránce. Kachle sa rozstříkly po izbě a zasmaška aj z máčků byla na stropě. Kočka s opáleným zadkem vletěla do pendlovek a tetka, černá jak Faust dyž vyletěl komínem, přeletěli přes žiglu a spadli zadkem do díže s těstem... Dým — síra — smrad!

Šlajzena enom vyběřskli:

„Šmarjapanenko, nedaj ně čertom!“ — a ostali tvrdá jak ciment.

Dyž ich strýc po hodinovém namáčení ve škopku trochu probrali, měli oči vybúlené jak slivy, blekotali cosi o pekle a smrkali viks ešte týdeň potom...

Dyž tú ranu Babuša učula, pokřižovala sa a vydechla:

„Nále, pámbičku milý, snáď néni konec světa?“

Tomáš sa spokojeno zaščůřil a pravil:

„Babuško, nic sa neboj žádný konec světa néni, ale je konec kradení dřeva...!“

A včil prapodivná žaloba: strýc Šlajza žalovali!

Pán súci po přečtení protokólu sa obrátili k Tomášovi:

„Počůvajte, Futro — je tu na vás žaloba, že ste navrtál polénka, naplnil stělným prachem a hodil Šlajzom na dvůr! Co temu říkáte?“

Tomáš sa zatvářil načisto nevinůčko a filozofoval:

„Pane súci, a kdo ně to može dokázat — viděl ňa nekdo? Já si zasěj možu myslet, že ně Šlajza kradl dřevo. No vidíte, možu mu to dokázat? Nemožu, lebo sem ho neviděl! A dyby aj! Do svých polének, na svojěj hromadě si možu vrtat, co budu chtět! A jak je pámbu nade mnů, na dvůr sem nikemu nic neházál — a — a — nic sem nevrtál...!“

Dyby byl rengén na myšlénky, pán súci by v Tomášově hlavě neco viděli, ale moseli rozhodnůt ináč:

„Počůvajte, Futro, sám su přesvěčený, že ste polénka navrtál, ale pro nedostatek důkazů vás mosím osvobodit!“

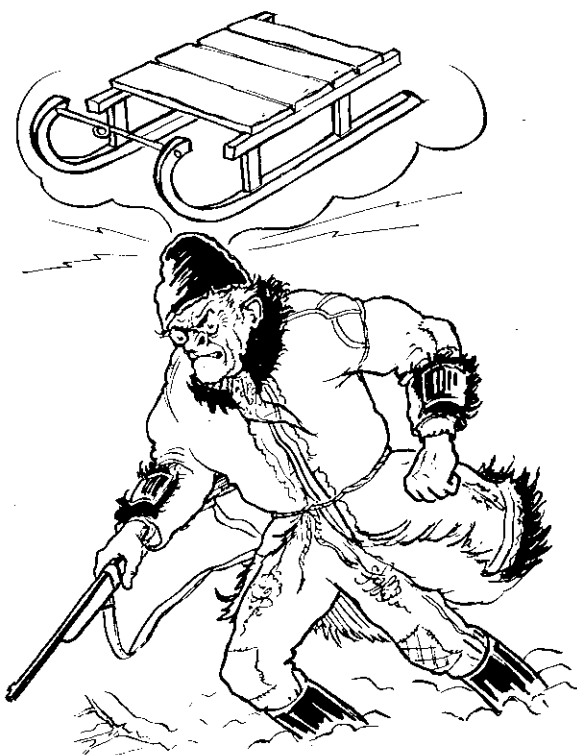
Tomáš děkuje, ze spokojeným uščůřováním odchází a starý Šlajza brblů na chodbě:

„Herdek, včilkaj abych nahlédl do všechých polének, lebo ně ešte vyletí do luftu celá chalupa!“

A Tomáš dodál:

„No, to bys měl — člověk nikdá neví...“

DIVOČÁK JURA KNUTEL

Děda kolem Pagáčového, bylo čut ze dvorka rany — a co rána, to nadávka. Stařeček hergótovali jak dragún a bili do čehosi kladivem.

Hotař Klásek sa protahli dvěrcama jak užovka a příčinu sakrů hnedkaj zjistili: zarezavělé šrúbky na pluhu a radlica né a né důle! Ešče než stařeček Pagáč učuli, že mají na dvorku náščevu, hotař Klásek im za zádama kazatelsky pronésl:

„Každý pořádný hospodář, kerý si při zabijačce nezapomene promastit svůj krk, nesmí zapomnět ani na šrúbky od pluhu!“

Ale hnedkaj sa zohli, lebo im kladivo bzúкло nad hlavú, proletělo okénkem do komory a za ním zavrčání stařečkovo:

„A každý somár, kerý strká svůj ušňupaný nos do věci, po kerých mu nic není, može dostat takú po lebeni, že sa mu uši svedú na jednu stranu!“

„Nó, pěkně vítáš hosty, enom co je pravda! Chtěl sem ti poradit, že taká radlica sa velice dobře zdělává dynamitem...“ — mrčali Klásek. Ale dyž stařeček natahovali ruku po vidlách, vykřikli:

„Počkaj, Matúšku — podepišem příměří! Donésl sem paklu hercegovského, tož si rači zapalme...“

„Nó, to máš štěstí. lebo ináč bych ťa zapchl jak skokana!“ — uščuřovali sa už.

„A co furt btleš, jak podmáslé po oharkoch?“ — ptali sa Klásek. dyž si nacpali fajku.

„Brblu, brblu... Ty bys nebrblál? Práce v poli až nad hlavu a furt leje jak z putny. Snád majú svatý Medard aj ze Žofkú nachladěné ledviny, či co! Včera sem býl »Na špici« a na počasí nadávali všeci. To sa dědí z pokolení na pokolení. Nadávali naši předci tisíc roků před nama a budú nadávat naši zadci tisíc roků po nás! Tož pravda, je to platné, jak dyž pes blafká na měsíček — ale nadávat sa mosí. Jak si ináč ulevíš? Nekdo nadává, než začne pršat, lebo sa mu zdá, že by z toho mračníka mohlo ščáknút. Druhý sakruje až po děšči a nekdo lamentuje furt. Éj, má to pámbu na světě všelijakých policajtů. Jedni říkajú, dyž ich potká nějaká patálíja, že je to osud. Ti druzí zasěj, že to tak chce pámbu... Osud — jaký osud? Nelez na hrušku, nespadneš důle! Tož, na neco je to také dobré — dyž má nekdo vykradenú lebeňu, alebo levé pazúry, aspoň to má na co zvěct!“

Sotvá to dořekli, vypadla im fajka z trésky, křupla na kameň — a hnedkaj z ní byly dvě! S protahnutú hubú sa napřed podívali na střep, potem na Kláska a šalamúnsky zablekotali:

„Ehe, to -- podivaj sa! Já sem dycky říkál, že nejlepší fajka je gipsovka! Tá dyž ti spadne, už sa pro ňu nemosiš zohybovat...“

„Tož enom co je pravda, fištrónu máš za sto advokátů! — Já, počkaj, zapomněl sem ti říct, že tvoja Kača před chvílú spadla do sklepa a velice sa dokřápala!“

„Jak šla tam. alebo zpátky?“ lekli sa.

„Jak šla tam!“

„Pámbu zaplať!“ odychli si. „To teda šla ešte s prázným demijónem!“ A šli sa podívať na tú havárku.

Za chvíľku boli zpátky: „Už je to tak! Jak letela ze schodků, tož včilkaj má celý zadek modrý jak fíjalu — ale demijón je celý!“

„A tož ně včilkaj pověz: býl to osud, lebo to chtěl pámbu?“ optali sa s ušchúřením Klásek.

„Ani jedno, ani druhé! Šlápala na kuřinec...“

Stařeček si donesli novú fajku, zapálili, sedli na lavku a začali mudrovat:

„Viš, sú všelijaké sorty lidí. A najhlúpejší sú ti, co bečijú o sklénku, kerá sa má teprú rozbit. Ale najhorší je, že takého prezenta mám doma: Kaču! To celý deň nečuješ nic inšího, než — »A co dyby sa to stalo?« Zavadím hlavú o lampu, kerá chvíľku léce v luftě jak perpentykl — a Kača už břeščí. Kolébu malého Jurku, kolébka sa trošku věcěj rozkýve — a Kača břeščí zasěj! Totkaj sem drel do šifonéra a gipsová svatá Kateřina, kerú si Kača koupila ve Strážnici na jarmaku, sa trošku rozkolébala. Tož je pravda, byla pěkně nahnutá, akorát v tem místě — buď křápnutá dule, alebo ostat na šifoněře. Ale mezitým, co sa dohadoval pámbu s osudem, Kateřina už zasěj stála jak svíčka. Nestála ale Kača! Jak tú hrůzu uhlédla, zvalila sa jak pytel. Mosél sem ju hodnú chvíľu polévat vodú, než sa probrala. No a potom ten řev, tos v životě nečul! Myslél sem, že ju ztekem treffi šlak — ale Kateřinka ostala celá a enom sa spokojeno uščufovala...“

Ale co sa stalo minulý týdeň, to už ňa dorazilo načisto. Našemu Frankovi sa narodila děvčička a veňďa do izby, vidím Kaču, jak sedí u pece na lavě a bečí. Ptám sa, co zasěj cébí, a ona mezi posmrkováním začala lamentovat: »Tož, byla sem u Francka na náščevě a dívala sem sa na tú malučkú do kolébky. A tak sem si řekla, co na to chudátko v životě čeká? No enom si to, Matúšu, zesumíruj, že by sa jednú vdala a vzala by si ševca a že by sa im narodil chlapeček. A jedného dňa, dyby tata akorát neševcovál, šel by k ponku, vzál by do ručenky šidlo a vypichl si očénko! No enom si představ tú hrůzu!!!« A Kača bečala, jak dybyzme vyhořali...“

„No ja“ — pravili Klásek, „ale največí komédyja je, dyž si na to nadávání zvykneš a potřebuješ to k životu. Jak třeba Jura Knutle! Ráno už nadával, že ho zbudil kohút. Dyž ale měl nekam jet a zaspál, tož zasěj nadával, že ho nezbudil. Nadával, dyž ho

bolely zuby a dyž mu ich kovář Obrúčka klěščama všecy vykmásal, nadával zasěj, že má prázdnú hubu. Dyž mu bylo zima, nadával zrovna tak, dyž mu bylo horko! Býl furt najedovaný jak morák a nadával v jedném tahu. Zkrátka trůba...“

Jednú rúbál malého Janka řemeněm, až sa mu z gatí dýmilo. A dyž sem sa optál, co provedl, Jura zavrčál: »Ále, koupil sem mu na jarmaku nové boty a sú mu malé!?“

Jedného dňa k němu došel strýc školník a že: »Juro, pán řídící ti zkazují, abys hnedkaj došel do škole!« Jura vypleščil očiska jak marhule, zatočil sa po izbě jak na ingršpílu a zařvál na děcka, že sa došky na chalupě naježily: »Soplivci, pote sem a vyvalte, kerý ste co provedl — ale honem!« Děcka stály jak apoštolé, cvakaly zubama a nikdo ani nepípl. Ale břeskaly jak opice, dyž ich tata začál zpovidat řemeněm jedného po druhém. Dyž vyrúbál poslednímu, oprášil si ruky a šel do škole...“

Pán řídící už stáli ve dveřách a zdaleka volali:

»Vítám vás, Knutle! Tož pote dál — ani sem nečekál, že tak brzo dondete. Tož o co ide: Je třeba zaistit sa na zimu a tož vás školní výbor žádá, abyste s koňama odvozl pro školu z lesa dřevo. — A ináč bych vám chtěl pochválit vaše děti. Sú hodné a dobře sa učijú...«

Jura sa z otevřítú hubú poškrábal za uchem a nadával až dom!“

„Dobře, žes ně ho připomněl“ — pravili stařeček. „Šak to není tak dávno, co sa Jura — už ani nevím po kolikátě — vypravil do lesa na divočáka. Celú noc čapěl za bukem a až k ránu sa mu podařilo dostat sa chupoňovi přes kožu. Pěkný kúsek, tak kolem metrůka. No ja, ale jak včilkaj toho macka dostat dom?« Dyby tak byly saně!« — uvažoval. A tak si zpomněl na hajného Srnca, kerý býval dule pod lesem, a že si od něho saně vypošchá...“

Hodil si flintu přes rameno a dál sa snihem na cestu. Bořil sa až po kolena, ale šel, lebo saně potřeboval. Za chvíľku sa zastavil a mudrovál: »No ja, ale co dyž ně hajný ty saně nepošchá?« Mávl rukú a dál sa znova na cestu. Fučál a bořil sa hluboko do snihu. V půlce cesty sa zasěj zastavil a utíraje zapotěné čelo, řečnovál: »Dyť ten Srnec je taká potfora lakomá, zgrblá — že on ně ty saně nepošchá?!« Odplůval daleko před sebe, ale znova maširovál k hájovně...“

Dyž už sa tahl dobrou hodinu, zasěj sa zastavil, vyprskl a zahromoval:

»Nepoščá -- nepoščá? Pro by ně ich nepoščál? No ja« -- zarazil sa najednú Jura. »Ale co dyž si zpomene na tú „králíčí svajbu“, dyž mu moja samica poškubala teho jeho samca?! Krúci, skrzevá toto by ně saně těžko poščál...«

Opřel sa bradů o flintu a pohlédaja na zajíčí stopy ve snihu, začál meditoval: »Ále, šak mu ten samec nescipl, tož co? No je pravda, že od téj doby sa nemohl na žádnú samicu aspoň půl roku podívat -- aj dyž mu ju o šňupák otírali... Tenkrát došel hajný o „skočné“ -- a pár grajcarů to bylo! A Srnec je škrť! Mordyje, on ně ty saně nepoščá!

Ale Jura sa furt ospravedlňoval: »Šak on ně také jednu prodál patróny z navlhlym prachem a dyž už sem měl na „mušce“ jezevca jak prasa, tož to enom pšuklo jak po fazuli a z laufu ně vypadla gulka zrovna pod nohy, jak bobek z koze. A kde byl v tú chvílku jezevec? Tož zme si kvit a fertyk! No ja -- ale on tenkrát před celú hospodů prohlásil, že ně ty patróny počuraly děcka... Tož tak, a už je to tady -- dyť ten plesnivce škaredý ně ty saně nepoščá, já to vím naisto! Šak počkaj, ty hrtúne lakomý! Ten kúšček ešče dondu a potom ti to povím, ej povím -- tajak že sa Knuteľ menuju!« A utáhaný jak pútník z Lurd šúřál sa dálěj...

Z dálky už viděl, že je v hájovni světlo. »Vidíš ho, pazgrívca zeleného?« -- optál sa sám sebe. »Lapí pěkně u pece, slope boro-vičku a saně ně nepoščá, huncút -- no enom dočkaj!« A z vyvalenýma očiskama sa tahl za světlem...

Dyž sa udřený a spotěný jak piovářský kůň došmatlál k hájovni, zakopl o stonek, hňápl na všechny štyry a hubů do snihu. A to ho dorazilo. »Mordyje, tož ešče aj toto?« -- zavrčál. »Tož tady to máš!« Zvihl sa ze zemi, škul flintů z ramena, namířil a bác -- hajnému do okna!

Ten vyletěl z chalupy jak kométa a zahučál: »Ná, ty starý vole, co ně tady stříláš?«

Jura, zlostů roztrášený jak řídko udělaný sulc, zařvál jak Tarzán, dyž zabíl prvního tygra:

»Strě si ty saně do řiti -- pajťášu fúsatý!!!«

A šel zpátky k divočákovi...

Hajný stáli ve dveřách z otevřítů hubů a dlúho přemýšľali -- proč a jak si tam ty saně mají strčit...

MARTINE, ŽE NEZÍŠ SKOKANA?

Se slovácká sľovica dovede udělat z člověka pořádnú »vrtulu« a že pod její parů dělá také kumšty, za které sa nemusí haňbit žádný eskamotér, dokazuje histórka, kerú ně totkaj vyprávjali stařeček Pagáč.

Tož před nekolika rokama šel Jura z Martinem na tarmak prodávat jalůvku. Dobře prodali, »aldamáš« slavili, málo pojedli, málo popili -- enomže troška ke trošce -- jak říkali stařeček a »ožereš sa aj z koštování«.

Dyž už obá měli jaksapatří »královského bažanta« a jazyk těžký zrovna tajak nohy, dali sa na cestu přes pola dom a nohama veselo »strykovali«.

Martin, »dyž byl nalétý jak lampa«, mosél zpívat a také hned-kaj zanotováł:

*Nepi, šohajku, vodu,
voda sa nehodí,
voděnka je studená,
žaba po ní chodí...*

Jura sa přídál, ale to neměl, lebo sa mu dostalo tvrdého pokárání od Martina:

„Nezpívaj — dyť je haňba ta počúvat! Skřekáš falešno jak Tereza Štruplena na procesí!“

Protože sa nemohli zhodnúť ani v notě ani v nohách, byli za chvílu tak znavení, že sa za dědinu u luže zastavili.

Jura, opřítý o mostek jak špatně zavěšené pendlovky, s fajkú, kerá mu v hubě klinkala jak perentykl a při každém potažení přes močku pěkně pískala a ešče pěkněj smrděla, nahlédál přes rákosi do vody. Najisto mu v hlavě ostala poslední štrófka z Martinověj písničky, lebo vytahňa z huby faju, múdro zařečnovál:

„Martine, sadme sa o štyrák: že neziš skokana?“

Martin hleděl chvílu do prázdna, ale najednú jak dyby sa mu v hlavě rožlo. Nalétý bojovnú letorú sa vyšpónováł a vybafl:

„Cóóó — já že nezím skokana? Aj čarodenicu, lesti to chceš vidět — a třeba aj z metlú!“

„Tož sa sadme!“

„Platí —!“

A už sa čmáchali v rákosi. Chytili skokana velikého jak papuč, Martin ho lapil za břuch a dávaja ho k hubě, skokánek zakuňkál: „Kuň — kuň.“ Martin sa zamračil a vybafl:

„Kuň lebo kobyla — všeccko fuk; saděné je a pujdeš do břucha!“ — a odebrál sa do věčných lovišť, lebo mu Martinovy zuby ukřúply hlavu jak malinu. Z velikú námahú hltál toto »chutné« sústo, ale přeca sa mu podařilo ukúsnút mu jednu nožku a potom ešče druhú...

Jura sa bolestno dívál, jak sa mu tratí štyrák ze šrajtofle, lebo naděja na výhru nebyla. Proto ustrašeno navrhoval:

„Martine, nechceš sa spáčit?“

Ten, mokrý jak myš, přestál na chvílu »svačit« a pravil:

„Co, spáčit — ná co si hlúpý? Ani mňa nenapadne, buď vyhraju, alebo prohraju — ale necúfnu!“ — a na vůlu aj na moc si tlačil skokana palcem do krku...

Dyž Jura viděl, že sa v sázce opravdu přepočítál, znova zúfalým hlasem zastonál:

„Počúvaj, Martine — vidím, že ti to neide, měl by sas spáčit!“

No a Martin, kerému už bylo jak pod šibenicí a skokaní nožky mu lězly zpátky do huby, brkl a jak dyby Jurovi milost dával — velkomožno proněsł:

„Spáčím sa — ale enom dyž ziš tú druhú půlku skokana...!“

Jura — veliký držgroš — přemýšlál. Buď zaplatit sázku, lebo zest skokana. Ale protože mu byl štyrák milejši, sedl na brázdu a za chvílu skokaní nožky zamávaly naposledy »na pozdrav« z Jurověj huby...

A včil obá žabožrúti čapěli za ržú. Ani z kravského chlěva nikdo také zvuky nečúł. Ludé pravili, že tenkrát velice řmělo — ale to Jura z Martinem vracali skokana...

Dyž obá »vyčerпали příděl«, seděli na brázdě a hleděli do jedného fleku, každý zelený jak ringla.

Najednú přetřhl ticho Jura:

„Martine, a včilkaj ně pověz, proč zme teho skokana zedli?“

Martin si rukávem utřél hubu, vypleščil očiska na Juru a zavřčál:

„Protože sem enom jednú v životě viděl takého vola jak si ty — měli ho v panském dvoře — a zaslúžil bys po téj golozni šišatěj, že by ti v ní hučalo jak v buchlovských horách — ty baňo!“

Jura sa uškľébl a na půl huby odsekl:

„Ale měli tam ešče jedného, s tema velikýma rohama — enomže skokany nežrál jak ty — pajtášu šmatlavý!“

A včil sa chytili pod krky, vyliškali si po hubách, z košulí nadělali pantlíček — a zešli sa u súdu, kde ich pán súcí porovnali, ale na skokaní hostinu do smrti nezapomněli...

JANEK VYSKOČ – KOZÍ VRAH

Jedného dňa prodávali stareček Pagáč na tarmaku jalovicu. Kunčofta našli a plískali si do dlaní. Spokojenosť na obúch stranách, tož ze pujdú zapit dobrý kup a prodaj. Sotvá vlézli s kupcem do šenku »U zlatého vola« a povėsili na vėsák kozuch z baranicú, už sa obtútali z Jožkú Frgálem, kamarádem z vojny, kerého neviděli dobrých štyrcet rokú. Objímali sa, búchali jeden druhého po zádoch a stískali si ruky, až kosti praščaly. Dyž sa starečkovi zdálo, že už je toho dosť, vybrěskli:

„Hospocký, tříkrát pivo!“ – „Došlo!“ ozvalo sa za šentyšem.
„Tož víno!“ – „Nedošlo!“
„Tož gořalku!“

Hospocký sa zohl pod pult, vytahl flášku, v kerėj bylo na dně sliovice, obrátíl to do sebe, mlazgl a kútkem usykl:

„Byla – ale už něni...“

Jožka Frgál zavržál zubama a zahučál: „Krúci, tož co v tomto špeluňgu majú?“

Stareček sa rozhlědli po hospodě a pravili: „Tak sa ně zdá, že enom smrad, plno much a v ponděli zavříté!“

Nakonec dostali ze sakrama sklěнку rumu – a ešče špatného. Po prvním připití a štrngnutí sa všeci zatřepali, jak dyby ich smř přskočila. Stareček nahlědli za šentyš a proněsli pochybnosti o tem, že přeca na hospockém nic zlatého něni – nač sa teda hospoda menuje »U zlatého vola«. V tú ranu šenkěr cosi zahučál a od vedlejšího stola se odlúpl taký vandrák, oškubáný jak samica. Přešel kolem hospockého a z jakýmsi tajemným uškľěbnutím vyšěl z hospody...

Strýc, kerý jalovicu od starečka kúpili, sa za chvílku rozlúčili a dvá kamarádi ostali v šenku ze svojíma spominkama.

„Matúšku,“ začali Frgál, „tři spomínky ně z vojny ostaly. Na tebe, jak dycky křičávás: Šohajě, střilajte enom do luftu, lebo tam na druhéj straně sú tací chudáci jak my! – Potem na Juru Kláska, jak dovědł feldvěblovi ukrast gořalku aj pod hlavú a potem ju každěmu spravedlivo rozdělíl do ešusú. – A nakonec na toho zpěváka – říkali zme mu Janíček-zpěváček. Krúci, jak sa enom menoval? Vidiš, už ně paměť neslúží!“

Stareček zesmutněli, zahleděli sa přes okno na ulic a pomalučky proněsli méno: „Janíček Trnečka.“

„No pravdaže – Trnečka!“ vykřikł Frgál. „Pamatuju si, jak dycky v noci ve štelungoch zpívál a ty jeho pěsničky sa nėsly přes celú frontu, jak dyby býł najhlubší mír... Šak si nikdo netrúfl ani vystřelit! Lebo aj dyž zme si s tema na druhéj straně nerozumněli, tým pěsničkám mosěl rozumnět každý. Viš, kerú měl najrači?“

A Frgál popěvovali:

*„Před naším je stromeček zelený,
na něm sedí slaviček veselý.
Počuj, milá, jak ten slavík zpívá,
od lúhosti celý svět omdlěvá...“*

*Pověz ty ně, můj šohajku, pravdu,
či já budu, až pujdeš na vojnu?
Až ty budeš na vojně bojovat,
kdo ti bude na domě gazdovat?"*

„Rozléval svoje bolavé srdco, lebo mosél narukovat zrovna dyž sa mu narodilo diťátko a žena mu při tem umírala. Ani na kerchov ju nemohl doprovodit..."

„To malučké šlo také brzo za mamičkú," dodali stařeček. „Chlapče, není možná ani uvěřit, že by na jedného člověka mohlo spadnút tolěj bolesti!"

„Dvakrát byl Janíček zasypáný zemú od vybúchlého šrapnéla," spomínali Frgál. „a dycky sa z toho dostál a zasěj zpíval..."

„Zpíval, Jožko — zpíval..." — zasípali stařeček, lebo sa ím stahlo hrdlo. „Ale poslední štrófa písničky v jeho životě byla přelice smutná... To tys byl už zajatý, dyž ho poškebál šrapnėl a vrátil sa z lazaretu až rok po vojně. Ale jak sa vrátil?! Na ty jeho bolavé oči nikdá nezapomenu. V tych bylo tolěj smutku a práznoty, že sem sa vyhýbál do nich podívat..."

Ale nejhroznější bylo, že dyž došel z vojny, tož ňa nepoznál, Jožko! A niko z dědiny! Dyž sem naňho promluvil, tož sa ně díval kamsi přes rameno a stahoval oboči. Rukú si přetíráł čelo a dycky sa zastavil na hlubokěj důře, kerú měl v hlavě. Snáď mu tá střepina vyškubla z mozku půl života! A k temu všekému měl aj uštělenú nohu. Dyž šel přes dědinu a tú dřevěnú nohú klepál o kameně, tož každá tá rana ňa bila do hlavy jak kladivem...

Za nejaký čas mu lidé začali říkat »Janek Vyskoč — kozí vrah«. Děcka a nekeří hlupí lidé naňho pokřikovali: Janku, vyskoč! A Janek vyskočil — nekdy. Z toho sa ohlédl, zatukál si na čelo a odešel... Odešel do léška, kde měl v zemi jamku vystlanú chvojím. Nohu mu žrali červotoči, ale moselo ho žrat aj neco vñútru. Měl chvílky, kdy sedával na kameni u zmole, kde zamordovali hajného Sojku, a tam celé hodiny hleděl do prázna a cosi potichučky vyprávěl. Nikdo nevěděl, co si vykládá, lebo sa na vojně naučil nekolik řečí a pokažděj mluvil ináč.

Dyž sa z toho dostál, začál pít. A dyž už neměl ani grajcara, našel si nejakú práci a dřel jak kůň. Potem rozdělil peníze na dvě hromádky: jednu zastrčil do vojanskěj blůze, kerú furt nosil a tú druhú zanesl dycky na obec. »Starosto.« říkál. »tyto peníze dajte

sirotkom po tych, co padli ve vojně!» A už zasěj seděl na kameni pod lesem...

A tak to šlo furt dokola.

»Kozí vrah« mu říkali proto, lebo zabíjál a stahoval kozlata. Jednú sem sa díval za keřem na Janíčka a počúval. Až sem sa celý rozklepál a pot ně tékl po zádoch. Janek držál kozlátko v náručí, hladil ho a mluvil k němu:

»Kozenko malá, ešte tu nejsi ani měsíc a už mosíš odejít tam, kde niko nic nebolí. A to enom proto, že najdokonalejší tvor na světě ňa chce mět v nedělu k obědu. Máš také nevinůčké očénka

a myslíš si, že všechno na tomto světě je tak dobré jak tá tvoja mama, která ti dává pít. Nikomu neublížilas — no vidíš — a já ťa mosím zabit... Nenaříkaj a nezlob sa na mňa. To víš, život je těžký a já dostanu za tvůj bílúčký kožušek tři grajcary a budu mět na gořalku!

Viš, já už su ztratěný člověk a dluho tady strašit nebudu. Nemám nic, enom v kapci kúšček špeku. To až kdesi zhynu za plotem a nekdo ňa najde, tož aby ně s ním namastíl a psi ňa zatahnú na kerchov. Budu mět hrob bez kříža — nemám naň peníze. Enom tú moju dřevěnú nohu ně tam zapichnú, aby ludé věděli, že tam leží nešťasný chlap Janek Vyskoč — kozí vrah...«

Potem kozlátkovi zavázál šátkem oči a povídá:

„Tož tak, kozenko — a vělkaj sa budem hrát na slepú babu. Ty ňa budeš hledat, a protože nic nevíš o zákeřnosti lidí, tož ťa zapchnu v tú chvíli, kdy to budeš najměň čekat. Viš, my ludé sa také celý život hrajem na slepú babu a také dostaneš každú chvíli ranu a nevíš od keho a kdy... Šak dyž sem býl mladý, pěkný, zdravý šohaj a zatahli ňa do válečného ohňa — ani nevím proč a zač — dali ně blíščavý metál, muzika vyhrávala a pán obrlajt-nant ně klepali na rameno. Krúci, kozeno, to byla také hra na slepú babu — také ně mazali med kolem huby, jak já tobě. Enom-že ty na tem budeš lepší. Za chvíli sa budeš hónit s anděličkama po obláčkoch — ale já? Já mám nohu pryč, maláryja ně žere střeva a střep ze šrapnéla ně trčí kdesi v hlavě...«

A potem jak při nějakém obřadě polúbil nůž a jedným šmiknutím ukončil život malého zvířátka. — Chlapče, Janíček Trnečka, to nebýl kozí vrah! To býl najkrásnější člověk, kerého sem v životě potkál...“

„Chudák Janíček!“ — vzdychli Frgál.

„Máš pravdu, nešťasný člověk, na kerého snád pámbu zapomněl. Ale najstrašnější bylo, že sa na téjto zeměguli našel »člověk«, kerý Janíčka zabil a okradl ho o tych pár grajcarů, keré chtěl zasěj zanést na obec pro sirotky...“

„Je možné, aby takú sviňu zem nosila?“

„Je, chlapče — je! Viš, Jožko, strašidel sa nebójim — enom zlých lidí. Ale mockrát sa ně v noci zdálo, že Janíčкова dřevěná noha ťuká po dědině...“

Už bylo kolem půlnoci, dyž sa dvě kamaráde z vojny rozlúčili a stařeček si to nabrali přes pola dom. Peníze za jalúvku, keré měli v šátečku, zatlačili hluběj do kapce a vykročili do tmy. Docházaja k lésku, měli jakési zlé tušení, kerého sa nemohli zbavit, ani dyž si do kroku popískávali verbuňk. A dyž im u pátého mostka »Na pandravě« šustl nad hlavú netopýr a zahúkal sýček, chťa nechťa moseli si rozeprút lémeč u krku. Řbetem ruky utřeli zapotěné čelo a čagan stiskli pevněj v hrsti. A v tú chvíli cosi černého vylézlo za keřem...

Že by to mohl byt duch, to hnedkaj zavrhlí. Ale podle figury sa im zazdalo, že sa neco podobného motalo kolem šentyša »U zlatého vola«. Moc času na přemýšlání neměli, lebo učili přes hadru zařvání:

„Peníze — lebo...“ — a na pistuli cvakl kohútek.

Stařeček sa rozklepali strachem a bylo im v tú chvíli načisto jasné, že sa z lumpem po susedsky řečnovat nedá, lebo jedna nabitá pistule je furt lepší než dvacet čaganů. Myšlénky im bzú-kaly hlavú, jak dyž sa rójijú včely. A dyž chlap znova zařvál, zaprosili:

„Dám, kamaráde, dám ti peníze, enom o jednu službu ťa převelice prosím. Šak si také naisto ženatý a tož víš, jaká je z robama domluva. A tá moja je baba čértova, věřit ně nebude, že sem býl okradený, a ešče ňa zmlátí, že sem peníze propil! Tož bud' téj dobroty a prostřel ně tak zetřikrát kožuch...“

„Daj peníze a potem sa bude střílat!“ — zahučál lúpežník.

Stařeček teda vytahli ze záňadří šáteček s penězama a dali mu ho. Potem roztahli kožuch a chlapisko prásk! prásk! prásk! — a zastrčil pistulu za opasek.

„Počkaj, chlapče, nepřestávaj!“ — vykřikli. „Ešče tady ně smýkni do baranice, ať ně Kača věří, že sem býl v nebezpečí života!“

A tož lumpisko ešče prásk! a cvak, cvak — a rana už nevyšla... Stařeček enom zamžúrali očima a znova žadonili:

„Kamaráde, daj ně ešče jednu do téj baranice!“

„Už nemožu, všechno sem vystřílál!“ — zamrčál jak medved.

Stařeček sa nafúkli jak holub na bani, smýk kožuchem o zem, láp čagan a zařvali, že aj skokani v luži strachem přestali kuňkat:

„Tož tak, ty lumpe, už nemáš patrónky? Šak to sem ty miškěru potřebovával!!!“

A potem už měli »slovo« enom stařeček a jejich čagan, kerý

býl v tú chvílu naisto z téj pohádky »Obušku, z pytle ven!« — lebo bylo enom čut rany, řev a smrad...

A k temu si stařeček ulevovali:

„Tož tak, ty sviňo raubiřská! Toto máš, podle zákonů a palagrafů súciho Martina Kordule, za Janička-zpěvážka — toto za Janička Trnečku — toto za Matúša Pagáča — a toto za všeckých, kerých okradls!!!“

Jak dlúho do lumpa mlátili, jakýma ménama ho častovali a co s ním všeco dělali — to nikdo neví...

A nevěděli to ani stařenka Pagáčka.

Proto krútili hlavú, dyž ím ten jejich »budižkničemu« dali na stůl peníze za jalúvku a položili k ním jednu nohavicu z cizích gatí, lémeč z kabáta, pistulu a půlku čagana...

STŘEŠNĚ SA ZAČALY ZAPALOVAT

Býl dobrý rok, slúnečka aj děšča dostatek a haluze sa pod střešňama enom ohybaly.

Najnebezpečnější ftáci krúžili kolem tychto darů přírody — ftáci, ale bez péři — klučiska z dědiny!

Brabec je také zloděj fták, kerý si enom zobne, ale dyž si »zobne« taký Francek Lušňúj, tož hnedkaj na stromě chybí pět kilo.

Nebylo humna a nebylo stromu, na kerém by Francek ne-

okošťoval. Věděl o všech střešních, marhulách, jabkách aj hruškách v celé dědině. A dyž sa začaly »zapalovat«, tož hnedkaj referoval klukom a po jeho rozkazu „Idem na ně!“ ostál strom ožraný, jak dyby naň sedly kobyly.

Hotař Klásek čmouchali kolem sádků a humen jak hónící pes, ale ftáků dopadnutí nemohli. Ludé im furt nadávali, že chodijú enom ožralý a o hlédání sa nestarajú a to ich tak zlobilo, že ani spávat nemohli. Kolikrát za noc vyšli ven, esli by náhodú na zloděja netrefili, ale všecko marné — šťastí im nepřálo. Dycky enom bolestno zavrčali:

„Éj, nedaj bože, abych vás vy fištróni dostál do rukú! Ty zlodějské paprče bych vám ukrútil a bíl bych vás s něma až dom!“ — zavržali zubama a zařáli pěstě...

Až jednu sa podařilo.

Ledvá sa zmrklo, šurál sa Francek po dvoře, očiska vyvalené jak slimák a nahlédal na susedovy střešně. Jak špendlík k magnétu, tak sa Francek přitahoval k plotu. Rozhlédl sa na všechny strany, smýk na strom a hody začaly. Dyž sa tak spokojeno krmil, vrzly dvéřca a susedka Fukarka vyšli na dvůr. Nėsli nápoj prasackom a vtem ostali stát jak flinta — cosi sa im nezdálo. Oči vypleščené do haluzí lapali chvílku po luftě. Jak ale popadli dech, pustili putěnku z nápojem, ruky im vyletěly nad hlavu a zařvali, jak dyby stúpili na vidle:

„Ja, ty bestyjo škaredá, slezeš dúle — parchante podhoděný, zatracený, počkaj ty sloto jedna — no, enom dočkaj až řa dopadnu, ty potforo zgrčená! Ja tož včilkaj už vím, co za sviňa nám to žere! Jak řa chytím, tož ti tú mlsnú hubu zlískám a zadek rosekám, že s tebe vyleti komedyjant aj z bubnem, soplivče!“

Francek nečekál. Smýk dúle, vyplazil na tetku jazyk, vykřikl, že ho mají polúbit tam, kde sa nelúbe, a enom sa za ním zaprášilo.

Tetka řvali přes šprlata jak tygr v kleci, že Francka roškubnú jak skokana. Dyby ho v tú chvíli dostali do rukú, tož snád' z něho nadělali trháče k travnici.

Ale druhý deň už zasěj nahlédal jak krutihlavec a dyž sa nikde nic nehýbalo, tož hěp na plot. Hody začaly znova. Súkál střešénky do sebe, oblizoval sa jak kočka a neměl ani tušení, že sa tahne škaredé mračnisko v podobě tetky Fukarky. Šurali sa kolem plota a našlapovali jak indyján, aby ftáka nevyplašili. A podařilo sa im. To už byli pod střešní, zatočili glockem nad hlavu a vybřeskli:

„Já ti dám střešní, pazgřivče!“ — a bili do Francka jak do duba.

Pod Franckem sa ulomila haluza a řóóóch dúle. Ostál ale visat za gatě na plotě a tetka ho tlúkli hlava nehlava, enom luntý z něho létaly. Franckovo šťastí bylo, že měl prodřené pudlo, keré sa mu uškublo a ostalo visat na paléskách jak vizitka po náščevě. Dopadl jak měch otrub a ze zadkem oškubaným, jak dyž sa pelichá slěpka, letěl z velikým řevem dom.

Ostalo po něm enom trochu smradu jak po čértovi a u plota luža...

Starý Lušňa, dyž uhlédli, jak mají zlinýrovanú »nadějnú ratolesť svého rodu«, vrazili k Fukarom jak buh pomsty a zahromovali:

„Tož ty ně budeš mlátit děcko, co, ty maškaro? — No počkaj, šak já ti to nakreslím!“

A kreslili! Žalovali — súdili.

Svědčila dívka od Lušnú a Francek, ešče opuchlý jak dyňa a modrý jak řijala. Mosěl přej štrnást dní ležat v mokřých hadrách a dávali mu obkladky ze strúhaných erteplí a z kyšky. Jak uhlédli tetku u súdu, rozcvakaly sa mu zuby a honem sa drál tatičkovi pod halenu, aby snád' ešče neco »nepadlo«.

Pán súci přísno pohlédli na Fukarku a pravili:

„Tetičko, počúvajte, tož jak si to představujete, mlátit kluka až byste ho zabili — skrz pár střešní?“

Tetka poskočili, jak dyby ich neco uščíplo:

„Cóóó, pane rado — pár střešní? Dyť ten pazgřivec ně ich ožírál celý rok — a ně enom střešně — a ně enom mě, ale celý dědině!“

Pán súci ale neuznali obhajobu tetky Fukarky a dodali:

„Tetičko, možná že máte pravdu — ale dyž ste to věděli, měli ste si nechat škodu nahradit! Ale ně bit! Tož tři dni vězení podminečně na jeden rok. Strýc Lušňa sa odkazují na pořad práva civilního.“

Francek ešče furt držál tatu za halenu a šuškal im:

„Tatičku, až dostanem bolestné za tú opuchlou hlavu, že ně kúpíte řaslavice, košulu, holénky aj baranicu — a — a kus buřtu?“

A Lušňa dodali:

„A po čuni!“

HERODES – TO BYL KRÁL!

K rúci, děcka prěj sú požehnání v chalupě! — sakrovali stařeček Pagáč a drhli kozu rýžákem, kerú im kdosi na pastvisku tak naviksoval, že byla jak Lucifér. Bílé chupy měla enom kolem očí jak brýle a na ocasi přidrátované kó-sírky z kohúta...

Druhú kozu už odstrójili najprv, lebo tá měla enom kolem krku střapce ze starého vlnáka a na hlavě pění z moráka, že by sa za tú parádu nemosél haňbit ani Vinetú.

„Hergót, dyť to černidlo neide dúle! Včilkaj abych tú přeu ostřihál dohola jak angóraka!“ — mudrovali a gécali do koze rýžákem, kerá stála jak mučedník.

„Kerá sviňa to enom provédla? Ěj, basom mu dušu jeho ohnivú, šak já to vyždáru a potem ho tak zrychtuju, že ho mama budú týdeň umývat! Dyť toto už není možné, co ti podhoděnci provádajú! Snád' to všecko pozabíjám!“ Prskali a pluli jak skřeček, aj dyž si přitem spomněli, že co klučisko také jednu naličili polícajtovi kozu — ale šmírem!

„Kačo! Čuješ? — Herdek, kde zasěj babúžňáš? Pod' sa podivat na tú kozu! Napřed byla černá, a dyž sem ju sódú vydrhl, tož je modrá! Čím ju ti prašivci enom natřeli? Dyť takú maškaru nemožeš pustit na ulic — je jak v monterkách!“ — a drcli do koze, div nespada.

Tetka sa neozývali, a protože sa im zdálo, že šli do chléva, vykřikli na Francka, kerý zrovna došel ze škole:

„Běž nahlédnout do chléva, esli tam nejsú stařenka!“

Francek bacil knížkama pod lavku a už byl ve chlévě. Hnedkaj ale vyletěl ven a křičál: „Stařečku, pote sa podivat, stařenka ležijú pod krávú!“

Vběhli do chléva a z vyvalenýma očima hleděli pod hrant. Tetka ležali roztahnutá jak žaba, celá polétá mlékem, hrotek na břuchu, u hlavy dva kúsky tihle a na čele guču jak erteplu. Stařeček první chvílu nevěděli, co sa stalo, a tož začali krávu odtlácat. Ale tá stála jak přikutá.

„Tož uhni malá, uhni! Ná, cůfni, potforo jedna!“

Ale kráva enom jedným okem nahlédala pod sebe...

„Nečum, to není tela!“ zařvali na krávu, „to je Kača!“ Ale vyběřskli znova, lebo im šlápla na nohu. Francek sa tak lekl, že vyletěl z chléva jak štupele ze sodovky a počůval stařečkovy sakry, lebo kráva nevěděla, že stójí na jejich noze.

Dyž už si bolestú nevěděli rady, začali jí krútit ocasem a výsledek sa hnedkaj dostavil: nahodila ich tým »kravským špenátem« od kordule až po holénky a potem sa klidno otočila k hrantu. Kde v tú chvílu vzali všechny ty nadávky, těžko říct. Ale naisto moseli čist Brémůj »Život zvířat«, lebo v Africe nikdá nebyli.

Aj dyž na jednu nohu šmatlali, přeca enom vytahli stařenku na dvůr, opřeli ich o zeď a poléváli vodú. Tá sa za chvílu probírali a hleděli kolem sebe, jak dyby sa probudili z těžkého sna. V hlavě im hučalo jak ve mlýně a nemohli sa znotýrovat.

Najednou Francek vyvalil oči a povidál:

„Stařečku, já už vím, co sa stařence stalo. Oni furt nadávali, že tú mrchu rohatú nebudú dójit, lebo prēj ím švácá ocasem přes hubu. Tož sem ím poradíl, aby jí na ocas uvázali tihlu...“

Stařeček počítali do desíti, prohlédli si Francka a optali sa:

„A nešvácla aj tebe, že ju máš takú červenú? Kdo ti däl po hubě?“

„Pán falář!“

„To je dobře! A za co?“

„Tož ani nám vyprávjali z biblie a já sem sa optál Jurky Míškového, že dyž ten svatý Elijáš jěl na tem ohnivém vozi, tož jak to, že si nepřipálil zadek? A ten osel Míškůj to na mňa požalováł. Pán falář ňa liščili po hubě a za trest mosím stokrát napšat »Nemám sa divit zázrakom«!“

Stařeček už do desíti nepočítali a dali mu po hubě také...

Dyž jednu tatíček Pagáč prodali na tarmaku krávu, koupili Franckovi nové bilučky třaslavice, košulku pěkně vyšivanú a širáček s kosírkem. A že byl tak šikovno vymustrovaný, tož že ho stařenka ze stařečkem veznú na pút k Antonínkovi.

Francek byl mezi tú barevnú krású na blatnickém kopci celý vyjevený a dyž dostál od stařenky pět grajcarů na útratu, byl v sédmém nebi. Jazyk mu létál chutů v pusence a tož si napřed koupil tureckého medu a pendrek. Za chvílku už do sebe sůkál střešně a zapíl sodovkú. Hubu měl zalepenú aj z ušima a břůšek nadutý jak buben. Oblizováł sa jak kočka, očiska mu jezdily po krámkoch a v upotěnéj dlani držál poslední grajcar. A za ten si koupil bzenecký oharek jak cep.

Stařeček sa zastavili a pravili stařence: „Kačo, počůvaj! Dyž sa na teho našého děhýla dívám, jak to všecko do sebe láduje páte přes deváté, ani bych sa nedivíl, dyby sa mu do tych nových gatěček neco stalo. To bych sa nasmíl...“

Nedošli ale ani ke studánce, dyž sa Francek zarazíl, počapl v kolenách, potahl »svičku« a s očima smutnýma jak bernardýn povidá:

„Stařečku, už sa můžete začat smít...“

A dyž před nějakým časem jeli z celú familijú vlakem, svato-svatě sa zapřisahali, že byli z děckama naposledy... Tenkrát poznali, co dovedú! Řevu jak v opičím ráju a škubali sa mezi sebú jak psi. Napominání a hrození řemeněm nepomáhalo — jak dyž hrach na stěnu háže! Tož stařeček pod tíhú utrpení rezignovali a dali ratolesti rodu Pagáčového do vůle boží.

Dokád ty štyré ušmůranci lozili enom po nich, tož to ešče ušlo. Ale jak začali byt familijérni a vybírali si ostatní osazenstvo ve vagóně, tož dvě hnedkaj stali, vyšli ven a už sa nevrátili. Ale místo nich stáli ve dveřích průvodčí a přisno prohlásili:

„Strýcu, buď tady bude ticho a pořádek, lebo vám udělám nepřijemnost!“

Stařeček stíhaný těžkým osudem enom zamrkali, utřeli si zapotěné čelo a zůfalo proněsli:

„Nepřijemnost? Už neuděláte, pane konduktér — a počůvajte proč: Umřeli nám ve Vracově kmoťrenka a jedeme ím na pohřeb. Dyž zme vycházali z chalupy, Kača spadla do močůvky a včil sa suší doma na peci. Jurka aj z věncem vylézł v minulěj stanici, nahlédnutí z okna ně stálo fajku s cisařem pánem, Franckovi uletěl nový širáček, Aněžka má plné gatě a Jozéfek zežrál listky... Tož ně včil řeknite, jakú nepřijemnost ně ešče můžete udělat vy?“

Pán konduktér, kerý měli takých děcek devět, vyslechli stařečkovu kalváriju stojácky jak při hraní rakúskéj hymny, enom hlavu měli zvěšenú. Potem dobrácky poklepali stařečka po rameni a pravili:

„Tož pravíte, strýcu, že jedete na pohřeb do Vracova? Až teda vlak zastaví, tož hnedkaj všeci vylezte, lebo tento vlak jede do Hradišča a ně ke Kyjovu...“

Potem sa podívali na děcka a zevřeli pěst, až ím klěšťky v ruce nekolikrát naprázno zacvakaly. Rozhodli sa, až dondú dom, že ty svoje všecy vyplatijú, aj dyby nic neprovědly, lebo taký »foršus« nemože nikdá škodit.

Také si utřeli zapotěné čelo, ani nemrkli a odešli potichučky jak duch.

Stařeček ostali sedět jak zařezaný, ale do děcek jak dyž střeli. Protože v celém vagóně už ostál enom taký přísný pantáta, zesypaly sa na něho jak ose na zhnílú hrušku.

Dyž mu vyvlékly šňůrky z botů a ukrútily tři bombíky od vesty, to ešče vydržál. Dyž mu ale malý Jožka přilepíl báleš trnkama

na koleno a Francek praščil zlatýma hodinkama o lavku, že v nich enom křuplo, vyletěl ven jak z kanóna, bál dverama, že sa všecky děcka sjely průvanem až pod okno, a zařvál:
„Herodes — to byl král!“

ZAHRMĚLO NAD ANTONÍNEM

Ludé sú potfory, zavrčali strýc Pargan, zasakrovali a odpluli si. A měli aj pravdu, lebo co sa im totkaj stalo na Mandelovej svajbě, to by už dožralo aj mrtvého. Dyž si na to zpomenú, uši sa im hýbú, jak vržú zubama, a ruku majú na křiváku.

Tož, jak už to na takovej svajbě bývá — ľudí plno a o jezení, pití a všelijaké překvapení je dycky postarané. Strýc, kerý byli z nevěstiněj strany po švagrověj první bratranec coby pozvaný

svadebčan, lapěli v kútě jak noša hub a vyjídali šestý talérek slepičí polévky — s tema dluhýma lokšama. Visaly im z huby jak pastýřovému Punťovi fúsa a mlazgali tak chutno, že svadebčané, keří už přestali jezť, sa dali znova do jezění. Mezitým než kuchařky doněsly maso, zedli strýc opálku koláčků a miskú »milostí« a za hodinu už fučali jak měch ježků.

Ženichůj bratr Janek, pagáza vybíjaná, dívaja sa na strýca, mrkl na Juru, Francka, Jožku — a už ich tahl na mlatevňu, kde cosi hodnú chvíli sumírovali.

„Chlapčiska, co byzme temu Parganovi enom provědli?“ — začál Janek. „Celý deň enom žerú jak najatý a zdá sa ně, že už si aj palcem potláčali. Oni sa chcú u nás najezť najměň na štrnást dni. Šak ně povídali kmotřenka Žajdlíčka, že strýc tři dni před svajbú nic nejedli, aby sa mohli jaksapatří nacpat.“

Zerzavý Jura, kerý sa trochu zajíkal, ale ináč múdry jak opíca, zařečnovál:

„He-he-herdek, kkkłuci, d-dajme mu do sliovice žžživého stříbra!“

Šohajé vybrěskli radostí a zbúchali Jurku za dobrý nápad.

Za chvílku sa z izby ztratíl teploměr a nekolik stříbrných guľček rtuti jezdilo ve škatulce od sirek...

A včil sa na Pargana šil veliký pytel, do kerého měli každú chvílu vletět. Kłuci začali kolem strýca krúžit jak jestřábé — enom zaglvnút!

„Strýčku, tož dyž zme sa tak chutno napapali, tož by neškodilo zatvrdit to kapkú halúzkovéj — co pravíte?“ — začál idášsky Janek a strčil Parganovi do ruky šestnástku téj »dobroty«, kde sa na dně ligotala malá guľčka, na kerú strýc neměli nikdá v životě zapomenút.

„Ja kakraholte — to ja, to je ono — tož na zdraví, chlapci — ať žijú děti našich rodičů a nech zme živí až do smrti!“ — pochvalovali si strýc. Zamžúrali očima na sklénku jak kocúr, posvátno dodali „Vendi do ňútra a neškod!“ — a vyrazili čertovský nápoj až do dna.

Šohajé sa vytratili jak para a zvědavó nakúkali za rožkem, co bude dál...

Strýc sa spokojeno rozložili na lavce a povolili řemeň o tři důrky. Bácli kočičákem do dlaně, nacpali faju, zapálili a dýmili jak zacpané kamna. Řbetem ruky si utřeli zamastěnú hubu a ani

děčko, keré má v pusénce pocukrovaný cumel, sa tak šťastlivo netváří, jak v tú chvílu strýc Pargan...

Ale za chvílu si jaksi zhluboka vydechli, poposedli a odpluli. Vtem sa im dvakrát za sebú brklo a ve střevoch to zažblunkalo, jak dyž vyleje vodu do troků. Zarajtovali na lavce, jak dyby seděli v kopřivách a polélo ich horko — krapy potu im stály na čele jak hrachy a červený byli jak šumické tela. A najednú to na nich došlo! Vyletěli na dvůr jak jelen, ale k hnoji už doběhnút nestačili — hrklo v nich a počapli, jak dyby ich podťal v kolenách, nad Antonínkem zahřmělo a myslím aj zablysklo...

Doběhli akorát k šopě.

Oči vybúlené, zuby zaťaté — ešče nikdá v životě tak rychlo třaslavice nezdělávali. Bylo pozdě — chyběly im tři vteřiny...

No ja, ale co včil? Pane bože, pomoz! V tú ranu uhlédli špalek a v něm zaseknutý obušek — pámbuh pomohl! Poskočili, láp obušek a dvůma ranama utali poškvrněné pudlo na špalku...

A včil přes mlatevňu kolem humen dom.

Ešče dvakrát sa moseli strýc po cestě zastavit, lebo dycky znova »zahřmělo«, ale už měli tú výhodu, že nemoseli zdělávat třaslavice — obušek vysekál cestu...

Na druhý deň vyliskali Jankovi po téj »hubě škareděj«, lebo nemohli zapomenút, jak ju měl oščěrenú, dyž sa tak tumlovali na dvůr a řehot tych »všiváků usoplených« im bzučál v uších ešče měsíc po tem.

Zešli sa u súdu, kde strýc ešče vyfásli tři dni podmínečně, lebo Janečkovi to dokázat nemohli, ale ten to dokázal opuchlú hubú...

O ZELENÉJ KRVI

Listi sa smetalo ze stromů a stařeček Pagáč ho zhrňali na hromady. Na jednej noze měli holénku a na druhé namotanú nošu hader jak v zimě na pumpě a našlapovali na patu.

„Vitaj Matúšu!“ — ozvalo sa mezi vrznutím vrátek. To už stál Cyril Piščala na dvorku, a než mohli poděkovat na pozdrav, optál sa:

„Kehos kopl?“

„Ešče nikeho, ale zrovna mám chuť!“ — zavrčeli a už sa rychtovali, že to provedú. Vtém ostřej zafičalo a slúp listí a smeti sa zavrtěl po dvoře.

„A herdek, jaksi začíná profukovat. Pod' honem do izby! Kača navařila křížanek, už to tam týdeň stójí, nikdo to nechce a prasatom sa to bójime dat — tož pod' okoštovat! Alebo chceš kyšku s eretplama? To je pro pánů, keři sú přežraní masem!“

Cyril škubl hubú jak pes po hovniválovi a neřekl nic.

„Co sa škňuříš — nechceš?“ — urazili sa stařeček. „Tož nechaj stát, tajak dybys přídál!“

V izbě zdělali flintu z věšáka, »zlomili ju«, nahlédli proti světlu a pronéšli:

„Tož flinta je v rychtyku, ale nemám psa. A myslivec bez psa, to je jak ke křtu bez děcka — ja, počůvaj, ty piskořu namrzlý!“ — vybuchli najednú. — „Teho blechavca, cos ně prodál, ti tak lehko neodpustím! Ešče včilkaj sa ně pění krév, dyž si na to zpomenu. A za takého podvrátáka sem ti dál míšek fazule a žídlík sliovice. Ej, basom ti tvoju dušu dřevěnú, špatně vyřezanú — tys ňa doběhl! Dyž to vyrůstlo, tož to mělo hubu jak křeček, předeck po jozefčíkovi, zadek po vlčákovi a doví co to bylo za parchanta, lebo místo na feny to mělo chuť na kočky... A žeprěj hoňák, kerý dobře aportuje! Ja k sakru — dyť tys měl pravdu, lebo si ten zázrak celý deň hónil blechy a seděl u aportu... Ešče šťastí, že ně ho kdosi ukradl! Kdy sem si naňho zpomněl, dycky sem měl výčitky svědomí, že su ti cosi dlužný — a tož sem ti poslal to »srnčí« pleco... Důfám, že ti šmakovalo! Šak ně to dalo roboty, než sem do něho natlúkl kladívkem gulky — to víš, starý cap má tuhé maso jak šicgumu...“

Cyriľovi enom poskočil ohryzek, mlazgl a zhltl slinu.

„No, nic ve zlém, Cyrilku“ — mávli rukú, „zme si kvit. Tys ně prodál hoňáka a já zasěj tobě prodám dobrého hlédača — a lacino! Za dvě osmičky rumu a paklu tabáku. Žádný aušus — psíček jak malovaný a hlédač, jakého není kraja světa! Jak sa kolem chalupy něco šustne a zbudíš ho, tož řve jak zběsilý!“

„No dobře, koupím ho, tu je ruka“ — pravil Cyril. „Ale včilkaj ně řekni, co máš na téj noze?“ — byl zvědavý.

Podívali sa na Cyrila a odpověděli mu otázkú: „Víš, kdy je kráva najtější?“

„To teda nevím!“ — kapituloval Cyril.

„Dyž ti stójí na noze — ty trúbó!“

Dyž si za nějaký čas došel Cyril pro toho hlédača, stařeček sa smutno rozhlédl po dvoře a pravili:

„Došels pozdě, Cyrilku. Kdosi ně ho dneskaj v noci ukradl... Ale nic si z toho nedělaj. Do týdňa ti zeženu lepšího, tento byl stejnak taký ledajaký — jak nedonoseny — snád' ho tá fenka potratila či co. No ale dyž už si tady, pod' se mnú k hajnému Srncovi na kapénku vína. Leží na mně smutek jak múra, od neděle sa nemožu znotýrovat. A tým je vinen ten piskoř Jura Hrotek! Sadil sa se mnú o demijón vína, že neunesu, co na honě zastřelí. A vyhrál to: zastřelil krávu...“

Ida přes dvůr, najednú cosi Cyrilovi plklo na širák. Začál nadávat a zvolávat všechny hromy na holuby. Stařeček sa na »to« podívali a moudro poučovali:

„Ná, co sa paprčíš skrzevá taký kúšček? Enom si zrovnaj, že by v luftě létaly krávy! To bys byl v tú ranu jak myslivec — enom šetku zastrčit...“

Doňda do sklepa, už tam seděli nadlesní Tetřev s policajtem Bubnem a popíjali. Hajný Srnc s koštěm u ramena vítali stařečka s Cyrilem, hnedkaj vypláchli dvě koštovačky a že — sednite si a podržte.

„Je to loňský burgund, to je enom pro fajnové huby! Tož na zdraví!“ Usrkli a hnedkaj sa obrátili na stařečka: „A jak vám v nedělu dopadl hon?“

„Ále, darmo mlúvit!“ — pravili, dyž upili. „Měl sem nejakú skaplú mušku — furt mimo! Náš malý Francek ně ponášal ruk-sak s patrónama. Večer sa udiveno podíval na prázdný rucksak, potem na mňa a povidá: »Stařečku, kolikrát sa mosí střelit po zajícovi, než scípne?« To si můžete myslet, jak ně v tú chvílu bylo. Najrači bych zežrál tú flintu aj z rucksakem...“

Srnc vypustili zbytek vína z koštěře do žbánka, vytahli z kabele kus slaniny s chlebem a ponúkali: „Pojídate a zapíjajte — na masné lepší šmakuje!“

Stařeček ešče prozradili, jak sa sadili z Jurú Hrotekem, a nadlesní dodali:

„Éj, namúdušu, to je myslivec! Ten chodí na hony enom proto, že po tatovi zdědil flintu. Jednú ně dovězl dřevo, tož sem ho pozval na jezevca. Jura ho uhlédl spěšej než já, tož — prásk po něm! Jezevec enom přičapl a čekál. A tož Jura — bác podruhéj — a jezevec smýk do dűry. Zasakroval, škráb flintú o zem, škrk k dűpjeti a hnedkaj tam měl ruku až po rameno. A v tú chvílu

strašlivo zarvál! »Držíš ho?« — ptám sa. Jura s krapama na čele sa zašklébíl a zakňučál: »Já, tož to by bylo dobré — enomže on drží mňa...« Šak od téj doby sa vyhýbá každéj dűře — aj dyž je od krtka...“

„Ja, tož co sa dívíte? To víte — opárená kočka sa aj studeněj vody bójí!“ — připomněli stařeček. „Nikdá sa nedá zapomnět, co zme zažili kolem honů. Zpomináte si na Martina Pulca?“

„Teho, co ho zabíl hrom v »Okasově?« — optali sa Buben.

„No pravda, tcho! Teda, střelec dobrý, enom co je pravda — ale ináč škrťa lakomá. Tak zadarmo sa napít a najezt, na to byl dragún! Jednú, ida z honu, pozvali nás starý Lušňa: »Chlapé,

včera sem páčil, tož pote na štamprlu!« Byli zme všeci promrzli, tož sa nám to aj hodilo. Enom Martin, že nemá čas ani chuť a kdesi cosi. Véděli zme moc dobre, že sa prúča enom tak naoko, aby sa neřeklo, ale jazyk už ho svrběl při pomýšlení, že sa zasěj jednu naslope zadarmo. A šel — a pil. Ale jak? Netrvalo ani hodinu a už měl litr v sobě. A to neměl ani čas, ani chuť! A včil-kaj si zrovnajte, že by měl čas aj chuť...

Ale protože trnkové kapky už zmohly inších rytířů, tož za chvílku mrkál jak ospalá slépka a hónil jazyk z kútka do kútka. Najednú zhasl jak petrolínka — hlava sa mu zvezla na stůl a už enom mrčál... A tož co včil-kaj s ním — co mu enom provést? To víte, myslivci si daleko pro fištrón nechodijú. Ej, Martinku — budeš banovat! Dali zme hlavy dohromady a za chvílu už zme Martina tahlí jak kozu a položili ho do járka u silnice. Po-tem ešče pár beřelů jak na vojně, a dyž bylo všecko zrychtované, poskovořali, zme sa do tmy a čekali. Janek Obrůčka dostál roz-kaz vystřelit Martinovi u hlavy. A tož ja! Rana a hnedkaj nato Martinůj řev — řev taký, že sa Jankovi oba kohůtky znova na-tahly...

Mysleli zme první chvílu, že Martina chytí břed. Co všecko sa mu v ten moment v natrubeněj hlavě zmotalo, zme nevěděli, ale snád si myslél, že po něm nekdo střelil jak po zajicovi. Enom tak vleža sa začal obírat a nařikál: »Kdo ste dobrý, pomozte — su střelený! Svatý Martinku, můj patróněčku, nedaj ně zahynút jak kocůrovi za plotem. Ženo moja dobrá, děti moje, zpomínajte v dobrém na vašeho ožralého tatu! Odcházám na věčnost, lebo mám břuch prostřelený a střeřva vénku... Svatý Martinku, do-jeď ně pomoct, ty tady možeš byt najskór — máš přeca koňa — enom ně nedaj takú škaredú smřtú zhynút!!«

Včil-kaj zme k Martinovi doběhli z laterňama a posvítili si naňho. Vypleščil oči na břuch, a dyž viděl, jak mu střevka lezú z košule, tož hekál jak na poslední cestě a žebrál: »Kdo ste dobrý, pomozte a doneste ně kúsček papíru a tužku — mosím pořídít destament!«

Těžko odhadnúť, ale podle teho „ozónu“, měl snád v tú chvílu aj v gaťách... A tož zasěj rozkaz: naložit Martina na tragač a vijó do chalupy! Položili zme ho na lůžko, rozepjali košulu a hnedkaj na něho: Nó, víš, Martinku — je to škaredé, enom co je pravda, ale spravít sa to ešče dá, ale mosíš slúbit, že sa ve svém hřišném životě polepšíš!

Martin, mimo svého patrónka, zvolával na pomoc všechny svaté aj z andělama a sluboval, že slivicu v životě do huby nevezme, že bude pit enom kyšku. A že za nic na světě už nebude pytláčit (vidíš ho, pazgřivca jedného škaredého — to zme o něm nikdo nevěděli) a sluboval hory doly...

No a včil-kaj došlo k najslavnějšimu dochtorskému zákroku všech dob: Chytil sem střeřva za Martinovu košulu, hodil ich dvěrcama na hnůj a pravím: Tož tak — a včil sa di umyt, ty za-sranče! Ty střeřva sú ze zajica — my zme ti ich enom na chvílku poščali...

Mezi smíchem Srnec nalévali a štrngalo sa na svatého Huberta. „Já sem tady u vás tenkrát neslůžil“ — pravili nadlesní. „Ale pokád sem sa dověděl, tož ste chodili na divočáky pod Javořinu. Co byste nám o tem pověděli?“ — a obrátili sa na stařečka Pagáča.

„Já, to už je dávno“ — začali. „Nó, dokád hóníš divočáka, tož je to dobré, ale jak začne divočák hónit tebe — to už sa k valčíku přirovnat nedá, spěšěj ke kvapíku... Jakživ sem nevěděl, jak lehůčko sa dá vylézt na strom. Krúci, ani veverka by ňa nechy-tila, dyž ně postřelená sviňa zafučala u nohavic! Tá ně tenkrát tak pokřúpala flintu, že ně z ní ostalo enom trochu plechu a tři-sek. Šak tehďa sem sa zapřisahál, že dyž sviňu, tož enom v krmí-ku... Dyž sem sa ale dověděl, že hrabě Chorinský platijú za živého divočáka deset rýnských, týdeň sem nespál a přemýšlál, až ně v lebeni praščalo. Deset rýnských — za to kúpils páru koní!

Hajný Čagan ně prozradil, že divočáci mají rádi gořalku — no a to už byl k činu enom vrabčí skok. Tož sem sa vypravil. Vzal sem si do ruksaka mázovku režněj a hybaj do kotliny »U zabitého žida«. Gořalku sem nalél do kastróla, postavil pod strom a če-kál... Měsíček sa ščůřil nad lesem — to už bylo jaksi k půl-noci — dyž sem učul funění, jak dyž do kopca tlačí, a ke kastrólu sa tahlá partyja divočáků vedená kancem. Očiska sem měl vyva-lené jak šprůdláky a ani sem nedýchál...

Najprv začal slopat gořalku starý kanec a mosela mu sakra-mensky šmakovat, lebo si k temu za chvílku aj lehl a enom mlaz-gál. Na tych ostatních už moc neostalo a co tak drcali rypákama do kastróla, tož pode mnú zapraščalo chabovisko. Rozfrkli sa na všechny strany, enom starý kanec s takým malučkým divočá-kem sa motali kolem dubiska a mrčali. A vtem ten malučký na-

před a starý za ním si to nabrali hore do dubiny. Pravím si: co budu čekat? A prask po nich! Ten malučký kvíkl a enom sa za ním zaprášilo...”

Stařeček zapukali s fajky, pořádku sa rozhlédli kolem, upili a dopovídali:

„Ale ten starý ostál stát jak přibitý. Tož sa pomáli beru k němu a vidím, že má v hubě ocásek toho malého... No včilkaj už ně to bylo načisto jasné! Starý kanec byl z téj gořale tak natrubený, že neviděl na oči, tož sa toho malého chytil zubama za ocas a já sem mu ho náhodou ustřelil! Vzal sem teda ocásek do ruky a odvědl si ožralého kanca až dom, lebo myslél, že ho vede to malučké prasacko...”

A než chlapé došli na to, že je to donebevolající latina, tož stařeček z opatrnosti vyběhli ze sklepa a stratili sa ve tmě...

MIKULÁŠ PŘED SÚDEM...!?

De by tento světec, kerému bylo určené, aby po ludoch enom dobrotu roznášál, ostál visat na palagrafovém háčku — to tady ešte nebylo!

Ale přeca sa tak stalo.

Tož deň před sv. Mikulášem, ledvá sa zmrklo, vyšly z chalupy dvě tajemné postavy, kerých sa věci šušniflité s »cuplem« velice bójijú a drmolijú Očenáš, Zdravasmarja aj Andělíčka-stražníčka všecko dohromady, jak Číňan na tem kafemlýnku.

Že to byly bytosti »nadpozemské«, bylo hnedkaj poznat.

Mikuláš — Jura byl v maměčiněj košuli, podvázaný obřislem, ornát z cukrapiříru a na hlavě vysokú čepicu z dvúkilovéj ka-bele — na zadku s firmú »Moric Grynšpón, obchod smíš. zbo-žím«. V ruce coby berlu měl tyčku z hrabí, na konci uvázaný kosák omotaný fajnovým papírem a na hubě glejem přilepený cancor kúdele jak ten kmet, co býval v ledném hradu a šedivú měl bradu...

Čert — Ignác, měl na sobě stařečkúj obrátěný kožuch podvá-zaný hamovnikem, hubu začěrněnú viksem a v ruce zvonek, kerý ukradl súsedovéj stračeně z krku. Aby to měl jaksapatří, tož sa za ním tahl aj pekelný smrad...

Ida přes dědinu, nahl sa Jura k čertovi:

„Počúvaj, Ignácu, šak nic ve zlém, ale smrdíš jak rasúj pytel.“

Znevážěný »vládce pekel« sebú trhl a vyběškl:

„Cóóó, ty kotrmelče — co to valíš za zmaty? Už sem ti chtěl spěšěj řect, že sa za tebú tahne »vůňa«, jak dyž rošlápne čarode-nicu! Dybych to věděl, tož sem si vyptál od milistranta Francka Míškového voňavého »františka« a obkuřoval bych ta.“

Tak sa cestú dohadovali, až došli k chalupě, kde počítali, že neco dostanú. Lebo tito dvá dobrodinci nenakládali, ale odná-šali...

Ledvá došli do izby ke Ždarákovi, děcka břeskali jak opíce a škrrrk pod lavy a za truhlu. Malý Jozefek čapěl za pecú, drko-tál sa jak Buřín, dyž ho vytahli z potoka, oči vypleščené, v hubě strčeněj půl tatíčkovéj baranice a v gaťách mokro...

Ešče Mikuláš neřekl ani „Pochválen buď...“, strýc Ždarák začali nose m věřit a obúch »svatých« velice rychle a ze sakrama vyhodili z izby.

Dyž sa im to stalo ešče ve třech chalupách, zrodil sa v Miku-lášovéj hlavě čertovský nápad. Při vyhazování u Ždaráků sa všiml, že v síni na polici leží pěkný polt špeku. Vrátili sa, opatrně jak kuny sa protahli dvorkem a čert dělál »zed«. Dvěrca slabunko vrzly a posvátná ruka strkala za ornát tři kila slaniny.

Ale nepodařilo sa.

Strýc učili jakýsi šustot, otevřeli dveřa z izby a světlo z lampy padlo na »náščevu«. Zaskřípali zubama a láp Mikuláša za ornát:

„A co ty tady spáreš, podhoděnce?“

Jura kňučál a krutíl sa jak užovka, ale strýc ho držali jak v klešcích. Jak s ním začali casnovat, vypadl z něho špek! A včil

už Ždarák věděli, co im došel »naložit«. Jak dyž ich džógne — pác »nebeščana« po mitře, kóp ho do ornátu, hnedkaj překotil policu aj z hrncama. Dyž čert uviděl, jak mu řezú kolegu, tož honem do-letěl na pomoc. Ale strýc byli v tú chvíli jak drak. Vytrhli Miku-lášovi berlu a zrubali obúch tak, že takú nadílku od Mikuláša ešče nikdo v životě nedostál. Dyž už byli kompaňoni v půlce dě-diny, ešče bylo čut přednášat strýca:

„Nepřejte si, abych vás ešče jednu dostál do rukú. Hnáty vám pospřerážám a hrtáňama zakrútím, vy luňti! Dostanete taký virgajs, že vás žádný felčár na světě nezlepí, škubani zlodějšti!“

A dostali od strýca »naložené« jaksepatří, lebo jak utékali, tož sa včil tahl »ozón« za obúma — už sa hádat nemoseli...

Zešli sa u súde a žalovali jedna strana druhú. Pán súci sa po přečtení protokólu a zjištění podrobností uščúřili a pravili:

„Tož, šohajé milí, dyž ste tak bohato nakládali, mosím naložit aj já vám. Každému tři dni vězení — u Mikuláša je trest nepod-míněný, protože už jednu kradl. A vám, strýcu, osnaštyrcet hodin za dokrápání tych nebeščanú. Ja — a počúvajte, tož kerý z vás to tak »voněk?«

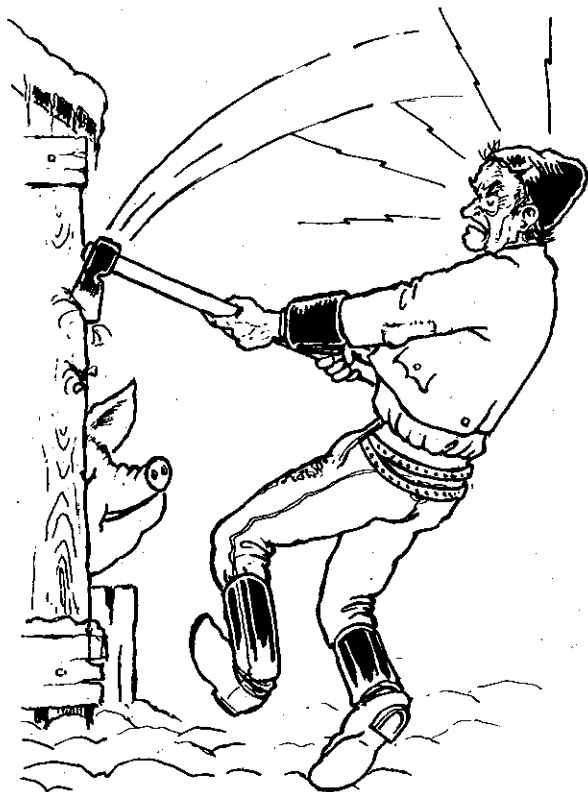
Mikuláš — Jura dlábil baranicu, čučál pod stůl a prozradil:

„Tož víte, tento — pane súci — totkaj Ignácovi udělala kočka na kožuch — tento — neco škaredého...“

Čert — Ignác dodál potichučky:

„A ani to nezahrabala — potfora...“

ZABÍJAČKA

Mrazivé zimní ráno... Dědina ještě spi, všady tichúčko, enom semtam zablavúzná psisko, či v kurníku skřékne sléпка. Kdesi »Na výhoně« zakokrhál první budíček a hnedkaj za ním druhý, taký chraplavý, jak dyby měl pípec. Hlas tohoto živého budíka sa dostál až do izby k Pagáčom. Ozvalo sa zamrčání jak z medvediho dúpjata, zívnutí a lůžko zavržalo.

138

Stařenka Pagáčka sa protahli a zabrblali: „Nále, co tú potforu

už čert bere? Dyť sem šla teprú spat — a tma je ešte jak v měchu!“

Slézli z lůžka a bylo čut šmátrání po stole. Hledali sirky. Drc vlevo — taléřek! Drc vpravo — hrnec s kyškú — a už byl hore dnem... Tetka vyběřskli, jak dyby stúpili na ježka:

„Ná — tož hrome — kde sú ty sirky? Dyť sem ich nechala totkaj na kraji! To ich naisto ten starý ozembúch nekam zastrčil!“ — a bác hlavú do lampy, enom to v cylindře křaplo. A jak letěla zpátky, tož ešte jednu po čele, až sa im v očách zaískřilo.

„Panenko Marija, netresci ňa, ale snáď teho huncúta zamlaždím!“ — břeščali stařenka a šmátrali dál po sirkách. Za chvíľku ich našli a po třech zlomených sa im podařilo posvítit na hodiny. Vykríkli, rožali lampu, rychlo na sebe hodili šorec, šjertoch, kacabajú — a fúk do holének! Dyž sa podvazovali vliáčkem, začali budit famíľiju:

„Počúvaj starý, honem stávaj! Už sú štyry hodiny a práce je habaděj! Mosím zatopit pod kotlem, lebo starý Tatar tady mosijú byt každú chvíľu! Francku, Jurko, Terézko! Dúle z pece, oblěct a hybaj všecko rychtovat!“

Tetka vyběhli z laterňú na dvůr a létali ze síně do komory a z komory do izby jak svatojánská muška. Malý Francek nahlédł na dvůr a z kvikotem doletěl zpátky:

„Jóóój, stařečku, dybyste věděli, jaká je tam zima! Až sa ně dūrky v nosi zlepily!“

„A šak je dobře, aspoň bude tuhnút sádlo!“ — pochvalovali si, zapálili fajku a vyšli na dvůr.

Za chvíľku pod kotlem praskál oheň, stařeček už vlékli troky ze šopy a pod návratím uvázali na trám silný štranek. Francek z Jurkú ořezávali špilky a Terézka krájala česnek. Vůňa z marylánských plev a pepřu sa už tahla přes celú chalupu.

Práce aj hodin přibývalo a stařeček každú chvíľku odskočili na hlt halůzkovéj, lebo ich jaksi »mlela zima«. Ale tá ich mlela dycky. dyž na ňu dostali chuť...

Zrovna tlůklo pět hodin, dyž došli starý Tatar — ináč v civilu pastýř — kerý v zimě zabijali prasacka, aby si přivydělali. Pagáč ich přivítali štamprlú sliovice, aby poránu »otrávili červa«, a hnedkaj sa brali obá ke krmíku.

Rypák v korytě ležala »muška« a spokojeno odřukovala. Jak ale otevřeli dvěřca, zachrochtala a překvapeno prohlédala náščevu. Zнала enom tetku z nápojem, a tož ji to bylo divně, co tady chcú ti dvě řuhýci a co s ňú zamýšľajú. Neměla chuti nijak sa

139

kamarádit, ani dyž ju Tatar poškrábali za ušima a hodnotili: „Ěj, neuroku, to je kúšček! Šak do dvůch metrůkú jí moc nechybí!“ — a přetahli nůž na océlce...

Stařeček zvolal rodině osazenstvo a rozdělili funkce: stařenka odběhli pro misu z vařajů na krév, Terézka chystala vřelů vodu, Jurka tlůkl živicu a malý Francek, kerý byl zmrzľ jak karas a nos mu trčál jak knoflík od harmoniky, žeprěj bude držat prasati ocas! Rozhlédli sa po dvoře jak Bonapart u Slavkova, esli je všeko v rychtyku, zastrčili fajku za kordulu a zakomandýrovali:

„Tož vyhrnůt rukávy a idem na to!“

Vlězli do krmíka, aby prasacko otočili hlavů ke dvěrcům, kde už čekali strýc Tatar s pantokem, kerým chtěli mušku hnedkaj poránu »pozdravit«. Tož plán byl celkem načisto jednoduchý: prasa vystrčí goložnu z krmíka, Tatar mu po ní cingnú pantokem a potem ho klidňůčko zapichnú jak žabu...

Enomže stařeček mĩnili a prasa změnilo! Dyž tá noša sádla uhlédla, že sa jí kdosi dere do izby, kdo tam předtým nikdá nebýl a smrděl sľoviců a tabákem jak rasůj pytel, kvíkla a zavrtěla sa jak děvčica pod mājem. Ale stařeček na tancování ani chůtečku neměli a enom laskavo ponůkali:

„Nonono, muško! Nic sa nevrť, pěkně sa otoč a neděľaj hlůpoty! No tož, neboj sa — nic sa ti nestane... Tož uhni, ovečko!“ — a řapkali ju jak nevěstu. No ja, vykládaj indyjánovi česky, že ho máš rád, dyž přitem máš ešče za řádkem pantok! Věřit ti nebude — natož tak prasacko...

Muška, kerá sladkému cukrování nechtěla rozumět, sa na jednu otočila a smýk tým svojím dvůmetrůkovým pozadím na jednu stranu! A smýk hnedkaj zasěj na druhů — a vzala přitem »náščevníka« sebů. Bylo čut ranu, jak dyž v lomu trhájů kameň a celý krmík sa zatřásł a zapraščál v řákladoch. Potem ešče jedna rana a praskot, jak dyby sa měl krmík roškubnůt na půľky! Dupot přešěl z vrtěnej do verbuňku a stařeček vyletěli z krmíka jak zľý duch z Maryje Terézije. Enomže jak letěli, tož vzali hlavů horní trámec nad dvěrcama a v cugu-letu zařvali na Tatara, kerý sa už rozpřihali pantokem:

„Počkaj, ešče neé! Toto byla průba!“ — a dopadli na zem jak mēch erteplí. Dyž sa postavili na nohy, keré sa pod něma plandaly jak zrovna naroděnému kozlati, najprv zrevidovali čelo, na kerém ím narůstlo neco, co tam předtým neměli: guča jak řufan...

Prasacko na nich mžůralo malučkýma očima a stařečkovi sa zdálo, že sa snád aj uščuřovalo. A to ím tak zamišalo řlučů, že sa už necítili. Vyřkubli Tatarovi z ruky pantok a věľlkaj začál tanec, jaký u Pagáčů na dvoře ešče neviděli.

Létali kolem krmíka jak vydrážďěný řřeň, packovali o svoje nohy, pantokem rúbali do ľuftu a nekolikrát aj do krmíka a zdálo sa, že sa snád pominůli. Dyby byli pomalovaný a s pėřim na hlavě, tož by si ani trošku nezadali z bojovníkem Apačů. A aj tak řvali, ale rozumnět ím moc nebylo, lebo sa ím už plėtl jazyk z teho, jak »otraovali červa«. Ale jedna věta byla načisto řasná: Ře tú sviňu sciplů mosijů nafleku zarazit, než ich treř řlak...

A tak to aj dopadlo. Muška, zvědavá, kdo jí to tak kolem řalupy »prozpěvuje«, vystrčila hlavu — a pantok hvizdl ľuftem! Naščestí neletěl ani ľuftem, ani do krmíka, ale rovnů mezi očĩ... Dostala taků narkózu, z kerěj sa neprobrala ani ve formě itrnic a teho ostatního dobrotiska.

A potem to už řlo jak na drátkách: Tatar presovali do střev itrnice, jelita a presbuřt a stařenka s kmotřenků Lokřovů, kerá také dořli pomoct, dělili maso na udění a do klobásĩ. Ledvá sa zmrklo, Jurka s Franckem už roznášali zabijačku.

A dyž celá řamilija uléhala k spánku, stařenka protahli unavené křĩža a vydechli:

„Tož pámbu zaplať — to najhorřĩ máme za sebů! Ale bylo to pěkně!“

„Mimo těj guče na mojém čele!“ — dodali stařeček a obá spokojeno usnůli...

OBUŠEK „ORLIHO DRÁPU“

Starý Lokša byli známý písmák a čtenář. Měli všelijakých knížek plnů chalupu. Dyž už přešli celú světovou históriju aj z vojnama, »čepali duševní stravu« z dedektívek a morzakórů a nakonec sa dali na indyjánky. Byli ochotný dat za ně všecko, co měli v chalupě. Ležali v tem celé dně aj noce a dyž usnuli únavú, tož fantazirovali ze spaní, brblali, kňučali, převalovali sa na peci a krapy potu im stály na čele. Ráno stávali jak dobitý — a měnili chování aj řeč.

A to už jejich »totém« — Kača začal čuchat, že sa z Jakubem cosi divného děje.

Jedného dňa slézaja z pece zařečnovali, že Kača překvapením zapomněla zavřít hubu:

„Bílá skvav, podaj rudému synovi mokasíny, aby mohl odejít do útočišta sténajících!“

Obuli si holénky a brali sa do téj »voňavěj bůdky«...

Cestú zpátky sa zatočili po dvoře, počapli, zastínili si rukú oči a obhlédali morky, z kerěj by sa im hodilo péři do drdolu. Rozhodli sa, že téj zadní okrase zbavijú moráka.

V komoře hltem sliovice »otrávili červa« a v síni zavrčali na bílú skvav:

„Podaj ně tomahavk, mosím it ukončit život jedného z šumících velikánů v zeleném hvozd.“

To mysleli jako zkosit suchú trnku v »Sádkoch«. Hodili pantok přes rameno, podvázali sa lasem (obříslm) a na odchodu promluvili velice múdro pohnutým hlasem ke svéj drahěj Kači:

„Červánku mého života, nech ťa opatruje veliký Manitu! Ale jak nebude nařezaněj sečky, než dondu, tož ťa zrubu jak koňa!“

Tetka sa pokřižovali jak před morovú pohřomú a letěli do mlatevně.

Strýc si zastrčili »fajku míru« do kordule a vyšli z chalupy.

Dědina sa im v představě změnila v pustú prériju.

Docházaja k hospodě »U červeného vola«, zalechtál ich zlý duch a že sa mu nemohli ubránit, — šak popravdě řečené, sa ani velice nebránili — tož sa načisto lehúčko nechali zatahnút do vigvamu. Jak susedé uhlédli Lokšu, požduchovali sa, lebo čuli čertovinu a hnedkaj ho zvali ke stolu. Strýc sa velkomožno uvelebili na lavce, zapálili fajku, přehlédli orlím zrakem »radu starších«, vybaflí na všechny strany světové a zahučali:

„Bídný červe, nalej rudému přítelovi ohnivěj vody!“

»Bídný červ« — hospocký Pipa sa zlostú nafúkl, hnedkaj mu nos zahorál jak laterňa na posledním vagóně, ale zhlil hořkú slinu a doněsl před Lokšu šesnástku sliovice. Chlapě sa usčuřovali, štrngali si na zdraví z »indyjánem«, řeč sa vědla, šesnástek přibývalo a za chvílu v Lokšověj hlavě »hořál prales«.

Dyž vyběřskl po patnástěj:

„Bídný červe, nalej...!“ — bídný červ zaskřehotál:

„Všecko prožráls, už nemáš ani vindry — nic sa nalévat nebude!“

Dívají se na rozuřeného Pipu, Lokšovi sa zdálo, že vidijú raněného buvola. Ani hladný šakal by tak nezakňúrál jak strýc. Vyskočili jak kočka z horkého šporhélta, zavrtěli nad hlavú »tomahavkem« a zařvali:

„Cóóó — ty mustangovo lejno, ty nechceš nalét Orlímu drápovi? Víš, kdo já su? Veliký syn prerie — a vykopál sem na tebe válečnú sekeru! Včil vykopu tobě a tým obuškem ta cingnu po téj lebeni šíšatěj, že pojedeš expres do věčných lovišť — hug hug — domlúvil sem — mluv dál, Opuchlý červe!“

»Opuchlý červ« nečekál, až dostane po hlavě, ale lapl Lokšu za kožuch a cpál ho z hospody ven. Ale »Orlí dráp« sa vydrápál, naježil sa jak morák a řóóóch — obušek vyletěl oknem aj z rámem, sklo řinčalo a létalo susedom do piva.

Lokša létali po šenku jak indyján kolem obětního kúlu, hledali neco pevného do ruky místo obuška a řvali, že ich bylo čut až pod Javořinú.

Začalo ždúrání, škubali sa z hospockým jak psi, překotili pilínovky, trúby spadly na Lokšu, hnedkaj byli černý jak krtek — v luftě visalo pár facek, keré kdesi dopadly ...

A už zme zasěj u súdu!

»Orlí dráp« stójí jak zmoklá slépka, dlábí baranicu a je smutný jak pohřeb na obecní útraty.

Pán súcí sa po přečtení protokólu moseli velice přemoct, aby zachovali vážnosť úřadu. Přesto im to zacukalo kútkama, dyž sa optali:

„Tož co, Lokšo, jak to bylo?“

„Pane rado“ — pravili strýc — „my zme sa už z hospockým porovnali — a už zasěj nalévají ohnivú vodu — šak mám aj pleskačku sebú, nechcete hlt?“

„Děkuju, strýčku, nechcu, až nekdy podruhéj. No ale včil už sa nedá nic dělat — ohrožovali ste házáním tomahavkem bezpečnost druhých — tož týdeň vězení podmínečně na jeden rok!“

Lokša uctivo poděkovali a smutno si posteskli:

„Tož dopadl sem jak hubkař — a k temu ně ešče ten můj »červánek« hodil všecky indyjánky do šporhélta ...“

STAROSTA FROLIŠ MRŇÚS

Mejaký čas potem, co zvolili Martina Kordulu starostú, besedovali susedé na kladách u hasickéj zbrojnice. Sedělo ich tam jak brablenců na cukrověj piščalce a řeč vědli stařeček Pagáč:

„Chlapé, ať si říká kdo chce, co chce, Martin je múdré chlapisko. Nikeho sa nebójí a uzdu drží pěkně nakrátko. A to bylo v dědině potřeba! Všecí vidíme, co sa všecko v krátkéj době změnilo: kanále sú položené, už enom vydláždít. Obecní pas-

tůšku, tú haňbu celěj dědiny, nechál omítnút, dál novú střechu, dlážku aj okna — a včilkaj je jak kaplička. Maryna Lizačková ze starým Parganem by sa tak neměli ani na výminku. Od téj doby, co u muziky zlískál toho sopláňa Lušňového, nikeho ani nenapadne, aby sa dál do bitky. A teho věčně ožralého pastýřa Strožocha, kerému zme říkali »buditel národa«, lebo dycky tak řvál, že zbudíl celú dědinu — teho včilkaj neučuješ ani pipnút!

A kde sa podíváte, tam je neco nového! Zpomínám si, dyž sem byl ešče klučisko, z jakú chufú sa při volbách drali ke korytom ludé všelijací. Najčastěj šlo o »honóru«, lebo dyž sa řeklo »pán starosta«, to mělo načisto inší břink, než třeba »Froliš Mrňús«. Šak k takéj funkciiji patřily aj určité náležitosti. Najprv grunt a měrice, potem veliké břušisko a veržina v kútku. Rozumu už mohlo byt méněj...

Šak sa jednu dobře strefili starý Hřebík, dyž pravili jejich malému Jožkovi: »Ve škole sa musíš hlavně naučit podepsat, abys to dotahl aspoň na takového trůbu, jak sú starosta!«

Kocůrkov číslo jedna u nás nastál, dyž starostenský úřad převzal menovaný Froliš Mrňús. Dycky sa něsl přes dědinu jak noša hub a veržina mu třela z huby jak kanón z lodě. Šak né nadarmo sa říká, že prázna bečka najvēc duní a prázny klas najvých hlavu zvyhá! Říkali o něm, že má v hlavě vodu. Ale nebyla to pravda, lebo ten nikdá vodu nepil. Ludé naňho nadávali, ale já sem s ním byl v jedné věci načisto spokojený, lebo ně třikrát oplatil pytel ječmeňa, kerý sem si od něho vypošćál...

Dyž nastúpil na trůn, tož si vybral aj k sobě podobných radních a ostatního osazenstva, policajtem počínaja a hlásným konča. Všady mosěl mět první aj poslední slovo. Všady byl, všecko viděl, všecko znál... Dyž sa jednu v hospodě vojančilo, »múdro« proněsl: »Víte, dyž sem bojoval za cisařa pána v Netálijí — šak to bylo tenkrát, co sem něsl prápor u Solferína — tož sa mezi nama rozmohla maláryja. A víte, co urobí z teho, kdo ju dostane? Takýto člověk buď umře, alebo zblbne! Tož vidíte: Já sem ju měl také a neumřel sem...«

Tenkrát sa ke mně nahl Cyril Piščala a šuškal ně do ucha: »Starosta Mrňús ví všecko, enom né to, co vím já: Že je starý vůl...«

„Ale jak Mrňús pasoval na policajta Jakuba Šablu, to si už nebudete pamatovat“ — hlásili sa ze svojú zpomínkú pastýř

Tatar. „Vidím Šablu, jak dyby to bylo dneska! Než sa stál policajtem, tož byl kostelníkem. Ej, to byl ťuhýk! Dyž sa mu to hodilo, tož byl hlupý — ale z teho zasěj múdry, jak Šalamúnovy gatě. Tajak ve varhanách: chvílu malá piščala a hnedkaj veliká trůba. Ve funkciiji kostelníka měl velikú patáliju, lebo byl takéj měkéj náture, že sa při každém pohřbě rozbečál. Z nosa mu téklo jak z rýny, začál kýchat a pozhasínál všecky svičky...

Dyž už to nemohl vydržat, postěžoval si jednu Mrňúsovi: »Starosto, ostál sem na životní křižovatce: V hospodě ně chlapé nadávajú, že smrdím kadidlem, a v kostele zasěj baby brblú, že smrdím pivem... Tož co mám dělat?«

A Mrňús bez rozmýšlání rozhodl: »Budeš anděličkem strážníkem majetku našich občanů!«

První dně sa mu to trochu plětlo, lebo načapaja lumpa jakéhosi, úředno proněsl: »Ve jměnu otca aj syna — ste zatknutý!«

Veškeré nařizení a příkaze pro občanstvo sumíroval starosta sám a policajt Šabla tyto přes buben »na vědomost dává!«... Ani v hody nebylo tolěj ludí vėnku, jak dyž policajt oznamoval. A tak jedného dňa začál Šabla mlátit do bubna, až sa zdálo, že řmí. Ludé vybíhali ven, jak dyby im hořaly chalupy, a čekali, až sa policajt ucasnuje. Dyž viděl, že ich věčej nebude, nasadil si brýle a začál:

»Na vědomost sa dává! Mlékářna vám vyřizuje, abyste večerní mléko nemíchali s raním. — Budú sa rozdělovat na sadbu erteple, tož si nechte očíslovat pytle. — Kamna už došly, sú v hasickém skladišti, trůby sú v obecní kanceláři. — Kača Chocholůšová zapomněla na mezi při sadbě stromků část svého oblečení. Žádá sa, aby sa dostavila do obecní kanceláře a vyzvihla si sukňu. — Jura Míšek nedodál předepsanú dávku vajec. Esli tak do týdňa neučiní, bude za ně popotahovaný až do Hradišća!«

Chlapé sa řehonili a tým byli Tatar pozbuzený. Zabafali z fajky, až sa im světélko odrazilo na kapce, kerú měli u nosa, a vyprávjali dál:

„Jedného dňa dojel z městečka zvěrolékař, že prohlédat dobytek. Potřeboval k temu šikovného helfra. Dycky sem to dělával já alebo miškěj Pudlo, ale tenkrát starosta určili policajta Šablu. Chodili spolem z chalupy do chalupy, z chlěva do chlěva a Šabla otvíral kravkám tlamy lebo zvířál ocase — podle teho, kam chtěli pán zvěrolékař nahlédnút... Večér dostál od pana doch-

tora výplatu s tým, aby im dál potvrzení. Šabla vyškubl list z notesa a napsal:

»Potvrzuju týmto príjem trícet grajcarů za otvíráni tlamy a zviháni ocasa panu zvěrolékařovi. Zveškerů úctů Jakub Šabla.«

„To si velice dobře pamatuju“ — přetrhli mu řeč hrobař Krumpáč. „Za vlády Mrňůsa sa změnilo enom to, že mu narůstli věči břuch. Jednú při schůzi obecní rady sa mělo rozhodnúť, lesti sa má postavit kolem kerchova zed'. Štyré byli pro, štyré proti. Rozhodováł teda hlas starosty. A Mrňús rozhodli:

»Návrh, aby sa kolem kerchova postavila zed', sa zamítá, lebo je načisto jasné, že kdo je pod drnem, ten už nemože ven — a kdo je vĕnku, temu sa do hlíny nechce. Tož tým pádem je řbitovni zed' venkoncem zbytečná...«

„No vidíš,“ pravili stařeček Pagáč. „A dyby tú zed' nechál postavit, tož by mu věilkaj netahlo na nohy! Do roka a do dňa sa odebrál do věčných lovišť a prvního radního Báleša hnedkaj druhý deň bolél břuch nad pomyšlením, jak zesumírujú řeč nad hrobem. Paráda ale mosela byt — tož jak tú řeč dat enom dohromady? Báleš už búchali hlavů o zed', ale nepomohlo nic. Dobré myšlĕnky sů jak knoflíky od košule — také nám velice často chybíjú...“

„To víš“ — pravili hotař Klásek, „žádny učeny z nebe nespadi!“

„To máš teda pravdu. Ale odkád' padajú tací volé, jak býł Báleš? Panebože, proč dáls dušu do barana? Nikdá ně ani ve snu nenapadlo, že by za mnů došél pro rozum! To přeca bylo pod důstojnosť prvního radního! Ale už stál přede mnů jak špatně vyřezaný svatý, dlábíl baranicu a šlo to z něho jak z chupatěj deky:

»Matůšku — tento — si taký zečtelý člověk — tento — pravda, a naisto aj odbíráš ‚Anděla strážného‘. Prosím řa, buď těj dobroty a napiš ně nějaké to říkání nad starostů — tento — víš, mám v těj funkciiji prvního radního těj práce pověcěj, tož ně nevycházá času — pravda...«

Bylo ho v tú chvíli jak za grajcar čaju a dívaja sa naňho, jak sa krutí, pravil sem si: Ja, ty řřasořitko, máš moc práce, no pravdaže! Trůba si a nevíš, jak do toho a z kerého konca — tak je to! No dočkaj, řak já ti to nalinkuju, až sa z tebe zadýmí... Mezi tým co sem sa řypál ve fajce, začál sem ho oklepávat:

„Já, tož chlapče, to je těžká robota! To něni podójit kozu a překotit hrotek! To mosíš aj pořádně zamířat řiřtrónem a něenom hlasovat v obecní radě — to odkýve aj hůpací kůň! Ja, tož aby-zme došli k těj věci. Podivaj sa: dostaneš kúpit pěkného koňa, ale aj rapa sciplého. Ten první je za nošu řýnských a ten druhý za fajku tabáku. Mosíš si teda vybrat: Za zlatku ti napířu taků řeč, že sa rozbečíjú aj pomníky kolem a smuteční vrby budů mokré až po kořeně. To je tá najsilnějši řeč. — Za padesát grajcarů bych ti ulepil také obyčejné říkání, při kerém by bečali enom příbuzní a najatě řebračky. Ale to nic něni, to je při každém pohřbě!

Já vím, ty si taká řkrťa lakomá a krutíš sa, že je ti to moc! Ale esli chceš, tož ti možu napsat povídání aj za dvacet grajcarů. To ti ale pravím napřed, že ti tam napasuju takých pár řrků o nebožčíkovi, že sa ti ludé budů řehtat jak řařkovi v cirkusi a pozůstali truhlíci řa tak zřežů, že ti ani jedny máry nebudů pasovat... Báleš z toho býł tak dohůkaný a dostrařený, že řřesůcima rukama vytahł řrajtoflu a položil na stůl ně jednu — ale dvě zlatky...“

„Nó, Matůšku“ — ozvali sa pastýř Tatar, „já sem na tem pohřbě býł. A podle toho tvojého ceníku bych tú řeč řacováł tak na pětadvacet grajcarů, lebo bečaly enom řebračky a eřče ně naplno...“

PÚŤOVÉ TAJEMSTVÍ V ITRNICI

Ludí plný kopec, děvčic jak kfítek, bůda na bůdě a v nich malovaných srdéček, až oči přecházejú. Malovaný chumáč plný smíchu, řečnování a pobíhání — oživený obraz Jože Úprky — svatý Antonínek!

Jedno procesí za druhým sa scházá, aby sa poklónili patrónovi věci ztratěných, ke kerému sa modlí děvčica o šumného šohaja, či šohaj o lúbnú děvčicu a kdoví kolěj všelijakých žádostí donde do nebeskéj kanceláře. Ale snád' tam nemajú úředního šimla

s byrokratickým sedlem a vyřídijú všecko brzo a k plněj spokojenosti...

Sluněčko praží do hlav, jazyky sa těžko obracajú a tož jak velblůdi k oázi, tak sa tahnú žízniví do víných bůd, kde veselo vyhrávají harmoniky a písnička za písničku letí přes kopec. A tak sa lahko stane, že člověk »zmokne« — vñútru aj z vėnku. Doletí mračnisko jak travnica a tak ščákne, že vás maměnka mosijú tři dni krúcat. Šak kolikrát sa už stalo, že celé procesí šlo bosky, enom pán falář měli boty přes rameno ... To ale nikemu nevadí a za rok je na púti zasěj.

Terézka už kúpila Franckovi srdco jak hucký vdolek a na něm pěkně říkání »Mám ráda tebe — věcěj jak sebe«. Proto ju Francek zavedl do léska, aby jí »potvrdil« jak ju má rád zasěj on ... No a narok už dondú na pút z malým Tonečkem!

Janek Pagáčůj, kerý dostál od maměnky pár grajcarů, si kúpil oharek, špalek za škraň, pendrek a bróžu za širák. A protože už neměl ani grajcara a chuť na turecký med měl, tož si čapl ke štontu a spokojeno lízál tú velikú bílú, sladkú krychlu. Vtem ho ale uhlédł »turek«, kerý med prodával, a jak ho smýkl po krku, hnedkaj sa mu zuby do medu zarazily. Janek tam ostál přilepený jak mucha v trnkách. Napřidanek ho ešče kopl do třaslavic, že packoval až ke sklepom.

Bylo by opravdu těžké popsat všecy ty veselé aj smutné příhody, ale u jedné sa zastavíme.

Že by tento milúcký blatnický Antonínek, patrón milenců, pútní místo, kde sa lidé mají rádi — udělál nechťa dva nepřátele na život aj na smrt, to sa ani nechce věřit. Ale už sa tak stalo!

Starý Kořeň byli řezník — daj im pámbu lehké odpočinutí — jak sa sluší a patří. Prodávali na púťách pečené itrnice, jelita a klobásky »pravé vepřové«. Enomže jak s nů šel kolem koňa, tož frčál a stavjál sa v »praťach, jak dyž ho džogne střechek ...

Jelita dělali takové, že dyž naň šlápl, tož z něho vyletěla eretpla až na hucký kopec. Ale ináč mosely byt samá chuť, lebo si každý oblizoval zamaštěnú hubu až za ušima.

Starý Truskavec veďa ubečaného a usopeného Janečka za ruku, došli také ke Kořeňovi na itrnicu. Zašli k pivním bůdám do stínu, sedli si na halenu, púľku itrnice dali Jankovi a z velikú chutí sa zakúsli do toho »tajemstva«.

Našup ale letěli zpátky s velikým břeskotem:

„Veru, strýcu, basom vám andela dřevěného, dubového – aby vás šlak trafil přes hlavu, dyť v téj itrnici byla hadra!“

Kořeň prohrábl dřevěný uhel pod kotchanem, nahlédli přes brýle a uraženo odsekli:

„Ná, ty balamufo, a co bys tam chtěl mět za korunu – hedvábný šátek?“

Truskavec ostali stát z otevřítú hubú jak kamený Florijánek. Ale enom chvílu. Potem hépli jak jeleň, bůch Kořeňa zbytkem itrnice po hubě a zařvali:

„Čóóó – tož ty si ze mňa budeš ešte robit přču – ty somáre plesnivý, rapatý, fúsatý?“ – a říz Kořeňa čaganem po chrbtě, hnedkaj viděli svatého Antonínka aj z andělama. A včilkej si to mezi sebu rozdali a předvedli pútníkom také představení, jaké na blatnickém kopečku ešte nikdo neviděl. A ešte k temu aj bez stupného!

Mlátili sa po hubách jelitama a Kořeň vrazili Truskavcovi celý kotchan pečených itrnic na hlavu, že měli sádlo až v holénkách. Truskavec zasěj na oplátku kopli Kořenovi do štonu, hnedkaj ho měli na hromadě, a celú tú hrúzu zakryla celtová plachta...

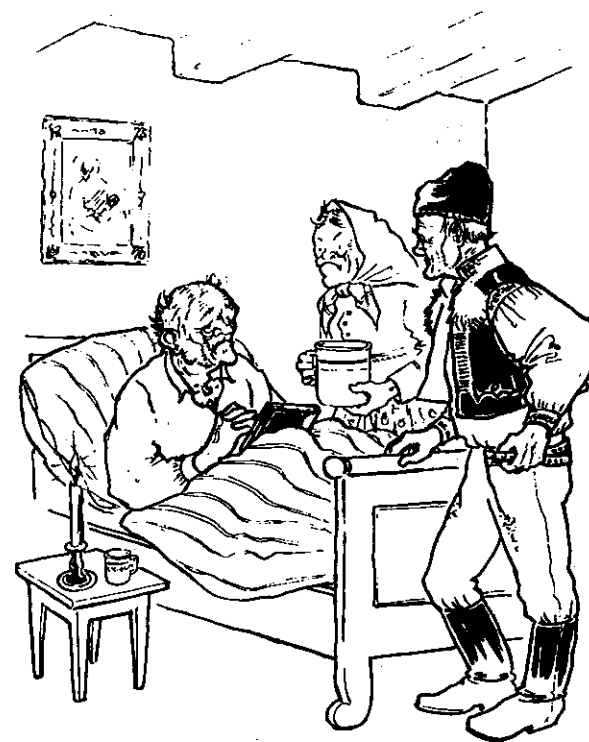
Janeček, kerý sa tatičkovi při téj »domluvě« plétl furt pod nohy, také kerúsi chytil, lebo řvál jak pominutý a Truskavec mu ešte cestú do Vrbky vyždarovali krúpy z uší... Zápas dopadl nerozhodně, enom s tým rozdílem, že Truskavec měli natrhnuté pravé ucho a Kořeň levý kútek.

Pán súcí měli s túto patálíjű veliké trápení, lebo nevěděli, z kerého konca mají začat. Dyž to všeko zesumírovali a zvážili, tož rozhodli také nerozhodně:

„Každému tři dni a jeden druhému škodu nahradit!“

Truskavec odcházaja ze súdny síně, přejeli Kořeňa pohledem, že sa im naježily všechny chupy na kožuchu a přecedili přes zuby:

„Svatý Antonínku, udělaj ně aspoň na chvílu hromem, abych mohél Koreňovi do toho kvelbu ríznút...“

DOCHTORSKÁ KNÍŽKA

 nehďa stařeček Pagáč prohlásili, že sú švagrem pána-boha, lebo starý Ohnica měli dvě cery. No a jednu si vzali stařeček a tú druhú pámbu... Ale jak sa zdálo, příbuzenský poměr, kerý si zesumírovali, im ani trošku nepomohl od pohromy, kerá na ně jednu z jara dopadla:

Zedli s chuťú kúsek uzeneho a ostalo im ležat v břuchu. Krkalo sa im furt po masném a ani sliovica nepomohla. A to už bylo co říct! Trčalo im to v žalúdku jak mlýnský kameň a neměli žádněj

chuti ani k jézení, ani k životu. Přes deň pospávali, v noci babůžňali po chalupě a nemohli sa dočkat rána. Hekali a stonali...

Pámbu vysoko — dochtor daleko! Tetka nadávali jak hotař a hónili ich na pelech. Dycky ráno navařili hrnec bylinkového čaju podle receptu staréj Pelěščeny, kerému stařeček říkali »kozi pití«. A to byla medecína aj strava na celý deň. Při každém hltě sa škňůřili a potichu sakrovali.

Ale hromovali aj Pagáčka:

„To si vymyslí, kotrmelec plesnivý, zrovna dyž je tolěj práce ve vinohradě, a včil abych to odřela sama! Já to dycky říkám: Starý chlap je jak stojatá voda — nehne sa a smrdí...“

Stařeček, kerému už enom trčaly uši, nos a ohryzek, zavrčali cosi o »čarodenici vyzíblěj« a obrátili sa na lůžku hubů ke zdi. Dlábili břuch, lebo to měli ve střevách jak zabetónované, a už přestávali věřit, že by sa z toho ešče jednu dostali.

Dyž už týdeň trpěli bez pomoci a byli tak suchý, že už nevěděli, lesti ich bolí břuch alebo v křížoch a hubu měli tak propadlý, že sa zdálo, že si furt pískajú, obrátili oči v slúp a bolestno zakňůřali:

„Kačo, tak sa ně zdá, že každú chvílu opustím toto slzavé údolí. Je teda nutné odejít, jak sa sluší a patří. Vezni kus papíru a piš — budu ti diktovat destament, dokad' ně ešče rozum slůží!“

Tetka vzali papírovú kabelku od cukru, přejeli ju dlaňů, aby sa trošku narovnala, našli kúsek ingustovéj tužky a sedli si ke stařečkovi na lůžko.

„Tož diktuj!“ — pravili a oblízli tužku.

„Francek dostane pět měřic »Mokrých dílů« a jalovicu“ — začali.

„Mokré díly dostane Aněžka!“ — pronесли tetka.

„Koně z žebřiňákem dostane Jurka!“

„Ty dostane Francek!“ — protestovali tetka.

„Chalupu dostane Aněžka!“ — zavrčali Pagáč.

„Tú dostane Jožka!“ — zasyčali Pagáčka.

„Jožka dostane sádek na »Kučovánkách!« — zahučali stařeček.

„Ten dostane Jurka!“ — vyščekli tetka.

Také kibicování do poslední vůle už nevydržali. Nazvihli sa na lůžku a zařvali: „Krúci špagát, babo čértova — umíráš ty, alebo já?“

Ale na Pagáčku to neplatilo. Klidno podlábili »poslední vůlu«,

hodili ju do šporhélta, stahli si šátek do očí, potom zasěj zpátky a pravili:

„Nó vidíš — už fantazíruješ! Nic sa psat nebude! Aněžko, don-di pro hromičku — je v okénku u chlěva — mišala sem s nů prasackom nápoj...“

V tú chvílu vrzly dvérca od ulice. Vešli pastýř Tatar a zahulákali jak na »Pastruhu«:

„Vitaj Matúšu — nekúpiš drva?“

Stařeček sa obrátili od zdi, hekli a zastonali: „Cóóó? Drva? Tak desky na truhlu! Podivaj sa na mňa! Už si tá zubatá naklepává kosu. A esli ňa bude léčit ten »starý Lucifér«, tož su do týdňa pod drnem!“

Pastýř si prohlédli stařečka, poškrábali sa ve fúsách a pomáli slabikovali:

„Ná, krúci Matúšu — co je zasěj s tebú? Je fa jak za grajcar šefránu! Ešče to néni ani rok, cos utékl hrobařovi z lopaty, dyž fa kulýrovala Pelěščena, a už ti zasěj trčí úmrtní list ze zadku... Volali ste dochtora?“ — obrátili sa k tetce.

„Naco dochtora? Šak ešče dýchá!“ — odsekli Pagáčka. „Ces-tářa Ždaráka přejěl parní válec a nepomohlo mu ani deset dochtorů! Škoda peněz!“ A rožali hromičku...

Stařeček povykládali Tatarovi svoje bolesti a prohlásili, že ešče jeden hrnec »zázračného čaju« a budú hrát ze svatýma marylám.

„No, Matúšku, ešče nemosiš myslet na to najhorší — to sa mosí proštudýrovat... Nazahazuj flintu do žita, dokad' máš patróny! Viš co? Donesu ti dochtorskú knížku, tam sa dovíš všecko!“

Než bys vajce naměko uvařil, už ju měli na lůžku. Nasadili si brýle a do večera už »věděli«, že mají vřed v žalúdku a na dvánásterníku, zápal pohrudnice, pobřišnice a slepého střeva. Že měli trochu opuchlé nohy nasvěčovalo, že mají rúbnuté ledviny a ze srdcem je to pošpatnělé. To, že v nich hučalo jak v kozi, bylo načisto isté, že ide o katar střev a střeva tlustého. Knížka ale připůščala, že by to mohly byt aj hlísty. A ty ukrutánské křeče, po kerých im stály krapy potu na čele jak hrachy, to by mohly byt — nedaj bože — aj porodní bolesti... Stařeček už byli z knížky tak dohůkaný, že sa prohlédali ve špígli, esli nemají žlútenku, osýpky, příušnice a neštovice — černý kašel měli naisto!

Dyž pastýř zasěj večer došli, přeříkali im celú »diagnózu« o svéj nemoci a ptali sa, co mají dělat.

„Ná, co bys dělal? Vypráznit sa mosíš!“ — rozhodli Tatar.
 „A na takú dubovú náтуру, jak máš ty, mosí byt aj dubový recept!
 Krúci, co by ti enom pomohlo? Ty čarodenice aj z jejich kúzel-
 nýma čajama pošli k čértovi! Od toho su tadyk já, abych pomohl
 dobrému kamarádovi. A včilkej dobře počúvaj, ať na nic ne-
 zapomeneš:

Pocucávaj sladké dřevo, vezni si hrst karlovarskéj soli a zapi
 šaraticú! Nó, a užička ricínového oleja také neuškodí. A aby
 v tobě nic špatného neostalo, tož vypí šestnástku borovičky
 s pepřem!“

Pastýř ím popřáli dobrěj noci a odešli...

Ani nálož dynamitu by nemohla stařečkovi lepší střevama
 zamýšlat, jak recept pastýřa Tataru...

Dyž druhý deň večer zasěj došli, už ve dveřách sa optali:

„Tož co? Býls?“

Stařeček, kerý byli už jak věchétek slámy, sa enom oblízli
 a vydechli:

„Býl — dvakrát!“

„Cóóó?“ — vyvalili oči pastýř — „enom dvakrát?“

„Dvakrát“ — sípali. „Od půlnoci do šesti do rána a od osmi
 dovčilkú! Šak sem akorát došel...“ — blekotali a ležali jak
 Lazar.

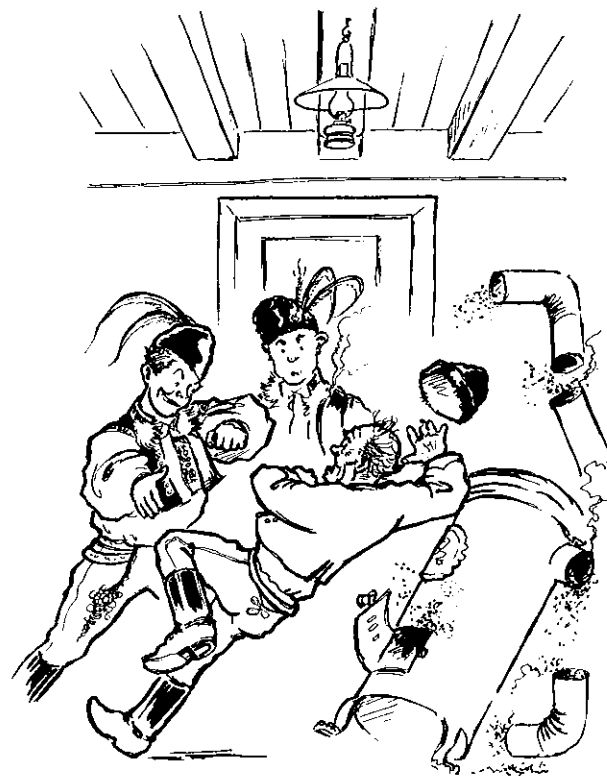
„No vidíš, Matúšku, to je ono!“ — lubovali si Tatar. „Tak by
 řa ani kominář nevymétl... A včilkej bys měl ít k dochtorovi na
 rendgén!“

„Na rendgén? Tož to bych měl...“ — hekali stařeček.

„Na žádný rengén sa nepujde!“ — vyběřekli tetka. „Já řa mám
 prohlédnutého durchundurch, ty kameňu na hrobě méj mla-
 dosti! Já řa z toho skuhýňání vykulýruju — na to možeš vzít
 jed!“

A postavili před stařečka dvúlitrový hrnec »kožího pití«.

Stařeček mrkli na ten kalfas, obrátili oči k Tatarovi z němú
 prozbú o pomoc a pokřižovali sa, jak dyby ím panáček dali
 poslední pomazání...

TATI, POTE DOM — ON BY VÁS ZABÍL!

Š ú hody — největší svátek v roku!

Na šohaje z děvčicama je radost sa podívat. Košule z ru-
 kávcama naškrobené a bilučké jak sníh, holénky vyglan-
 cované a pantle vypiglované. Muziky vyhrávají, sklénky zvoníjú,
 vína v bečkách ubývá, krév sa rozohňuje. Hospocký Pipa mají
 hubu od »natahování« koštěřem nafúklú jak filčák — šak sa
 není ani co divit, lebo »husy chcú pit« a blatnický »Roháč« dobře
 »stahuje masné«.

Strýc Mrňús, známý vrták a brbloň, maširujú přes dědinu do hospody. Hubu ešče zamastěnú od husy, veržinu v kútku a »ani v levo, ani vpravo« nesú sa jak pudmistr...

Dyž byli kdysi radním, ludé o nich říkali, že sú jak panský koblih — nafúklý a prázný...

Doňda do šenku, sedli si na lavku proti dveřám, aby na všec-kých viděli. Hnedkaj si dali štvrtku vína, nato »ftáčka halúz-kovéj«, potom zasěj štvrtku a osmičku sprostěj — a za chvílu čučali jak žaba z kyšky. Nos sa im svítil jak paradajské jabko a v kúři byli zamotaný jak indický pámbíček.

V tú chvílu sa do hospody vhrnúla partyja šohajů a že už měli také »nakúpené«, tož břěskali jak kočky v máji.

Mrňús zvráščili hubu, že měli obočí až do půl nosa, a jak bácli pěsfů do stola, zahučali:

„Ná, co jééé? Kdo má ten řev tady počúvat?“

Francek Pagáčůj ze smíchem vykřikl:

„Strýčku, tak sa ně zdá, že si budete moset sednúť na uši!“

Mrňús, jak hromem trefený, zařvali:

„Cóóó, vy sopláni — já vám ukážu, kdo je Mrňús! A už sa pakujte — tam si lezte vyřváňat do Kačeníka! Či si myslíte, že sem uši vyhrál v lutriji?“

Strýc zapomněli, že také byli kdysi mladý — a toto bylo horší jak pichnúť do šršního hnízda...

Chlapčiska sa načepýřili jak krocani. Totak — zavrtat do slováckých šohajů! A ešče k temu v hody!

Ledvá to strýc dořekli, Janek Kopálůj, známý biják a vína-pitel, zavískl, že sa lampa u stropu rozhúpala, a zařvál:

„Či sú hody? — Našééé!“

Strýc Mrňús došli k Jankovi, chytili ho za vyšívanú košulu a šklubli — kdesi u lémečka plátno zapraščalo...

To byla druhá chyba, kerú strýc udělali!

Janek zavržál zubama, zasakroval jak propustěný kostelník a líz strýca po hubě. Ten békli jak koza a spadli pod stůl.

Vtem sa rozletěly dveřa a do šenku vletěl jak drak syn starého Mrňůsa — Jura!

Strýc sa zviřli ze zemi, držali si škraň a zaskřehotali:

„Jurko, ten somár ňa liščil — vyrovnaj sa s ním, snád nenecháš mlátit tatu!“

Jura si vyhrnul rukávy, naplůl do dlani, nadůl sa jak krmná hus a aby Janka zastrašil, břěskl:

„Cóóó, ty pajtášu zašknůřený, ty budeš bit mojěhc otca? Že ho nepleščíš ešče jednu?“

Janek sa ušklěbl, jedno oko přivřel, jak dyby mířil flintú, a bez řeči — bác strýca, hnedkaj ležali na zemi podruhéj. Jurku enom ošlahl větr, lebo Janek měl ruku jak uhlařskou lopatu. Pomohl tatičkovi na nohy, keré sa mu už začaly podlamovat a ešče jednu zůfalým hlasem vykřikl:

„Že — že — že ho neliščíš ešče jednu?“

Jankovi vyletěla ruka jak semafor a Mrňús dostali takú, že vletěli oknem do kuželně...

Jurka pozbířál tatička, kerý měli oči vypleščené, jak dyby na nich spadla mlatevňa a šuškal im do ucha:

„Tati, pote dom — on by vás zabíl!“

Strýc už po cestě fantazířovali. Vyprávjali Jurkovi, že jak zapřířhali kobyľu, tož ich koplá do hlavy...

Dyž už býl Jurka s tatičkem hodný kus cesty, utěšovál ich:

„Nic sa, tatičku nebojte, šak já mu, slivoňovi, ukážu! Až poleze kolem našeho, čibály mu urazím a hrtáněm zakrútím jak slěpce — potfoře blběj!“

Potem seděl v humně na žentůře, hlavu v dlaňách a přemýšlál o pomstě...

Hody končily. Husy dojezené, víno vypité a šohaji sípavýma hlasama popěřevali:

Hody milé hody

už sem dohodováł

už sem štyry noci

doma nenocováł...

A bylo to aj poznat: dýmu v hospodě tolěj, že už lampu nebylo vidět. Rukávce už nebyly ani naškrobené, ani bílé a horko jak v udiri.

Bylo jaksi kolem půlnoci, dyž sa do stínu k hospodě došůřala záhadná postava — Jura. Býl přilepený na stěně, zuby zařaté a v ruce palěsku z plotá. Čekál na Jana.

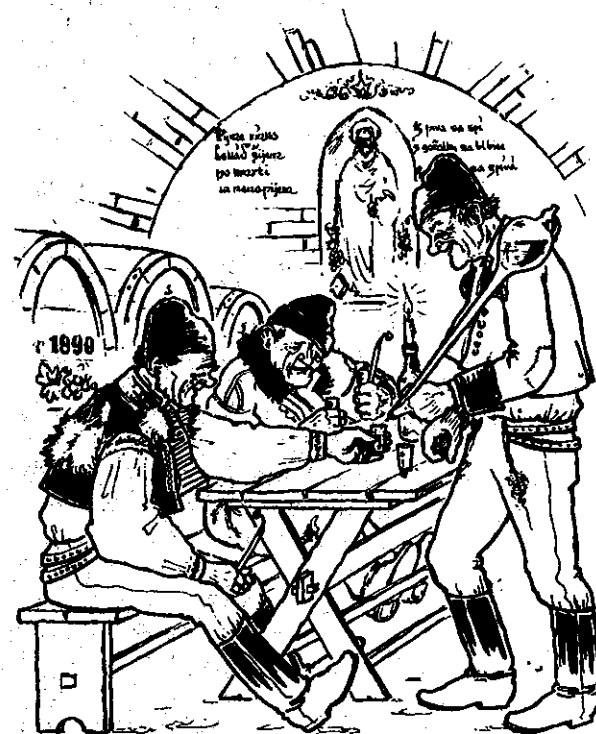
Potil sa za ušima jak nemocný kůň. S krkem natahnutým, nahlédál přivřítýma očima přes zarosené okno do hospody a cedil přes zuby:

„No, enom tancuj, Janečku, tancuj. Šak ty dotancuješ a potom ti já zahraju, že ti budú gatě malé — enom dočkaj!“

Dohráli — a už vidí Janka, jak ide ke dveřám. Dvěřca sa otevřely, glocek bzúkl luftem a říz po hlavě, enom tó zadunělo! Ale jóóój, zle je — Jurko, máš smolu! Lať dopadla na hlavu kmocháčka Obrůčky, kerý vyšli z hospody před Jankem...

Ešče ščestí, že paléska dopadla na tvrdú slováckú hlavu, kerěj sa, až na menší guču, nic nestalo. Dyž sa kmocháček dověděli, že to patřilo Jankovi, tož to Jurkovi odpustili, ale k súdu přeca enom došlo.

Janek sa hájil a také mu to všeci dosvědčili, že tú první facku dostali Mrňús za to, že ím nadávali, a ty ostatní že Jura chtěl. Ale nepomohlo nic — dali mu na týdeň »celé zaopatření« ...

TOŽ — NA ZDRAVÍ!

Pod na burčák! — vykřikli stařeček Pagáč na súseda Peléška přes plot. „Bečka je rozhycovaná jak šporhelt, že bys na ní mohl vejca uvařit! Je to akorát »na špičce«, to nám nesmí utéct! A zabůchaj na okno hlásnému Fukarovi, ať donde také!“

Ani sa neohlédli a friško poskakovali ke sklepu... Za chvílku už po schodkoch z červených tíhel scházali do sklepa Peléšek s Fukarem. Peléšek začuchali jak hönící pes, rozkašlali sa, kýchlí a zahučali:

„Krúci, máš tady smradu z plynů, že by sa tu člověk udusil! Proč to nevyvětráš?“

„Nó, na tebe sem čekál, až ně poradíš, mudrlante! Sedndesát roků sem sa neudusil a zrovna včilkaj sa začnu dusit, trůbo!“ — uraženo odsekli. „Chytni na bečku, jak je vřelá! Pětatřicet stupňů — jak lidská krév. Tož tak — a včilkaj si dáme!“

Natahli »mléčka« a púšcali do koštovaček. Dyž sa Fukar chystali přifuknút, stařeček ucukli:

„Už ti to také v téj lebeni vynechává! Měl bys vědět, že s tímto posvátným nápojem sa neštrngá! To je medecína a ně ankahól! Já temu říkám »slovácký životodar«. A než sa napijem, tož sa napřed téjto nádobě poklóníme, lebo kolěj je v ní vína, tolěj potu ze mě vytéklo na vinohradě...“

Všeci sa poklónili jak před oltářem a zaráz okoštovali. Stařeček sa oblízli až kdesi za ušima, přivřeli oči jak kocúr na ošívce, znova upili a spokojeno pravili: „Ale je! Pámbu zaplat! Šak mělo dvádvacet cukru, tož si můžete myslet!“

„Šak to sa ti mockrát za život netrefí, přislazuješ skoro každý rok!“ — připomněli Pelěšek a nastrčili znova koštovačku. Fukar neostali pozadu. Cvrkli obúm aj sobě a súhlasili:

„Tož to teda máš pravdu — a proto si mosíme letos jaksapatří propláchnút střevka. To tak propucuje, že by ta ani tvoja Běta ve vaškuchli v trokách tak nevyprala! Všecky nepravosti, keré sa v tobě za celý rok naskládají, to vyžene ven. A ty to najvēc potřebuješ — si jak scíplina!“

Teprv včilkaj zasedli za stůl k výklenku, v kerém stál najměň dvě sta roků starý patróněk vinařů — svatý Urban. Býl celý požraný od červotočů, podepřítý dvěma tihlama, aby nespadl, a měl hřebíkem přitlučený nos, kerý mu kdysi upadl. Stařeček si ho ale velice vážili a nikdá mu nezapomněli dat do výklenku pohárek vína z novéj úrody...

Už špatně sa dalo čist švabachem psané říkání:

*Pijme vínko dokád žijem
po smrti sa nenapijem...*

a vedlevá teho

*Z piva sa spí
z gořalky sa blbne
ale z vína sa zpívá...*

Stařeček znova rozléli kamarádom, a dyž si podreli baranicu, Pelěšek zahlédli, že mají na čele guču podobnú na erteplu a kolem modrú duhu...

„Co sa ti stalo?“ — optali sa. „Snád sas netrkál z kozama?“

„Co sa ně stalo? Viděls u sklepa ten žebr?“

„Viděl.“

„No tož — a já sem ho včera v noci neviděl...“

„A býls u dochtora?“ — optali sa Fukar.

„Cóóó? U dochtora? Ná, co si hlupý? S takým škrábanečkem? Dyť dochtorem už z tech maródů hučí v hlavě věcěj jak mě, lebo jak dneskaj nekeho uščípne blecha, už letí pro medecínu! To my máme inší kořen! Šak víš, že sa říká: »Kdo starý sýr jí a sliovicu pije, teho ani pantokem nezabije!«

Dyž sem jěl do pola orat, vzál sem si do uzélka kus černého chleba ze slaninů, židlík sliovice lebo mázovku vína a býl sem chlapisko jak dub. Včilkaj sa na mňa nedivaj, lebo su jak vysušený netopýr. Ale dyž sem stál pod mírú u první asendy, to sem býl jak kyrysár! Vidět ňa Maryja Terézija, tož všecky ty hrabjacka prodala rasovi. Každá roběčka sa přede mnů trásla jak myš před hadem! A nedaj bože, aby si nekdo trůfl přebat ně galánku! To sem sa nafúkl, že ně košula přes prsa pukla jak zdělů, a zagúlaja očima, tož cár Ivan Hrozný býl proti mě hotová ovečka...“

A stařeček sa nafúkli jak zamlada. Ale košula už nepukla, enom ím zachrastilo v páteři... Z chufů do sebe obrátili pohárek, lebo burčák ím dodával novéj síle.

„Á u muziky? Dyž sem přitiskl děvčicu na vyšívanú košulu a zavrtěl s ňů, tož enom zamdlévala a lapala po luftě. Větrem popadaly všecky sklénky z pultu a Cyrilovi Piščalovi sa v hubě ohl kladinét jak itrnica! A dyž sem zavýskl, tož ze zámeckěj věže vyletěli všeci holubé a vrátili sa až za tři dni...“

Tož pravda, mladí lidé mají právo dělat hlúpoty — ale ocád až pocád! Víam, že dyž zme sa bijávali, že to zrovna v pořádku nebylo — ale cosi chlapského v tem bylo. To víte, voda ohni nerozumí! Nó, také sem ich při tych tancovačkách pár chytil a su od křiváků pozašívaný jak starý pytel. Ja — šak sem měl u dochtora v městečku aj svoju špulku konopných nití... Ve vybíjaném řemeni není tolěj důrek, co sem dostál facek, ale co sem ich vrátil, to bys na žebrňáku neodvézl!

Kdysi po hodách sa naši mamička převelice divili, co mám furt poškubanů peřinu, a až za týdeň sem došel nato, že mám v hlavě

zalomený křivák... To sa ně stalo u muziky v Huku. Uhlédl sem tam roběčku jak malovanú — tá byla jak modél! Šél sem po ní jak schoř po húsati a pravíl sem si: Krúci, takého kapra pod stromečkem, tož ho obírám do Třech králů...

Enomže načisto inšího minění býl její galán a jak ně ju rúbl, tož sem z pódyja zvalíl štyrech muzikantů z notama aj z basů. To víte — s „přespolanem“ sa nikdo neobtůlá! Za chvílku ňa tak zrychtovali, že ně aj z gatí pomohli. Ostál sem enom v košuli a dyby ně dali červený lémeč, tož sem býl jak milistrant... Dyž ňa hnali dom, tož sem to brál přes pola kolem cigánového takým cugem, jak dyby ňa vystřelili z hůfnice!“

Vtem navrchu vrzly dvérca a ozvalo sa:

„Matúšu, si dúle? Nesu ti bažanta!“

„Su, poď dálěj!“ — vykříkli a už vítali hajného Srnce, kerý pověsili flintu aj s tým malovaným ftákem na hák vedle koštěů.

„Koštujete, koštujete?“ — optali sa hajný, aj dyž to viděli.

„Užíváme medecínu!“ — pravili stařeček a už držali vypláchnutú koštovačku a žbánek z burčákem. „Možeš sa léčit s nama. Ale najprv ně mosíš povědět, jak budeš pit: jak člověk, lebo jak dobytek?“

„Ná, krúci — tož přeca jak člověk!“ — napaprčili sa hajný.

„Tož s takým pazgrřivcem nic nechcu“ — zahučali, „lebo dobytek ten ví dycky, kdy má dost...!“

Srnc praščili do stola, až sklénečky poskočily a zařvali:

„Kde mám flintu?“ Ale stařeček už s usčuřovaním nalávali...

Srnc přejeli očima říkání nad dvércama:

Pro mladého mléko lékem — pro starého víno mlékem... a po prvním hltě znalecky pokyvovali hlavú, mlazgali a hodnotili:

„Tož, takú medecínu si dám říct, to by sa dalo maródit aj celý rok! Éj, Matúšu, šak ty si dobrý dochtor, dyž dovědls vyléčit aj slepičí mor!“

„Jaký slepičí mor?“ — ptali sa udiveno Peléšek.

„Ná, co sú to za zázraky?“ — dodali překvapený Fukar.

Stařeček zvráščili hubu, cosi zavrčali a lúpili očima po Srncovi. Potem kúsček odsedli a čučali do zemi, jak dyby hypnotyzovali brablenca...

Hajný znova upili a důležitó pravili:

„Já, tož vy nevíte, jakú medecínu měl lúni Matúš na slepičí mor? Tož to vám teda mosím povědět!“

A tak sa Peléšek s Fukarem dověděli, jak Pagáč léčili kohúta...

Bylo to jaksi v trnky rok, dyž došél na slépy mor. Kapaly jedna za druhú a hospodyně nestačily nebožky zakopávat. Ani dochtorské, ani babské léky nepomáhaly. Až jedného dňa došli stařeček z hospody a doněsli radu. Prěj: nejlepší medecína je rum! Nalévat ho drúbeži do krku a naisto to pomože... Oči im zablýščaly jak laterně, dyž im stařenka v zúfalství dávali peníze na rum. Vyjeli z chalupy a hybaj do hospody!

Dyž sa vrátili dom, ze slepičího osazenstva ostál živý už enom kohút. Nahnali ho pod návratí a začál hon. Ruky roztahnuté, jak dyby chtěli zastavit splašené koně, nahánali kohúta do kúta.

Ale co kohút ví o nějakém kulýrování slepičího moru? Dyž viděl, že kolem něho obíhají z vyvalenýma očima jak Indyján kolem obětního kúlu, měl enom jedinou představu: že mosí skončit hanbnú smrtú na kotchaně v trůbě...

A to sa mu ani trošku nechťelo. Proletěl ím mezi nohama a trapem přes dvůr na mlatevňu. Stařeček ze sakrama za ním a honem přibúchli vráta. Aj ho při téj hóničce zbavili ocasa, lebo sa ím nekolikrát vydrél z ruky. Dyž sa kohútek zaplantál do kolečka v tragači, přeca sa ím ho podařilo chytit a začali z léčebnú procedúru. Nalévali mu rum užičkú do krku, ale kohút temu nechťel rozumnět. Škubál sebú a skřekál jak zdivočelý. Vzali ho teda pod levú pažu, sklénku z rumem do pravěj ruky a kamarádsky mu domlúvali:

„Tož podivaj sa, kohútku, tak sa to mosí bumbat!“ — a dali si pořádného hlta. Ale kohút nic, enom sa drál ven, lebo ho držali jak v klěščách. Tož mu to ukázali ešče jednu — a kohút zasěj nic...

Stařeček byli ale trpělivý dochtor a furt enom: „Kohútku, podivaj sa...“ a upíjali ze sodovčáka a furt mleli: „Tak sa to mosí!“ Kohút ale néenom že nepíl, ale už sa ani nedívál, ani sa ze sevřítí nedrál ven — enom pomrkával. Uspával ho smrad z rumu...

Dyž byla flaša prázna, stařeček stáli zasěj v izbě a hlásili, že kohútovi sa už trochu ulevilo, ale esli má ostat naživu, bude nutné ešče jeden sodovčák rumu využívat. Stařenka obrátili oči k nebi, bolestno vzdychli, ale penízky dali. Stařeček letěli jak šrapnėl do hospody, potem na mlatevňu za kohútem a už z dálky vovali: „Kohútku, nesu ti medecínku, podivaj sa!“ A procedúra začala znova...

Dyž sa k večeru došli stařenka podivat, jak sa daří pacientovi, stařeček ležali na slámě, kohút ím stál na břuchu celý podlábený a zdálo sa, že usnúl. Stařenka leknutím zbělali jak puténka od vápna a vykřikli:

„Kdo ste dobrý, pomozte! Matúš je trefený morem!“

Ale mor to nebýl. Stařeček byli trefený — ale enom rumem! Stačilo na nich ščáknút hrotek vody a probrali sa...

Neprobrál sa ale kohút. Našli ho druhý deň ráno v kurníku, našpónovaného jak struna. Snáď umřel lútosťú nad tým, že ostál v harému sám...

Stařeček sa zasěj pohašteřili ze stařenkú. Kača nedovědla pochopit, že tajak je k životu potřebné slúnečko, vínečko a pěsnička, tak je aj nutné jednu začas protřepat »světovú krýzu«, a to bylo možné enom s dobrýma kamarádama u dobrého vínka ve sklěpku! Pagáč prosazovali teóriju, že dyby světoví mocnáři projednávali svoje patálije a »problény« u nich ve sklepe, tož by nikdá k vojnám nemohlo dojít, lebo by sa dycky nakonec všeci držali kolem krků a zpívali...

Z hotařem Kláskem, Cyrilem Piščalú, hajným Srncem a policajtem Bubnem za kratúčko rozparcelovali celú zeměgulu. Rakúskú dynastiju roškubali na cucky a zaplétli do toho aj Indyjánú s Eskymákama. Ale to už bez Cyrila, lebo naňho spadla »únava«. Vyhaslá fajka mu sjela za košulu a těžká hlava sa svézla na stůl...

Dyž naházali všecy kanóny aj ze šrapnėlama do hnoja a už sa zdálo, že to štyrem »stratěgom hraje na stejnú notečku« — lebo ani jeden neměl chuť střílat po druhém — Cyril Piščala sa ze spánku probrál. Jedným okem zakrúžil kolem sebe a zahuhňál:

„Chlapé, na jedno nemožu furt dojít — sú Bizmark z Hindburgem rakúské alebo něméske města...?“

A jak dyby počítal ovečky, přecházal kalnýma očima z jedného chlapa na druhého.

Stařeček vyvalili oči jak patrónťašky a stuhli jak ciment, lebo v téjto »vážnéj« vojanskéj poradě neco podobného nečekali. Vyhodili jazykem fajku z huby a lapali po luftě jak zdutá koza. Najisto v tem momentě počítali do *dvaciti*, lebo sa báli, že by v téj pohodě mohlo dojít k něčemu strašnému. Najednú sa ím rozsvítlo — jak malučko stačí k temu, aby došlo k vojně...

Tajak dyby měli v krku borovú šišku, zasípali:

„Počúvaj, ty motovidlo — ty dyž býls malučký, tož ta maměnka moseli upustit z kolébky na hlavu. Ale nic si z toho nedělaj, generálem stejnak nebudeš — enom dyž si ináč zdravý...!“

A vycházaja ze sklepa, držali sa kolem krků a zpívali...

Kohúte už budili dědinu a kukačka odkukávala v hodinách štyry, dyž sa stařeček, z holénkama v ruce jak zloděj, šúlali do izby. Stařenka si ale narychtovali »budík« — zašprajcovali mezi dveřa hrabje... Pagáč zakopli a už letěli hubú po dlážce! Rana, že by to zbudilo aj mrtvého. Tetka rožali lampu, z lůžka si udělali kazatelňu a vyčtli ím všecko od téj doby, co sa vzali — a nezapomněli na nic!

Stařeček v jedné ruce holénky a v druhé baranicu, před něma stáli jak malý soplívec a nezmohli sa ani na slovéčko.

Stařenka po tem kázání na sebe hodili háby, ani neposnídali a hybaj k Pelěščeně postěžovat si na »teho lumpa ožralého«.

Dyž u Pelěšků zabúchali na okno, Běta první chvíli myslela, že u nich hoří. Rozhrábla firhaňky a s očima vypleščenýma jak výr nahlédala mezi muškátama přes okno. Dyž uhlédla Kaču zachumlanú ve vlnáčku, honem letěla odryglovat dveřa a zvala ju dálej:

„Nále, dušo moja, co sa stalo? Co ťa zasěj zlého potkalo?“

Pagáčka enom mávli rukú do prázna a posmrkli:

„Bětuško, Sodoma a Komora! Už je teho sužování aj pro koňa moc — neco sa mosí stat! Počúvaj — co to tá Maryša dávala temu Vávrovi?“

Běta, kerá byla ešče furt enom v košuli, na sebe hodila sukňu a kacabaju. Přistavila pro Kaču legátku a podpálila ve šporheltě.

Za chvílku už popijali kafě a Pagáčka mezi jídlem tak mleli hubú, že im párkrát aj »zaskočilo«, div sa neudusili.

Ešče s Pelěščenú nedojedli babúvku a už měli všecko zrychtované — »pytel na stařečka byl ušitý«... Domluvené, zesumírované! Pagáčka si na sebe dajú bílú plachtu, Běta bude vluzovat strašidelné zvuky a v noci u řbitovní zídky stařečka vystrašijú...

Kača si fjertúškem utřela hubu zacukrovanú od buchty a spojeno pravila:

„Bětuško, věděla sem, že si moja jediná spása, a pámbu ti nastotisíckrát zaplať za tú radu. Dyž po temto receptě si strachem nenavalí plné untrhúzny, tož už nikdá...!“

A skončily válečnú poradu s tým, že sa pod vinohradama za řbitovem zendú — enom co sa zetmí...

Stařečka tahlo lůžko jak magnét, ale protože dobytek řvál ve chlěvě jak pomínutý, nic inšího im nezbývalo než zvířactvo najprv pokludit. Dyž dójili Stračenu a potem kozu, to sa im „klížily oči“ a už ani nevěděli, kerý štrych táhali a kerý né. Že im při tem spadla fajka do hrotka, to zjistili, až dyž mléko cedili do látky. Dyž hleděli do sítky, tož hodnú chvíli přemýšlali, jak sa mohla jejich fajka s císařem pánem dostat kozi do vemena...

Potem sa zvalili na pec a chrápali jak zabitý. Zdálo sa im, že stójijú z generálama nad mapú světa...

Zbudili sa až k polednímu a Kača ešče furt nebyla doma. Ufikli si v komoře kus slaniny s krajícem chleba a šli znova do sklepa — zasěj „chytily slinu“...

Dyž vyšli na dědinu, bylo im tak lehúčko, jak dyby im křídélka narůstly. U pastúšky seděli stařenka Vrbová a podřimovali. Byli suchučká jak otěřinka — šak do stovky rokú im už moc nescházalo. Už nikeho neměli, byli sama a odkázaná na podporu dobrých lidí. Stařeček sa zavrtěli jak na execiráku a škrk zpátky

do chalupy. Rozhlédli sa po dvorku, z plotu stahli míšek a už byli v komoře. Lopatkú nabrali fazule, navrch nasypali ertepli a přidali hrnek oškvarů. A už stáli u pastúšky:

„Stařenko, řávejte si polévky!“ — a přidali im do vráščitéj dlaně pár grajcarů. „Pámbu ti požeňaj...“ — už stařeček neučuli a maširovali přes dědinu. Svět sa im zdál najednou taký prosvítěný a měli chuť aj na nějakú čertovinu...

Zrovna proti ním jeli hlásný Fukar s krávama.

Enom co sa minúli, stařeček zavolali:

„Ignácu, zastav!“

„Prrr!“ — vyběřskli Fukar.

„Cúfni!“ — diktovali stařeček.

„Curýk! Ná co sa stalo?“

„Co by sa stalo? Šak sa podivaj pod vůz — přejěls ho!“

„Cóóó — šmarjá, keho?“ — natahovali krk pod vůz.

„Ná — kravinec...“ — uščuřovali sa spokojeno stařeček, jak jejich Francek, dyž vyhrál míšek guliček.

Fukar zasakrovali, šibli do kráv a popojeli. Ale v tú ranu bylo čut ostré „prrr!“ — a zavolali:

„Matúšu, jedu z pola a nemám ani grajcara — a žížeň převeliká! Ořechovú ložnicu prodám — nekúpiš?“

„Co za ňu?“ — optali sa stařeček.

„Nó — až ju uvidíš. Najprv podme zapít aldamáš!“

A už na „Osmeku“ zapíjaly — a stařeček platili...

Ignác sa enom oblizoval a spokojeno uščuřoval, že našel „kupca“.

Za hodnú chvíli sedli na vůz a jeli k Fukarovému. Prošli vrát-kama a Fukar sa brali k šopě, kde v búde chrápál „čistokrevný podvraták“ a ani sa nezbudil, dyž k němu ze stařečkem došli.

Ignác sa podíval najprv na stařečka, potem na psa z búde a klidňúčko proněs!

„Tož, Ořechu, nedá sa nic dělat! Mosiš opustit tú tvoju ložnicu — prodám sem ju totkaj Matúšovi...!“

Stařeček zezeleňali, potem zčerveňali, chvílku sa točili po dvoře jak mucha s jedným uškubnutým křídlem a mysleli v tú chvíli, že ich trefí šlak. Ale enom chvíli — lebo najednou sa im zdálo, že nad „ořechovú ložnicu“ vidijú přejetý kravinec... A to už sa neudržali! Tak sa rozesmíli, že sa dusili kašlem. A radostú, že sa im to obúm podařilo, tak bůchli Ignáca do zádú, že zvalil bůdu aj z Ořechem, a mezi smíchem vykřikovali:

„Toto sa mosí ešče zapít — pod ke mě do sklepa!“

Za chvílku už natahovali koštěřem a chutno pocacávali vínečka ryzlínkového...

Od hor zařmívalo a ešče ani nedopili třetí koštovačku, dyž sa spustil taký ščakanec, že měli co dělat, aby pytlama ucpali dvérca, lebo voda brala z vinohradů hlinu aj s kameňama. Dyž sa bůrka přehnala, kdosi zabůchál. To pastýř Tatar, celý zmoklý jak myš, sa drali do sklepa z brbláním:

„Potfora, chytlo ňa to zrovna na pastvisku — mám vodu až v holénkách!“ — a krúcali košulu.

Dyž trochu oschli a pár pohárků vypili, poděkovali a rozlúčili sa. Ale to už sa lúčili aj Fukar, lebo přej mosijú nazezat sečky...

A tak ostali stařeček ve sklěpku sám — ale smutno im nebylo. Pobůrkávali si pěsničku:

*„Pršalo bylo tma
zezulenka zmokla
nemohla přiletět
pod milého okna...“*

Spokojeno vrňali jak děcko v kombělači — a popíjaly...

A až za tmy sa brali dom — stejně ich v chalupě nic dobrého nečekalo...

Viňda ze sklepa, ujely im na slínovém bahnisku nohy. Klůček od sklepa letěl oblůkem na jednu stranu, baranica na druhú a roščápený jak skokan jeli po zadku jak na saňách. Zastavili sa až o suchú trnku. Aj cosi ruplo. První chvíli mysleli, že noha, ale bylo to neco horšího — fajka!

A jak sa tak, celý zamatlaný, hrabú ze sakrama z bahna a ču-čijú do tmy, tož cosi bílého zahlédli.

„A kdo ty si?“ — vyběřskli.

Pelěščena z jáрка za keřem začala »vyluzovat strašidelné zvuky« — zahůkala jak stará sova.

Kači sa pod bílú plachtú najprv rozklepaly zuby, ale přeca enom zapípala:

„Já su tvůj anděl strážný...!“

„Cóóó — anděl strážný? Ahá, tož ty si ten, co ňa chrání před všeckým zlým? Ná, počůvaj, ty paradažo — kdes býl, dyž sem sa ženil...?“

Chvilku bylo тихо jak v hrobě — Kača nemohla chytit dech. Vtem bylo čut neandělské zaklení a Pagáčka praščili andělským hábitem do járka. Potem nadali Pelěščeně do »hlúpých strašidel« a zlostů bečali až dom...

LÍNÁ HUBA — HOTOVÉ TRÁPENÍ

Dralo sa péři. Kolem stola sedělo bab jak žab a řečnování tolěj, že sa každý jarmak mosěl skovat. Aby sa teho ndralo věcéj, tož si tetky draly aj huby a pomlúvily kdekého — u svatého Jána počínaja a u boží muky konča.

Najvěčí hubu měli tetka Kyščena, kerá »mleli« jak šlajfírka a tak s nů smýkali po izbě, že im před nů moseli pověsit travnicu, lebo ináč by péři létalo až do síně.

„Ja — a víte“ — začali Kyščena — „že za starú Bálcenú

chodijú ponocný Fukar? Neé? — nále boženku, dyť je teho plná dědina!“

Napili sa kafé, nabrali do hrstě pění a jeli dál:

„A Jura kozkařůj přej nechál stát Kaču Trháčovu — snád »je vtem« a on sa k temu nechce znat. No ja, to víte — dyž vás škrábne cirkula, tož také nevíte, kerý zub to byl... — totkaj viděli pastýřa Tatara, jak v noci lézl oknem od Anče Tragačovéj — ná enom si to představte a rozvažte — hotová Sodomá...! Panénko Marija sedmibolestná, netresci nás za tych cizoložníků! Dyť dyby pámbu všecy ty hříchy spočítal, tož tady nebude pršat najmén sto roků...!“

„Ja — boženku, abych nezapomněla — viděli ste, jak sa včil nosí tá švirgátá Tona Fukarova? Má přej ženicha z města a je jakýmsi »archimetrem« — či co. Nevím, na co sa nachytál — myslím na tú zhnílú chalupu, kerú už po dědině roznášajú švábi. Ale je přej už po štvrtěj ženatý a je to taký plesnivec starý z hubů červenú jak slúnko na japonském prápoře...“

Baby sa řehúzňaly, že ím bylo vidět slepé střevo a starěj Peleşčeně spadly zuby do kafé. (Měli ich na háčky!) A tak v dobrěj pohodě obrátili celú dědinu na ruby jak kožu z králíka.

Už bylo kolem půlnoci, dyž sa tetky rozešly a druhého dňa si nejaká dobrá duša »pustila hubu na špacír«.

A tak sa Tonka dověděla, jaké řeči sa vědly o ní a o jejím ženichovi.

Hnedkaj sa šla tetky Kyščeny optat, co je na tem pravdy, ale stará klebetnica sa dušovali jak cigán, že oni nic a že sa takého neco napovidalo:

„Nále ovco, jak bych mohla — a ešče k temu já!? Na mú dušu věrnú, Tonečko, nic takového — boženku, dyť ani nevíš, jak ta mám ráda a nedala bych na ta dopustit! Ať ňa pámbu hnedkaj na temto fleku zkrutí jak itrnicu, lesti sem o tobě jedno křivé slověčko z huby vypustila!“

Kyščena, ale pro každý případ, cūfli o krok bokem — člověk nikdá neví...

A brebentili dál, jak dyž jede s tragačem:

„Ná, co sú to za ludé, že možú tak hanebno pomlúvat — a ešče k temu tak dobrého člověka? Že sa na to može pámbu dívat. Dyť přeca vím, jak je ten tvůj hodný a šikovný — a z celého srdca ti přeju ščestí a božího požehnání...“

Tonka sa enom při téj hanebněj lži kúsala do spodního pysku.

Nevěřila ím! A hnedkaj připomenúla, že lesti sa to bude ešče jednu opakovat, tož ich bude žalovat.

Do Kyščeny jak dyž sto satanů vleze. Letěli hnedkaj k levým súseďom, potem k pravým — ke kmoťence, ke dvěm švagrovým a k druhéj sestřenici — cikcak přes celú dědinu a nakonec naproti do kvelbu. A mleli pantem na celé obřátky:

„Ná, enom si to představte a rozvažte — co si tá ledačina usopená myslí? Mně si opovažuje hrozit, že ňa bude žalovat! Čuli ste to nekdy? Pagáza škaredá, švirgátá, ke mně, ke starěj osobě úcty to nemá — slotá! A jak sa to nafukuje, maškara. Honóra — doma sa táhá z blechama o duchnu, žrat nemá co, ale vyvára jak v hody — a na dluh, enom aby sa mohla ukázat před tým jejím modrofusem! Šak je to pravda, že ten oblezenec už zamordoval štyry ženské!“

Druhého dňa, dyž si došli k Obrůčkom vypošcat vajca na podsadu, ešče nezapomněli »přiložit polénko«:

„Šak už má tá švirgaňa najvyšší čas, aby sa vdala! Stará je jak čínská zeď, tož včilkej jí bude aj ten modrofús dobrý. Až ten archimetr změřá všecy její dluhy, tož ju zamorduje jak ty ostatní!“

Kyščena byli tak rozfrčaná, že do týdňa rozněsli pana architekta aj Tonku na kopytách po dědině a stačilo enom neco o nich zpomnět a tetka zuřili jak býk před červenú hadrú.

Ale došel deň, kdy sa tetce hrůzú a strachem rozklepaly dva poslední zuby. Dostali obsílku k súdu...

Ze strachu ich popadla zlost, vyskočili až po lampu a létali po izbě z řevem; že sa ím plašily krávy ve chlěvě.

Rozmlátili všecy, co sa ím dostalo do ruky, a dyž ím strýc vytýkali, že si mají dat na tú nevymáchanú hubu pozor, okřápali ím kotchan o hlavu, že glazúra létala až na »Padělky«.

Do súdní síně vletěli jak zlý větr, ale pán súcí ím našup zarazili dech:

„Tetko, stůpněte si tady rovno před stůl a už nechcu čut ani slovo! Sú tady na vás tři žaloby pro pomlúvy a urážky na cti — a vašej huby sa bójí celá dědina. Na chvílu vám tú pusenku zavřem: týdeň vězení podmínečně na dva roky — všecy urážky odvolat v novinách a sto korun na sirotky. A »zameřte« si před svým — starajte sa o to, aby tři děcka vašej svobodněj céry měly otců...!“

Tetka počapli v kolenách, jak dyby ich podfál.

Enom cosi mleli pyskama a najednú řeč pana sudího viděli v celěj hrůzi. Konec z dračkama! Lebo chodit drat pění a dva roky neklebetit a nepomlúvat — to si v tú chvílu nedovědli v hlavě zrovnat. Cosi škaredého zavrčali a zlostú bečali až dom...

ODPLATA

Rybářská hospoda byla ešte prázdná. Enom v kútě seděli stařeček s pastýřem Tatařem. Pokuřovali a popijali... „Tož vidíš, Vincku,“ pravili. „Už bude po velikonocách. Dáme fašaňku »spánembohem« a zasěj máme jeden křížek za sebu.“ Nahlédli oknem ke Strakověj luži a dodali: „Podivaj sa, šak henkáj idú fašankáře. Také zme tak před padesáti rokama chodili. Krúci, to bývalo na šablách špeku!“

Z ulice bylo čut zpěv šohajů:

*„Pod šable, pod šable
aj pod obušky
my všeko bereme
aj plané hrušky...“*

„Éj, nevím, jak by sa škňūrili, dyby im hospodyně daly doopravdy místo špeku planých hrušek!“ pravili Tatar.

A chlapci, jak dyby chtěli dat pastýřovi zapravdu, dozpívali:

*„Tuto nám nedali
tuto nám dajú
zabili komára
slaniny majú...“*

Mezitýmco obá kamarádi zpomínali, jak to bylo zamlada, do hospody vešli strýc Pelěšek. Podrci baranicu a že:

„Tož vitajte, susedé!“

„Vitaj také, Metúde! Poď si přisednúť!“ — zvali obá Pelěška.

„Nó, mosím sa ponáhlav, idu enom pro sodovčák borovičky — stará ně krepíruje,“ proněsli Pelěšek. „Šak sa ně zdá, že ju ani nedopije. Čuči do prázna jak oprčená koza, lúská páteřky a přeríkává litányje!“

Stařeček našpicovali uši: „Ale nepovidaj? Ná, co ju to, chuderku, potkalo, že jí ani ty její zázračné bylinky nepomáhajú? Dyť tá je taká přemúďřelá, že má masti na všeko bolesti! Kam sa ná ňu hrabú všeci dochtoré?! A najednú také neščestí! Snáď aby zme dali na modlení...“ Přivřeli jedno oko, mrkli na Tatara a obá z velikú účastú pokyvovali hlavama.

Pelěšek si utřeli nos, odkašlali a přisedli:

„Šak vám nemosím nic vyprávjav — všeko víte. Ani pes na řetazi nezkusí to co já! A co včilkaj na pelechu zkuhýňá, to už není k vydržání — snáď zahynu...“

„To máš recht — nic nám vykládat nemosiš“ — pravili Pagáč. „Susedé o sobě vijú všeko — aj dyž sa im připálí máčka. A já moc dobře vím, že ste po štyryceti rokoch manželstva ešče furt »v lúbání«, lebo čuju přes plot, jak na tebe každú chvílku vybřeskuje, že ju možeš polúbit...“

Dyž uviděli, že Pelěšek po této připomínce sebú škubli, hnedkaj obrátili:

„Tož praviš, že Běta maróduje? No, hnedkaj ně bylo divně, kam tá moja nosí slepičí polěvku. Mě dala zjest enom trochu

řidkěj vody z mrkvú a lokšama. Já sem slepičí polěvku doma nejedl od téj doby, co zme křtili Aněžku. A to už je třicet rokú! No, nedá sa nic dělat, Metúde, zlo mosíme oplácat dobrým. Ale dyž už má tá tvoja dušu napříčky, tož nám mosíš pověděť, co ju postihlo. Šak totkaj pastýř je dobrý felčár, tož by snáď nejaký recepis našel’...

Lúni ve žňa ně uvařil takú masť, že si s ňú náš Francek natřel hubu a bolavý zub mu vylézal enom tak, sám od sebe. A dyž s ňú Kača lízla kozi po řbetě, hnedkaj přidala do hrotka. Dyž sem s ňú nalíčil scvrklé holénky, v tú ranu byly měkučké jako levane. Nakonec sem s ňú namastil tragač, aby nepiščál, a dyž starý Bočnica nemohli ohnúť koleno, tož sem im tú zázračnú masť ešče prodál!“

Pelěšek počúvali z otevřítú hubú, chvílu přemýšľali a potom sa otočili k Tatarovi:

„Dostál sem osvitěni — kamarádi moji dobři — počúvajte: Běta má v »Rajfajzence« peněz jak hader, doma na nich sedí jak kvočna na vajcoch a mňa odděľuje jak soplivca. Ale včilkaj, dyž cítí, že nad ňú ve dně krúžijú vrany a v noci na ořechu hůká sýček, tož by naisto pustila chup! Vincku, pastýřu, ona na ta dá, lebo jí donášáš z pastviska nejaké to »zázračné« chabovisko. A vím, že jí chodiš při úplňku řezat na kerchov pcháči, lebo ona by tam nešla za nic na světě! Tá sa tak bójí, že by si navalila plně šorce. Ale aj vím, že to chodiš řezat na »Mašovské lůky« a ešče k temu odpoledňa... Tož, jak vidíte, karty sú otevřité. Já s ňú včilkaj dojednám, co za to kulýrování zaplatí, a pujdem do holportu. Co říkáte?“

Tatar spokojeno bafal a stařeček rozhodli za oba:

„Co říkáme? Pomožem! Zme přeca kamarádě a Vincek naisto donde z dobrú radú. Co říkáš, Vincku?“

Pastýř si strčili ruku za halenu jak Napolijón a proněsli: „Platí — je jasno, jak po děšči nad Buchlovem! A včilkaj nám teda Metúde pověz, s čím tá tvoja krepíruje.“

Pelěšek poručili tři ftáčky slivovice, štrngli si a začali:

„Víte chlapci — teho je věcěj. Šak víte, jak je Běta hladná — tá by si užrala nos mezi očima... Tož našemu malému Jurkovi zedla ze šlaháčky dvacet vajec natvrdo — no — a včil je jí naměko. Mimo ječmeněho zrna na pravém oku a opuchlého palca na levěj ruce má dobře vykrmeněho »húsera« a ukrutánské bolění břucha. No a to je snáď všeko.“

„No, má toho neuroku“ — prohlásili Tatar. „Ale napřed ju mosíš vyzpovídat, co chce dat za dobrý recept. A dyby sa moc šprajcovala, tož ji enom řekni, že teda mosíš jet do městečka vyhlédnout nějaký pěkný pomník...“

„Počkej ešče“ — chytili Pelěška za rukáv stařeček a obrátili sa k Tatarovi: „Vincku, šak to není tak dlůho, cos kulýrovál aj mňa. Ale včilkaj chcu, abys dál tuplovanú dávku téj medecíny aj Bětě, aby sa co najskór uzdravila. Dyž ně to slůbiš, dám ti mázovku sliovice, polt špeku a angóorskú samicu. Slubuješ?“

„Slubuju!“ — pronéšli Tatar a div nezvihli ruku na přísahu.

„Tož, tak je dobře! A ty, Metúde, si z toho těžkú hlavu nedělaj. Dyby přeca enom pámbu tú tvoju mrchu povolál, tož to je jak dyž brnkne do brňavky — bolí to, ale brzo to přende... Ale včilkaj už di a pověz Bětě, jaké máš dobré kamarády a čo všechno chcu pro její uzdravení udělat a obětovat!“ — a pustili Pelěška.

Sotvá za sebou zavřeli dveře, obrátili sa stařeček k Tatarovi: „Důfám, že víš, že ti nemožu nic dat. Poslední kapku sliovice sem dopíl včera, špek by u nás v baráku nevyčuchál ani hónici pes a angóorskú samicu sem před týdněm prodál Srencovi. Ale vymysli si receptis, kerým vykúpíš svoju vinu spáchanú na mém těle, dyž kulýrováls mňa...“

Než sa Tatar probrali z téj rany, vletěli Pelěšek zpátky do hospody a už od dveří vyběřskli:

„Vincku, pod' k nám — dá dvě zlatky!“

„Vidíš ju, opicu, jak sa téj zubatěj bóji?“ spokojeno si odychli stařeček. „Za grajcar by hnala veš po strnisku až do Vídně a podivaj sa včilkaj na ňu — dvě zlatky! Tož už běž, Vincku, ať si to ešče nerozmyslí. A daj jí, co jí patří — hlavně aby jí to pomohlo!“ A mrkli na pastýře podruhéj...

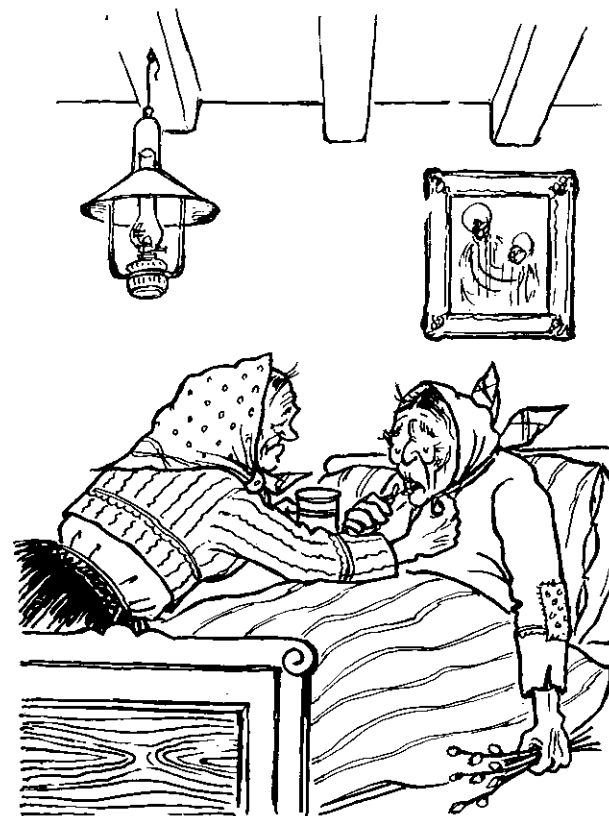
Za chvílu už Tatar stáli v izbě u Pelěšků, zhodili z ramen halenu a pozdravili:

„Tož vitaj, Běto!“ ale hnedkaj na ňu vyvalili oči: „Ále stakra! Si jak za groš kudla. Nó — a co ňa bolí?“

Tetka zachumlaná v duchně odřikávali pomáli bolesti ječmeným zrnem počínaj a zacpanýma střevama konča. Stonali, jak dyby rodili ježky, a dodali, že »nebyli« už týdeň...

Tatar hustěj zabafali z fajky a najprv tetku »utěšili«:

„Nic si z toho nedělaj — zem všechno vytáhne! Ale protože sa na téjto planětě dějú nekdy aj zázraky, tož to ešče oprubujem vyhnat po našem!“

Pastýř sa rozhlédli po izbě jak tóreadór, kerý zapchl býka, a začali porůčat jak kaprál legrútovi:

„Metúde, zďělaj z obrázka svěcené kočičky. Ty ať Běta pokřúpe a pomáli zapijá reznú gořalkú, v kerěj mosí byt podlábený česnek s puškvorcem. To je na střeva. — Břuch obložit vřelýma erteplama a za hodinu nato ať vypije hrnec kyšky. Dyby na ňu došla »proháňačka« a trvala délj, tož navařit čaju z postrúhaných sušených hrušek a z dubovéj kúry. To zastaví aj rychlík! — Húšera dostanem ven křenem. Ten pujdu vykopat na židovský kerchov. tam roste ostrý jak bajonét. Uděláš máčku z rezněj múky,

zmýšláš s křenem a pléskneš to na bolavé místo. — Na ječmené zrno je dobré naplut do oka. A dyž to nepomože, tož kúšček buchty namočit do syrovátky a v hadérce položit na oko. Vytahne to aj z kořeněm! — Podebraný palec mosí namočit do vřelěj vody, potom ho omotáš psím jazyčkem a mořskou cibulú. Až v něm přestane škubat, tož ho zamotáš do paučin, aby nedostala brant!“

Dyž toto všecko Tatar nadiktovali, dali si levú ruku na čelo, pravú na srdco a zavřeli oči... Jak dlúho tak stáli, těžko odhadnút. Dyž už sa zdálo, že snád' zkameněli, pomáli proněsli:

„Tož tak — je to všecko. Nevynechal sem nic, co ti nepomože. Ale dyby ťa snád' potřebovali do nebeského chóru a nevyšlo to — tož, Metúde, řekni hrobařovi, ať sa tady nekery deň zastaví...“

Natahli ruku a Pelěščena ím do ní z velikú nechutí a roztrášenýma prstama strčili dvě zlatky. Tatar sa ešče ve dveřách otočili a s pozdravením »pámbu ťa opatruj!« tumlovali zpátky do hospody, kde na nich stařeček netrpělivě čekali...

Pelěščena si hnedkaj pozvali na pomoc stařenku Pagáčku a procedura začala...

Pagáčka zdělali z obrázka loňské kočičky, keré už byly zaplkané od much a zaprášené až haňba. Bácli kočičkama do dlaně, že z nich vyletěl prach jak z fukara a podali ich Pelěščeně. Tá sa pokřižovali a dali sa do toho... Halúzky ím praščaly v hubě, jak dyž vjede tragačem na metlu, a přehazovali ich z kútka do kútka jak koza bodláčí. Pagáčka ím přitem pomáhali:

„Zapíjaj, Bětuško — zapíjaj, ovečko — pujde ti to lepší!“ — a stahovali ji ohryzek...

Do večera měli Pelěščena oko jak marhulu, palec modrý jak jelito a pod pažú guču jak husí vajíčko. Křen húsera vytah! v podobě puchýřa jak travníka a svěcené kočičky z gořalkú a kyškú ím tak zamýšlaly střevama, že takú hrůzu v životě nezažili. Napřed sa ím to dralo krkem a potom aj druhým koncem. Nepomohla ani červená laterňa...

Muka pekelné proti temu mosely byt hody! Tetka měli jazyk namočený v putence z vodú, lebo hořali z nůtra aj z vénku. Ludé mysleli, že Pelěškom pukla chalupa od kálenice až po obrovnání, ale nic takého. To sa enom v Bětě búrily kočičky. Visala přes lůžko jak fjetúšek na plotě a nebyla k poznání.

Za pomoci všechých svatých a páru koní sa Pelěščena s Pagáčkú dostali ešče za tmy do městečka k dochtorovi...

A dyž ranní sluněčko osvítilo střechy chalup, byly už zasěj zpátky. Tři inijekce a noša práškú postavily Bětu na nohy a také před svatého Jozěfka, kerého měli pod šturcem na šifoněře. A temu přísahali, že sa už nikdá v životě nenechají a také nebudú nikého léčit...

Dyž zakrátko seděli Pelěščena před chalupú jak žebračka před kostelem, stařeček Pagáč, ida kolem, si neodpustili:

„Pámbu ťa pozdrav, Bětuško! No vidíš, už si zasěj jak iščerka! Kdo by si to enom pomyslel, že Tatar sú taký dochtor!? No — pravda, zadek máš ešče, jak dyž stařenka zepnú ruky, ale aj to sa spraví. Nech sa popchat včelama! Šak dybys potřebovala. šel bych ti o půlnoci na kerchov uskubnút pcháčí...“

Tetka enom zahergótovali a zahučali cosi o potfoře blběj. ožralěj, prašivěj — a poslali stařečka tam, kde ešče nikdo nikdá nebýl...

JURO, PUČIJÚ TI PAROHY!

Strýc Žufan byli s odpuštěním vdovec podle svého uznání zachovalý, šumněj letory, plný peněz a ešče schopný semtam nějakěj téj ledačiny. Grunt měli jak hrad, pola, koně aj vinohrad a hověziho plné chlévy. Enomže na parádu zrovna moc nedržali. Chodili usmolený jak prtisko, fúsiska neholené, furt naježené jak steklý smeták a holénky naposledy pucované, dyž sa ženili.

Místo firhaňků měli v oknách paučiny a tihly na chalupě na-

hlédaly přes omítku. Celé dně vysedávali v hospodě alebo ve sklepech a ida kolem půlnoci dom, popěvovali:

*Ej, umrela ně žena,
už su vdovec,
dal sem ju pochovat
pod jalovec...*

Kača Průtková byla robka trochu obstarší (řezaly sa jí potřeti zuby!), ale ináč šumná a čiperná jak iščerka. Nohy jak maslénky a »pozadi« jak za tři sta rýnských vergl — no samá chuť! Lica krév a mléko, očiska černé jak fakír. Šak dyž sa na chlapa podívala, tož hořál jak papírový čert...

Jedného dňa maširovali strýc přes dědinu. Přecházaja mostek, ostaly im oči na jedném fleku přibité — Kačenka malovala žůdra! Obrázek, kerý sa tak honem neuvidí. Nohy opálené jak čokoláda, sukně kratučké a jupka nemože ty dívčí dary ani obestat... Žufan sa tak neoblízli ani po husím stehně, tajak včilkej, dyž uhlédli Kačenku na žebříku. Nebylo sa ani čemu divit, dyž strýc zahořali jak petrolinka a poskočili jak hřibja — aj dyž ich při tem pichlo v chrbtě...

Poškrábali sa na bradě ve fúsách, rozhlédli sa kolem jak kuna dyž ide na kuřacko, a dyž zistili, že nikdo neide, vykoktali:

„Ná, tož pomoz pámbu, Kačenko — maluješ, maluješ?“

„Dajž to pámbu — šak pote pomoct, strýčku!“

„Leda že bych namáčál ščetec — pravda. Ale to bych chtěl nějakú pěknú odměnu...!“

„Šak proč nedondete nekdy na besedu?“ — zavedla Kača řeč trochu inde a tak sladko sa uščúřila, že strýc nevěděli, kam mají vletět. Srdco im bůchalo jak koňské kopyto v puténce a zamrkotali:

„Ale dondu, Kačenko — pravdaže dondu, enom co sa ně trefí chvíla!“

Od téj doby sa Žufan změnili k nepoznání...

A změnili aj písničku a pobrúkávali si:

*Éj, vrť sa, dívča, vrť sa,
já sa budu dívat,
éj, jak sa ně zalúbíš,
budu k vám chodívat...*

A začali. Od téj chvíle chodili nafintěný jak ženich, hubu furt oholenú a vymydlenú, košulu modrúčkú a holénky jak špihl — aj zhlédnúť sa v nich mohli. Zkrátka, tokali jak tetřev a byli v tem až po uši. Noce měli nepokojné, trápily ich divoké sny a převalovali sa na lůžku jak levanec na panvě, alebo hleděli do stropu a přemýšlali...

Točili sa kolem Kačenky jak kohút a čemu sami nechtěli věřit, sa im podařilo — byla svajba!

Svajba, jakú lidé roky nepamatovali — tři dni sa pilo a hodovalo! Žádný mladý sa v téjto věci nemohl rovnat starému Žufanovi — měl peníze a mladú ženu...

Ludé krútili hlavama při svajbě — a Žufan za nejaký čas po ní.

Strýc byli plný štěstí, ale enom štrnást dní. Potem už enom lapěli u pece, báňali z faje a pluli na kočku...

Kača už sa neuščuřovala jak na žebři u žúder, ale začala byt natrčaná a ubrblaná, všeckým třískala a netrvalo dlúho a po dědině sa trúsily řeči:

„Kača Žufanova chodí z Janem Cezanovým! Šak sa to dalo čekat — taký starý kotrmelec má už přemýšlat o růženci...”

Ludé z teho byli celí vyjevení, lebo Janek Cezan kdysi galánil s Enofkú Žufanovou a starý Žufan téjto lásce nepřáli. Céra Enoška potem utékla do Rakús a Janek ostál slobodný...

Kolo osudu sakramensky Žufanem zavrtělo!

Dyž sa jednu strýc praščili o žebřiňák a na čele im naskočila guča jak ertepla, pastýř Tatar hodili do placu:

„Počúvaj, Juro, zle je — už ti začínajú pučat parohy!”

Žufan chťa nechťa moseli o tech řečách přemýšlat a dyž jednu doňda v noci dom čuli jakýsi dupot a přes plot cosi húplo jak jelen — tož, že by přeca enom ty parohy...?

Začali si věcej Kačenky všímat, lebo im bylo divné, že už nebrčí, ba že je veselejší, jak bývala, a co ich najvēc žralo — byla čím dál pěknější!

A věilkaj místo novomanželského ráju nastalo u Žufanú hotové peklo. Starý otlúkali Kaču jak piščalku a bili sa ve dně v noci. Při svajbě dělali Žufan grófa a věilkaj jí odpočítávali do hrnce fazulu. Chodili ožralý každý deň a vyřváňali, že mosijú Kaču zamordovat.

Dyž už byla Kačenka ze silama v koncách, tož si jednu v noci postěžovala:

„Janičku, dušenko moja, zastaň sa ně — bije ňa furt pro našu lásku!”

A Janíček sa zastál!

Ešče téj saměj noci si počkál na Žufana a »pohladil« ich lušnú po chrbtě, že orali nosem přes celú mlatevňu.

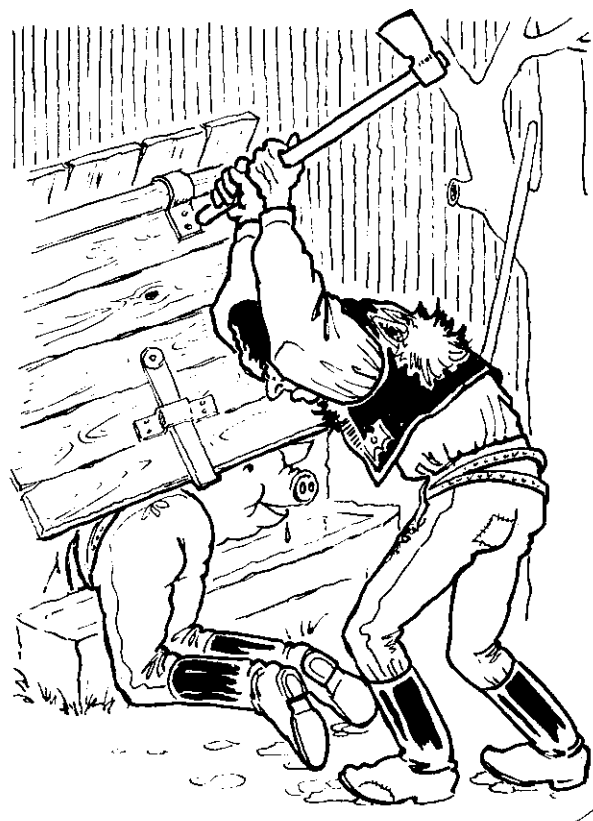
Strýc ale poznali Janíčka a súsed Skokan im to dosvěčili.

Pán súcí hodnú chvílu přecházali očima z Janka na Žufana a z obúch na Kaču. Pokyvovali hlavú, škrábali sa ve fúsách, ale rozhodnúť moseli: Janeček dostál týdeň nepodminečně!

Strýc měli všecko — měli grunt, pole, vinohrad, koně aj peníze — ale co měl Janeček, to už neměli...

Kačenka Žufanovi odešla, lebo věil je ona zasěj »plná štěstí« — enomže tatíčkem je Janeček...

ŠPATNÁ ZABIJAČKA

Staří lidé z naší dědiny často zpomínají na dvou zlodějů, na kerých žádná spravedlnost nestačila, až jednu sa odsúdili sami — a jaksapatří!

Tož Matuš z Jurů byli »ftáci zelení«, že takých nebylo daleko široko. Matuš býval zamlada pytlákem, dyž mu ale jednu u nosa vybúchla flinta a urazila mu kus brady, tož toho nechál. Navíc měl ešte od střelného prachu kropenatý nos, jak dyby naňho kýchl kominář.

Jurovi zasěj chybělo levé ucho, keré mu při bitce ukúsl myjavský miškář.

Osud ich svédł velice podařeno — poznali sa »při práci«. Jednú sa Jura dobýval k Matušovi šperhákem a Matuš mu ho z druhéj strany ukradl! Od téj doby byli nejlepší kamarádi, chodili furt spolem jak zvázaní a tak kradli, že si moseli držat ruky na kapcích, aby si neco neukradli...

Jednú v zímě sa vypravili ke štrece, že neco ukradnú z nákladního vlaku. Vzali sebu saně, skovali sa pod most a číhali. Kolem půlnoci, dyž vlak přejížděl, vyskočili obá na vagón a bez dlúhého hledání a rozmýšlání zhodili velikú a strašlivo těžkú kysňu na svah do snihu. Jak sa tenkrát nadřeli, než ju dovézli dom, to sa nedá povídat. Už lézli aj po štyrech. Kysňa vážila aspoň tři metráky a saně pod nů enom praščaly.

Dyž Matuš cestú bědovál a stonál, že už dál nemože, ponúkál ho Jura:

„Matušku, enom vydrž! Podle toho, jak je to těžké, to mosi byt aj vzácné a spravedlivo sa rozdělíme. Do svéj smrti nebudeš moset nic dělat!“

Už sa rozednívalo, dyž udření jak koni ten poklad dotahli dom.

A potem roztrášenýma rukama kysňu otevřeli...

„Matúšu, drž ňa, lebo sa neco stane!“ — zařvál Jura a tak kopl do kysně, že mu podrážka z holénky odletěla a ešte si při tem zlomil palec.

Býl tam pilinama obložený a v hoblovačkách zamotaný, z kameňa vytesaný — patrón hasičů, svatý Florijánek...

Na svéj zlodějskéj cestě měli všelijaké patálie.

Kdysi dostali chuť na masné, tož sa domluvili, že si »vy-poščajú« nejaké šikovné prasa. Obhlédnuté už ho měli — bylo u Straků a mohlo mět tak kolem metráka. Sádélko sa na něm enom třepalo a růžovučké bylo jak družka. Šak mu tetka Straková chutno podstrojovali mléčkem a turkyňú.

V tak černěj noci, že dyby řa nekdo liščil, tož nevíš odkád řacka doletěla — tahly sa dva stíny kolem chalup. U Strakověj kolně sa zastavily a bylo čut šuškot:

„Počůvaj, Matúšu, ty vlezěš do krmíka a budeš prasa vytláčat ven. Až ho narychtuješ, tož enom řekni »už« a já ho rúbnu pantokem po kotrbě!“

„Krúci, co furt meleš pantem — už ně to vykládáš najměň

desetkrát! Ty sa staraj, abys dobre trefil — po prvém kvíknutí musí dostať po rypáku, ináč je zle!“

Prelézli plot a chvíľku bez pohnutí počúvali — psa u Straků neměli a ináč všetko spalo. Potichučky a po špičkách sa tahlí kolem chlévů do kúta dvora. Našmátrali rygl, dvéřca slabučko vrzly a prasa přijalo nového kolegu...

Ležalo hlavú v korytě a spokojeno pochruovalo. Matúš ho hnedkaj začal lechtat za ušima, aby nekvičalo, ťapkál ho pod krkem a sladúčko šuškal:

„No tož, muško, staň — tož, holúbku, hore — nic sa neboj!“

Jura s pantokem v ruce sa už oblizoval, dyž si představil, jaká z téj »mušky« bude fajnová zabijačka a nedočkavo zasyčál:

„Herdek, tož co tam děláš — namlúváš si to prasa, či co?“

A Matúš sluboval dál:

„Tož, muško, pohni sa trochu — no, staň, nic sa ti nestane! Ná, ty potforo, co si taká liná — hybaj ledačino!“

»Muška« ale na stávání neměla ani chůtečky.

Jura čekál z napřahnutým pantokem jak buh pomsty a čučál do tmy, očiska vybúlené jak slivy.

Vtem se ozval v krmíku dupot a praskot. Matúš »mušku« nešetrno probrál z libého spánku tým, že jí zakrútil ocasem. Ale to byla chyba, lebo tetka ju najisto tak nebudili. Jak sa zavrtěla po krmíku, Matúš byl v tú ranu přilepený na dvéřcích. Ty sa nazvihly a Matúš zahučál:

„Potforo — kuš!“

Jura myslél, že »už« — pantok hvízdil luftem a říz Matúša po zadku! Ten bolestú zařval, zvalil sa do koryta jak pytel otrub — a prasa mu lízalo uši...

Psi u susedů spustili koncert a u Straků v izbě sa rožlo.

Dyž Jura viděl, co sa stalo, přeletěl třema skokama dvůr a dyž už byl u plotu, tož pod ním praskly zhnílé fošny, otevřela sa černá díra a čmáchl do toho, co bylo za celý rok naskládané v jamě...

Dyž sa susedé zeběhli, tahlá sa »vůňa« přes dvůr, jak dyby sa ženili schoři. Jura tam byl zarazený jak mucha v trnkách a dyž ho vytahli, tož měl zlomenú nohu. Ale tak nešťasno, že už ju nikdá nemohl v koleně ohybat.

No a Matúš od téj doby chodil zkrútený, jak dyby zedl kosák.

Tož tak skončila dvúm zlodějom zabijačka a najisto by im to žádný súci na světě lepší nezaplátil.

STAŘEČEK VÁLČIJÚ

Totkaj sem z dlúhéj chvíle zgúnál po hůře u Pagáčů a ščes-tí ně přálo. Za komínem pod senem sem natrefil starú malovanú truhlicu. Mezi všelijakýma zgarbama sem, krom íbršvungu, bajonétu, metálů a patrónťašek, našel aj ušmudlaný zažlútlý listek psaný ingustovú tužkú. Na známce císař pán Franc Jozef Procházka a datum 20. mája 1917. Hnedkaj z prvých řádků sem poznál, že to psali stařeček z vojny. a tož sem to „múdré“ říkání z námahů luščil a slabikoval:

Přemilená Kačo!

Napřed ťa pozdravuju od Pána Boha a potom ode mňa. Pýšu ti tyto řádky v jedné ruce drža rebolbér a v druhé šablu a kolem ňa léce gulí jak komárů. Už střýlám třetí deň bez odpočinku v jedněm cugu a mám pucáka kerý ňa opsluhuje. Každú chvílu ně mosí strčit do ruky nový rebolbér a do hubi klobásu abich nezamdlěl. Ten rebolbér mosý hnedkaj strčit do puténky z vodů lebo lauf je žhavi jak moja láska k tobě!

Třij věčně až do hrobu ťa mylující

Matuš!!!

Chvilku sem obracál listek v ruce, ke kerému sa aj muchy *ne-activo zachovaly* — a hybaj za stařečkem.

„Našel sem u vás na hůře korespondák“ — pravím. „Víte — jak vám hořaly ty laufy!“

Enom po mně smýkli očima a zahučali cosi o pořúchlencovi zvědavém.

„Tož co sa hnedkaj paprčíte?“ uklidňoval sem ich. „Šak já sem s vama na vojně nebýl! Ale ludé o vás vyprávjajú, že ste na vojně tak dlúho nebyli, protože ty vráta, co ste pokropili, dyž ste rukovali, byly ešče mokré, dyž ste došli dom... A ty metále, na keré ste si moseli vypošcat ešče jedny prsa, žeprěj ste koupili za sodovčák sliovice od handrláka!“

Stařeček čučali po izbě a hledali, čím by ňa mohli švácnút. Proto sem hnedkaj obrátil:

„Já temu stejně nevěřím a na lucké řeči nic nedám. Vy přeca mosíte nejlepší vědět, jaký ste byli hrdina!“

Odpluli jak zedník, kerému sa dostala do huby malta, a zavřeli:

„Tož počůvaj, ty mudrlante — tak sa ně zdá, že si o neco říkáš! Já ti pokrápu ty zvědavé pazúry, jak sa ně ešče jednu budeš rýpat v mých dukomentech!“

„Nó bōže! Našel sem korespondák a vy už máte řeči jak komedijant ve střelnici!“ — bránil sem sa. „Ale našel sem aj paklu hercegovského tabáku a včilkaj nevím, kemu patří...“

Huba sa im roztahla chuť od ucha k uchu a vybaflí:

„Ty tela jedno hlupé! Daj ju sem — ešče to nekde ztratiš!“
A už si cpali do fajky, tak sa im ruky třásly... Odfúkli na všechny strany světové a pravili:

„Vidiš — s ohněm to ide hnedkaj lepší! Ale dyž si také zvě-

davý, tož si sedni. Já ti teda z mojého vojanského života neco povykládám...

Viš, říká sa: »Život vojanský — život veselý!« Nó, tož to by mohla byt pravda, dokád si za frontů. Jak sa ale dostaneš tam, kde lécu gulky, to už je méně veselé...

Odvědli ňa hnedkaj při první asendě a narukoval sem do Prešpurka. Tam měl mšu feldkurát, kerý naisto okošťoval věcej teho »omšového«, alebo měl mořskou nemoc. Kolébál sa z nohy na nohu a krkál. A dyž nekdo krkne, je isté, že naňho nekdo zpo-
míná. Ale na něho mosela zpomínat celá rakúská dynastija aj z okolím, lebo krkál v jednom tahu...

Potem měl velice dlúhú řeč. Plétl vojnu z nebesama, fangle s korúhvičkama a pokúšál sa nám dokázat, že to chce pámbu. abyzme bojovali za císaře pána a jeho rodinu. Že ho pámbu v tú chvílu neliščil po téj hubě ožralěj! A žeprěj možeme byt načisto bez starosti, lebo pámbu je na jejich straně! Nó, podle teho konca mu moseli Habsburci cosi škaredého provést, dyž to provalili na celěj čáře!

Nakonec kropěnkú žehnál naše kanóny... Blbec! Škoda, že sem sebú neměl katechismus, já bych mu ukázal to místo, kde říkajú, že: Nezabiješ!

Potem došel také namašlený pajtáš oficířský ze skélkem na oku a z hnědým koženým pudlem na rajtkách. To dyby náhodú za ním nekdo vystřelil, tož aby to na tych gaťách nebylo tak poznat...

Dyž nás hónili po egzeciráku, tož to zme byli enom samé trotl, švajn, ézl, pémišehund a nevím co všecko. Ale tehá začál »čes-ky« a div sa nerozbečál: »Mileny narodove! To mje těši, mile šéši, že fy dobre fojaky!« Enom Šaratica by ňa mohla dostat do teho stavu, jak ten tajtrlík s tú jeho řečú. Mastíl nám med kolem huby a nakonec povidál, že najkrásnější smrt je umřít za císaře pána! Pravil sem si: Ty piskořu namrzlý, to byste chtěli enom po nás — ale všecí oficíře podle teho mosijú umřít velice škaredú smrtú, lebo ti vidijú frontu enom na mapě! Trúba jedna! Dyť to mosí napadnút aj tú hlupú Enofu Husibrkovu, že dycky je lepší byt špatně živý, než dobře mrtvý...

Vidiš, tenkrát sem si myslél, že to bude vojna poslední. Ja, čerta starého! Ešče zme nepozbírali patróny z vojny minulěj a už sa rychtovala vojna nová. Proč sa enom ludé mezi sebú mosijú zabíjat?

Vojnu chtějí enom ti, co nikdy v první linii nebyli. Lebo dyby v ní byli — dneska už by tu nebyli... Poručili nám jednu v Netáliji pán generál: »Vezni flintu a střílaj — tam na druhé straně je tvůj nepřítel!« Pravil sem si: Có, nepřítel? Ukaž ně toho svého, ty paradajo navoňaný! Já sa s ním už domluvím — a našup! A ešte si aj na zdraví pripijem!

Chlapče, zabíjat nevinných lidí ve vojně, to je svinstvo! Já to vím — a ty to také víš. Ale pověz ně, jak je možné, že sú na světě ešte lidé, keří to nevijú?“

„To máte pravdu“ — súhlasil sem. „Dyž onemocní malučké dítě, tož deset dochtorů kolem něho léce a dělajú všechno, aby ho zachránili. Z toho donde vojna a milióny lidí zahyne... Vy to víte a já to také vím. Ale my dvě na tem těžko něco změníme, tož nechajme toho mudrování. Rači ně povězte, jak ste cuksfirovi rychtovali tú kobyly, totkaj o tem na »Osmeku« cosi vyprávjal Cyril Lušňa!“

„Já, to bylo tenkrát, dyž sem slúžil v Bosně u dragúnů!“ — zpomněli si hnedkaj. „Mě? zme tam cuksfíru, šak sa menová Vendelín Krkovitschka — »Němec« od Hradišča. Ej, krúci, to byl výlupek! Nadával nám od rána do noci a hónil jak psů. To bylo furt: Auf — nýdr! Auf — nýdr! Blato neblato, potok nepotok, přes křoviska do chábju — a ráno zme moseli byt vypucovaní jak drůzky na svajbu. Už nebylo možné tú hrůzu vydržet... A ten pazgrívec měl kobyly — šak Elza jí říkál! A byla to zrovna taká potřora kúsavá jak cuksfíra. Jednú ňa rafla za lémeč a roškubla ně blůzu až po íbršvunk. Dyž Krkovitschka sedl na koňa a zařvál: »Erste kompanjý — hapták!« — ztuhli zme jak z kameňa vyrúbání.

A jednú tento pajdrák namašlený, odjíždaja na orlaub, zavolál mňa a Cyrila Lušňa a zvěřil nám kobyly do opatrováň. Dali zme s Cyrilem hlavy dohromady a druhý deň zme tú mrchu kúsavú začali »cvičit«. Já sem ju držál u ohlávky, řvál jí do ucha: »Erste kompanjý — hapták!« — a Cyril ju v tú chvílu smýkl lopatú po zadku... Také školení zme jí dávali každý deň hodinu! Za tři dni jak učula Erste kompanjý! — už stála na předních nohách a zadníma biha do desek enom třísky létaly...

Za štrnást dní sa Krkovitschka vrátil z dovoleně. Nechal nás nastúpit, vyšpónoval sa v sedle a zařvál: »Erste kompanjýóó...« To »hapták« už nadořekl — lebo včilkaj začál taký tanec, jakýs v životě neviděl. To byl kvapík, verbuňk, třasák aj z vrtěnú

dohromady! Cuksfíra držál Elzu kolem krku a řvál jak opíca. Kobyla stála na předních nohách a zadníma hledala Cyrila z lopatú... Krkovitschkovi létaly nohy v luště jak pantle — a mezi něma šabla! Potem ešte jeden skok — z předních na zadní, Elza vyhodila zadkem a Krkovitschka letěl — jak otakárek fenyklový hubů do bahna...

A dívaja sa na zamatlaného cuksfíru, kerý tam byl zapichnutý jak mucha v trnkách, pravil sem si: Vidíš to, ty kúdelo z gipsovú hlavú? Včilkaj bys měl dostat párkrát »Auf — nýdr!« — abys věděl, jak sa má voják Jeho Veličenstva Franc Jozefa Prvního...

Stařeček sa oblízli a z toho sem poznál, že im vyschlo v krku a tým pádem už nemínijú ďalej vykládať. Vytahl sem pleskačku trnkových kapek a podal im ju. Dali si takého hltá, že to zažbluňkalo jak v zacpanej pumpě — a hnedkaj byli při řeči:

„Ále, co po takěj vojně, jak zme měli my! Ležals půl roku v zákopoch hladný jak pes a zrovna aj tolěj blech... Tenkrát sem aj ponajprv viděl ajroplán. Dyž to frčalo nad našima štelungama, tož to dělalo taký randál, jak dyž sa překotí podhořák z hrncama. To v tem ajropláně dycky seděli dvě: ten jeden šoféroval a ten druhý sa nahl ven, vyšvácál nám řemeněm po uších a uletěli...“

Pohlédli na mňa a přejíždali jazykem z kútka do kútka. Dyž uhlédli, že sa nedůvěřivo uščuřuju, vyščekli:

„Co sa šklébiš? Podruhěj řa liščim po hubě a né abych ti vyprávěl o vojně, trúbo!“ — a zlostno sa rýpali ve fajce.

„Ále — to sem si enom zpomněl na hotařa Kláska, kerý o vás říkali, že povíte pravdu, enom dyž sa zmýlíte...“

„To že na mňa řekl, ten somár plesnivý, zgrčený? No enom dočkaj, až ně doleze do chalupy — poženu ho jak prašivého psa! Vša hladná, tak ně v baráku všeco zežrat, co uhlédne, na to su dobrý, a potom řa pomlúvá, huncút ožralý!“ — a přidali pár škaredých nadávek.

„Dyž sa hnedkaj tak paprčíte, tož to mosí byt pravda — potrefená hus najvēc břěščí!“ — podpichl sem, ale hnedkaj sem im znova podal pleskačku. Škubli hlavú, otočili sa ode mňa a odpluli. Enom sem zaslechl, jak zavrčali pod fúsa, že si ju mám kamsi strčit...

A to bylo zlé — lebo za hlt halúzkovéj sem ich »kúpil« dycky a aj o půlnoci!

„No vidíte, a už ste načepýřený jak morák! A dybych včilkej pověděl Kláskovi, že ste ho nazvali všú hladnú, tož si vyliskáte jeden druhému. Já bych sa zasěj mohl na vás nahněvat, jak ste tetkám v hájovni při draní pěři vykládali, že ste byli aj námořníkem...“

„Námořníkem? Tož baže byl, ale enom chvilu — a to ešče náhodú...“ — zahuhňali.

„A proč ste to přede mnú tajili?“

„Proč — proč... Mosíš všeco vědět? Stejnak si jak slepičí řít — jak sa neco doviš, hnedkaj to po celěj dědině rozneseš!“ — zavrčali.

„No pravda — a ty tetky si to nechajú pro sebe, máte vidět! To je zrovna tak, jak dybyste to dali policajtovi na buben — ja a zapomněli ste sa napít!“ — a přistrčil sem im pleskačku pod nos. Zavěťřili jak hönící pes a abych neucukl, tož po ní lapli. Upili a místo aby poděkovali, tož »vyhrožovali«:

„Já řa jednu mosím zmlaždit — pazúre přemůdřelý!“

Kolikrát bych už mosěl byt zmlažděný...

„Nó, šak dyž nechcete, tož ně o tem šíř vyprávjat nemosite — hlavně dyž to budete vykládat babám na dračkách...“ — a chystál sem sa, že pujdu dom.

Trhli sebú a zdálo sa ně, že počítajú do desíti...

Ťukli fajkú do kramflíka od holěny aby vyklepali popel. nacpali si a po prvním puku sa rozvykládali:

„V životě sa nekdy dějú věci přenáramné až prapodivné. Víš neco o maríně? Nevíš! Tak nanejvýš o Maríně Křepelkovéj, co na řu dycky vyvaluješ oči jak blumy. Tož to si teda vedle, lebo já myslím na marínu námořnickú! Nikdá ně ani ve snu nenapadlo, že bych mohl čuchnúť k mořu, lebo vodu sem neměl rád ani v břuchu, ani v holěnkách. Ja — tož abych sa dostál k věci. Dyž sem v Bosně chyťil gulku do stehna a v lazaretě sem sa za nejaký čas znotýrovál, nejakú záhadnú cestú osudu řa transportovali do Netálie na loď. Až pozděj sem sa dověděl, že ně splétli dukumenty s jistým Martinem Pekáčem z Haněj. Nepomohly moje řeči, že patřím k vodě jak hasická fagula ke stohu slámy — a jelo sa.

Viděls už nekdy válečný šíf — neviděls? Tož to je dobře — aspoň ně mosíš šecko věřit! To je také ukrutánské lodisko, že dybys ho chtěl přejít, tož si mosíš vzít tři dni orlaub. Šak zme tam měli aj listonoša, lebo mosěl nosit psání z jedného konca šifu na druhý. A to ešče jezdil na velocipédě... Z téj lodě trčaly kanóny jak nazlobenému kocúrovi fúsa, a dyž zme z jedného na průbu vystřelili, tož to byla taká šupa, že sa mořským pannám ocace sukovaly. A kotva jak naša chalupa — to měli třě chlapé co dělat, aby řu hodili do mořa. A včilkej si zrovnej, že by ři spadla na palec...

A tož jedného dňa nám bylo oznámené, že odrazíme od břeha. Došel za mnú šíf-generál, popléškál řa po zádoch a povídá: »Matúšu, ide do tuhého. Nachystaj ři nekolik nafúknutých puchýřů z prasacka — čím věčej, tým lepší. Dyž budeš moset »v plněj polní« skočit do mořa, tož jeden puchýř by řa neuněsl...«

„No, to teda měl pravdu!“ — sůhlasil sem a dělál, že ím věřím.
„Šif byl samá pantla, samá fangla, čerstvo barvama pomalovaný a muzika vyhrávala. Ale tenkrát si tá lodička naisto nepomyslela, že to bude marš poslední... A také ja — dostala torpédo a zapichla sa do mořského dna jak vidle do hnoja. No a z celého abtajlungu sem ostál živý enom já!“

Vyvalil sem oči, div ně nevypadly:

„Ná — a jak sa vám to podařilo? To umíte tak dobře plovat, alebo ste tych puchýřů měli celý mandel?“

„Ále, co řa vede — já plovu jak pantok pod vodú. Včilkaj došlo k téj záhadnej až prapodivnej cestě osudu!“

„Jaký osud? Nelez na hrušku, nespadneš důle...“ — připomněl sem ím jejich teorii.

„Neskač ně do huby, paradajo!“ — zavrčali. „Měli zme odjet o půlnoci a tož sem si řekl, že sa ešče pujdu z pevninú rozlúčit. Přepočítal sem pár grajcarů žoldu, nikemu sem nic neřekl a hýbaj k přístavu do takěj kameněj šenkovně. Krúci, tam ti byla taká chutná, šumná šenkérka, Talijánka jak plameň!“

Ešče včil sa při téj zpomínce oblízli a oči ím zabliščaly jak kocúrovi...

„Očenska měla černé jak fakýr, vlasy až modré a svatojánský chleba není tak hnědý, jakú měla kožu. A kde sas podivál, tam na ní bylo neco k podivání. Enom kolem řa dvakrát zakružila a už sem hořál jak věcheř slámy. Pěkné chlapisko sem tenkrát byl, enom co je pravda, a ešče k temu aj v mariňackěj uniformě — tož si možeš myslet! Mlúvit talijánsky sem neuměl, ale očiskama sem jí pověděl všecko — a potem aj rukama...“

No a protože sem ctíl našu barvu, tož nejprv butelku červeného a nato zasěj butelku bílého vínečka a už byly ruky hore. Jak sem zanotováł:

*„Nalej ty ně šenkéřečko máz vína
za mnú stójí moja milá ona by pila...“*

a k temu sem přidál:

*„Červené vínečko jak višňa
ty moja galánko šidíš řa...“*

— už na mě byla přilepená jak známka na kovertě. Nevím, lesti sem jí voněl rozmarýnú, ale hnedkaj ně obtúlala jak svatý obrá-

zek a že: Siňore, kapišto! — a já zasěj: Siňoro, napiš to! — lebo už sem byl bez grajcara. Šak já ti to zaplatím, až sa z mořa vrátím...

Enomže tá už měla v tú chvílu tak kalné oči, že nevěděla lesti mám platit já jí, alebo ona mě! Jedno je ale načisto ísté, že Talijáné včil mají tú jejich krév trochu pomýřanú ze slováckú...

No ale že aj ve mně žblunkala krév jak lizačka v kotli, to ti vyprávjat nemosím. V temto momentě sem měl devadesát chutí — ale ani jednu na vojnu... Nečůl sem ani neviděl, enom sem sa tam mrvíl jak čmrlák v mechu. A v tú chvílu vpadli do šenkovně tací třě makaróni a tak řa zlískali, že sem do přístavu lězl po štyrech. No a dyž sem sa tam dogůlál — to už bylo dávno po půlnoci — tož lodička byla v sakroch...

No a to je všecko! Krúci, ale mojěj Kači to neřikaj, lebo tá by ně ešče dneskaj zrychtovala horší než ti třě makaróni...

Zavrtěl sem hlavú, že nepovím ani slověčko — jak bych mohl, zme přeca chlapi...

Stařeček spokojeno kývli a že už byli rozvojančený, dodali:

„Totkaj sem listováł ve starých knížkách a narazíl sem tam na rytířské vojny. Já, panečku, rytíře, to byli řtáci — ti sa měli! Enom jezdili na koňoch, a dyž už rúpama nevěděli co dělat, tož sa drcali takýma dlůhýma palicama, kdo keho dostane ze sedla důle. A ináč enom jedli, pili a frejřky oblažovali. Za každým rytířem bylo při hostině smetisko a hladné psisko, lebo rytíř při tem hodokvasu házál ohryzané kosti za sebe.“

A to brnění co nosili, bylo namůdušu lepší než ty naše erární hadry. Enom si zrovnaj, že bys v takém brnění došel k muzice a zemlela sa bitka. Chce řa nekdo džógnút křivákem — pichne řa a má po křiváku — lebo sa mu zohne... Spadneš do bahna, nic sa nestane! Napumpuješ na brnění vody, lebo to vyčmácháš v potoku — a si jak nový! Jednú začas to vypucuješ šmirgl-papírem, enom sa to na tobě mekoce až oči přecházají. A dybys to aj nekdy pošramotíl, zandeš ke kovářovi, dvůma nýtama ti lěpne na zadek kus plechu z konzervy — a už ti tam nefučí...

Podle chuti frejřky to možeš natírat všelijakýma barvama, třebas aj pětkrát do roka. A dyby byla náročnější, tož sa možeš nabronzovat a si jak vánoční šiška!

Každý rytíř nosíl v kapci kus špeku — aby si mohl namastit panty, dyby mu to po cestě vrzalo. Místo řemeňa nosili kolem břucha obrůčku z kola od voza, ale temu scíplejšímu stačila aj

z tragača. K celěj téj plechověj parádě patřila aj šabla. Tú měl rytíř na to, aby s ňú mohl »vypucovat« pošramotěnú česť svoju lebo svojěj frejírky. A dyž enom jedl, píl a páchál »orchydeje«, tož nakonec byla šabla dobrá aj nato, aby sa s ňú mohl vysekat z dluhů...

Teda pravda, všeco nemože byt akorát a aj brnění mělo svoju chybu — teda svůj tmavý flécek. Najstrašnějši bylo, dyž sa takému rytířovi dostala pod brnění blecha! Jak hnedkaj neměl po ruce klůček od gati, alebo — nedaj bože — aby sa mu zasekl zámek, to byla tragédya v plechu! To sa spolem tak dlúho mlátili, až padli obá...

Dyž sa dlúho nic nedílo a na rytířa dopadl stesk a smutek a začala ho svrbět koža — obtúlil manželku lebo frejírku, zamkl opasek cudnosti a jél do světa hledat novú vojnu...

Dyž sa za pár roků vrátil živý lebo mrtvý, našel děcek plné cimbuři! Lebo v tem bojovém tumlu zapomněl ten klůček od opasku na stole..."

TO BYL ALE OHAREK!

Moc řečí sa vede, vychvalování, nabízení — malebný chumel. Tetky, strýci, šohajé, děvčice a děcka v jedněj guči na rynku — jarmak v městečku.

Francek břeščí, že mu Jurka zedl sladkú piščalku, a za chvílu zasěj bečí Jurka, že mu Francek rozšlápl bróžu za širáček.

»Turek« z naježenýmá fúsama, jak dyž pes čuchne do pilin, řve, jak dyby byl na jarmaku sám a usekává z velikěj krychle tureckého medu — za grajcar a po grajcaře! »Karmen« s pomalovanú

hadrů na hlavě a s krůžkami v uších hádá hlupým lidem z ruky a opíca z olezeným zadkem táhá planěty.

Šak jarmaky na Slovácku sú známé svojú živostú a moc lidí při nich zažilo všelijakéj radosti aj zlosti.

A tož sa podivajme, čo nám tento jarmak přiněsl...

Jurka Plevůj byl paklěř a pagáža, jakěj nebylo daleko široko. Kdejaký švindl provést, kdekeho »oblafnút« — na to byl Jurka kanón. Jeho nejlepší číslo bylo, že prodával na jarmakoch holuby. Na tem by celkem nic nebylo. Ale háček byl v tem, že Jurka jednu páru holubů prodal najměn dvacetkrát, protože mu dycky doletěli zpátky...

Tentokrát zasěj prodal holúbky, řekl im »na zhledanú« a vykřikl na klučiska:

„Jane, Jožko, Francku, Ignácu — pote to oslavit, mám holuby na náščevě!“

Šohajé sa nedali dlúho pobizat a vpadli do hospody »Na špici«. Tam chutno pojedli, vínečka popili a dyž už byli všeci pěkně rozkohútěni, tož že pujdú na jarmak provést nejakú ledačinu.

Najprv si vzali na mušku »Turka«. Jurka se ho optál, co stójí celá krychla tureckého medu, a dyž sa dověděl že pětistovku. tož chtěl, aby mu usekl za pět grajcarů. Šak měl sotvá čas uskočit, lebo sekáč mu letěl zrovna kolem ucha. Potem uvázali opíci na ocas hrkávku a tá sa tak vyplašila, že sa uškubla z řetázka a »Karmen« z metlů za nů.

Dyž už dopálili kdekeho, povídál Janek:

„Kluci, co tady budem furt palundovat — poďme na kyselé. henkaj sú tetka z oharkama!“

„Poďme — stejně mám po tem víně žížen jak velblůd!“ — schvaloval nápad Jurka.

Obstúpili škopek z velikým řečnováním:

„Teti, dajte ně oharek — a mně dajte dva — a mně také!“

Dyž Ignác dojedl oharek baňatý jak dyňu, mūdrou proněsł:

„Teti, ale u vás je to přeca enom najlacinějši. Člověk sa teho oharka naji — vody sa při něm napije — a ešče si při tem aj ruky umyje...!“

A Francek, kerý měl po víně »pálení« — že sa napije téj kyselěj vody a Jurka chtěl také vody a ešče vymýšlál:

„Tetko, a věil ně dajte ten najvěči oharek, co máte ve škopku! Ale mosí byt veliký jak chudého mlatca cep!“

Tetka si vyhrnůli rukávy na jupce, chvílku šmátrali ve škopku, najednú sa spokojeno zaščůřili a pravili:

„Ha, už ho držim — to je samec!“ — a vytahli scíplého potkána, velikého jak kočku. Enom mu z ocasa kyselá voda kapala...

Jurka s očiskama vypleščenýma jak vajčiska, zbledl jak družbový šorec, lapl sa za břuch a ohryzek mu poskočil. Bolestno zakňučál, ruka mu vyletěla jak šabla, pác tetku po chrbtě a kóp do škopka, hnedkaj obrůčky odletěly. Franckovi sa po čemsi brklo — hépl za roh a oharková voda z něho fičala jak z kameněj žaby v zámeckém parku. Z Ignáca vyšlo co zedl před štrnásti dňama a Janek z Jožků čapěli v uličce za počtů a kropili kopřivy... No, hotová průtrž mračen!

Oharková tetka sa ale nedali enom tak lehko poškvřnit. Vzali travnicu a šúst Jurku trháčama po uších enom zapiščál. Ale naježil sa jak morák a drrrc tetku, hnedkaj přeletěli přes tragač.

No a to byla poslední partyja, kerú tetka prohráli v oharkovém marijáši — zlomená ruka!

Chodba okresního sůdu uviděla pět pazgřivců, ešče dneskaj bledých jak Strakova zed. Žádná medecína na světě by im lepší střevka nepropucovala jak oharky tetky Salátovéj...

Pán sůci přečtli protokol, prohlédli si Jurku aj tetku, kerá měli ešče ruku na šátku, a pravili:

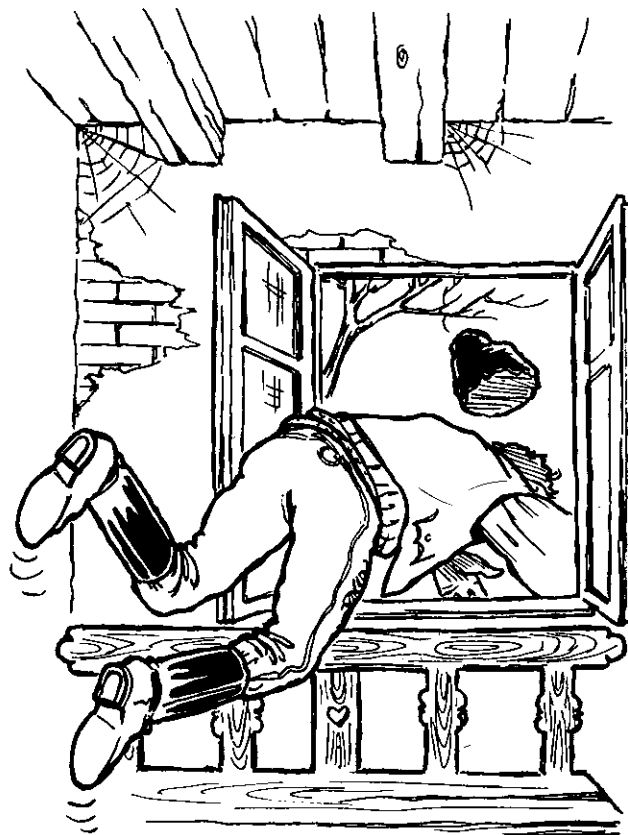
„Chyby na obůch stranách. Pleva s ohledem na to, že je šohaj zachovalý, ale z divoků krvů — týdeň vězení podmínečně a Salátová sa odkazujú na pořad práva civilního, k úhradě lékařského ošetření.“

Tetka sa vymlůvali, že im ten »oharek« mosela najaká potfora hodit do škopka.

Francek im důvěřno pošuškal do ucha:

„Teti, nic si z teho nedělajte! Také protahnutí u dochtora by stálo nejakú tú zlatku a u vás zme to měli všeci za dvacet grajcarů...“

HOSPOCKÝ VINCEK KUDLA

Stařeček Pagáč sékli jatelinu a zrovna dyž přetahovali kosu kaménkem, ozvalo sa od cesty:

„Pomož pámbu, Matúšu!“ volali hotař Klásek a ze so-tůrkem v ruce brali sa hore brázdů. „Kača ti posílá oběd!“

„Dajž to pámbu!“ — poděkovali a zavrčali: „Ná, co ně zasěj uklohnila?“

„Erteplový guláš!“

„Có? Erteplový guláš? S takého žrádla sa aj špatně leží — na-

tož seče! Krúci do baby! Husy, slépy a kuřacka prodá a mňa krmí erteplama jak prasa! No počkaj, mrcho, až dondu dom. zasěj ta jednu zvětřím!“ — zahučali a praščili kosů do brázdů. Sedli si za boží muku a rýpali sa v kastrólku. Šklébili sa u toho, jak dyby jedli žhavý popel a vtem im hotař popřáli dobrěj chuti...

„Ešče ty ňa nasíraj, oždaro! Nežádaj si ňa, lebo ti ten kastról napasuju na lebeňu!“

„Počkaj, zahamuj!“ — vykřikli Klásek a zastrčili im do erteplí klobásu jak nohavicu.

Stařeček vyvalili oči, div im nespady do kastrólka. „Já, tož to je inší notečka!“ — pochvalovali si.

„Ale nemysli si, že ti tú klobásu posílá Kača! Tú máš ode mňa. Dostál sem od mlynářa Múčky dvě, tož sem ti jednu sková!“

„Tož za to ti mosím dat od cesty!“ A nazvihňa halenu, vytahli kubaňu z vínem a podali ju Kláskovi. „Napi sa teda, Juro, na tvoje zdraví!“ a pustili sa do jídla...

Po jídle s chutí zapili, zapálili si fajku a spokojeno sa poplěskávali po břuchu.

Klásek věděli, že Pagáč mají rádi erteple enom dvakrát do roka: v létě dyž kvetú a v zimě pasírované přes prasa. Proto do nich rýpli:

„Tož jak vidím, moselo ti šmakovat. Ešče kmínku a byl bys jak šestinedělka v kútě!“

Stařeček odpustili Kláskovi toto rýpnutí za klobásu, dali mu nacpat ze svojého tabáku a vrátili sa k temu, co akorát dojedli:

„Jurko, dyž vidím guláš, dycky ně to neco připomene... Tys tady tenkrát ešče nebýl, ale henkaj, co vidíš to zbořenisko za kapličkú, tam stála kdysi hospoda »Na pálenici«, na kerěj šenko-vál hospocký Vincek Kudla. Švindlér, že bys rovného na světě nenašel. Kupováł zvěř od pytláků — a od zlodějů, co sa mu hodilo. To byl také zlodějsko, že na tebe enom pohlédl a už ti chybělo pět kilo na váze! A podat mu ruku? To abys si hnedkaj přepočítal prsty, lesti ti nekerý nechybí...“

Nikdo nevěděl, odkád do dědiny došel. Měl skleněné oko, na prsoch vytetovanú loď, na jedné ruce kotvu a na druhé takú holú nehaňbu. Na čele měl hlubokú červenú izvu, kerá mu při zlosti zmodrala, a v jednom uchu zlatú oringlu. Ožralý byl od rána do noci — střízlivého sem ho nikdá neviděl. Dyž sas naňho podivál, tož sa ti zdál jak svatý Álois. Ale dyž mu neco přeletělo

přes nos, dovědl dat takú po hubě, že hrobař, kerý býval na konci dědiny, vzal motyku a šel kopat hrob...

Ludé sa téj škareděj šenkovni vyhybali jak čert křížu už aj proto, že podle vyprávění sa tam oběsil františkán na šňůře, kerú nosil kolem břucha. A od téj doby tam přej strašilo...

Kudlovi sa tyto řeči velice hodily do krámu, lebo mohl načisto klidňučko páchat lumpárny všeckého druhu. Námořnická putyka byla proti téjto hospodě hotová kaplička. Pavúci měli natahnuté síť přes celý strop a myši sa hónily pod lavkama v pravé poledně. Táto špinavá dūra nebyla větraná od smrti císařa pána a přes okna nebylo vidět ani do hospody, ani ven.

Jednú sem šel s Cyrilem Piščalú z lesa a chtěl sem si dat něco na pití. Tož zme tam vpadli.

„Daj ně malé pivo!“ – poručil sem si.

Kudla seděl z nohama na stole a enom zamrčál:

„Có? Malé pivo? Ná, co si hlúpý? Myslíš, že k temu ti budu stávat? Počkaj, až budeš mět chuť na veliké!“ A seděl klidno dál a bafál z čibuka.

Dívali zme sa s Cyrilem kolem sebe, prohodili mezi sebou pár slov a řekl sem si, dyž to má začátek, mělo by to mět aj nejaký koncc. Optál sem sa teda:

„Kudlo, máš tvarůžky?“

„Mám!“ – on nato.

„A moc?“ – já zasěj.

„Je ich tam pět kysniček. Kolěj chceš?“

„Nechcu žádné! My sa enom s Cyrilem dohadujem, co ti to tady tak smrdí!“

Kudla odplůl, zasakrovál a hustěj zabafál. Dusno v hospodě narůstalo a tož sem ho vyprubováł ešče jednú:

„A co máš na pojezení?“

„Vepřový guláš!“ – odsekl.

„Tož ně daj!“

Za chvílku sem ho měl na stole. Co sa v tem tajemstvu tak rýpu, najednú ně cosi cinglo o talérek a vytahl sem přasku z řemeňa. Neříkál sem ešče nic a rýpál sem sa v tem dálěj. A najednú sem vytahl z huby kus dřeva. To sem už nevydržál:

„Počůvaj, Kudlo,“ pravím. „Že je ten guláš ze psa, to sem poznál. Ale nacos ho uvařil aj z bůdú, na to nemožu dojít...“

Chlapé sa začali řehtat a Kudla stával... Zdálo sa ně, že je o metr delší než obyčajně. Při prvním kroku si vyhrnul jeden

rukáv, při třetím druhý. Dyž si naplůl do dlaní, to už stál nade mnú. Nastalo také ticho, že bylo čut enom muchu, jak drnčala po tabulce v okně. Kudla strčil čibuk do vesty a mezerú mezi zubama zasyčál:

„Chtěl bys nad sebou pronést pohřební řeč, alebo to odbudem enom tak bez vykropení jak nad oběšencem?“

Věděl sem moc dobře, že by sa nerozmýšlál ani chvílku a rozpárál by ňa jak žabu. A ruka, kerú měl v kapci, naisto nedržala pampelišku, ale křiváčisko, na kerý – dyby ňa s ním džogl do břucha – by si mohl aj na druhěj straně pověsit ešče baranicu.

A tož sem si řekl: »Kdo rychlo dává – dvakrát dává!« A tajak sem byl opřítý o zeď, stahl sem si koleno až k bradě, noha vyletěla jak z praku a vzala hospockého sebou...

Békl jak starý baran, letěl zadkem po zemi a ostál na zdi přilepený jak vyhláška. Ztratil dech a včilkaj už – celý modrý aj s tú izvú – čučál doprázna. Bernardýn, kerý chrápál pod lavkú, sa líno postavil a oblízál mu hubu. Kudla sa za chvílku probrál a dyž zistil, že mu křivák kamsi zapadl, pomáli sa zvihl ze zemi a uškubl laťu z šentyša...

A protože sa říká, že moudřejší ustúpí, vyletěl sem oknem aj z rámem. Cyril Piščala sa vytratil, už dyž si Kudla vyhrňál první rukáv, a čekál na mňa u řbitova.

To ale nebyla moja poslední náščeva »Na pálenici«. Došel sem za ním ešče jednú – ale v noci. Přes hubu sem měl uvázaný šátek, enom oči ven, a zabúchál sem mu na okno. Rozespálý Kudla otevřel okenicu a vyhlédl do tmy.

„Kudlo“ – pravím potichučky, „chceš koupit krávu?“

„Odkád je?“ – optál sa také potichu.

„Je propašovaná z Rakús“ – pravím. „Šak snád' vidíš, že je černá s bílým flekem na čele!“

„Co za ňu?“ – „Pět rýnských!“, pravím.

Kudla ešče nikdá tak lacinú krávu nekúpil, tož ně hnedkaj odpočítal peníze na okno, abych si to snád' nerozmyslél. Zhrábl sem pět rýnských a nečekál, až si krávu odvede. Ešče sem nebýl od hospody ani padesát kroků, dyž bylo čut taký řev, že sa půl dědiny zbudilo. To už Kudla poznál, že koupil svoju krávu, kerú zme mu s Cyrilem naviksovali...

Stařeček podali hotařovi kubaňu z vínem a že:

„Tož sa napi! A ešče ti mosím povědět, proč sa téj putyce říkalo »Na pálenici«.“

Cucli si také, fajku proždárali a řečovali:

„Než tam došel Kudla, tož v téj chalupě měl palírnu starý Grynšpón. Dyž umřel, kotle kamsi odvezli a chalupa ostala prázna. Až jedného dňa sa tam nastěhoval Vincek Kudla aj z jakúsi družkú. Tú jeho ženu — či co to bylo — préj Kudla vyměnil z jakýmsi šlajfířem za koňa. Menovala sa Kunhúta a v hospodě aj po dědině hádala hlúpým ludem z ruky a s karet.

Za nejaký čas po téj »naviksovanéj krávé« sa po dědině začalo šuškat, že sa v noci kolem Kudlověj hospody tahnú podivné smrady... Protože sa v téj době ešte sliovica nepálila, tož bylo jasné, že ide o cosi nekalého. A dyž sa provalilo, že v cukr-fabrice kradú melasu, tož to už šandáře z městečka krúžili kolem jak jestřábé a níurali, kdo by mohl »načerno« pálit gořalu. No kdo by to mohl byt inši — než Kudla? No ja — smrad z gořale byl, ale pálenica nebyla! Aj dyby si nos roškubali, najít ju nemohli. Až jednú!

Vincek si zrychtováł »pálenicu« ze starěj konvi na mléko, s tým patentním deklem. Do dekla přiletováł »hada«, kerého tahl přes škopek ze studenú vodú. Konvu postavil na šporhélť — a topil! Enomže jednú toho dál do konvi věcej a zapomněł, že sa kvas spění a toho hada mu zacpál...

Na tú ranu do smrti nezapomenu! Dyby hrom do fukara bacil, nemohla by to byt věči šupa! Všecky okna mu vyletěly aj z dvěrcama a komín sa zesypál, jak dyby byl z tvarohu. Omítka mu z celého baráka opadala zňútra aj zvénku a ostalo mu z něho enom cimbuří, že také nemajú ani na Buchlově. Kráva s kozama, keré sa uškubly z řetázků a vyletěly z chlěva, hónila Kunhúta ešte na druhý deň po píseckých lúkách...

Vincek měl štěstí, že dyž došlo k téj raně, byl zrovna v síni. Tož ho to vzalo enom přes dveřa. Ale nechaj byt — byl pěkně poškubaný! Ve špitáli ho dávali měsíc dohromady. A dyž sa ho ptali, co sa mu stalo, Kudla už to měl dopředku zesumírované — préj mu praskl pařák na erteple...

Druhý deň, dyž došlo na obec psání, aby případ vyšetřili, dostál to tenkrát na starost policajt Buben.

Došel »Na pálenicu« a že:

„Kunhúto, mohla bys ně řect, jak sa to stalo?“

Tá si zapřela ruky do boků, pohodila hlavú jak hříbja, až sa jí oringle v uších rozcingaly, a jak dyž šablú sekne:

„Pařák přeca!“

Buben sa rozhlédl po kuchyni, v kerěj by těžko nekdo hledál pálenicu. Najednú mu zabliščaly oči a obočí sa mu zvililo až po šilt. Rozkročený chvílku počapával v kolenách jak cuksfíra na execiráku a potem múdro proněsł:

„Tož, pravíš — pařák? Nó, podle toho, jak to tady máte zrychtované, by to aj nasvěčovalo. Ani šrapněl by vám to lepší nevymětl! Ale než začnu z moci úřední psat protokol, tož ně mosíš náležito a do litery povědět, proč máte nad šporhélťem ve stropě zarazený dekl z konvi na mléko!? Ale to najhlavnějši, co ňa največ interesuje, je ten kuprový had! Visí to tam jak užovka...“

Kunhúta z vypleščenýma očima na strop ostala stát jak solný slúp a nemohla popadnúť dechu ešte dávno potem, dyž už Buben zahýbál kolem zvonka na obecní dum...

A od téj doby sa Kudla aj s Kunhútú z dědiny ztratili, že po nich neostál ani smrad a v hospodě »Na pálenici« sa už enom hónili netopýři...

HŘEBÍK V PATĚ

Strýc Hřebík měli rádi cigánů jak hřebík v patě — jak dycky říkali — a kde mohli, tam im provedli nějakou čertovinu. Cigáné to o nich věděli a také strýcovi neostali nic dlužni a oplatili im to aj z úrokama...

Jednú měli cigáné svajbu ve starěj hospodě »Na špici«. Celá dědina bylo »hore«, lebo to byla událost převeliká.

Vincek Daniel si brál Stázku Holomkovu.

Tancovali a břéskali při vlastním »jazbandu« — to Polda,

bratr ženichůj, vrzál na harmoniku, kerá měla zalátané a zaflastrované měchy jak cigánská búda. Protože na svajbu nebýl předepsaný společenský úbor a skoro všeci tancovali bosky, tož každú chvílu nekerý čapěl v kútku a vytahoval si třisku z paty. Dýmu bylo v hospodě jak v udirni a smradu, jak dyby sa ženili schoři. A že sa na svajbě mosí aj jezť, tož sa v dědině ztratilo prasa a nejaké slépy...

Hřebíkom v kurníku také cosi chybělo a protože strýc byli zvědavý, jak ty jejich slépy budú svadebčanom šmakovat, tož sa šli na ten sobáš podívat.

Ledvá vlézli do šenku, dvakrát za sebu tak kýchlí, že im šňúrka v gatách pukla. Býl tam na ně trochu »silný luft«. Odpluli, zasakrovali a zavrčali cosi o potforách smradlavých. Dyž ale uhlédli, že sa nekerým »blíščíjú paty«, poškrábali sa za uchem a odešli vedle do kvelbu. Za chvílku byli zpátky, sedli k pivu a cosi kutili pod stolem. Rozděľali škarnétku a šikovno hodili mezi roztancované svadebčany hrst cvočků a ostrých hřebíčků. Do cigánů jak dyž střeli. Začali hépat a břéskat »Jóóój — jokes, cvokes — hřebíkos!« A už celá banda čapěla na zemi a vyťahovali si ze sakrama hřebíky z noh...

Strýc hnedkaj vyběhli na dvůr, lebo by sa smíchem udusili, jak ho zadržovali. Pod návratím zahlédli dvě cigánky u velikého hrnce a v něm — slepičí polévku! Strýc hvízdli, přejeli si dlaň nos, lebo ich začál svrbět, a vytratili sa jak duch.

Po cestě si řečnovali sám k sobě:

„To vím, polévečku — a slepičí! Éj, počkejte, vy somaré, já vám ukážu, enom dočkejte!“

K četníkom nešli, ale do drogérie. Za chvílku už stáli na dvoře a číhali, až cigánky na chvílu odejdú. Podařilo sa — vzduch býl čistý. Přiskočili k hrnci a naléli tam flašu — ricínového oleja!

No a po večeri došlo druhé číslo programu...

»Búdka« na hospockém dvoře nestačila pro tolěj zákazníků, tož svadebčané čapěli po všeckých kútkoch — ale to už si hřebíky z noh nevyťahovali...

Hřebík sa uščuřovali jak měsíček a spokojeno si pobručovali:

„Tož tak, vy ftáci černí — slépečky ste vrátili. Nó, je pravda, trochu v inší formě — ale vrátili!“

A tú noc sa strýc spokojeno protahli na lůžku, zavřeli oči a usnuli... Ale druhý deň ráno ich vypleščili do prázdněj klece — krmená hus byla v sakroch...

Dyž si v tú chvílu zesumírovali, že na husí játra a »biskupa« budú moset zapomnět, zlostú kopli do klece, že im tam noha vletěla až po koleno. Enom zavržali zubama a zahrozili pěstú k táboru.

Hřebík, kerý byli kovářem, mlátili ztekem do kovadliny, že iskry létaly na vsecky strany.

Vtem zahlédli okénkem »svadební matku« — cigaňu Francku — jak mašíruje přes dědinu. A už měli plán hotový! Vytahli z ohňa žhavú podkovu, počkali až zčerná, vyhodili ju na silnicu a zavřeli dveřa.

Francka doňďa ke kovárni, jak ostříž zapichla černé očiska do podkovy. Ohlédla sa opatrně kolem — nikde nikoho! Došúrала sa k podkově a jak blesk — lap ju a fúk s ňú do sukně! Ale v tú chvílu z ni vyletěl dým a už měla podkovu na noze. Sukňa jí začala hořat — ale to už strýc stáli ve dveřách kovárny a vyščákli na Francku puténku vody...

Ty sakry a škaredé nadávky, keré Hřebík za tú »službu« dostali, sa nedajú napsat.

Francka šmatlala k táboru a ešče z dálky čula strýcůj smích a vyřvávání:

„To máš za tú hus — ledačino ledajaká!“

Za nejaký čas došla nevěsta Stázka s usopleným »svadebním foršusem« na zádoch k Hřebíkom ptat. Strčila hubu mezi dvěrcu a brčala:

„Tctinko známá, pěkná, dobrá — pantatínku — simvás, dajte ně — chu múky, na záklechtku na zelé — temu chudatovi na tech žádóóóchch!“

Protože strýc nemohli na hus ze slépkama zapomnět, zavolali ke dveřám:

„Stázko, řekni Vinckovi, ať ně donde vybrat med!“

Ani ajroplán by rychlěj nedoletěl, jak Vincek k Hřebíkom.

„Tož pod, Vincku“ — pravili strýc a u starěj hrušky sa zastavili.

„Vidiš tam navrchu tú důru?“

„Vidím, kmocháčku!“

„Tož tam sú ty včely!“ — dodali strýc.

Vincek jak veverka hnedkaj byl navrchu, položil ucho na kmen a pochvaloval si:

„Jój kmocháčku, už čuju, jak vyhrávají!“

„No enom vybíraj, vybíraj!“ — ponúkali Hřebík.

Vincek strčil ruku do důry, ale vtem mu neco frnglo kolem nosa a ozvalo sa hrozivé bzučání.

„Íha, kmocháčku“ — vykřikl Vincek — „matka už je vénku a z děčkama si poradím!“

Ale neporadil. Kolem hlavy mu bzúkal celý roj sršňů! Dyž ho jeden džógl do škraně, že ju měl jak ostředůvku, škrkl z hrušky důle a zařvál:

„Kmocháčkúúú — to nejsú ščely, to sú frfni!“

Mlátíl kolem sebe rukama jak habešská tanečnica, ale čím věcěj sebu pajtlovál, tým víc ho šršni pchali. Dyž už nevěděl kudy kam, tož proletěl plotem, enom palěsky uletěly a potom přes potok a rolí do tábora.

Vincek měl ráno tak opuchlou hlavu, že mu Stázka mosela otvírat oči, aby viděl na kafé.

Strýc sa řehtali jak rozumem pominutý a mlátili sa do kolen. Ale táto radost im dlúho netrvala. Dyž tetka ráno napájali zvířactvo a došli ke krmíku, ostali stát jak Lotova žena. Ledvá sa trochu zpamatovali, bolestno zakvíčali:

„Šmarjápanenko — starý pocem! Prasa otevříté — chlévek pryč!“

Enom lapli po luftě a zvalili sa jak špalek.

Strýcovi sklapla huba, že překúsli špičku z fajky.

Prasacko sa našlo ešče ten samý deň zakopaně v cigánském táboře...

A věil sa Vincek vykrucováł před súdem:

„Na mů dušu věrnú, pane súde — já sem to prasa neukradl, to vám može celá moja rodina dosvěčit — sú na chodbě, je jich tam štyryjaticet!“

„No za takové svědectví vám pěkně děkuju. Tož s pravdú ven!“ — poznamenali pán súci.

Vincek sa začal potit a krútil sa jak hlista na šporheltě. Lézlo to z něho jak brablenci z chupatěj deky:

„Tož, pane súci, já vím — vám sa to bude zdát divné. Věřte alebo nevěřte, ale říkám pravdu a nic inšího než pravdu... Vindu z baráka a protírám oči — je to možné? Hnedkaj po ránu taká náščeva — prasa? Moselo mět radost ze života, či co — hop sem, hop tam, aj si při tem výskalo. Najednú mu to nevyšlo, zapackovalo o kořen a škrk do jáрка. Dondu k němu a co vidím — zlo-milo si nohy, chudato malé. A tož co věil s ním — tož aby sa ne-trápilo, tož tento — tož zme ho zabili...“ — přiznál sa Vincek.

Pán súcí pokyvovali hlavú, jak dyby Vinckovi věřili, potom si propucovali brýle a pravili:

„No dobře, Vincku — ty nám tady také poskakuješ před paragrafem jak to prasa — a tož aby sas netrápil, tož ťa tu budem dva měsíce pěkně opatrovat!“

Dyž vlékli Vincka do »kukaně«, vyščekal na strýca:

„Ěj, kruci počkajte — ten med budete ešče lízat!“

A lízali! Cigáné ím zedli psa, s kerým sa dycky v hospodě chválili, jak ím dobře »aportuje«...

MATÚŠOVO OKO

Darmak ve Veselú. Mezi frčání a dupot koňů plete sa řeč »kunčoftů« a handlěřů. Tam sa dvě hádajú — jeden nechce přidat, druhý zasěj nechce slevit — a tam už si dvě »plěskli«.

Smrad koňů sa míšá z »vůňů« fajek. Místo, kde sa pluje na prsty, aby sa dvakrát spočítaly »zelené« za kúpeného či prodaného koňa.

Pod agátama léce cigán — předvádá »hajtra«, ruku »nakrátko«

u zaslantaněj tlamy. Je to »mladoch« tak třicetiročný, vyžraný jak zub, že mu žebra trčijú jak roleta na Grynšpónovém kvelbě — zelé by na něm mohl strúhat. Dál mu vyžrat osmičku gořalky a včil sa nese jak páv a vyhazuje jak roční hřibja.

Strýc Hřebík stáli rozkročený, bafali z faje a dívaja sa na teho »zázraka«, povidali sám k sobě:

„Tož dyby sa mu dalo pořádného futra, možná že by sa spravil — čiperný je, enom co je pravda a stavjá sa do pozoru jak veterán!“

Cigán Matúš, známý podle skleněného oka, jak uhlédl strýca, už cítil kunčofta. Láp ich za halenu a už ich vlékl z velikú řečú:

„Pantatínku, podivajte sa na ten »orkaf«, koníček jak družka, mladúčký a tichúčký jak jeptiška, spávat u břucha mu můžete a v tahu jak drak — patery opratě ně pošhubál!“

Přiskočil ke koňovi, začál ho řápnat po břuchu, po krku a zasěj z druhéj strany. Létál kolem dokola jak komedijant v prázdněj střelnici. Ale hubu mu neotevřél, lebo zuby měl jak noty na buben — samá pauza!

„Nó, tož dobře, Matúšu, ale co zaňho?“ — optali sa strýc.

Matúš chytil Hřebíka za rameno a důvěrně im šuškal do ucha:

„Pantatínku, pote blíž, ať nás nikdo nečuje — víte, to enom vám — ani bratrovi bych ho za tych pár šestek nedál. Tož ať ztratím aj gatě, dajte tisícovku a je váš!“

Strýc sa chvílu krútili, hnedkaj šli blíž, hnedkaj zasěj cúfli, koňa haňali — až ho nakonec uhandlovali za osn stovek.

Dyž už Matúšovi vyplácali peníze, přiskočil k nim súsed Trachtulec a zařvál:

„Ná, Juro, ty trúbo stará, co to kupuješ za žebráka? Dyť je to ožralé jak snop! Už jednu ho prodál do Vrbky a jak sa mu vykúřila gořala z lebeně, tož sebu búchl jak měch eretplí — ani na nohách sa to udržat nemože!“

Hřebíkovi sklapla huba, vypleščili oči na strýca, potem na Matúša — láp peníze, plésk cigána po hubě, hnedkaj mu oko vypadlo:

„Tož ty tak — ty švindléru! Tys ňa chtěl ožebračit? Já ti tú tlamu zlodějskú rošlahám na lokše, potforo černá!“

Matúš sa chytil za prázdný důlek a zabučál jak kráva. Hnedkaj sa zeběhla banda cigánů a súsedů, čagany bzúkly v luftě a začál zápas »cigáné — verzus cibilé«. Než to mohli policajti rozehnat, narůstlo na hlavách pěkných pár gučí. Na kolbišti ostala enom

hromádka hader, polámaných čaganů, pár zubů a bombíků — a ešče neco...

V noci banda cigánek a děcek čapěla na místě bitky a řápkaly do zemi. Ponocný, kerý sprvu myslél, že je to nějaký náboženský tanec, sa ich optál, co tam hledajú. Od zemi sa ozvalo:

„Matúšovo oko!“

Ale nenašly ho. Až ráno sa převelice divíl ševc Obrflek, kdo to naňho hledí z myši důry...

U súdu měli s tú divokú partyjú velikú prácu. Dovédli za svědka aj strýca Širúcha z Vrbky, kerý také Matúšovi »naletěli«.

Pán súci to po výslechu svědků všecko spočítali a dali Matúšovi měsíc a dvěm cigánom po týdni. Hřebík dostali dva dni za řácku a strýc Trachtulec tři dni za »pohladění« čaganem.

U ostatních vina prokázaná nebyla.

A Matúš přej bude nosit oko na šňůrce...

Dyž sa celá partyja zešla po súdě v hospodě, vyprávjalo sa, jak Hřebík od Matúša dobře »nakúpili« a ševc Obrflek dali do placu příhodu o Matúšovém oku, na kerú přísahali, že sa »namúdušu« stala. Tož počúvajte:

„Jednú k nám došel Matúš ptat a že to bylo zrovna po obědě, dala mu stará kastrolek cibulovéj máčky ze šíškama. Matúš sa cpál, až sa mu uši hýbaly, a při tem tumlu nespozorováł, že mu oko spadlo do máčky. A tož ho aj zedl... Doňda do tábora, začál stonat a nařikat a stěžováł si ženě: „Terézo, mám veliké bolění — cosí ňa důle tlačí!“ Teréza mu »tam« nahlédla a udiveno vykřikla: „Tož baže řa to mosí tlačit — dyť ti kdosi nahlédá ze zadku...“

DVÁ KOHŮTI

Chodili za ňu dvě — za Kačů Trháčovú. Janek z gruntu, baňa nafúklá, obďařený ešče aj dutú hlavú. Ludé pravili, že dyby blbosť kvétla, tož Janek bude přej samé křitko...

Druhý byl Jurka z chalupy: s »fištrónem« a velice chutný šohaj.

V dědině sa šušovalo: jak to enom dopadne? Tož jak ináč by to mohlo — dyž sú dvě kohúti na jednom smetisku?

Najprv po sobě při potkání škaredě čučali, div sa nezakúsli. Potem sa začali častovat ménama, keré ani jeden při křtu nedostál. A bylo to jaksi v lednu, dyž Jurka provědl první pořáhlý útok.

Dralo sa pėři. Tetky měly od řeči huby rozjeté, iebo sa vykládaly všelijaké histórie o strašidloch a Jurka ze šohajama zpíval pěsničky. Pėři plný stůl — nedaj bože, aby tak nekeho napadlo kýchnůt! Špenky pod stolem růstly do velikéj hromady. Dyž už tetka Obrůčková po třetí navařili čaju a stará Pelěščena žváchali poslední kúsek vdolka, Jurka začal s šohajama cosi kutit. Vytratili sa jak para a nėsli pytel čehosi z dvěma putėnkama vody...

Ráno, dyž šli ludé do pola, sa uščuřovali:

„To je najisto Jurkova práca!“

Od chalupy Kače Trháčovéj až k Jankovému gruntu tahla sa cesta z husích brků, keré byly pěkně přimrzlé k zemi, lebo ich ti kakraholti hnedkaj po nasypání polėvali vodú — aby to Janek nemohl zamėct...

Janek neuměl ani malú násobilku, ale dyž to uviděl, měl to našup spočítané, že to nebýl nikdo inší než Jurka. Velice sa papřčil, hromoval a přemýšlál o pomstě.

A tak jedného dňa, dyž sa mělo íť skoro ráno na pút k Antóninku, zbudil sa Jurka až na poledně, lebo mu Janek zalepil okna černým papírem. Jurkovi to zamíšalo žlučú, lebo věděl, že včil je Janek s Kačenkú na púti sám. To mu ale dodalo novéj chuti na odplatu.

Věděl, že sa Janek v noci velice bójí. Jednú dyž šel o půlnoci od Kačenky a brál sa kolem kerchova, tlúklo zrovna dvanást hodin. Nikde ani živěj duše. Větr pohvizdovál v suchém listí, zezavá bránka vrzala a nad márniciú hůkál sýček. Janek sa ohlédál jak krutihlavec a našlapoval na špičky, lebo sa lekál aj tůkání kramflíků. Krapy potu mu stály na čele a rozepl si aj lémeč u krku, lebo sa mu těžko dýchalo. A dyž přecházal kolem řbitovni bránky, zahučalo naň nad zídkiú »strašidlo«. Janek zavřál jak zvířa.

V tú chvíli snád nebylo nikoho na světě, kdo by ho dohónil...

Uškubl bránku u zahrádki a dyž od strachu bílý jak kyška spadl maměnce do náruči, tahl sa po izbě smrad jak po schořovi.

Na hřbitovni zídce čapěl Jurka, na vidlách napichnutú dyňu

ze svíčkú a přes sebe plachtu z lůžka. Pod ním stála banda šohajů a řehtali se tak, že zbudili půl dědiny.

Na druhý den visaly Jankovy gatě na plotě...

Po této komédii chodil Jurka z hlavu hore jak generál po vyhraněj vojně. Janek byl zasěj celěj dědině pro posměch a u Kačenky to prohrál na celěj čáře...

Zdalo sa, že dvě kohůti sú týmto případem vyrechnovaní a lidé už nato pomáli zapomínali. Ale to pravé došlo až při jedněj muzice...

Muzika hrála až okna pukaly a šohajé vrtěli děvčicama, že im šorce létaly až po lampu.

Jurka byl na Kačence přilepený jak známka na kovertě »líčko na líčko« — oči přivříté, hubu rozčěřenú jak hrotek přejetý saňama a podupával si jak králík.

Janek, opřítý o šenk, píl na zlost a mračil sa, jak dyby prodal kozu a ztratil peníze. Červ žárlivosti ho žrál tak, že to bylo skorem čut. Protože sa na tú »Sodomu« už nemohl dívat, odešel ven a tam kúl pikle...

Dyž muzikanté dohráli, šli sa tanečníci na dvůr ochladit. Jak ale Jurka vycházal ven, najednú ze tmy vyletěla ruka a dostál taký liskaneč, že hned viděl, jak sa Jupiter obtulá ze Saturnem!

Ale enom sa otřepál jak zmoklá slépka, ušklubl nohu od stola, naplúl do dlaní — a Janek ležál tři týdně ve špitáli. Vyprávjalo sa, že sa naňho hrobař Krumpáč zlobijú, lebo préj im utékl »kunčoft« z lopaty...

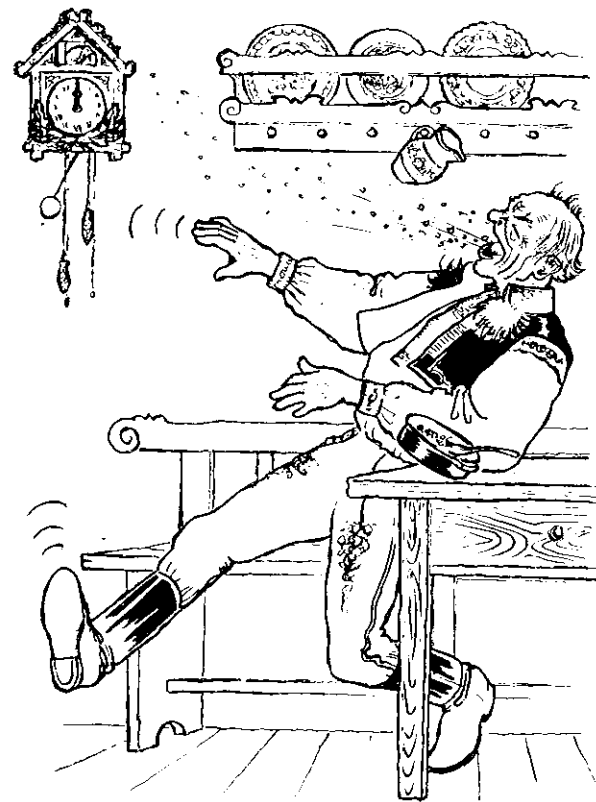
Pán súcí dali Jurkovi »kapky« na tú divokú letoru. Štrnáct dní nepodmínečně a zaplatit súdny útraty z lékařským ošetřením.

Jurka si po rozsudku změřál Janka od baranice až po holénky a pravil:

„Počúvaj, Kačenko — mám si to odsedět hnedkaj, lebo až po svajbě?“

Kačenka vzala Jurku za ruku a utěšovala ho:

„Jurko, nic si z teho nedělaj — ty budeš sedět enom štrnáct dní a tam ten trůba ostane sedět načisto...“

HURÁ NA BACÍLE!

Už sem mockrát čul od stařečka: »Každý bacil je sviňa a mosí sa zamordovat!« A mordovali bacile recepisem, kerý ich dycky ochránil před chřipkú, sotvá sa u nekeho objevila. Pokád si pamatuju, túto nemoc nikdá neměli, lebo jí — jak tvrdili — „slivovicovým foršusem“ předcházali...

Neuznával sem jejich »babské medecíny«, a dyž tá influenza padla na dědinu, tož sem sa »utěšoval« aspoň tým, že jedni chřipku měli, druzí ju mají a ti ostatní ju dostanú!

No a já sem byl mezi tema druhýma — dostal sem ju a pěknú: nos jak paradajské jabko...

A protože sem ju měl už třetí den, vypravil sem sa do městečka k dochtorovi. Jak sa tak skoro ráno, ešče za tmy tahnú dědinů, čuju hrkot kol, a protože sem ešče cestů dojídál kus buchty, ozvalo sa nad krávama:

„Ranní ftáče — věčej zežere...”

To ňa tak »vítali« stařeček Pagáč. Na krávy břeskli: „Prrrr!” a na mňa:

„Kam ideš, ty usoplenče?”

„Ále k dochtorovi — šak sa na mňa podivajte“ — a zdělál sem z nosa šnuptychl.

Vypleščili na mňa oči a zařvali:

„Nikam nepujdeš — tam bys už nedošel! Totkaj si honem přisedni, zvezu ťa — ale k nám! Já ťa vykulíruju ráz dva a budeš měť ušetřenů cestu a hrobař prácu...”

Přisedl sem teda a stařeček šibaja do kráv přidali „dopravní ponaučení”:

„Ale mosíš při jízdě tú tvoju červenů frgulu držat rovno, aby policajt nemysleli, že chceme odbočovat...”

Dyž zme k ním dojěli, vyběřekli: »Hurá na bacile!« tak, že sa im všecky slécky rozletěly po dvoře. Vytahli z komory demijón a zatřepali s ním: suchý jak Sahara... Pohlédli na mňa, a dyž viděli, že mám oči červené jak angórak a že sa celý třasu horečků, polutovali mňa:

„No, ty vypadáš! Z nosa máš fabriku na špiritus, a dyž sa na tebe podívám, tož sa ně chce kýchnůt. Honem běž do sklěpka, totkaj máš klůček, a dones tú sklěнку od octa, co je na ní napsané PETROLÍN — mám v ní krapku slivovice. po téj sa uzdraviš!”

Trnkovýma kapkama zme ničili epidémiju, kerá sa tahla dědinů jak mor. Zatýmco mě sa oči jasnily, stařeček začali posmrkovat... Potem otevřeli hubu, jak dyby chtěli neco řect, ale nos sa im scvrkl jak oškoruša a — hep! — hep!

„Kuš, potforo!” — zařvali, ale už zasěj dávali hlavu hore a — hép! — hép! — hepčíik!!! — a kýchli... Kýchli tak, že sa im všecky obrázky na zdi pohly šrégo a cukr z buchty sa rozletěl po izbě. Odpluli a zasakrovali:

„...cifix, pazgrívče jeden! Čert ťa tu byl dlužen — už ju mám — skřipku! Dyž máš neco pořádného, to nedoneseš, ale také svinstvo ně doněst do chalupy, to umíš!”

Trvalo hodnú chvíli, než sa vykýchali. Potem blúdili očima po izbě, objíždali všecky stěny — aj po zemi čučali — a v rukách obracali práznů sklěнку...

Lechtalo ňa pokušení, že by nebylo marně připomenůt im v túto chvíli: jak je možné, že věil na nich jejich zázračná medecína — »sliovicový foršus« — zanevřel...

Ale rači sem zařál hubu — lehůčko bych po ní mohl dostat...

Utřeli si rukávem kapku u nosa a smutno pravili:

„No ja, ale co věilkaj budem dělat? Sliovicu zme vyslopali a nová bude až za štrnást dní. Přeca proti téj ledačině neco mosí byt! Za dochtorem nepujdem, ten ju má také! Viděli ho ludě oknem. Hlavu měl zamotanů v tyštuchu, oči jak herinek a v čekárně ludí jak na púti — herdek!” — zahromovali. „Dyž sem dovědl vymylátit všecky húsenky v sádkoch, tož taků žůžel, kerů není ani vidět, že bych nepotlůkl? To by v tem byl rarach! Viš co? Zvařime si víno! Mám tam trochu červeného paděláku, taký utrých... Smrdí to, ale špiritus v tem je. Počkaj — hnedkaj to dám na šporhělt a ty zatým přilož pár polének, ať to brzo vře!”

Aby přerazili tú »vůňu« a dodali temu obstojnéj chuti, hodili tam hrst cukru a pár voňavých hřebíčků. Jak nalávali víno do hrnce, kýchali čím dál věčej a sakrovali. Nadávali mě, bacílo m a celému světu. Co tak na nich hledím, povidám:

„Stařečku, kapka!”

Smýkli po mně očima jak šmidcem po basi a utřusili:

„Ná co — škrzevá kapku vína sa přeca nesfanfrním!”

„Ale ně, počkajte — já myslím tú kapku, co máte u nosa — a ste nad hrncem...”

Já vím — neměl sem to říkat. Mysleli to se mnů dobře, dali by ně poslední a já ich ešče citýruju. Ale už bylo pozdě! Zčervenali jak morák a vyběřekli:

„Có — ty piskořu usmrkaný? Tož ty si ze mňa ešče budeš dělat opicu, cóóó? Dybych ťa zarazil pantokem hnedkaj jak vlězls do chalupy, tož sem nemosěl kýchat! Měl sem ti dat za uši jak lůni temu králíkovi, co sa ně chytil do želez místo kuny — a měl sem pokoj. A tahni dom, enom to roznášáš po dědině!”

Přiznaja si svoju vinu, zvilhl sem sa a šel ke dveřám. Chytil sem akorát za klůčku, dyž začalo vyzváňat poledně. Stařeček ňa raflí za rukáv a zdálo sa ně, že už bez zloby pravili:

„Počkaj, už je poledně — ostaň tady na oběd, dám ti neco po-

jezt!“ — a už nazvihovali skřídélky z kastrólků, keré byly na plotně.

„Chceš krúpy s fazulú?“ — nabízali ně snád' to jediné, co měli.

„Nechcu!“ — trucoval sem.

„Nechceš — a co bys tak chtěl? Nadívané opratě, alebo dusené pod krkem? Dyž nechceš, nechaj byt — neubude. Toť si lapni a dívaj sa, jak ně bude šmakovat!“

A dali sa do jídla sám.

Popřál sem ím dobrěj chuti, zrovna dyž měli plnú hubu... Podívali sa na mňa, přivřeli oči a hnedkaj ich zasěj vyvalili. Škrané sa ím naduly jak skřečkovi a zčerveňali jak rak — až do modra. Užička ím vypadla do kastrólka a mávali rukama v luftě, jak dyby sa chtěli něčeho chytit. Čvrčky ím vyskočily z očí, smýkli hlavú dozadu — a kýchli...

Jednú v životě sem viděl prasknúť parák na erteple. Ale to nebylo nic proti temu, co ně předvádli stařeček. Krúpy z nich frčaly jak z mašinkvéra něenom hubú, ale aj nose a doví esli ně aj ušíma...

Kukačka, kerá v hodinách zrovna odkukávala dvanást — sa zastavila na šesti! Dostala krúpú po voleti, enom pípla. A protože stařeček majú pusěnku věčího kalibru, tož aj rozptyl byl věčí. »Broky« vzaly celú zeď aj z obrázkama. Krúpy byly nasázané po stěně jak bradavice a stařeček sa rychtovali, že kýchnú znova...

Po téj explózi sem ím aj zapomněl popřát »pozdrav pámbu« a vyletěl sem z chalupy... Enom zdálky sem čúl mezi kašláním a kýcháním stařečkůj řev:

„Počkaj, ty potforo zgrčená, bacílama prolezlá a na žrádlo fajnová! Až ťa dopadnu, zamlaždím ťa jak kocúra!“

To vím, to si trífajú, ale na takého sciplého bacíla nestačijú!

Lutoval sem ich, ale moje svědomí bylo klidňučké. Dyť ně sami slubovali, že ňa vykulírujú ráz dva! Snád' sa ím to aj podařilo, lebo ně najednú bylo jaksi lepší. A doňďa dom, napíl sem sa dobrěj sliovice na stařečkovo zdraví a poděkovál bacilovi, že ňa opustil a vybrál si pevnějšiho...

Stařeček si s ním už snád' nejak poradijú, lebo »každý bacil je sviňa a mosí sa zamordovat...«

ALE CO POLEDAČEM, OSOBKO!

Starý Strožok nebyli v žádném případě vyznavačem sv. Florijánka, lebo ten hasí vodú a Strožoch »hasili« enom gořalú a pili jak halena v lijáku. Ludé o nich vyprávjali, že pili všecko, co téklo — enom starý škopek, kerý tékl, nemohli vypít...

Zkrátka, huba furt suchá a aby sa ím nescvrkla, tož ju moseli zalévat. Strýc byli ináč »kopa vybíjaná«, partyju nikdá nepokazili a byli pro každú čertovinu.

Dycky říkali, že nemožů gořalu ani vidět. Proto dyž ju pili, tož zavírali oči... A že sú proti ankahólu a dokád budú na světě, tož ho budú ničit. A ničili ho — pitím! Jednú velice vystrašili hospockého Pipu, dyž prohlásili, že nemožů pit skrz oči — ale skrz krk že im to ide. Takový to byli fták!

Nebožka Filoména, jejich žena, dycky naříkala, jaký očistec na zemi ze strýcem prožívala. Rozkřápala o nich celú výbavu, že už neměli ani v čem snídat — ale »koňskú náтуру« ze strýca nevymlátila.

Hlédala ich jak policajt, ale nic nepomohlo. Enom co sa na chvílku vytratila z chalupy, Strožoch už byli v šenku...

Strýc na ňu často zpomínali, jak si kdysi poručili šestnátku režnej a Filoména, kerá neznala míry, doletěla k pultu z velikým kvikotem:

„Cóóó, ty ožralo — šestnátku? A osmička ti nestačí?“

A tož strýc si dali osmičku a chudera Filoména do své smrti nevěděla, proč sa tak tehda řehťali.

Dyž sa ich nekdo optál, čím to je, že sú při tem ožralém životě furt zdravý jak fik, říkali, že dochtorovi dali za celý život zlatku — ale propili dvacet měřic...

Jednú, dyž zasěj šrúbovali z hospody »namotaný jak špulka«, u Strakověj luže ztratili balanc a čmáchli sebú jak dlůhý tak široký do vody. Moselo im byt velice dobře, lebo tam spali až do rána — hlavu na břehu a vrňali jak malé díťa. Jak šli lidé na roráty, tož ich tam našli a hnedkaj zavolali dochtora. Strožoch ale neměli ani chůtečku probrat sa k vědomí. Pán dochtor s něma casnovali, popléskávali po hubě, ale všecko marné. Najednú strýc zhluboka vydechli a hlasem jak ze záhrobí zastonali:

„Pit — dajte ně pit!“

Pán dochtor zavolali:

„Vodu, doneste vodu!“

Strožoch sa nazvihli, otevřeli jedno oko a zavrčali:

„Řikál sem, že chcu pit — ně sa umývat!“

A zasěj sa propadli do hlubokého spánku a snád »trefili na suk«, lebo chrápali jak lékárníkůj buldog.

Pán dochtor nic nedali na strýcovu připomínku, tréskú z fajky im vypáčili hubu a naléli do nich žufánek vody. Strožoch začali červeňat, potem modrat a dyž sa rozkašlali, tož z nich voda velikým oblúkem vyščákla ven. Zašklébili sa, rukávem si utřeli hubu a zavrčali:

„Pane dochtor, co sem vám udělal — ná, co su kráva, abych píl vodu?“

A jak kdyby im kdosi umřel, hleděli do jedného fleku.

„Strožochu, jak je vám?“ — optali sa pán dochtor.

Strýc sa oblízli a múdo pronéšli:

„Ná, jak by ně bylo — odjakživa Jozef — po kmocháčkovi!“

„A víte, že byste sa mohl velice nachladit?“

„Ale co máte z toho — ně je to všecko fuk!“ — a spali klidno dál.

Od téj doby sa v dědině říká »je mu to fuk, jak Strožochovi v luži«.

Jedného dňa čaronili po dědině tetka Kropáčka z Kopanic. Prodávali slivovicu. Že ju měli moc drahú, nepochodili, tož im ostaly v demijóně dobré tři litry. Už sa zmrkávalo a že by sa za světla nedostali dom, chtěli v dědině přenocovat a potkaja strýca jakéhosi, ptali sa na nocleh. Strýc, najisto »nejaký dobrodinec«, sa tetky na všecko optali a dyž zjistili o co ide, hnedkaj ochotno radili:

„Teti, běžte naproti zvonice ke starému Strožochovi, sú to vdovec a místo na přespaní majú!“

Tetka poděkovali a šli — ale škodolibé zaščůření strýcovo už nezahlédli.

Doňda ke Strožochovi, byli velice ochotno přijatá a hnedkaj chtěli strýca »vyzkúšat«. Naléli halúzkovéj do štamprle a nabízali im. Ale starý lišák cůfli, odvrátili sa a rychlo Kropáčeně odmítali:

„Ale osobko, co ich vede — ani čut, no na mú dušu, ani vidět to nemožu, potforu smradlavú. Dajte ně pokoj, osobko, co pole-dačem!“

A aby temu dali věčí váhu, ešče zanotovali:

Nechcem páleného

ani borovičky

rači sa napijem

studeněj vodičky...

Tatka vyléli trnkové kapky ze štamprle do demijóna, klidno vlézli na pec a za chvílku usnuli...

Ale strýc nespali. Jak učili spokojeně oddychování, přišúrali sa k demijónku, potichučky vytahli špunt a čuchli si. Dvakrát

za sebu vtahli lúbeznú víňu, až sa im hlava zamotala, a nábožno obrátili oči ke stropu. Hnedkaj nato obrátili ke stropu — dno z demijóna... Sliovička sa v nich tratila, jak dyby neměli dno. Ešče pár pořádných hltů, převalili sa na pelech a oblizovali sa jak kočka v máčce. Ale usnút nebylo možné — už měli jaksapatří »zatopené pod kotlem«.

Za chvílku zasěj slézli, pohladili demijónek jak družku, sliovice ubývalo a ohňa ve strýcověj hlavě přibývalo — červený byli jak kyjovská sukňa.

Než sa rozbřesklo, Strožoch byli »zežraný jak Karkulka« a v demijóně — sucho! To už na lůžku stavjali suché vrby.

Dyž sa Kropáčka k ránu probudili, strýc seděli ze skříženýma nohama jak Budha, popléskávali sa po břuchu a těžkým jazykem huhňali:

„Osobko — škyt — že takú stojku neuděláte jak já — škyt? Tak sa ně zdá, osobko, že ste na téj sliovice nechali odělaný špunt, lebo su z teho smradu nejaký otrávený, či co — škyt —!“

Tetka sa na peci vyšpónovali jak mokrý štranek a z otevřítů hubů lapali po luftě. Sekali kolem sebe rukama, jak dyby zaháňali zlého ducha — mysleli, že sa im zdá škaredý sen. Ale to si mysleli enom chvílu, lebo sliovica ve snu nesmrdí... A v izbě bylo smradu jak v palírni!

Kropáčka sjeli z pece, škrrrk k demijónu, zatřepali s ním — neostál tam ani hlt! Ruky im vyletěly nad hlavu a div ich v tú chvílu netrefil šlak. Vybřeskovali cosi o prasati ožralém, zlodějském, vrzali dvěma zubama o sebe a létali po izbě jak netopýr. Sto sakrů dopadlo na strýcovu hlavu, potom prázdný demijón a tetka z řevem vyletěli z chalupy.

Strožoch na posteli blekotali:

„Nále osobko — a za nocleh ně nezaplatíte...?“

Zaplatili, ale u soudu. Strýc dostali týdeň vězení podmínečně a tetka sa odkazují na pořad práva civilního.

Tož nevím, osobko, lesti ty peníze za sliovicu dostanete, lebo Strožoch sú furt »dutý jak kladinét«...

„PRÉÉÉT — A — MASÓÓÓ!“

Po dědině bylo čut známé řvaní »Prééét — a — masóóó!« — keré přeložené do našeho bylo »Prodat na maso!« To Cyril Océlka — uzeniny všeho druhu, vyřváňal do mračen, lesti by nekdo prodal nejaké to zvířacko do buřtu.

Veliká cedula nad jeho krámem »Srdce Slovácka — Océlkova klobáska« hlásala do světa, že Cyril v téjto »pochůtce« nemá konkurenta.

Ináč byl chlapisko z divokú náturú a švirgál. Ludé pravili, že

sa dívá levým okem do pravěj kapce a druhé mu hledí »na svoju pěst«. Sousedé s ním měli veliké trápení, lebo ve chlévě čučál na levú krávu a kupováł pravú...

Co bylo cítit masem, to kúpil. Jednú vlékl na štranku krávu, kerá měla tlamu jak přejetý kufr, břuch jak bečku od asfaltu a u ocase jamy, že si tam mohl skovat svačinu...

Šak dyž docházál k »Hnilíkom«, tož už nad ním krúžily vrany. lebo cítily zdechlinu. Cyril hladil kravku na hrboлатém hřbetě a meditoval:

„Hmm — prrt, ovečko, máš kožúšek jak samet — to budú klobásky samý zoft!“

Potem ich prodával na jarmaku a měl tam cedulku — pravě vepřové...

Cyril měl v učení takého malého pazgrívca — Vincka, který měl takú školu, že sa za ňu nemosél haňbit ani vrbovský handlér. Uměl tak šikovno strčit čagan pod váhu, že prasacko hnedkaj vážilo o dvacet kilo méně.

Kdysi zabíjali prasa a Cyril že si ho najprv omráčí pantokem. Naplúl do dlani, potěžkál pantok a nakázal:

„Vincku, poď držat, abych dobře trefil!“

Vincek, kerý prál v trokách střeva, si utřel ruky do zástěry, nos do ruky a skočil prasackovi za krk. Vtem pohlédl na Océlku a zakňučál:

„Šmarjapanenko — pane majstr — počkajte, já bych sa vás rád na neco optál — trefíte tam, kde hledíte?“

„Tož baže, ty trúbo!“ — zahučál Océlka.

„Jóóój, tož já to prasa rači pustím!“ — vykříkl Vincek, lebo pán majstr hleděli na něho...

Chudák Vincek měl také svoje trápení. Jednú kúpili zdechlu kozu a jak ju vézl v kysni, tož mosél mečat místo ní, aby lidé mysleli, že je živá...

Ale jednoho dňa klěšče spravedlnosti Cyrila přiskříply.

Dyž sa zasěj přes dědinu nėslo »Prééét — a — masóóó!«, vyšli ze vrátek strýc Šlížek, známý »potmělúch«. Vybaflí mračno dýmu a čertovsky zařečňovali:

„Cyrile, pocem — vím, kde prodají dvě koze, ale mosíš neco poplatit!“

„Beru!“ — vykříkl Cyril, přeskočil járek, láp strýca za lajbl a už ich vlékl na »Osmek«. Tam poručil dvě osmičky halúzkovéj, štrngli si a po napití mu Šlížek tajemno šuškali do ucha:

„Zednický majstr mají na prodaj dvě kozy — a pěkné!“

Cyril »dorazil« narychlo sliviciu a hybaj k Užicom.

Dyž starému Užicovi prozradil, že má zájem o koze, tož ho hnedkaj ochotno zavedli do šopy, kde mu ukázali — dvě dřevěné koze na lešení...!

Cyril najprv zezeleňál, potem zčerveňál a vyletěl zavřítýma dvěrcama ze šopy. Zahergótoval, zlostú tak zavrzáł zubama, že mu v sanici ruplo a vyběhl ze dvorka.

Vyhrnul si rukávy a hybaj ke Šlížkom. Zasěj přeskočil járek, láp strýca za lajbl a říz ich čaganem po golozni — a říz ich ešče jednú, hnedkaj im na čele naskočily rožky jak mladému srncovi...

A už ich vidíme u súdu.

Pán súcí bez dlúhého vykládání »napařili« Cyrilovi tři dni podmínečně a strýc Šlížek sa odkazují na pořad práva civilního.

Na chodbě Šlížek, kerým už »otrnúlo«, pořúchlo pravili:

„Cyrile, vím, kde prodají pěkného koňa!“

„Kde?“ — vybaflí zvědavě Océlka.

„Ve Lhotě — popraskala im na něm koža, tož sa už na něm nedá cvičit...!“

Cyril zatál pěstě, ale velice rychlo sa zpamatoval a húkl na strýca:

„Já bych rači kúpil vola — ale si moc chudý!“

SVRBÍ MŇA NOS...

Starý Truskavec seděli u šopy na otěpkách, fajku v hubě a dřímali. Pohádali sa z tetkú, tož trucovali. Slúnečko im svítilo na hlavu a za chvíľku už »řezali fošně«.

Najednú porculánka vypadla z trésky a žhavý popel sa im vysypál za košulu. Uščípilo ich to, vyskočili a z řevem sa búchali jak černošský čaroděj, lebo už im hořala košula aj z kordulú. Hromy a sakry z nich letěly jak z gulométy, lebo strýc byli starý brbloň a »potfora zteklá« — jak říkávali tetka a toto im

ešče dodalo. Nadávali na celý svět a chodili po dvoře z hubů zakaboněných a krabatů, jak tlama na hasickéj oponě.

Ida kolem chléva do izby, šlápli na hrabje, jak byly opříté o zed' a ten delší konec ich křápl po čele. Enom co sa im rozletěly iskry, které im vyskočily před očima, odpluli, rovnýma nohama skočili na hrabje, enom luntý z nich ostaly a kopli do nich, že letěly až k mlatevni.

Truskavec prskali jak skřeček, praščili metlů psa, kopli do maslénky a do bránky ze síně. Kočku chytili za ocas a vyhodili ju z izby na hnůj.

Že byli ztekem nabitý jak kanón, šli do komory, aby zlost zapili slivoviců. Lapli flašu a dali si pořádný hlt — petrolínu! Vyplesčili oči a ohryzek im začal létat jak »paternoster«. Kašlali, pluli, frkali a kýchali — všecko zaráz. Zatrúbili do šnuptychla, vletěli do izby a kopli do kamen, že im noha proletěla přes kachle do pece. Chtěli sa napít z puténky vody, ale dyž zjistili, že je prázdná, tož ju narazili na bránku a ze škaredýma sakrama zahulákali:

„Éj, nadarmo ně nos nesvrběl! Dneskaj sa neco škaredého stane — snáď vás všechých pozabijám!“

Tetka enom zavrčeli od pece:

„Nó bóže, už sa ta bójím, až sa celá třasu! A tahni ven! Enom palunduješ po baráku, děláš ostudu a o prácu sa nestaráš — přes pcháčí už není rolí ani vidět! A lesti tú tvoju zteklinu zvádáš na nos, tož si ho přiraz mezi vráta!“

„Těžko, Anézko!“ — zahučali strýc, hodili motyku přes rameno a brali sa z brbláním do pola. Stejnak sa doma hádali furt, lebo sa im cěra vdala »proti vůli«.

Ida kolem humen, potkali nešťasnú náhodú svojého »milovaného zeťá«. Nafúkli sa a nos naráz z baraniců, nésli sa jak páv, ani nemrkli:

Jurka zastavil »otca« roztřaseným hlasem:

„Pámbu vás pozdrav, tatíčku — chtěl bych s vama mlúvit!“

Truskavec odsekli:

„Já s každým volem nemlúvím!“

Jurku polélo horko, ale přemohl sa a klidno přiznal:

„A tož to já zasěj mlúvím — mně to nevadí!“

Strýc sa bez řeči otočili a říz Jurku motykú. Ten zalétý krvú vletěl do chalupy. Kačenka, cěra radostná, zalomila rukama nad hlavú, vyběhla před chalupu a vykříkla:

„Panenkomaryja, nále tati, co to děláte?“

Truskavec, kerý byli v tú chvílu jak kat, zařvali:
„Neptaj sa a už sa pakuj, lebo zrúbu aj tebe! Tak sa jedná s otcem? Enom zdraví ně užiráš — ledačino!“

Bylo to bolestivé, ale iněj cesty nebylo — zešli sa u súdu.

Nad všeckýma visalo škaredé černé mračnisko.

Pán súcí krútili hlavú nad protokolem a potom spustili na Truskavca:

„Tož počúvajte, strýcu — všelijakých případů sa v životě trefí dost, ale neco tak škaredého jak máte vy, to sa zas tak honem neuvidí! Nezdá sa vám, že byste už měli dostat rozum? Mladí vás už nekolikrát prosili, abyste im přispěli na postavení domku. Obá sú pracovití a mají sa rádi. No a vy sedíte na penězoch jak kvočna na hnizdě. Do hrobu si ten majetek nevezmete, ke svému děckovi citu nemáte a zeťa byste málem zabili! — Není vás haňba?“

Strýcovi při tem »kázání« červeňali uši a celý sa rozklepali. Cosi sa v nich zlomilo, lebo pod tíhú svědomí zvěsili hlavu. A dyž k ním došla céra Kačenka, vzala ich za ruky a ze slzama v očách ich prosila, aby s nů měli súcít, začali bečat také a s posmrkovaním před súdem prohlásili, že hnedkaj pujdú z mladýma k notárovi a nechajú im připsat deset měřic »Vrchních dílů«.

„— a ešte vám dám tú strakatú jalůvku a nejaké peníze — a — dožděte k nám v nedělu na besedu!“ — dodali...

Do černého mračniska zasvítlo slůnečko pohody, lebo sa v ponurěj súdñí síni načisto rozjasnilo.

Jurka rád odpustil tatíčkovi tú »výplatu« motykú, dyž věděl, že tým bude vykúpený klid v rodině.

Truskavec si cestú dom pobručovali:

„Tož tak a včilkaj mosím to rozkrápané doma pospravjat. Ale o jedno řa, Antonínku, prosím — ať řa už nikdá v životě nezačne svrbět nos...“

ČÍM VAŠI MAMĚNKA TLUČÚ MAK

Dobecní hospodě měli nad kulečníkem napsané: »Jak často sa v životě stává, že krátký dlůhého táhá«. No a totkaj měli u súdu podobný případ, enomže obráceně! Súdñí síň, kerá je ve starém zámku, viděľa s panem súcím aj s celú suitú případ, kerý stóji za vyprávjání.

Zřízenec vykřikl na chodbu:

„Gulík — Necuda!“

Vtem sa samy otvírajú dveřa a pán súcí zavolali:

„Pane Nováku, zavřite — tahne tady!“
Ten ochotno zavírá, ale dveře sa otvírajú zasěj... Ná co je?
Že by snad Bilá paní ze zámku?

Dyž znova silno přirazil dveře, ozval sa od zemi hrozný řev:
„Himmlaudón, tož co sa k vám člověk nedostane? Basom vám
dušu ohnivú, tož ňa pusťte — či ňa chcete v tych dveřách za-
mordovat, lebo co?“ — a mezi futrama sa cosi batolí...

»Chlap« — veliký sotvá jeden metr!

Pán súcí nahlédli přes svičky na toho zázraka, kerého snad
špatně zalévali, lebo tam stál jak malé pivo a kabonil sa až hrůza.
Udiveno sa optali:

„Ná, počúvajte, kdo vás pozvål, kdo ste a co tady chcete?“

„Ná, kdo bych býl? — Tonda Gulík, minulého času člen cirkusu
a včil su obžalovaný!“

Pán súcí překvapeno zamrkali a nechťa věřit, nahlédli do
protokolu, kde zjistili, že Antonín Gulík nebezpečně zranil na
hlavě Tomáše Necudu! Rozhlédli sa kolem sebe, uščúřili sa jak
všecí, co byli v súdní síni, a ve vzduchu ostál visat otazník, lesti
sa tu nestane justiční omyl...

Začål výslech. Gulík sa hájil, že Tomáše praščil v podnapilém
stavu. Zavolali Necudu — světe zboř sa! Chlapisko dlúhé jak
žirafa, že sa mosél ve dveřách ohnúť — a majú tam vysoké dveře!
Postavil sa vedle Gulíka, kerý mu býl sotvá po řemeň...

No a včil sa podívajme do hospody, jak to doopravdy bylo.

Seděli u jedného stola, popíjali, dělali si jeden z druhého
posměšky a Necuda začål tým, že préj Gulíka kopl kohút a jak
spadl z húrky, tož si zarazil nohy až pod paže. A čapaté ich má
proto, že na vojně místo koňa rajtoval bečku a že proto nemohl
vyrůst, lebo préj spával v kysni od cukru a býl přikrytý žebřem.

Gulík vypil pivo od rázu, oblízal sa až kdesi pod bradú a pustil sa
do Necudy:

„Počúvaj, ty haluzo — moc neplkoc, ty dyž sa nachladiš od
nohú, tož rýmu máš až za tři měsíce a do pelecha sa mosíš
skládat jak »cólštok«. Stejnak tvoja Filoména říkala, žes už
třikrát zbořil kamna, jak sas na lúžku protahl. A zkrzevá tebe
všecí v dědině dělajú betónové futra, lebo kam vlezeš, všady ím
ich hlavú rozbiješ. Ale jedno bych rád věděl — čím tvoja stará
zametá, dyž ty si tady?“

Necuda viděl, že sa Tonda začíná rozpalovat, tož aby ho ešče
věcěj najedoval, vyhodil prvního trumfa:

„No ja, Gulíku — ale čím vaši maměnka tlučú mak, dyž trdlo
sedí v hospodě?“

Gulík zarajtoval pudlem po legátce a vyščekal:

„Makové buchtý zme měli včera, ale dyž sa na tebe dívám, tož
bych velice potřeboval tvoju fotografii.“

„Na co — chceš ju ukázat téj tvojej vdově, co jí ryješ za-
hrádku?“ — pravil Necuda a mrkl okem na chlapy, lebo všecí
věděli, kam chodí Gulík za galánkú.

Tonda přivřel jedno oko a levým kútkem zasyčål:

„A tož to ani né — ale dělám jí betlém a potřebuju tam osla!“

Chlapé sa řehtali a mlátili radostú do stola, lebo sa ím to za-
čínalo lúbit. Proto ešče věcěj obúch řečníkú podpichovali proti
sobě.

„A já dyž sa tak na tebe dívám“ — trumfoval Necuda — „tož
sa ně zdá, že ani nestárneš, lebo si tak hlúpý jak před desíti
rokama...!“

To už býl na Gulíka trochu silný tabák. Vyskočil na stúl, že
ho mezi sklénkama nebylo ani vidět, a zakňučål:

„A já dyž řa rúbnu, tož z tebe udělám dvúch malých do školy!“

Láp půllitr, plésk Necudu po lebeni a škrrrk ven — enom třísky
od dveří odletěly.

Z Necudy po téj šupě nebyli dvá do školy, ale měl na čele guču
jak žufan a ranu pět centimetrú dlúhú, kerú moseli pán dochtor
zašit.

A včilkej tu vedle sebe stáli jak Pat a Patachon a dívali sa,
už bez zloby, na sebe. Enomže Necudu bolelo v zádoch a Gulíka
za krkem...

Ale než mohli pán súcí vynést rozsudek, tož sa ti dvá dobro-
dínci přiznali, že už sú zasěj kamarádi, že tú bolest aj z vysvěčením
zapili a že Necuda slúbil Gulíkovi kúšček z téj jeho délky...

Enom aby mu utišili tú divokú letoru, dostål Tonda Gulík tři
dni podmínečně.

A proto sa v životě stává, že nekdy aj dlúhý krátkého táhá —
ale po súdoch...

UKROJTE NĚ TEHO ZA DVĚ KORUNY!

Aj, co ti mám chlapče vyprávět — začali stařeček Pagáč — „život by byl prázdný jak moja šrajtofla, dyby si ho člověk nějakú tú komédiýú trošku nevyparádil. A smutný by byl tak jak já, dyž nemám v kočíčáku ani smeť tabáku. Ja, abych nezapomněl — poščaj ně na paklu, lebo ně už jazyčisko svrbí, že nemožu vydržet. Stejnak sem už Kači vykúřil celý míšek marylánkových plev a dyž sem šel s tú »vůňú« kolem chlévů, tož sa nám plašili koně!“

Už ani nevím, kolikrát sem im »poščál«, lebo stařeček si vy-poščávali »na věčnú oplátku«. Ale dělal sem im rajfajzénku rád, lebo stařeček ně za to dodávali »duševní stravu«.

Nacpali si gipsovku, spokojeno zabafali a zpomínali na čase, kdy měli ešče všechny zuby:

„Nó, je pravda, si také dobrý kujón, ale dyž sem byl taký od-řeček jak ty, tož sem byl inší ražák! Jak mňa učili na dědině, tož všechny maměny přede mnú skovávaly céry do skřicha a po-křižovali sa jak před čerem. Ěj, to si možeš myslet — vřelo to ve mně jak v kotli! Ale zakaž, aby křitka nerůstly! No a zakaž lásku! Ale co — to sú také hlúpotiny. Viš, chlapče, všechno řa jednu přende a ostane ti enom tá fajka, z kerěj si možeš »utahovat« až do smrti.

Dyž sem byl mladý, smrděla ně práca — včilkej ně smrdí fajka. Myslél sem, že zežeru svět — no vidíš a zatým svět zežrál mňa. Nadřel sem sa v životě jak kůň a podivaj sa včil na mňa — vrže ně v kolenách, rachotí to ve mně, jak dyž přesypáš ořechy a dybych nebyl podpásaný řemeněm, tož sa rozpadnu! Vidíš, to sú ty boží zákony, na kerých nikdo nic nezmění...

Býval sem šohaj urostený jak linda a dneskej mám hubu kra-batú, že už tam pro nové vrásky není místa. Byli zme mladí a šumní — no a včilkej už zme enom šumní...

Kdysi ně chtěl jeden přespólní přebrat galánku — šak Terku Kožuchovu! Jak sem ho gabíl za ohryzek, tož vyletěl zavřítým oknem a ešče vyrazil sedn palések z plotu. Ale mosél byt tvrdý, lebo dyž sem vyletěl ven, že mu »pomozu na nohy«, tož sem u kerchova na silnici zahlédl enom paty a mračno prachu. A dyž už sem byl rozjetý, tož sem s tema ostatníma pajtášama tak vrtěl po šenku, že zadkama okřápali maltu ze zdí až na tihly. Trochu sem aj v hospodě »přestavil« nábytek/a hospocký Bečka čapěli strachem za šentyšem jak osa na bombósi a zubama klapali jak datel. Ěj, šak řa potom doběhli — a dvakrát — a jaksapatří!“

Stařeček si zapálili vyhaslú fajku a vykládali dál:

„Byl sem zasěj bez groša jak obyčajně a dyž ně hospocký uhlédli, že sedím zgrčený jak žebrák u kostela, pravili:

»Maťúšu, kúpím dřevo!«

Dyž je núza najvyšší, pomoc boží najbližší — pravím si a hnedkej sem sa optál:

»Šak može byt — kdy ho chcete?«

»Až ho naděláš, tož dojed!« — pravili Bečka.

Tož si možeš myslet, jak sem sa tumloval. Ani sem sa moc ne-točil a hybaj do lesa.

Na druhý deň k večeru sem dojel s fúru před hospodu. Hospocký chvílku obcházali vůz, nahlédli přes brýle na mňa a optali sa:

»Co stójí tá fúra?«

»No, je toho dobré dva metry — tož dvě stovky!«

Chvílu potichu počítali, potem vytahli jedno pěkné poleno, dali ně do ruky pětikorunu a spokojeno proněsli:

»Tož tak, Matúšu — toto poleno sa ně lúbí. Nechám si z něho spravit rám na okně a šprlata k šentyši, cos rozmlátil — a ty od toho potem zaplatíš...«

Éj, jak ně tenkrát bylo, to sa nedá povědět. Veliké ščestí hospocký měli, že za sebů rychlo přibúchli dveřa, lebo sem ich vykúřil ve fajce — éj, pravda, pravda — vykúřil! A ostalo by po nich enom trochu smradu, jak z tych maryjánkových plev. Zlostů sem sa až dusil a abych neco neprovědl, co zaváňá palagrafem, tož sem rači práskl do koní a ujížděl od hospody tak, že sem cestů půl fúry postrácal. Červ zlosti ňa žrál, ale to ešče neměl byt mému utrpení konec...

A včil ně stařeček vyprávjali histórku, kerá skončila súdem.

Ida jednu z lesa, zastavili sa před hospodů, lebo žížeň a hlad po celodenní dřině byl veliký. Pílu, kerú nėsli přes rameno, pohladili a pravili:

„Ty si pila — já sem ešče nepil! — a vpadli do šenkovně:

„Dajte ně guláš a pivo!“

Že měli stařeček na futrách »sekeru«, ozvalo sa za šprlatama zamrčání: „Nemáme!“

„Tož vuřtu!“

„Nemáme!“

„Herinka!“

„Nemáme!“

„Tvarůžky!“

„Nemáme!“

Hospocká vystrčili hubu zamastěnou od husy mezi dvěřa od kuchyně a vyběřskli:

„Starý, daj mu po čuni — ať si nevybírání!“

Stařeček enom zavržali zubama a ze sakrama vyjeli z hospody.

Ale zapřisahali sa, že im to nedarují...

A nedarovali!

Za nějaký čas zasěj dostali k jídlu „Nemáme!“ — a na to čekali. Rozhlédli sa po hospodě, jak dyby něco hledali. Zastavili sa na kleci s kanárkem a optali sa:

„Co stójí ten kanárek?“

„Dvě stovky!“

Stařeček báclí šrajtoflů o stůl a dodali:

„Tož ho upečte!“

Za chvílku sa nėsła vůňa po šenkovni jak v hody a hospocký šupli před stařečka malovaný talérek a na něm toho malého upečenca, kerému enom nožky trčaly...

Pagáč vtahli vůňu do nosa, mlazgli a prohodili:

„Tož ně toho ukrojte za dvě koruny...!“

Bečka v ten moment ztuhli a zbělali jak gips. Zalapali po luřtě práznu hubů jak užovka a oči měli vypleščené na Pagáča zrovna tak, jak Pagáč na nich, dyž si z fúry vybírali jedno poleno...

Potem zařvali, že im obrázek z bavorskú krajinú spadl ze zdi, chňapli talérek aj s kanárkem a búchli s ním stařečka po čele, že sa im v očách zaiskrilo. Stařeček překotili stůl, chytili šenkěra za krk, zamětli s něma hospodu, práznu klec im narazili na hlavu a hodili ich přes šprlata za šentyš.

Dyž vycházali z hospody, ve dveřách sa obrátili a na hospocků, kerá nahlédali fukem ve dveřách z kuchyně, zařvali:

„Nemáme!“

Dokád' hospocký chodili za šentyš kolem pultu, tož sa im nikdá nic nestalo. Ale protože »šli« tentokrát přes šprlata, tož byli celý dodřený a dokřápaný.

Tož tak sa »kanárek« dostál k súdu.

Stařeček dostali štrnást dní a škodu nahradit. Hospocká dostali žlútenku od puklěj žluči. Hospocký, kerý dostali »heksnšús«, chodili celé noce po »Kačeníku« a kývali hlavů jak hupací kůň...

CO KDYSI S CHUŤÚ LÚBALI

Měli sa rádi. Obtúlali sa jak dvá holúbci — jeden druhého by láskú zedl. Sluboval, že by jí modré z nebe snésl. Ale to bylo před třiceti rokama. Po desíti rokoch manželstva začaly nešvary a hádky. To, co kdysi strýc Báleš s takú chuťú lúbali, to včil cšče z věčí chuťú liskali a modré nenosili z nebe, ale z pěsti — kolem očí svojěj »najdražší« Terézky.

Búchali do ní jak dřevorubec, ale tetka znášali tyto »rany osudu« z velikú statečnostú. Dyž ale o nich strýc přerazili lúšňu

a po dojití z hospody dělali každú noc »štandrlé« z řevem, že ju mosijú zamordovat, žádali súd, že chcú bývat zvlášť.

Súd po zjištění »manželského ráju« Bálešových žádosti vyhověl, ale změnilo sa enom to, že strýc byli horší jak před tým!

Báleš bývali v přední izbě, tetka vzadu ve výminkovéj chalúpce a kde mohli, tam tetce udělali neco »na potforu«.

Jednú im dali v noci vidle mezi dveřa a dyž tetka ráno ešče za tmy nésli prasackom nápoj, zapackovali a čmáchli aj s puténkú do močůvky. Podruhěj im zasěj podkopali tú »voňavú bůdku« a dyž v ní tetka spokojeno seděli, překotili sa za velikého praskotu na hnůj.

Kocúrovi, kerého měli tetka velice rádi, přilepili na nohy škařůvky z ořechů, na ocas mu uvázali suchý puchýř s fazulama a dali mu napít slivovice. Macek letěl přes dědinu jak vystřelený, lebo mu škařůvky klepaly a puchýř za ním bubnovál. Zahl za roh, enom sa zaprášilo, a od téj doby tetka o kocúrovi nevijú.

Bylo to jaksi kolem vánoc, dyž tetka zapomněli zamknút izbu a to strýcovi stačilo, že proňurali, co sa dalo. Na poličce v porculánovém hrnéčku s pomněnkama našli tetčiny peníze! »Vypoščali« si padesátku, vytratili sa jak duch a už lapěli v šenku.

Dyž to tetka zjistili, zamkli chalupu a čekali.

Odbíjala půlnoc, dyž sa Báleš brali s popěvováním dom. Lapli za klučku — zamknuté. Lomcovali vrátama a začali aj búchat. Za vrátama sa ozvali tetka:

„Tož tak, ty lumpe — a včilkej ně pod vrátama podstrčíš tú ukradenú padesátku, lebo možeš ít chrápat kde chceš!“

Strýc zasakrovali jak hotař — s tým nepočítali!

Chvílku si to v ožralěj hlavě sumírovali a najednú sa fukli do čela — už to měli!

Podstrčili peníze pod vrata a Teréza otevřela. Ale strýc do chalupy nešli — cosi nůrali po zemi.

„Co hlédáš?“ — optali sa tetka.

Strýc zavrčali:

„Vidiš to, ty tela jedno hlupé — jak sem ty peníze vytahováł, tož sem ztratil stovku. Včilkej ně pod posvítit!“

Tetka vyšli s petrolínkú, enom tak v košuli a ve vlniáčku na ulic.

Ale do strýca jak dyž střeli — škrrrk na dvůr, přibúchli vrata a klúčovou dírku zařvali:

„Tož tak, ty opíco — a včilkaj ně tú padesátku zasěj vrátíš, lebo ta nechám vénku zmrznút jak žabu!“

Tetce nic inšího nezbyvalo než peníze šupnút zpátky pod vrata... Zlostů bečali až do rána.

Jedného dňa ráno zatopili tetka v kamnoch, ale tak sa začalo dýmit, že moseli šťáknút puténku vody do kamen a zahromovali:

„Nále, co to zasěj dopaluje, potfora, dyť sem to teprú vymétla?“

Strčili petrolínovú hadru do trúby a zapálili, aby to dostalo »tah«, znova zatopili a — zasěj dým! Kopli do šporhelta, rozhodili trúby a vymétli. Složili to, zatopili a dýmu jak v cigánskéj búde. Léтали po izbě jak hadra na palici a znášali všeckých čertů na kamna.

Zavolali kamnařa, ten tú ledačinu rozhodil, vypucováł, složil a — dýmilo sa zas! Utěkali pro kominářa, ten vylézł na hůru, nahlédl dvěrkama do komína a dyž viděl světlo, poškrábál sa ščetkú tam, kde ho nic nesvrbělo, a šel dom — komín čistucký jak leluja.

Tetka si odechli, že už to mají v pořádku, a zatopili. Kůru plná izba, čagany mohli věšat! Tetka, kerá už byli černá jak Habešan, sklapli hubu naprázdno, z bečem si sedli na lavku, zepjali ruky a beznadějno zastonali: „Panenkomaryja, netresci ňa — ale snád ně dneskaj trefi šlak!“

Strýc pochodovali po dvoře a idášsky sa uščuřovali...

Už si o tem vyprávjala celá dědina, dyž najednú napadlo súseda Pargana, aby vylézł na střechnu a — zdělál s komína tabulku skla, kerú byla přikrytá důra...

Tetka, kerá byli zlostů zelená jak žabinec, dlůho teho dobrodinca, kerý im to potěšení narychtováł, nehledali. Strýcovo pohlédnutí na komín a spokojené ušklébnutí im neušlo...

Tak to vydržali až do téj doby, než sa im začaly ztrácet všeli jaké věci a zvířactvo. Jednú sa im ztratily ze šopky vajca lebo kuřata, podruhěj míšek fazule, polt špeku či uzeneho. Dávali pozor jak ostříž, hledali stopy jak León Gliftón, ale nemohli sa ničeho doždárat. Podezření na strýca měli, ale dopjat ich při kradení nemohli.

Jednú učili na dvoře kvikot prasacka. Vyběhli ven a zahlédli, jak strýc rychlo odcházají od krmíka...

Oblékli sa do hrubomšového lajbła a božihodového fjertúška a šli »naoko« ven z chalupy. Zašli naproti k rodině a dívali

sa oknem, co sa stane. Za nějakú chvílu vyšli strýc s pytleem na zádoch, v kerém sebú cosi škubalo. Tetka vyběhli aj ze švagrovú a hybaj za strýcem. Doběhli ich akorát, dyž vcházali k jednému lumpovi švindléřskému. Strhli im měch z ramena a prasacko sa ozvalo takým kvikotem, že hnedkaj bylo půl dědiny vénku.

A tak sa Báleš dostali k súdu.

Pán súci hnedkaj spustili na strýca:

„Tož počůvajte, Bálešu — né že enom okrádáte svoju ženu a všecko propijete, ale ešče ju aj bijete a nadáváte najhorších měn!“

Strýc sa uraženo nafúkli a vyběřskli na svoju bývalú půlku:

„Cóóó, ty potforo škaredá, vyzíblá! Kdo ti nadává — já?“

Pán súci sa už věčěj neptali a nasolili strýcovi štrnást dní nepodminečně. Advokát tetky Bálešovéj rozšířil žalobu pro urážku na cti za tú »potforu škaredú« — tož sa mají strýc na co těšit...

FERDA RAŠPLA

koda, že ste neznali Ferdu Rašplu, člena počestného cechu ševcovského. Býl občanem města, o kerém říká básník:

*Malé si město
však velikost mluví
z každého kameňa
časem zvětralého ...*

Už je, chudák, na pravdě boží a najisto obveseluje nebeské osazenstvo a přitem ím flikuje opánky.

Je opravdu těžké popsat jeho životní dráhu, lebo byla tak pestrá, že by to stačilo na celý román. Ale protože mu také patří moja vzpomínka, oprubuju aspoň ve zkratce zachytit několik příhod z jeho bohatého života v chudobném prostředí.

Moc řeči nenadělál — dyž býl v normálním stavu! Jak sa mu ale začaly »rójit kopyta«, to už v »prfovní« nevydržál a v zakletí sliovicovéj pary sa mu teprv jazyk rozzvázal.

Očiska černé jak bombíky od papučí, prsty roztahnuté a už maširoval — noha kam kerá. A v této době nebylo dobré dat sa s ním do řeči, lebo si uměl z každého tak »strúhnút«, že nebýl týdeň veselý.

Strýc Žentúr, známý podle velikých uší, nikdá nedali Ferdovi pokoja a velice rádi si do něho zavrtali. Aj dyž věděli, že ím Ferda neostane nic dlužný...

A tož tak aj jednu v hospodě »Na špici«, dyž už byli zasěj »nalétý jak lampa«, došli k Ferdovému stolu, nahli sa mu až k uchu a zahuhňali:

„Počúvaj, Ferdo — tak sa ně zdá, že si dneskej jakýsi zakřiknutý. Hledíš do jednoho fleku jak naša malá Aněžka, dyž má v gattěčkách a stojí u šifonéra. Očiska máš vybúlené, že by ti ich mohl bičem ušvácnuť a ...“

„Ignácu, nehongaj sa tady nade mnú jak perentykl“, — skočil mu do řeči Ferda, „ať ně nespadneš do piva. To bych tam měl rači švába! Totkaj si sedni naproti a dělaj ně ušima větr, lebo su nejaký rozhyčovaný. Dyž sa tak na tebe dívám, tož sa ně zdá, že dyž býls malý, tož ta maměnka místo za ruky vodili za uši ...!“

Žentúr si sedli a kalnýma očima čučali na Ferdu.

„No vidíš, tak sa ně to lúbí“, — pochválil Ferda Žentúra. „Vidím, že sas naučil poslúchat. A kdo sa naučil poslúchat, tož može aj porúchat! Tož ně poruč neco k jezění, lebo už hladý švirgám a v žalúdku sa ně dělajú mozole, že bych zedl drátaře aj s plechem. Neboj sa, já moc nezjím, mě stačí půl erteple a půl husy! Nó, on by ně stačil aj prasačí ocas — ale mosely by na něm byt ty dvě šunky ...“

Chlapé sa řehtali a Žentúr vybaflí:

„A kopálem po škrani bys nechtěl?“

Ferda sa napíl a doporučoval:

„Ale mosél bys dobře trefit, lebo ináč bych ťa vysmolil na dratvu a z téj tvoje teletiny bych ušil starostovi holénky. A počúvaj — nezdá sa ti, žeš ně ešče nezaplatil jedny podrážky?“

Strýc vyskočili z legátky a postavili sa:

„Co valíš? Dybych ti nezaplatil, tož by ně přeca ty boty mosely vrzat!“

„Vrzat — vrzat! To by ti mosely vrzat aj gatě, protože ich také nemáš ešče zaplatěné!“ — vykřikl Ferda.

Také si stúpl, nahl sa nad stůl, přimačkl Žentúra zpátky na legátku a začal přednášet:

„Máš moc hlúpých řečí — nech tych pohádek a syp groš! Máš »grunt« jak lešení k šibenici, tož ti naň rajfajzénka pár grajcarů poščá! Včílkaj si přehoď uši přes stůl a počúvaj, co ti moravský zeman poví: Dyž nemáš na správku botů, lebo všecko prochlaščeš, tož si ty hnáty naviksuj a choď bosky, ty povětrňáku! Tvému lúbeznému zjevu to už neublíží, stejně byls už za krásu třikrát trestaný!“

Poslední slovo už Ferda překúsl, lebo dostál od Žentúra takú po hubě, že zhltl zuby. Vyletěl z hospódy a Žentúr za ním. Ferdovy nohy byly ale živější. Přeběhl dědinu jak zajíc a dyž doběhl k chalupě, v cugu praščil na obě okna zaráz a zařvával:

„Stará, hoří!“

Hořala mu ale enom huba, tož si ju tři dni namáčal ve škopíčku...

Ferdu znali všeci v místě jak starý grajcar. A dyž jednu došlo udání, že ukradl slépky, tož místní publikum aj ze súdním personálem sa tohoto přelíčení nemohli dočkat.

Súdní síň narychtovaná jak dyby sa jednalo o hrdelní súd, čekala na obžalovaného. Na vyvolání Ferda vešel. Že už měl zasěj na guráž »nakúpené«, oči sa mu svítily jak kocúrovi a potíl sa jak dvérca od chléva. Stál v pozoru před svíčkama, dlábil širák a hypnotyzoval pana súcího jak had králíčka.

Třebaže súdní tribunál sa snažil zachovat důstojnosť, přeca Ferdovi neušly špatně zadržované úsměvy nekerých pánů přísedících. Z toho Ferda usúdil, že to nebude tak »horké«.

„Jak sa menujete?“ — začali výslech pán súcí.

„Vy ňa neznáte? Ná to je dobré — a kde ste teda vzali tú moju adresu na obsílce?“ — Ferda nato.

„Narozený?“

Ferda udiveno vypleščil oči a pravil:

„Tož pravdaže — aspoň to maménka říkali!“

„Jak ste starý?“

„Dvápadesát roků — mladý!“ — s důrazem prohlašuje.

„Máte nejaký majetek?“

„Barák na tři štoky, ale bývám ve sklepě!“ (Býval v obecním domě v mokrému spodním bytě.)

„A včil přikročíme k žalobě, kerá vás viní, že ste súsedce Filoméně Lizačkovéj zebrał dvě slépky. Tož jak to bylo?“

„Pane rado“ — začal Ferda smutno — „jak bych mohl, dyť kuřati neublížím!“

„No, to vím, ale slépce ano. Tož z barvů ven, stejně ste sa už přiznal četníkovi!“

„Vy ně nic nevěříte! Už sem vám to řekl pětkrát — pokažděj ináč a furt sa vám to nezdá. Já sem věděl, že u súdu nenajdu spravedlnost — tá je enom na věčnosti!“ — bědovál Ferda a řečnovál dál: „Slavný súde, dávajte dobrý pozor — včílkaj vám to řeknu pošestěj: Šel sem totkaj chytat ryby. Navleču hlistu na háček, rozeženu sa a udica sa ně kdesi za mnú zasekla. Ohlédnu sa a na háčku visí slépka! Zežrala hlistu aj z háčkem — myslím ju doma špatně živili. Povidám si: lepší slépka na udici, než ryba v potoku. No a šel sem s ňú dom!“

„No dobře — a jak to bylo s tú druhú slépkú?“ — ptali sa pán súcí.

„Druhú? — Počkejte, byla aj nejaká druhá? Tož, baže byla! Enomže to už je trochu zašmodrchané. Tož jedného dňa, dyž sem restauroval jedny omšelé štýblety, čuju jakýsi šustot. Ohlédnu sa a ve dveřách stóji slépka. Přičapla si a pustila »neco« na sohodek — vajíce to nebylo. Potem natahla krk a začala zpívat „Dóčlant, dóčlant, ýbr dales!“ Pane rado, no to si můžete myslet, jak ňa to dožralo! Tož sem na ňu břeskl: Ná, ty potforo, tož aj ty si jedna z nich? No, podle toho, co nechala na schodku, bych temu aj věřil. A tá mrcha pustila ešče jednu »vizítku« na schodek a ukázala ně zrcíl sem škopíček aj z verpánkem a chtěl sem tú »zpěvačku« trochu pohladit štýbrholcem. Snád sa ně lekla, či co — lebo čapla, skřekla a přestala dýchat... Pane rado, já si myslím, že to udělala schválně. Ale věřte mě, škoda jí nebylo. Byla tvrdá jak sto roků starý vůl — a to sem ju týdeň vařil! Slavný súde, ně že bych sa omlúval — ale peněz nebylo, hlad byl a na dluh nedajú!“

Pán súcí, kerý chtěli Ferdu trošku vystrašit, sa optali:
„No dobře — ale protože sa tu jedná o opravdu těžký případ, tož co na to povíte, dyž ho předáme krajskému súdu?“

„Pane rado, mně je to jedno, vám je to jedno a su přesvědčený, že tým slépkám to bude také fuk!“

„No, najisto vám na tem záleží, jaký trest dostanete.“

Ferda si zastrčil ruku za kabát jak Bonapart, podíval sa na strop a hlubokým hlasem proněsl:

„Sud' buh!“

Pán súcí sa podívali do černých očí Ferdových a vyněsli rozsudek:

„S ohledem na to, že ste sa přiznal — tož týdeň vězení podmínečně a slépký zaplatit!“

Ferda ze spokojeným uščůřením zakončil:

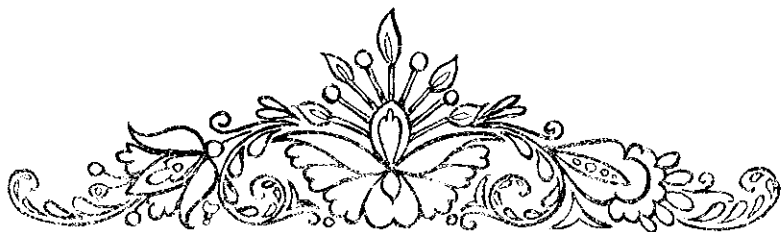
„Zaplať vám pámbu, pane súcí, a já zaplatím Filoméne — a ešče jí udělám nové boty!“

„Ale jakživ v nich chodit nebude!“ — to zasyčál přes zuby až na chodbě.

Dyž vycházali od súdu, neodpustila si Filoména jedovatú připomínku:

„Ale dali ti flastr!“

„Dali“ — nato Ferda, „a ty si daj flastr na mozek, máš ho nemocný. A tým slépkám dávaj lepší žrat — je to jak scípliny!“

HAJNÝ SRNEC

tarý Srnec pytláčili — dyž byli mladši. Nebylo dňa a nebylo noci, aby nečuchali po lesi s okama v kapcích a z rozdělanú flintú pod kožuchem. Furt enom čučali do zemi a hledali bobky, keré by ich dovědli ke králičí dře nebo na stopu »vysokéj«. Celý svět pro ně neměl ceny ani za fajku tabáku — ale les, ten byl jejich královstvím a celým životem.

Jak vlězli pod první stromy do porostu, už začali nōsem natáhnout a větřit jak velblūd vodu. Levé oko měli furt přivřítě

a pravý kútek zaškňúřený, lebo tak sa im huba skrútila od mŕnenia. Kolikrát sa v hospodě sadili, že za hodinu donesú teplého bažanta — a dycky vyhráli!

Hajný s adjunktem po nich pásli niekoľko rokov, ale dopjat ich nemohli. Chalupu im s četníkom rozházali a proňurali od sklepa po komín niekoľko krát za sebou. Nenašli ani patrón, natož tak flintu — a nenašli ani pérko, natož tak celého bažanta!

Kdysi nejaký »fiškus« poslal hajného Čagana k Srncovi, prý majú k obědu divočinu. Hajný vletěl do chalupy jak hrom a rovnú na strýca:

„Tož už sem vás načapál, vy ftáku! Kde máte toho srnce?“

„Hergotkrucifiix, jakého srnce?“ — vybaflil strýc.

„Tož enom sa moc nedivte a z barvú ven — včil už ňa nedobehnete! Kde máte toho dvúročáka?“

Strýc nazvihli obočí a s úšklebkem pravili:

„Dvúročáka? Srnce? — Ahááá, tož dite na dvúr, stará ho má na klíně!“

Hajný poskočili jak postřelená korotva a hybaj na dvúr. Rozhlédli sa a zahlédli tetku sedět na lavce — z malým Jozéfem! Chvilku čučali na mateřské štěstí, potom na strýca a zařvali:

„Ná, krúci, tož co si ze mňa děláte přču — víte, že to je znevažování úřední osoby?“

Srnc sa zašćúřili a klidno pravili:

„Hergotkrucifiix, jakú přču — tož ste slepý, lebo cóóó? Šak vidíte, že ho Babuša chová. Přeca náš Jozéfk je také dvúročák a Srnc je také — tož co?“

Hajný vyletěli ze dvora a pluli jak skřech...

Ale jednu na pytláckú vášeň doplatili — a škaredě! Dva roky ich nebylo vidět a dyž sa zasěj ukázali v dědině, na moje optání, kde tak dlúho byli, přiznali sa:

„To víš, chlapče — na dovoleněj. Měl sem ju naplánovanú na tři roky, ale rok ně odpustili.“

„A za co ste to vyfásli?“ — ptám sa.

„Ále — střelil sem do kožucha!“

„Ná, počúvajte — zato ste přeca nemohli dostat tři roky!“

„Hergotkrucifiix, tož za to ně — já sem ti zapomněl říct. že v tem kožuchu byl hajný...“

„No proto!“

A ten přpad načisto změnil Srncovi životní dráhu. Udělali ho

hajným! A také od téj doby ani jedna »černá« rana v lesi nepadla, lebo Srnc hlédali rajón tak zuřivo, že sa mu každý vyhl na sto honů. Mimo toho měli po stromoch rozvěšané tabulky z říkáním:

Lesti nekeho dopadnu v lesy pitlačit

pámbu ho opatruj

rozstřílám ho jak starý hrnc

zveškerú úctú

hajný Srnc

Pytlácká krév sa im změnila v mysliveckú, ale čertovina v nich přeca enom ostala až do smrti.

Kdysi Srnce zavolali pán lesní Tetřev a rozkázali:

„Počúvajte, Srnce — na palůčku »U třech křížů« máme jatelinu — nechajte ju poséct!“

Strýc »srazili kufry« a brali sa k lesu, ale cestú, tak obyčejně, potkali hospodu. Vpadli do šenkovně a dali si čtvrtku »Bzenec-kěj lipky«. Zamžúrali na zarosenú sklénku, čuchli si a usrkli hlteček. Chvilku vínečko kúsali, převalovali ho v hubě a múdro hodnotili:

„Hergotkrucifiix, můžete si myslet — to byla hlava, co to víno vymyslela! — Enom dyby naň furt bylo!“

Co tak popíjali a přemýšlali, kde vzít peníze, uhlédli přes okno Francka Miškového, na kerého hnedkaj volali:

„Francku, pocem — chceš kúpit jatelinu?“

„Co za ňu?“

„Tož daj stovku a je tvoja. Ale mosíš ju hned poséct — je na palůčku »U třech křížů«.“

Francek vyplatil peníze a šel dom pro kosu.

Srnc, že už byli zasěj »pevný v kolenách«, spokojeno pocu-cávali vínečko a až k večeru sa brali zpátky na lesní úřad. Cestú si to všecko pěkně zesumírovali a vpadli do kancelára z řečú:

„Hergotkrucifiix, pane lesní, můžete si myslet — jakási sviňa nám posékla na palůčku tú jatelinu!“

Pán lesní, kerý byli v tú chvíli zelenější jak jejich uniforma, sa hrozivo zamračili a zařvali:

„Srnce, to ste hajný? A to si trůfáte dojít za mnú s takovú věcú? Už at vás nevidím a zitra ráno ně hlaste, co je z jatelinu!“

Srnc kývli a odlézli jak spráskaný jezevčík — víno im zhořklo v hubě...

Cestú přemýšlali, jak na to, ale že už měli rozum »osvícený« vínečkem, »rozřešili« těžký případ, než došli dom.

Vcházejí do dveří, povídali tetce:

„Babušo, di na palůček ke »Třem křížom« naséct jateliny!“

Tetka vzali travnicu s kosákem a šli — a strýc pomáhal za něma...

Protože jatelina už byla posečená, naškubali pár hrstí po krajích, hodili si nošu na záda a brali sa dom.

Srnc vylézli s křoví a zahulákali:

„Ná, ty potvoro, tož ty si ten schoř, co nám krade jatelinu? Hybaj do myslivně!“

Lapli tetku za rameno a tahli ju jak kozu k lesnímu.

Dojda tam, úředno zařečňovali:

„Hergotkrucifiix, pane lesní — můžete si myslet — už sem tú mrchu dopadl, co nám ukradla jatelinu!“

Tetka sa nezmohli ani na slovo a hleděli, jak dyby vypadli z hnízda.

„Jak sa menujete?“ — optali sa tetky pán lesní.

„Srncová!“ — tetka nato.

„Ste z rodiny z hajným?“

„Tož baže — dyť su jeho žena!“

Pán lesní včilkaj zasěj pro změnu zčerveňali, vyvalili oči jak duběnky a zařvali:

„Hajný, co to má znamenat? Jak je to možné?“

Srnc sa nafúkli a vyběřekli:

„Hergotkrucifiix, pane lesní, řekněte slovo a já tú babu rozstřílám na cucky! Ve službě neznám ani bratra!!“

Pán lesní sa poškrábali ve fúsách, poslali tetku dom a protože im šla ruka po flintě, tož rači Srnc vyhodili za řů...

Strýc si věnku spokojeno podrcl šírák, zašli si ešče na dvě osmičky a zapadli do lesa...

Ida omladinú bafali z faje, dyž vtem sa im do čehosi zasekla noha. Zavanglovali a tak praščili bradů o stonek, že im v sanici ruplo a flintu zarazili do zemi až po pažbu. Dyž sa vymotali z chábí, zasakrovali tak, že lesní zvířactvo sa z hrozným kvikotem rozletělo na všechny strany. Strýc strčili nohu — do oka!!!

Že by si im trúfl pytlák do rajónu, s tým nepočítali.

První chvíli při tem pomyslení nemohli popadnúť dech. Potem sa ale zabúchali do prsů, že v nich zahučalo jak v prázněj lajtě a zařvali, až listí padalo:

„Ěj, počkaj, ty řuhýku — hergotkrucifiix — až řa dopadnu...!“
A v představě už viděli chlapa řůravého jak řičicu.

Celé dně a noce čmuchali po lesi jak liška — nespali a nejedli. Až jednu...

Procházali »Hrdělkem«, dyž od »Rubiska« vyšla rana...

Přičapli a ze srdcem, keré im búchalo až v ohryzku, šúlali sa v tú stranu. A už ho zahlédli: Ondru Puchýřa, jak stóji nad srncem! Vtem už ich zahlédl aj Ondra, zgrčil sa, namířil a bááác — broky enom hvízdly Srncovi kolem uší.

Skočili za dub a zasyčali:

„Jedného srncu dostáls, lumpe, ale druhého — řej, hergotkrucifiix — těžko!“

Vzali si Ondru na mušku a poslali mu do zadku trošku toho, co slubovali na rozvěšených tabulkách, že enom békl. Mosěl mět ale tvrdů kožu jak divočák, lebo křoví zapraščalo a Puchýř byl v prachu...

A už zme u súdu.

Ondra Puchýř žalovál, že po něm Srnc střelili, dyž byl na dřevě!

„Srncě, tož co nám k temu můžete řéct?“ — začali pán súci.

„Hergotkrucifiix, pane rado — zavolajte sem tych sto miliónů bab, co ně chodíř do rajónu na dřevu a optajte sa, lesti sem nekerěj chup na hlavě zkřiví! — A počůvaj, ty konipásku, dyž tady vyprávjáš, řes byl na dřevě, tož ři je řa flinta, cos tam zapomněl — hááá?! Na dřevu sa chodí s obuškem, s pilkú alebo z hákem na lámání — ale ně s flintú! Leda ře bys chtěł každú suchú haluz ustřelit a to by ti tak nanejvýš věřila hluchá Teréza Štruplena. A od kdy sa chodí na dřevu o desíti hodinách večer — cóóó? A budem ti moset kúpit silné brýle, abys poznál dřevu od srncu — ty dřevorubče!“

Ondra sa pod palbú otázek enom zohl a ani nemrkl.

A tož: Ondra Puchýř sa odsuzuje na měsíc vězení nepodminěně...

„Pane rado“ — dodál Srnc, „nemyslete si o mně, ře su špatný střelec — řej, hergotkrucifiix, »škodnú« trefím dycky na hlavu — ale to až podruhéj, včilkaj to bylo schválně!“

„A tobě“ — obrátili sa k Ondrovi — „sa odměním! Za každý brok, kerý sis vytahl ze zadku, dostaneš — po hubě! A dyby řa snád zasěj jednu začal svrbět, tož dondi — poslůžim ti — hergotkrucifiix, poslůžim...!“ — a pohladili flintu...

SVAJBA

„Itajte, stařečku! Co zasěj kazíte? — zavolál sem přes plot. Byli zabraný do práce, tož sebú trhli, potahli si brýle na špičku nosa a hledá nad ně, zahulákali:

„Co nahlédáš jak zloděj? Poď na besedu, zašívám opratě, tož možeš kibicovat!“

Přisedl sem k nim na klady a stařeček, natíraje konopnú nit včelím voskem, mudrovali:

„Tož vidíš — jaro už je tady v plněj parádě. Provedl sem kon-

trólu a je to v rychtiku. Všecko sa to podle plánu párkuje tajak lůní. Korotvičky, bažanté aj zající. Holúbci sa pusénkují na kálenici a vrabčáci sa vrtijú v rýně, enom sa práší! Šak aj na mňa to jaro leze — jak lehnu, už chrápu... A ty už sa také delší dobu kocůňáš. Kdy máš tú svajbu?“

„Za štrnást dní. Šak dondete, né?“ pravil sem.

„Dondu — co bych nedošél? Aspoň sa zasěj jednu pořádně napiju a najím! Snáď to nebude, jak dyž sem byl na svajbě u Trháčů? Tam sa nebrali dvá ludé, ale grunty a měrice! Éj, tam byla pohoda jak dyž zdechne kráva! Nedaj bože, to byla svajba! Napečeného moc, ale pobízání málo... Herdek, hladný sem byl jak vlk a vrčalo ve mně jak v kozi, dyž sa nažere mladěj jateliny. Tři dni před svajbú sem nic nejedl, abych byl při chuti — a včil kaj toto...

Nevím, esli im špatně hořalo ve šporheltě či co — to byla věčnost. No, potom přeca enom doněsli polévku a hnedkaj nato paradajskou máčku ze šiška. Viš, to sa dělá, aby sa moc nezjedlo. Svadební matka lakomá jak čért, sa furt dívala svadebčanom po prstoch, kdo si co vezne... A najednú na mňa vybafla:

»Matúšu, vezni si buchtu!«

Krúci, tak sem sebú škubl, jak dyby ňa načapala při zlodějstvu. Šak sem si vzál dvě! — pravím.

Trháčka si ňa změřali od hlavy po holénky a farizéjsky sa ušklébli: »No neé — vzál sis tři, ale vezni si ešče!«

Éj, tá mrcha počítala dobře! Seděl sem jak ukradený a v tú chvíli sem měl v hubě hořko jak po žluči... Stála přede mnú flaša slivovice a štamprle nikde. Pravím si: Ná, co je? Dyť sa neco mosí stat! A stalo sa: zhasla lampa. Tož sem sa honem brál potmě potichučky po téj flaši, lapl sem ju a dál si takého hlta, že to zahrčalo až v Římě. A potom sem ju zasěj velice potichučky stavjál zpátky — enom aby necingla. Dosedla měkúčko, jak do duchen... Pravím si: dobře!

Spokojeno sem sa oblizoval, ale vtem už Trháčka doněsli novú lampu. Krúcikozacap! Dyž satan chce, aj z fazule brokú nadělá! Včil kaj už sem viděl, proč tá sklénka necingla. Jak sem ju potmě dával zpátky, tož sem ju postavil do kastróla s paradajskou máčkú... Ešče štěstí, že naproti mňa seděli kostelník Míšek, tož bylo těžko trefit na pachatela.

Dyž to Trháčka uviděli, naduli hubu jak fukar a zčerveňali,

že ju měli jak kopřivama poprlení. Div ně nos neurazili, jak ně kolem něho smýkli kastrolem aj ze slioviců, a enom ím šorce nadletěly, dyž proletěli dvěrcama do kuchyně. Zpátky už ju nedoněsli...

„Počkejte“ — zarazil sem ím řeč. „Mosím vám něco připomnět. Dyž ste u téj sliovice, pokád ně paměť slůží, tož ste ně na Silvestra ve sklepě slúbili, až sa budu ženit, že ně demijón téj halúzkovéj donesete!“

Stařeček sebu trhl, že sa šidlem džogli do palca, až ím červená vystříkla. Rychlo strčili palec do huby, odpluli, zasakrovali a koktali:

„Ehe — stakra — tož tento — pravda — cosi zme mlúvili... A praviš, že na Silvestra? Nó, tož hlavu máš dobrú, enom co je pravda! A — a — pětku sem říkal?“

„No né — říkali ste deset litrů, ale esli ste už puténku vyslopali, tož sa mosím spokojit aj z pětkú! Šak doneste pleskačku na košť, ať vím, jakú lavóroviců ňa uhostíte!“

Šváclí oparaťama o zem a zahučali cosi o »pěkném ftákoví«. Za chvílku sa vrátili z komory ze sodovčákem. Napil sem sa.

„Tož jaká je?“ — a hleděli na mňa jak rapucha na muchu.

„Nó, ujde to“ — pravil sem.

„Có — ujde to?“ zasyčali. „Pamatuj si, ty oždaro, že darovanému koni aj ze zadku voní!“ A znova pichali šidlem do opratí. Že dondú o pětku sliovice, s tým naisto nepočítali...

Chvílku bafali z faje a pluli jak polír. Svrběl ich jazyk. Chtěli zavést řeč inde, ale nevěděli, z kerého konca. Vtem sa kolem kolébala stará hus. Zakopla o opratě, poskočila, zazpívala gááá-ga-ga-ga — a »dřístla« zrovna na opratě...

„Sviňo jedna škaredá!“ — zařvali a škráblí po ní metlú, že letěla až pod návratí.

„Vy naděláte skrzevá taký ždibinek!“ — smil sem sa.

„Ždibinek — trúbo? Podívej sa, jak ně to nahodila! U zadku jak bič a na zemi jak travnica!“ A starú hadrú »ždibinek« utfeli...

Potem ně z ruk vytrhli sodovčák, napili sa a pichali šidlem do opratí, div ho nezlomili. A najednú vybaflí:

„Mosíš sa ženit?“

„Nemosím — chcu!“ — já nato.

„Nó, to sa uvidí za půl roku. Včilkej ně možeš vykládat co chceš! Dycky sa ně zdálo, že sa ani neoženíš. Si jak práchnivé dřevo: dútnáš, ale nehoříš... Připomínáš ně Cyrila Parganového.

Kdysi zme tady měli ponocného Juru Pargana, kerému zme říkali »Jura tento-netento«, lebo to říkal skoro za každým slovem. A tož ten jeho syn Cyril sa galánil s Tonkú Vařajkovú. »Blahoslavení chudí duchem« — říká Písmo — a tým sú ti postižení uspokojení. Cyril byl zrovna tak »trefený« jak jeho tata — to víš, sova kanárka neuléhne! Ludé říkali, že dyž byl Cyril malučký, tož préj spadl do díže s těstem a od téj doby měl rozum taký polepený...

Dyž sa ho ptali, co by chtěl, říkal, že mu nic nechybí. Jezt mu šmakuje — práca mu nešmakuje. Fajka mu tahne a do chalupy mu netahne, lebo má všechny fuky zacpané. Do krku mu teče — a do holének neé — tož co? Z toho vidíš, jak málo nekerým ludom stačí ke štěstí...

Cyril chodil, jak dyby měl v gatách mlýnský kameň. Než zasél, ti druzí už měli dávno po žňách! Aj v lásce byl taký »divoch« — muchy, zežerte si mňa! Šak dodneška nikdo neví, jak sa to mohlo stat...

Bylo to jaksi v hody, dyž ponúkal svoju galánku: »Tonko, napi sa vína!« A protože z lásky muchy nekapú, ale děcka na světě přicházají, tož tady nastala — jak ty říkáváš — biologická změna: začalo to vínem a skončilo to mlékem... Ale Cyril sa k svajbě neměl. U Parganů bylo boží dopuštění a tata měli tú patáliju uvést na »pravú míru«. Zavolali teda syna svého rodného do izby. Pokašlávali, posmrkovali, hnedkaj sa poškrábali za krkem a hnedkaj zasěj na druhém konci páteře... Dyž už sa poškrábali aj na dlani, kerá ich svrběla také, začali:

»Tož počúvaj, Cyrile — tento — dyž sis to tak potento, tož sa — tento — nedá nic dělat. Já ti to — netento — šak sem nebyl také nějaký tento! Ale hergót, dyť ty nemáš nic, enom roztrhané a potentované tento, z kerých ti leze holá tento a Tonka, má včilkej už enom to tento, tož si to vytento, jak chceš. My ti z mamú do toho netento, ale nějak sa z toho vytento mosíš! Krúci, zeber sa a di — tento — na fāru. Ale hnedkaj! Aby si ludé netento, že zme nejaci tento...«

Cyril enom bafal z fajky a hleděl do jedného fleku...

Nakonec přeca k svajbě došlo. Ale Cyril byl tak dohúkaný, že nevytáhl fajku z huby a šel s ňú aj do kostela... Krúci, to byl ženich! Ale sotvá šlápl na první schodek, Tonka mu vyšklubla fajku z huby a strčila ju do kapce pod fjetoch. Dyž spolem klečali u oltáře, tož najednú súseda Pelěščena sebu škubla, jak dyby

dostala žihadlo, drcla moju a šušká ji do ucha: »Kačo, podivaj sa na tú Tonku! Viš, dyž sem sa vdávala, také sem byla nedočkavá, ale že by sa ně z ní kúřilo, to teda nemože nikdo řect...«

Podezřívál sem stařečka, že ně to vyprávjajú proto, aby ňa odradili od ženění a nemoseli dat tú pětku halúzkovéj. Dopili zme a rozlúčili sa s tým, že sa zendem za štrnást dní na méj svajbě...

Došli nafintěný jak starší družba, hubu vymydlenú enom sa bliščala, v novém lajbli a z veržinú v kútku.

„Pochválen buď...“ — pozdravili. „Tož tady máš tú *pětku* a ešče sem ti donésl morku. Má pětatřicet kilo — ale aj z betónovým korytem...“

„A je aspoň mladá?“ — optál sem sa. „Aby nepamatovala patery vánoce!“

„Tož baže je mladá,“ pokúšali sa zahnat moje starosti. „Spáchala sebevraždu: podřezala sa o kosu z neščasněj lásky k morákovi! A to by přeca stará morka neudělala!“

„To teda máte pravdu! A kde máte stařenku?“ — vyzvídal sem, dyž sem ich vědl do izby.

„Ále, už je zasěj natřčená! Uminila si, že přej mosíme oslavit zlatú svajbu. No a já sem jí připomněl, že zme před dvaceti rokama zapomněli oslavit třicetiletú válku... A tož ně řekla, že s takovým hovadem přes dědinu nepujde. Vidiš, to máš za to, dyž chceš nekemu poradit. Čiň čertu dobře, peklem sa ti odmění!“

„Nic sa nebojte, šak stařenka za vama dondú!“ postrašil sem ich. „Ale včilkaj už pote okoštovat, jaké sem dovézl víno!“ A naléval sem do pohárků.

„Odkád to máš?“

„Co je vám potem? Hádejte a posudte. Šak vy dobře víte, že sa dá víno udělat aj z hroznů!“

Nahlédli proti světlu, jakú má »iskru«, čuchli a upili. Převalovali ho v hubě, kúsali, zhltili a mlazgli:

„Dobré je! Rýzlink jak řemeň — bude dobrý po masném. A co máš ešče?“

„Tož pro robky sem vzál tramín, a dyž bude potřeba, tož tam mám aj trochu »vavřinečka«!“

Okoštovali aj ostatní, pochválili, a aby sa »nesekli«, prohlásili:

„Tož dědinu bych netrefil, ale voní to jižní Moravú... Vezni sebu butelku vavřince a pod. Mosím ti dat nejaké rady do života!“ — a tahlí ňa za krmík, aby nás nikdo neviděl...

Sedli zme si na obrátěné troky, stařeček si dali pořádného hltá a spustili:

„Tož také sem ti došel zavínšovat. Šak ňa znáš, že kolem teho moc řečí nenadělám — kdo chce kam, pomozme mu tam! Lutovat ňa nebudu. Dyž už sas oženil, bude ti dobře — a dobře ti tak, trúbo! Býls jak hříbja a včil si v tem chomůtě, nepřirovnávaja, jak to boží hovado, enom k hrantu ňa uvázat. Ná, co včilkaj budeš dělat? Do hospody nesmiš, pit nesmiš, karty hrát nesmiš a za robkama — to už teprú nesmiš! Měl sas podívat nad oltář. Majú tam napsané: »Pane odpusť im, lebo nevijú, co činijú!«

Dyť sa podivaj na mňa. Enom to fajčisko smradlavé ně ostalo, skrúťěný su jak itrnica a ušiska mám zvěsené jak pastýřúj Buřin. A také sem sa stavjál jak holub na věži! Dyž sem s ňú začál chodit, tož bych ju býl láskú zedl — dneskaj teho lutuju, že sem to neudělál... Před svajbú tá moja sedmá svátost kolem ňa poletovala jak rorýs a aj tak pískala: Matúšku sem, Matúšku tam — enom ňa ofukovala a oblizovala...

A dyž sem sa za půl roku po svajbě vrátil pozděj z hospody, tož jak ně ju smýkla, překotil sem policu aj z hrncama — hnedkaj bylo půl výbavy v sakroch. Stanu, a ona bác ně z druhéj strany, že sem nosem urazil kropěnkú u dveří. Potem ně zkúšala napasovat na hlavu všecky hrnce — pěkně jeden po druhém. Ešče ščestí, že sa ně podařilo utěct na hůru a vytahnút za sebu žebř — snád by ně byla zmrzačila!“

Upili z butelky a žalovali dál:

„Šak dyž sem sa oženil, tož ně po obědě aj hubu utírala. A jak ně ju totkaj »utřela«, tož sem překúsl špičku z fajky... Dyž zme sa vzali, hnedkaj nás bylo v chalupě deset — Kača byla jedna a já sem býl *nula*... Ěj, chlapče, byly doby, kdy sa ně lúbila enom Kača a žádná iná! No vidiš — a včilkaj sa to obrátilo...

Ja, tož co sa tebe týče, ty sas dobře oženil — enom tá tvoja sa špatně vdala. Dycky sem si říkál: Kerá si ňa vezne, do smrti nebude lehko dělat! Ale slúbil sem ti, že ti dám dobré rady do života, tož počúvaj:

Zaveď tú tvoju roběčku každých štrnást dní k panáčkovi, aby

ji přeřikál, co slúbila. Viš, každá robka velice rychle zapomene, kdo je hlavú rodiny, kdo doma poručá a keho má poslúchat. A ty svoje rance z hadrama ať zatým nerozbaluje a ať ich nechá v síni u dveří...

Tož tak. A jí zasěj řeknu, aby ta každý deň bila jak koňa! Moc dělat a málo žrat, abys neměl rúpy a abys věděl, že s ňú máš znášat dobré aj zlé... A daj sa k hasičom! Aspoň budeš mět furt poruce helmu... Mohlo by ju snád' nekerú chvílu napadnúť rozkrápat ti o golozňu nejaký ten kastról!

A téj svadební noci sa neboj! Dyž já sem sa ženíl, měli zme okna tři dni zatlučené deskama a v izbě jak po zemětřesení! Všecky obrázky ze stěn dule, malta okřápaná, lampa uškubnutá, sláma ze strožochú ven a kachlové kamna na ohrabky. Šak tenkrát sem chtěl, aby tá noc trvala najměň tři měsíce, jak u tych Eskymáků! A včilkej! Tak jednu do roka – a to ešče mosí byt ten přestupný...

A co sa týče děcek, s tým sa ponáhlajte. Pamatuji si, chlapče, že co sa v mládí naučíš, ve stáří už nemožeš dělat...

A ešče ti mosím něco připomenút. Onehdá sem ti vykládál, jak sa ftácci a zvířatka mezi sebu chutno milují. Ale také nesmiš všecko brat do písmenka! Čúl sem, že taký škaredý škrobák – krúci, jak sa tá žúžel menuje? Už vím! Kudla pobožná či posvátná – herdek, tak nejak!

„Kudlanka nábožná!“ – opravil sem ich.

„Tož dobře – no! A tož ti dyž sa pomilují, tož tá panimáma Kudlanková teho pantátu Kudlanku potom láskú zežere... Dovedeš si to zrechnovat, kolikrát bys mosél byt už zežraný?“

Po tychto »radách do života« sem mosél nejak smutno vypadat, ale stařeček nevypadal ináč. V túto chvílu sem ich lutoval věcėj než sebe. Snád' to vycítili, lebo najednú ňa chytili za rameno, poďivali sa ně do očí a posmrkli.

A v dobréj víře, že ňa rozveselíj a přivedú na lepší myšlénky, dobrácky ňa búchli do zádú, vytahli kočičák a dvakrát s ním bácli do dlaně. Nacpali si a přidali ešče kapénku z životní múdrosti:

„No – nic si z teho nedělaj! Tak už to v životě bývá a nikdo to nezmění! Viš, říká sa, že láska je nesmrtelná. Ale sám bych chtěl vědět, kemu vydržala do smrti? A pamatuji si túto velikú pravdu:

Láska je jak táto fajka! – a zatřepali ně s ňú před očima. Ve dvaceti letech sa nacpe, do padesáti sa kúří a potom sa už enom vyklepává popel...“

A jedným hltém dopili zbytek vavřínečka...

TO BYCH SI LIŠČIL EŠČE JEDNŮ

Starý Cabúch jeli k céři na náščevu. Vlakem! Dyby šli pěšky, trvalo by im to týdeň, ale měli by tú výhodu, že sa nemoseli dostat k súdu. Ale už sa stalo a sú v súdnej síni.

„Tož strýčku“ — pravili pán súci — „povězte nám, jak sa to všecko zeběhlo!“

Cabúch zatrubili do červeného šnuptychla, odkašlali a začali:

„Pane rado, prosím ich pěkně, možu si sednúť? Vijú — já včilkej chodím enom pěšky — vijú, od téj doby, co sem sa tak

— tento — tož abych začál z kraja... Tož tento, Kača — jako moja céra — žije z jedným nakladatelem v tem kombinátě — lebo jak sa to tento — tož jak bych vám to řekl... Nóóó, tož on nakládá uhel na vagóny a majú dohromady kvartýr, vijú? No a Kača totkaj spadla ze schodů lebo co — a préj mosí ít na operáciju a že není plnoletá, tož snád' mosím podepsat jakýsi ten pervers. Až za měsíc sem došel na to, že to byla směňka na pět tisíc...“

Protože strýc byli ten deň u súdu poslední strana — pán súci ich v řečnování ani nezastavili, ba začali sa bodrostů starého Cabúcha dobře bavit.

Strýc vytahli kočičák, nacpali fajku a vyprávěli dál: „Ja — tož abych nezašel vedle — rozlúčil sem sa s Terézú, to jako z moju starú, vijú? — vlézl sem do vagóna, šak lidí tam bylo jak maku, tož sem ostál v uličce u dveří. V jedné štáci, dyž už sa vlak rozjížděl, dobíhali ešče dvě lidé. Honem sem otevřel dveřa, ten jeden — za méj pomoci — skočil do vagóna a ten druhý, protože měl balík na rameně, utěkal při schodkách. Tož sem ho ochotno chytil za lémeč a vleču ho do vlaku. Ten ale sebú začál pytlovat a strašlivo břešcat. To ňa dožralo, tož pravím: Co břeskáš, balamuťo — šak já ňa nepustím, nic sa neboj! Hodil sem ho za sebe jak počuranú kočku a přibíchl dvéřca. To ste ale měli vidět, co ten skřeček dělal za randál. Urazit mu hlavu, tož by z něho mohl byt tak dekl na puténku, ale řvál div okna nepukaly. Nadál ně do hňupů, že préj mám v makovici sečku a že dyž dávali blbost, tož préj sem mosél ít najmén štýrykrát — a já nevím co ešče. Pane súci, vijú — já su dobré chlapisko, kuřati neublížím — ale v tem momentě sem ho gabíl za ohryzek a pravím: Basom ti dušu tvoju ohnivú, co sa paprčíš, ty itrnico. Člověk ti pomože a ty tak?! — Chlapík natahl krk jak koza po ořechovém listí a zaskřehotal: No né — hladit vás za to budu. Dyť já sem šel totkaj švagra enom vyprovodit! — Tož vidíte, može byt člověk k luďom ochotný? Nemože!“

Pán súci sa usčůřili pod fůsa a pravili:

„No ja, strýčku — ale to tady v žalobě nemáme!“

Cabúch zamrkali, zabáňali z faje a povídali dál:

„No šak je dobře — dyť já enom chcu, abyste věděli, proč nejezdím vlakem. A to hlavní teprů donde! Ja — tož rozlúčil sem sa s cérú radostnú, nakúpil všelijakých hlúpotin děckám, svatý obrázek z rámkem aj ze sklem, kosu, laterňu — a brál sem sa na štaciön. Vlak už tam stál, tož sem si vlézl do téj cimérky, co sú

tam dveřa na šuplík. Nikdo tam nebyl, tož sem si pověsil halenu k oknu, balík sem dál na lavku a šel sem si koupit něco na čtení. Doňďa zpátky, už tam byli lidé a na mém místě seděl chlap jakýsi — ja, šak to sú oni, co tady stójíjú! Pozdravím křesťansky a hledím po svých věcích — ja krúci, tož halena pověšená u dveří a balík na zemi. Zvíhám ho a učuju jakési řinčání: pane rado, to panenka Marija aj z laternú doplatila na to stěhování! — To vy ste ňa přestěhovál? — ptám sa teho šohaja u okna. A ten na mňa zařvál jak hotař: »Co je ně po vašich hadrách — já sem nikoho nestěhovál!« — ale červený byl při tem jak lanžhotské nohavice.

No a včil sem tak »nahlas uvažováł«, jací sú lidé: »Víte, má ten pámbíček všelijakých strašáků na světě. Co není uvázané řetazem, to lidé odnesú! Rád bych věděl, co to bylo za pajtáša? Dyby ně řekl, že chce lapět u okna, tož bych ho tam pustil a ten balík bych opatrně předělál, aby sa v něm nic nerozkřápal. Ale to né — on s tým prašči, rozmlátí to a potom kamsi odleze. Mosěl to byt nějaká trůba!«

Najednú ten, co seděl u okna, hépl, jak dyž ho šidlem džógne a zařvál: »Chlape, řeknite ešče slovo a něco strašného sa stane!« A já mu načisto klidňůčko povídám: »Ná počúvajte, a co vy sa papříčíte — co je vám do teho, dyž nekemu nadávám, kdo tu není? Dyť já mluvím o tem, co ně tú laterňu s obrázkem rozmlátíl — a vy si tam čumte z okna a o mňa sa nestarajte!« A on do mňa drel. No to si můžete myslet — to tak na mňa! A zasěj načisto klidňůčko sem mu řekl, aby si zdělál brýle — a on nechtěl. Tož sem mu ich zdělál sám — a liščil sem ho po hubě. A bylo po domluvě...

Víte, pane rado, mňa lidé znajú, já su dobrý chlap a jak už sem řekl, slámku do cesty nikomu nepoložím — ale všeckého do času, až sa ucho utrhne!«

Pán súcí sa dobrácky uščúřili, podívali sa na postiženého, kerý už neměl opuchlou hubu — a potom sa obrátili k Cabúchovi:

„Drahý strýčku, já vám všechno věřím, ale nedá sa nic dělat: tři dny podmínečně na jeden rok a sto korun na sirotky!“

Cabúch sa tak chutno zasmíli, až ím v očích zablíščalo, a spokojeno súhlasili:

„Pane rado, tož to ja — na sirotky, to ja — to bych si liščil ešče jednú...!“

POSLEDNÍ VŮLA

Bvónil umíráček... zvonek, kerý lidé nemajú rádi, lebo nikdá nevěstí nic dobrého. Ešče neodklínkál a už sa celá dědina dověděla smutnú zprávu: umřeli stařenka Pagáčka...

Nechtěli temu věřit ani stařeček, lebo při téj letoře, kerú měli stařenka, nikdá nevěřili, že by ich přežili. Držali hlavu v dlaních a spomínali na všechno dobré aj zlé, co ze stařenků prožili, a za to, co ím v životě špatného provedli, ich včilkej v duchu odprošovali...

Dyž lidé uviděli stařečka na pohřebě, šuškali si, že snád' pujdú brzo za stařenkú, lebo ich ani poznat nemohli. Taký drobeček byli.

Chlapé na nich čekali po pohřebě v hospodě, ale nedošli...

A dyž sa neukázali skorem štrnást dní ani v hospodě, ani vénku, jejich staří kamarádé sa začali radit. Nakonec rozhodli, že nejlepší kamarád stařečkúj, Jura Klásek, mosí ít za nima a vyžďarat, co a jak.

Druhého dňa, jaksi k poledni, zabúchali Klásek u Pagáčů na dveřa. Ticho! Chvilku čekali a zabúchali silněj. Zasěj nic... Dyž zabúchali potřetí a od ran na dvěrcu sa ozývala ze síně enom dutá ozvěna, Kláska přejěl mráz po zádoch. Obávali sa toho najhoršího...

Obešli stavení a nahlédali do dvorka, do zahrádky aj za humna. A tam uhlédli stařečka, jak chodijú z rýčem mezi erteplama a džógajú s ním do hlíny...

„Zbláznil sa!“ — šuškali si Klásek pro sebe a čučali na nich jak na strašidlo.

Najednú stařeček čapli a začali hrabat hlinu rukama jak pes, kerý předníma tlapkama vyhrabává skovanú kost. A než sa Klásek spamatovali, držali v rukách demijón a drali sa s ním přes erteple do stavení.

Klásek čekali hodnú chvíli před chalupú, než znova zabúchali na dveřa a přitiskli na ně ucho. Učuli brblání a šúravé kroky izbú.

„Kdo je tam?“ — hlasito zavrčali.

„Matúšu, to su já — Jura!“ — skorem zazpívali Klásek.

„Co chceš?“ — zpovídali ich ešče furt přes dveřa stařeček.

„Ále, idu kolem, tož sem sa chtěl optat, lesti neco nepotřebuješ?“

„A to mosíš dolézt zrovna včilkej na poledně, dyž vařím?“ — brblali a odryglovali dveřa. „Nebýls tady štrnást dní a najednú...“

„Nehněvaj sa, Matúšku,“ skočili ím do řeči Klásek. „Měl sem trochu věcej práce a aj sem si myslél, lesti snád' nerozjímáš a nechceš byt sám...“ A už maširovali do kuchyně.

„Sám — sám! To bys měl vědět, že není dobře byt člověkovu samotnému,“ mrčali. „A sám sem byl, dyž ně bylo najhorší! A dyž sem sa z toho akorát před chvílú trochu vylízál, tož dondeš, esli neco nepotřebuju!“

Klásek potahli nosem a pravili: „Nó, myslél sem si, lesti nepotřebuješ trochu gořalky lebo inšího, dyž včilkej nechodíš do hospody. Ale voní to tady jak v apatýce — tož snád' opravdu nic nepotřebuješ...“

„Potřebuju aspoň z nekým povykládat, lebo zapomenu svoju mateřskou řeč“ — nasadili inší notečku. „Dneskaj ráno sem myslél, že sem už aj ohluchl, lebo na dvorku bylo také ticho, až sem sa teho lekl. Teprú za chvíli sem si spomněl, že sem včera zařezál poslední slépkú...“

„Pokád' vím“ — pravili múdo Klásek, „tož ten, kdo propadne ankahólu, može oslepnút, ale nikdá neohluchne!“

„Vole starý!“ — zavrčali, lebo toto učili velice dobře. Ale Kláskova náščeva mosela na nich blahodárno účinkovat — měli už posluchača. Proto rozhodli: „A když už si tady, tož si sedni, ať ně neodneseš spaní!“ Zohli sa pod stůl a vytahli demijón, kerý tam prvěj skovali. Přistavili sklěnečky, naléli a tajak při velikěj slavnosti proněsli:

„Tějto slivovice si považuj! Tú měla Kača v komoře na polici a na ní uvázanú cedulku: »Svojému najmilejšímu Matúškovi k našej zlatěj svajbě od jeho věrněj Kačanky!« a pošúpli sklěnkú ke Kláskovi.

Klásek ani nemrkli, aj dyž viděli, že z opletěného demijóna ešče padala hlina na stůl. Túto »milosrdnú lež« kamarádovi hnedkaj odpustili, štrngli si a připili: „Tož, Matúšku, na zdraví Kačanky!“ a hrkli to do sebe jak vodu...

Stařeček túto volovinu naisto přeslechli, lebo v tú chvíli měli vyvrátěnú hlavu a slivovica ím přes ohryzek žblunkala jak z rýny.

Šli ke šporhěltu, vytahli z hrnce dvě stehna ze slépký a jedno podali Kláskovi:

„Jez, Jurko — je dobrá!“ Z police vzali nový pecen chleba, »požehnali« ho nožem a ukrójili. Dyž sa obá najedli, stařeček sa zahleděli do zemi a vydechli:

„Panebože, cos to na mňa zaslál? Kdo ně včil bude do konca mého života nadávat?“

V tějto chvílce Klásek cítili, že mají povinnost utěšit ich v jejich smutku. Usrkli z pohárka, kerý už stařeček znova doléli, a začali: „Netrap sa, Matúšku. Šak víš, že su také vdovcem... Stakra — kolěj už je to? No pravda, už to bude deset rokú! Budu řa chodit náščevovat — budem jak dvě sirotečci — poplačem si

A zajeli do městečka, aby nechali udělat pomník, jak Kača nadiktovala. Nejprv zašli do kvelbu koupit šestnástky patróny, panty na králíkárňu, holénky a baranicu astrigánku. Potem sa zastavili »Na záložně« na biřtlu s pivem a děckám koupili cicvár, pendrek a kačení mydlo. Na cestě k vlaku — už na poslední chvíli — enom tak v cugu vletěli ke kameníkovi a vysypali ze sebe:

„Majstre, mósím splnit poslední vůlu nebožky ženy. Tož jí uděľajte pomník z dvůma holúbkama, »Spi sladko!« po obůch stranách a v prostředku »Na zhledanú!« — dyž už to mosí byt!“

Dali tři zlatky zálohy a jeli dom.

Tajak Klásek slúbili, tak aj splnili — každú chvíli naščevovali „sirotečka“ a poplakávali spolem. „Slza“ halúzkovéj sa dycky našla...

Za nejaký čas dostali stařeček psání, že sa bude pomník stavjat, aby teda došli na kerchov. Napucovali sa jak ženich, zastrčili peníze do lajbľa a v nověj baranici a holéňkách nésli sa přes dědinu jak pudmístr.

Na řbitově obcháľali pomník ze všeckých stran a spokojeno pokyvovali. Holúbci byli na kameni jak sa sluší a patří: holuběnka umřítá — tá ležala, holúbek živý — ten stál... Mrkli po holuběnce a potem sa dlůho zadívali na holúbka. Věděli, že to sú oni — *Matůš Pagáč*...

A potem sa dali do čtení zlatých liter. Přečtli ich a trhli hlavů... Protřeli si oči, zamrkali a začali znova, že nosem čárali o kameň — a zasěj škubli hlavú zpátky. Tož si nasadili brýle a už po šestěj slabikovali písmenko po písmenku:

**SPI SLADKO PO OBÚCH STRANÁCH!
NA ZHLEDANÚ DYŽ UŽ TO MOSÍ BYT!**

A stařečkovi sa ponajprv za jejich života zatmílo v očách a zvězli sa na zem jak uzélek nešťestí...

Nebyť chlapů a dobrého kamaráda hotařa Kláska, snád by sa po stařenčiněj smrti stál ze stařečka pústevník. Ale to by nebylo dobré ani pro stařečka, ani pro lidí z jejich dědiny, ani pro Tebe, milý čtenáři. Lebo stařečka mají všeci rádi takého, jaký byli a jaký doposavád sú — aj z jejich ľudskýmá chybama, keré má přeca každý...

Lesti mám byt upřímný, tož ani nevím, kdy stařeček mlúvili »namúdušu« pravdu a kdy »valili«. Kerú příhodu si enom »přišli na tělo« — alebo kerú opravdu prožili a přišli ju druhému?

To ale, myslím, není podstatné, lebo jedno vím naisto — že tým nikemu nechťeli ublížit...

A že rádi popijájú halúzkovú a vínečko? To není ani chyba, ani hřích! To je medecína, kerú im dává rodná zem za to, že ju kropijú svým potem. Viděl sem stařečkovy ruky. A pro ty mazole im všeco, všecičko odpúščám...

S odchodem stařenky sa smířili, lebo věděli, že protivá smrti sú bezmocní aj najmocnější z mocných a najbohatší z bohatých.

Jak možú, zanesú stařence na řbitov kvítečko a dycky sa po-divajú na svojého holúbka...

Dyž jednu delší dobu zle krepírovali, přemýšlali na lůžku, co mosijú udělat, lesti sa uzdravijú. A protože ich opatrovali pán dochtor z městečka a hotař Klásek, dostali sa z teho aj bez »kozího pití« a jejich první cesta vědla na kerchov. Vzali z okna růžový muškát, kerý měli stařenka najrači, do kúska papíru trošku gipsu a hrnéček z vodú.

Muškát dali stařence na hrob a pomodlili sa. Potem rozdělali v hrnéčku gips a podšprajcovali svojému holúbkovi nožičky, aby ešče nejaký čas vydržál...

Snád to nemoseli ani dělat. Lebo lesti ich při tem viděl pámbu, tajak hotař Klásek, kerý ich špehovali, naisto ich ešče dlúho nezavolá... Lebo tam navrchu vijú, že stařeček sú pravý slo-

vácký fiškus! Ale v »Knize života« mají aj zaznamenané, že sú néenom spravodlivý ke všeckým, ale aj poctivý, pracovitý, přísný ke zlému, ochotný k pomoci, chudobný v majetku, ale bohatý v humoru!

A taci lidé by neměli umřít nikdá...

Co řekl o knihách prof. dr. Jan Húsek

Maliři Zdeňku Galuškoví, rozenému moravskému Slovákovi, který je sám „svého druhu typ“ temperamentního Slováka, nabitého energií a „kumštem“, písničkami a vtipem, jak ho znáte z jeho televizních a rozhlasových relací, z jeho kreseb a žánrových obrazů i ze společenského styku — se podařilo, a to neobyčejně výstižně, zachytit své krajany, jací jsou. Typy, které nám ve své knížce „Slovácko sa súdí“ literárně a výtvarně představuje, nejsou kresleny a podávány jen z estetické stránky, nýbrž v takové životní pravdivosti, v tak arabeskových situacích a s tak nevyrovnatelným humorem, že se sebevětší škarohlídi, ba i „mrtví na márách“ musí rozesmát a tak dokonale naturalisticky, jak naturalisticky jsou Galuškovy „súdníčky“ koncipovány a mistrně vyjádřeny. Když jsem je četl ve vlaku z Brna do Nového Jičína a nazpět, spolucestující si o mně mysleli, že jsem se pominul rozumem.

Abych se jim nemusel stále omlouvat, že je ruším svým hlasitým smíchem, buď jsem si je vyšel číst na chodbu, nebo jsem jim je předčítal, aby se smáli se mnou.

Galuškovy humoristické obrázky ze slovácké soudní síně jsou znamenitým příspěvkem ke slováckému národopisu, zejména ke slovácké charakterologii. Hofrovy, Bystřinovy, Kynčlovky i jiné obrázky ze Slovácka se jim nevyrovnají — ještě tak Matouše Běni „Ze života slováckých dětí“.

Kdykoli jsem se s tím svým bodrým a milým krajanem střetl — vždycky jsem si říkal, zvláště když byl nastrojen v pěkné slovácké haleně a v baranici „astrigánc“ u cimbálu: „Že ten Zdeněk zas něčím vyrukuje!“ — A už vyrukoval. Po „Slovácku sa súdí“ napsal a namaloval „Slovácko sa nesúdí“ — druhou již knížku plnou slováckého vtípu, žertu a humoru, opravdu ryze galuškovského.

Tentokrát se soustředil na typickou postavu stařečka Pagáča, jehož figuru v kolektivu, rovněž typických kamarádů, sám autor